Nr 58.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om polisväsendet i riket m. m.; given Stockholms slott den 20 februari 1925.

Under åberopande av bilagda i statsrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att *dels* antaga härvid fogade förslag till

1) lag om polisväsendet i riket,

2) lag om ändrad lydelse av 1 § i stadgan den 13 juni 1913 (nr 79) om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m. samt

3) förordning med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m.;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med härvid fogat förslag utfärda tillägg till reglementet den 31 december 1919 (nr 878) för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Förslag
till
lag om polisväsendet i riket.

1 §.

För polisverksamhetens upprätthållande i enlighet med vad i denna lag finnes stadgat skall riket vara indelat i polisdistrikt.

Stad, så ock köping, som enligt särskild bestämmelse är pliktig att bekosta för köpingen erforderlig polispersonal, skall utgöra särskilt polisdistrikt.

I övrigt skall landsfiskalsdistrikt eller del därav, bestämd i den ordning, som i 9 och 10 §§ här nedan sägs, utgöra polisdistrikt.

2 §.

I stad skola polismän finnas anställda i den omfattning, det erfordras för att i staden upprätthålla allmän ordning och säkerhet, verkställa spaning och annan undersökning angående brott samt i övrigt fullgöra den polisverksamhet, som föranledes av särskilda stadganden eller hävdvunnet bruk.

I annat polisdistrikt skola i erforderlig omfattning polismän finnas anställda ej mindre för polisverksamhet, som i första stycket sägs, än även till biträde vid åtgärd i utsökningsmål, vid indrivning av utskylder eller böter samt vid annan handräckning.

Erfordras i övrigt å viss ort å landsbygden polispersonal för att där upprätthålla ordningen vid enstaka tillfällen utan att anledning finnes att härför anställa polismän, som avses i andra stycket, varde i vederbörande polisdistrikt en eller flera ordningsmän tillsatta.

3 §.

Till förstärkning av den för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet avsedda polisstyrkan inom visst landstingsområde må polismän anställas för landstingsområdet.

4 §.

I de polisdistrikt, Konungen bestämmer, skola polismän för hela rikets behov finnas anställda.

5 §.

I stad, vars invånarantal uppgår till minst 10,000, skall polisstyrkan vara så stor, att staden må kunna, efter ty nedan sägs, av den regelbundet använda polispersonalen tillhandahålla polismän (reservpolismän) för att vid tillfälligt behov av polisförstärkning å annan ort där biträda vid upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet. Vad sålunda stadgats skall i län, där stad med minst 10,000 invånare ej finnes, äga tillämpning å den stad inom länet, Konungen bestämmer.

Stad, som i första stycket sägs, skall tillhandahålla en reservpolisman för varje fullt tal av 10,000 invånare; uppgår invånarantalet icke till 10,000 eller skulle enligt nämnda grund numerären understiga tre, skola ändock tre reservpolismän ställas till förfogande.

Stads skyldighet att tillhandahålla reservpolismän skall för varje år bestämmas på grundvalen av de befolkningsuppgifter, som under nästföregående år av vederbörande statsmyndighet offentliggjorts.

Konungen äger bestämma, i vad mån reservpolismännen skola utgöras av polisbefäl eller vara beridna.

6 §.

I stad, som jämlikt 5 § skall tillhandahålla reservpolismän, skall i erforderlig utsträckning finnas i polisskola utbildad polispersonal för spaning och annan undersökning angående brott (kriminalpolisavdelning).

Vid kriminalpolisavdelning, som på grund av stadgandet i första stycket eller eljest i stad inrättas, skola, om och till det antal Konungen förordnar, finnas anställda polismän för kriminalpolisverksamhet huvudsakligen utom staden.

7 §.

Jämväl annan polisman än sådan, som avses i 5 § eller 6 § andra stycket, må, därest hans avlöning, efter ty nedan sägs, helt eller delvis bestrides av statsmedel, användas för polisverksamhet utom det område, för vilket han är anställd.

Närmare bestämmelser angående polismans användning utom det område, för vilket han är anställd, meddelas av Konungen.

8 §.

Polisdistrikt är pliktigt att skäligen avlöna de polismän, vilka jämlikt 2, 4, 5 och 6 §§ skola finnas anställda i distriktet, samt de övriga befattningshavare, som för polisverksamhetens upprätthållande äro erforderliga, att med skälig pension förse de befattningshavare, vilkas verksamhet är av stadigvarande beskaffenhet, att, då befattningshavare avlidit i följd av skada, som åsamkats i tjänsten, till hans änka och barn utgiva skäligt familjeunderstöd samt att till avliden befattningshavares dödsbo utbetala skälig begravningshjälp.

Polisdistrikt åligger tillika att draga försorg om uniformering och beväpning av distriktets polispersonal samt om materiel, byggnader, arrestlokal, telefon och övriga för behörig utrustning av distriktets polisväsen erforderliga anordningar.

För särskilda anordningar för polisväsendet i dess helhet är det polisdistrikt, Konungen bestämmer, skyldigt att draga försorg.

I samband med fastställandet av befattningshavares avlöning skall jämväl bestämmas, huruvida befattningen skall vara av stadigvarande natur.

Har landsting beslutat upprättandet av polisavdelning för ändamål, som i 3 § sägs, skall vad i första, andra och fjärde styckena stadgats äga motsvarande tillämpning å landstinget.

Angående polisdistrikts och landstings rätt till bidrag av statsmedel stadgas i 14 §.

9 §.

Landsfiskalsdistrikts indelning i polisdistrikt skall såsom regel ske på sådant sätt, att i varje polisdistrikt åtminstone en polisman kan antagas erhålla full sysselsättning.

Skulle på grund av visst områdes avskilda läge eller annan särskild omständighet området icke lämpligen kunna sammanföras med annat till ett polisdistrikt, må området bilda eget polisdistrikt, ändock att det icke kan giva full sysselsättning åt en polisman.

Polisdistrikt bör bildas av en eller flera hela kommuner. Där så icke lämpligen kan äga rum, må indelningen ske utan iakttagande av de särskilda kommunernas gränser.

Vid indelnings verkställande skall hänsyn tagas ej blott till folkmängd, ytinnehåll, näringar, kommunikationer, behovet av polispatrullering och övriga på polisverksamhetens omfattning inverkande omständigheter, än även därtill, att det i visst polisdistrikt kan finnas lämpligt, att en eller flera polismän sysselsättas med allenast sådan verksamhet, som avses i 2 § första stycket, eller med allenast sådan handräckningsverksamhet, som omförmäles i samma paragrafs andra stycke.

10 §.

Då landsfiskalsdistrikt skall indelas i polisdistrikt, skall landsfiskalen lämna varje kommun inom landsfiskalsdistriktet tillfälle att utse två ombud, med vilka landsfiskalen skall överlägga om huru indelningen bör ske. Landsfiskalen åligger därpå att med iakttagande av de i 9 § angivna grunderna uppgöra förslag till indelning. Efter det vederbörande kommuner erhållit tillfälle att yttra sig angående förslaget, har länsstyrelsen att besluta i ärendet.

Sedan landsfiskalsdistrikt indelats i polisdistrikt, må länsstyrelse, därest förhållandena så kräva, förordna om ny indelning av landsfiskalsdistriktet.

11 §.

1. I Stockholm, så ock i varje län skall finnas en polisstyrelse.

Polisstyrelse tillkommer

att tillsätta innehavare av sådan befattning vid polisväsendet, som skall vara av stadigvarande natur (ordinarie befattningshavare);

att, då ordinarie befattningshavare, vilken icke erhållit konstitutorial, eller extra befattningshavare, som varit anställd vid polisväsendet i minst två år i följd, befinnes för tjänsten olämplig, skilja honom därifrån; samt

att behandla frågor om disciplinär bestraffning av befattningshavare vid polisväsendet.

Fråga om disciplinär bestraffning skall hänskjutas till polisstyrelse, så snart vederbörande polischef anser strängare straff än varning, förlust av löneförmåner i sju dagar eller mistning av tjänsten under samma tid böra tillämpas. Annan fråga om disciplinär bestraffning må efter klagan behandlas av polisstyrelse.

2. Av polisstyrelses ledamöter skola två utses av Konungen. De övriga skola väljas av länets landsting och av stadsfullmäktige i den eller de städer inom länet, som enligt 5 § äro skyldiga att tillhandahålla reservpolismän. Landsting och stadsfullmäktige, som nyss sagts, skola utse vardera tre ledamöter. Samtliga ledamöter skola utses för en tid av fyra kalenderår i sänder.

Av de av Konungen utsedda ledamöterna förordnar Konungen den ene till polisstyrelsens ordförande och den andre till dess vice ordförande. Val av övriga ledamöter skall, där det äskas av minst en fjärdedel av de i valet deltagande, ske proportionellt på sätt därom är särskilt stadgat. För varje ledamot skall utses minst en suppleant för tid och på sätt, som för ledamoten föreskrivits.

I polisstyrelses överläggningar och beslut skola, utom de av Konungen tillsatta ledamöterna, deltaga, om fråga angående polispersonal i viss stad, som enligt 5 § är skyldig att tillhandahålla reservpolismän, skall behandlas, de av stadsfullmäktige i nämnda stad valda ledamöterna, och, om fråga angående annan polispersonal skall behandlas, de ledamöter, som valts av vederbörande landsting.

Polisstyrelse är icke beslutför, om ej minst fyra ledamöter äro närvarande. Angående fattande av beslut gälle vad i rättegångsbalken finnes stadgat om omröstande till dom i annan domstol än häradsrätt.

En av de av Konungen utsedda ledamöterna skall vara borgmästare, lagfaren rådman eller häradshövding. Fråga om disciplinär bestraffning må ej behandlas, om ej sistnämnde ledamot är närvarande.

Polischef eller någon, som under polischef har anställning vid polisväsendet, må ej vara ledamot eller suppleant i polisstyrelse.

Ledamot eller suppleant i polisstyrelse må ej heller den vara, som

icke uppnått 25 års ålder,

är under förmynderskap eller i konkurstillstånd,

är förklarad ovärdig att vidare nyttjas i rikets tjänst eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd, eller

är förklarad ovärdig att föra annans talan inför rätta.

3. Befogenhet att antaga extra befattningshavare vid polisväsendet samt att entlediga befattningshavare i fall, då rätt därtill icke är polisstyrelsen förbehållen, tillkommer för landsbygden länsstyrelsen och för stad vederbörande polischef.

Myndighet, som i första stycket av detta moment sägs, äger att, där så erfordras, bestämma den ort, där befattningshavare skall vara bosatt.

4. Vad i denna paragraf föreskrives angående tillsättande, entledigande och disciplinär bestraffning av befattningshavare vid polisväsendet skall icke äga tillämpning å de vid polisväsendet anställda statstjänstemännen, polismästare, andra ledamöter av poliskammare, polisdomare, polisintendenter, stadsfiskaler, polisassessorer, polissekreterare eller polisnotarier.

12 §.

1. I kommun, som bildar eget polisdistrikt, må polisnämnd tillsättas. Polisnämnd tillkommer

att upprätta förslag till löne-, omkostnads- och, i förekommande fall, pensionsstat för polisväsendet i polisdistriktet samt till erforderliga ändringar i dess polisorganisation;

att besluta i ärenden angående förvaltningen av de till polisväsendet anslagna medlen och av de för polisväsendet använda fastigheterna; samt

att till vederbörande myndigheter avgiva yttranden och göra framställningar i frågor av betydelse för polisväsendet.

Vad sålunda stadgats skall icke utgöra hinder för kommun att besluta, att polisnämnd skall utöva allenast viss eller vissa av de ovan angivna befogenheterna.

2. Då ordinarie befattningshavare skall tillsättas i polisdistrikt, som icke enligt 5 § är skyldigt att tillhandahålla reservpolismän, skall, om polisnämnd där finnes, åt nämnden lämnas tillfälle att, efter det polischefen avgivit yttrande angående de sökande, till polisstyrelsen avgiva sådant yttrande. Finnes i polisdistrikt, som nyss sagts, polisnämnd icke tillsatt, skall yttrande angående de sökande i stället avgivas av vederbörande magistrat, stadsstyrelse, kommunalförbundsdirektion eller kommunalnämnd.

3. Tillsättandet av polisnämnd ankommer å vederbörande kommun. Polisnämnd skall bestå av fem ledamöter, varjämte för varje ledamot skall finnas minst en suppleant. Val av ledamöter sker för en tid av fyra kalenderår i sänder och skall, där det äskas av minst en sjättedel av de väljande, ske proportionellt på sätt därom finnes särskilt stadgat. Polisnämnd utser inom sig ordförande och vice ordförande.

Vad i 11 § stadgas om hinder för att vara ledamot eller suppleant i polisstyrelse skall gälla jämväl i avseende å ledamöter och suppleanter i polisnämnd.

4. Utöver vad i denna paragraf finnes stadgat skola föreskrifterna i 45, 46, 48—53 och 56 §§ i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet i tillämpliga delar lända till efterrättelse i avseende å polisnämnd.

5. För Stockholm skall vad som stadgas i 3 mom. första stycket och 4 mom. lända till efterrättelse allenast i den mån icke Konungen genom särskilt utfärdade bestämmelser annorlunda förordnar.

13 §.

1. Varder i polisdistrikt eller av landsting i avseende å befattningshavare vid polisväsendet beslut fattat angående avlöning, pensionering, familjeunderstöd eller begravningshjälp, skall beslutet underställas länsstyrelsens prövning.

Beslut, som sålunda underställes, skall antingen oförändrat fastställas eller ogillas. Vägras fastställelse, skall skäl därtill uppgivas.

2. Finner länsstyrelse, att avlöning, pension, familjeunderstöd eller begravningshjälp av polisdistrikt eller landsting bestämts till lägre belopp än

som kan anses skäligt eller att polisdistrikt eller landsting eljest uppenbarligen åsidosätter sina åligganden enligt denna lag, skall länsstyrelsen hos polisdistriktet eller landstinget göra framställning om rättelse.

Vidtages ej i anledning av länsstyrelsens framställning erforderlig åtgärd, äger länsstyrelsen därom förordna. Finnes det vara av nöden, må länsstyrelsen förelägga lämpligt vite och till sådant vite fälla.

14 §.

1. Polisdistrikts kostnader för polispersonal, som i distriktet finnes anställd för hela rikets behov, för avlöning och pensionering av kriminalpolisman, som avses i 6 § andra stycket, för begravningshjälp till sådan kriminalpolismans dödsbo samt för särskilda anordningar för polisväsendet i dess helhet skola gottgöras polisdistriktet av statsmedel.

Kostnaden för polisstyrelsernas verksamhet bestrides av statsmedel.

2. Till kostnaden för avlöning av befattningshavare vid polisväsendet, vilka anställts för landstingsområde eller i polisdistrikt, som avses i 1 § tredje stycket, bidrager statsverket med en tredjedel. Efter enahanda grund utgiver statsverket bidrag till landstings eller dylikt polisdistrikts kostnad för familjeunderstöd och begravningshjälp samt för sjukvård, som må tillkomma för landstingsområdet eller i polisdistriktet anställd befattninghavare vid skada, som i tjänsten åsamkats honom.

3. Befattningshavare, vilken anställts för landstingsområde eller i polisdistrikt, som avses i 1 § tredje stycket, må pensionsförsäkras i statsanstalt enligt vad därom finnes särskilt stadgat. Vill landsting eller polisdistrikt på annat sätt ombesörja pensionering av sådana befattningshavare, bidrager staten med två niondelar av den utgående pensionen.

4. Till polisdistrikt, som skall tillhandahålla reservpolismän, utgår statsbidrag för varje reservpolisman, som skall tillhandahållas, med en tredjedel av de sammanlagda löneförmåner, som årligen tillkomma i distriktet anställd polisman med lägsta lön inom den tjänstegrad, reservpolismannen skall tillhöra.

Har polisdistrikt tillhandahållit reservpolispersonal, bestrider statsverket ej mindre vad av vederbörande polismans lön belöper å tid, som han tjänstgjort utom distriktet, ävensom reservpolispersonalens transport till och från tjänstgöringsorten, personalens bostad och kost under tjänstgöringstiden samt särskilda kostnader för hästar och fordon, än även dagarvode till varje polisman.

5. Om polisman i annat fall än som avses i 4 mom. på grund av föreskrift i denna lag tjänstgör utom det område, för vilket han är anställd, bestridas därigenom uppkommande särskilda kostnader av statsverket. Därest polismannens lön endast delvis bekostas av statsverket, skall jämväl vad av lönen belöper å tid, som han sålunda tjänstgör, helt bestridas av statsmedel.

6. Har polisman skadats i tjänsten, medan han på grund av stadgande i denna lag tjänstgjort utom det område, för vilket han är anställd, skola av statsmedel gäldas alla de kostnader, som på grund av skadan må åvila vederbörande landsting eller polisdistrikt.

7. Angående statsbidrag till telefonkostnader, så ock angående ersättning till polisman för skada å kläder är särskilt stadgat.

15 §.

Skall polisdistrikt bestå av kommun eller del av kommun, skola polisdistriktets rättigheter tillkomma och dess skyldigheter åvila kommunen.

Om polisdistrikt skall bestå av område från mer än en kommun, äger länsstyrelsen, där det finnes erforderligt, förordna, att de kommuner, som helt eller delvis ingå i distriktet, skola för polisverksamhetens upprätthållande bilda kommunalförbund. Kan enighet icke uppnås angående förbundsordningen, äger länsstyrelsen att därom förordna. Sedan kommunalförbund enligt länsstyrelsens förordnande kommit till stånd, må länsstyrelsen, på ansökan av förbundsmedlem, förordna om ändring av förbundsordningen. Ej må utan länsstyrelsens medgivande kommunalförbund, som nu sagts, upplösas eller förbundsmedlem vinna utträde. Meddelas ej förordnande, varom i detta stycke förmäles, och överenskomma ej ändock kommunerna att bilda kommunalförbund, ankomme på dem att träffa de avtal, som i följd av gemenskapen må erfordras.

För polisverksamhetens upprätthållande bildat kommunalförbund utövar polisdistriktets rättigheter och fullgör dess skyldigheter.

Då polisdistrikt består av område från mer än en kommun, skola polisdistriktets kostnader för polisväsendet fördelas emellan de olika kommunerna efter polispersonalens sannolika användning i de särskilda delarna av polisdistriktet. Kan överenskommelse härom icke träffas, ankommer tvistens avgörande på länsstyrelsen.

I avseende å polisväsendet skall vad som stadgas angående kommun äga motsvarande tillämpning beträffande köping, som icke utgör egen kommun, så ock beträffande municipalsamhälle, såvida ordningsstadgan för rikets städer äger tillämpning i köpingen eller municipalsamhället.

16 §.

Konungen äger meddela närmare bestämmelser angående

1) chefskapet över polispersonal;
2) polisskola;
3) tillsättning och entledigande av befattningshavare vid polisväsendet;
4) polispersonalens tjänstedräkt, tjänstetecken och beväpning;
5) befattningshavares skyldigheter;
6) befattningshavares disciplinära bestraffning;
7) polisstyrelses tjänstgöring och förfarandet inför polisstyrelse; samt
8) utbetalning av statsbidrag till polisdistrikt och landsting.

17 §.

Vad i denna lag finnes stadgat utgör ej hinder för att polisbevakning på statens bekostnad ombesörjes i annan ordning än i denna lag sägs, ej heller för att dylik bevakning anordnas på enskild bekostnad vid visst företag, vid viss tillställning eller eljest i särskilt fall.

18 §.

Vite, som utdömes enligt denna lag, tillfaller kronan.

19 §.

Klagan över beslut, som enligt denna lag meddelas av annan polischef än polismästaren i Stockholm, må föras hos länsstyrelse i den ordning, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

Klagan över beslut, som enligt denna lag meddelas av länsstyrelse eller polismästaren i Stockholm eller polisstyrelse, må föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den ordning, som nyss sagts.

Över vägrad fastställelse av beslut, som avses i 13 § 1 mom., må klagan föras jämväl av den, som fattat beslutet.

Denna lag träder, såvitt den avser stad, köping, som omförmäles i 1 § andra stycket, eller landsting, i kraft den 1 januari 1926, från och med vilken dag hittills gällande bestämmelser om bidrag till polispersonal, som anställts för landstingsområde, ävensom övriga, för polisdistrikt, som nu sagts, eller för landstingsområde meddelade, mot denna lag stridande föreskrifter skola upphöra att gälla.

Fattas före nämnda dag, men efter det lagen utkommit av trycket, i polisdistrikt, som ovan sagts, eller av landsting beslut, som avses i 13 § 1 mom. och som skall lända till efterrättelse jämväl efter det lagen trätt i kraft, skall å beslutet i vad det rör sistberörda tid tillämpas vad i denna lag finnes stadgat om underställning av dylikt beslut.

Polisstyrelserna skola tillsättas så tidigt, att de i fråga om polispersonal, som är anställd i polisdistrikt, varå denna lag skall äga tillämpning från och med år 1926, eller för landstingsområde, må kunna träda i verksamhet från och med nämnda år.

Högre kurs vid polisskolan i Stockholm skall under hösten 1925 bekostas av statsmedel, och skola i följd härav de bestämmelser i denna lag, som hava avseende å nämnda skola, från och med den 1 augusti 1925 träda i tillämpning, i den mån Konungen därom förordnar.

Distriktsindelning enligt 9 och 10 §§ bör vara verkställd i god tid före den 1 januari 1926.

I övrigt skall lagen vara satt i tillämpning senast den 1 januari 1932.

Önskar kommun, som enligt fastställd indelning skall utgöra eget polisdistrikt, att lagen skall före sistnämnda dag erhålla tillämpning för kommunen, må kommunen göra ansökning därom hos länsstyrelsen. Befinnes, att inom kommunen tjänstgörande fjärdingsmän icke äga att kvarstå i tjänsten efter den tidpunkt, från vilken lagen enligt ansökningen skall bliva tillämplig å kommunen, eller kunna uppsägas till nämnda tidpunkt samt att statsmedel finnas tillgängliga för bidrag till de polismän, som skola vara anställda inom kommunen, varde ansökningen bifallen. Vad sålunda stadgats skall äga mot-

svarande tillämpning, om de kommuner, som enligt fastställd indelning helt eller delvis ingå i visst polisdistrikt, göra ansökan om att lagen skall bliva tillämplig för distriktet. Vad ovan stadgats angående sådant före den 1 januari 1926 fattat beslut, som avses i 13 § 1 mom., skall äga motsvarande tillämpning å dylikt beslut, som efter det denna lag utkommit av trycket i polisdistrikt, varom i detta stycke förmäles, fattats innan lagen erhållit tillämpning för distriktet.

Efter det lagen utkommit av trycket, må fjärdingsman tillsättas allenast tills vidare men med rätt för fjärdingsmannen att åtnjuta tre månaders uppsägningstid. Fjärdingsman må ej uppsägas utan landsfiskalens samtycke. Beslut, som efter det lagen utkommit av trycket fattas angående fjärdingsmans avlöning, skall underställas länsstyrelsens prövning.

Då lagen trätt i tillämpning med avseende å visst polisdistrikt å landsbygden, skall lagen den 29 september 1899 angående fjärdingsmansbestyrets utgörande jämte övriga mot denna lag stridande bestämmelser angående polisväsendet upphöra att där gälla.

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 1 § i stadgan den 13 juni 1913 (nr 79) om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m.

Härigenom förordnas, att 1 § i stadgan den 13 juni 1913 om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m. skall i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

1. Då val av kommunalnämnd, drätselkammare, kommunalrådmän, ledamöter i stadsstyrelse, kyrko- och skolråd, ledamöter i polisstyrelse eller polisnämnd samt landstings förvaltningsutskott, så ock val av två eller flera personer för särskild beredning av ärenden, som skola företagas till avgörande å kommunalstämma, inom kommunalfullmäktige, å allmän rådstuga, inom stadsfullmäktige, å kyrkostämma eller inom landsting, äro proportionella, skall vid valens förrättande iakttagas vad här nedan i 2—7 §§ är föreskrivet.

2. Vid — — — — — — efterrättelse.

Förslag

till

förordning med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m.

1 §.

1. Har befattningshavare vid polisväsendet utan eget förvållande i tjänsten åsamkats skada och därigenom blivit hindrad att tjänstgöra, må på grund därav intill dess skyldighet för befattningshavaren att avgå ur tjänsten inträtt någon minskning i honom tillkommande löneförmåner icke äga rum, förrän sex månader förflutit från dagen för skadans inträffande.

2. Har befattningshavare förbjudits att tjänstgöra till förekommande av smittofara, må på grund därav intill dess skyldighet för befattningshavaren att avgå ur tjänsten inträtt någon minskning i honom tillkommande löneförmåner icke äga rum, förrän sex månader förflutit från det förbudet meddelades.

3. Med befattningshavare vid polisväsendet avses i denna förordning befattningshavare, vilken tillsättes i den ordning, som i 11 § 1—3 mom. i lagen om polisväsendet i riket finnes föreskriven.

2 §.

Ordinarie befattningshavare, som har full sysselsättning av sin tjänst, är berättigad att utan minskning av honom tillförsäkrade löneförmåner årligen, när det kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under en tid av minst fjorton dagar.

3 §.

1. Ordinarie befattningshavare vid polisväsendet skall vara skyldig att avgå från sin befattning:

a) när han uppnått föreskriven pensionsålder;

b) om han i följd av skada, som avses i 1 § 1 mom., finnes vara för framtiden oförmögen att behörigen sköta sin befattning;

c) om han i annat fall än som avses under b) i följd av skada eller sjukdom under fem på varandra följande år varit oförmögen att tjänstgöra under sammanlagt mer än $^4/_5$ av den tid, som det eljest ålegat honom att tjänstgöra, och finnes vara för framtiden oförmögen att behörigen sköta sin tjänst;

d) om han under fem på varandra följande år varit på grund av smittsam sjukdom tjänstledig eller från tjänstgöring avstängd under sammanlagt mer än $^4/_5$ av den tid, som det eljest ålegat honom att tjänstgöra, och finnes vara av samma anledning för framtiden obehörig att tjänstgöra.

2. Vad i 1 mom. stadgats skall ej utgöra hinder för att undantagsvis meddela befattningshavare, som uppnått pensionsåldern, tillstånd att kvarstå i befattningen, därest och så länge han prövas kunna på ett tillfredsställande sätt sköta tjänsten, dock må sådant tillstånd ej meddelas för mer än ett år i sänder och icke för längre tid än sammanlagt fem år.

Tillstånd, som ovan sägs, må meddelas, om befattningshavaren är anställd vid polisväsendet i stad, av vederbörande polischef och eljest av länsstyrelsen.

3. Då ordinarie befattningshavare avgår från sin befattning efter att hava uppnått föreskriven pensionsålder eller entledigas enligt 1 mom. under b)—d), skall befattningshavaren vara berättigad att genast åtnjuta pension.

4. Befattningshavare är ej pliktig att bidraga till sin pensionering med högre belopp än som svarar mot en tredjedel av de avgifter, som kunna erfordras för att bereda honom pension.

4 §.

Upphör ordinarie befattningshavares anställning vid polisväsendet i visst polisdistrikt eller för visst landstingsområde utan att rätt till pension enligt 3 § 3 mom. tillkommer honom, skall han berättigas att senast vid den tidpunkt, då han uppnått den för befattningen föreskrivna pensionsåldern, åtnjuta minst så stor pension, som svarar mot den tid, den ordinarie anställningen varat, dock att pension ej tillkommer honom så länge han innehar ordinarie anställning vid polisväsendet.

Vad sålunda stadgats skall icke utgöra hinder för polisdistrikt eller landsting att från pensionsrätt utesluta befattningshavare, som avsatts från sin tjänst eller på grund av olämplighet blivit därifrån skild.

5 §.

Avlider befattningshavare till följd av skada, som avses i 1 § 1 mom., skola hans efterlämnade make och arvsberättigade barn vara berättigade till pension (familjeunderstöd).

Rätt till familjeunderstöd tillkommer dock ej efterlevande make, om äktenskapet, utan att därigenom barn legitimerades, ingicks efter det skadan inträffade och anledning finnes till antagande, att skadans livsfarliga beskaffenhet vid äktenskapets ingående var bekant för någon av makarna. Dylik rätt tillkommer ej heller adoptivbarn, som adopterats efter det skadan inträffade. Familjeunderstöd skall tillkomma efterlevande make, så länge maken lever ogift, och barn, tills det uppnår 21 års ålder eller dessförinnan träder i äktenskap. Därest barn, som har rätt till familjeunderstöd, vid uppnåendet av 21 års ålder befinnes vara varaktigt oförmöget till arbete, skall det bibehålla rätt till familjeunderstöd så länge oförmögenheten till arbete fortfar.

Innehade den avlidne vid dödsfallet befattning, förenad med rätt till familjepension från anstalt, som helt eller delvis bekostas av vederbörande kommun eller landsting eller av staten, må med hänsyn därtill familjeunderstödets belopp skäligen jämkas.

6 §.

Pension, som utgår till förutvarande befattningshavare vid polisväsendet, må icke tagas i mät. Detsamma skall gälla om familjeunderstöd, som tillkommer sådan befattningshavares efterlämnade make eller barn, samt om begravningshjälp, som skall utgå till befattningshavares dödsbo.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1926.

Polis- eller fjärdingsman, som vid polisväsendet har anställning, som kan betraktas såsom ordinarie, vid den tidpunkt, från vilken lagen om polisväsendet i riket skall lända till efterrättelse i avseende å det område, för vilket han är anställd, äger, då fråga uppstår om honom tillkommande rätt till pension, tillgodoräkna sig hela den tid, som han i en följd innehaft dylik anställning för området.

Förslag

till

kungörelse angående tillägg till reglementet den 31 december 1919 (nr 878) för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.

Härigenom förordnas, att till reglementet den 31 december 1919 för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. skall fogas ett nytt kapitel av följande lydelse:

Kap. VIII. Särskilda bestämmelser angående befattningshavare vid polisväsendet.

§ 79.

Föreskrifterna i §§ 1—4, 6—11 och 13—31 skola, i den mån ej annat stadgas i §§ 80—88, äga tillämpning å pensionering av sådana ordinarie befattningshavare vid polisväsendet, som äro anställda i polisdistrikt, till vars polisväsen statsbidrag utgår jämlikt 14 § 2 mom. i lagen om polisväsendet i riket, eller för landstingsområde.

§ 80.

Polisdistrikt eller landsting är berättigat att för att bereda befattningshavare, som i 79 § sägs, pensionsrätt enligt detta reglemente hos pensionsanstalten anmäla befattningshavaren. Har sådan anmälan skett, skall polisdistriktet eller landstinget utom i fall, som avses i § 11, § 18 mom. 2 och § 21 mom. 2, betraktas såsom huvudman enligt detta reglemente. Vad som enligt § 11 och § 18 mom. 2 är stadgat i avseende å huvudman, skall tillämpas för landsbygden å länsstyrelsen och för stad å vederbörande polischef. Den skyldighet, som jämlikt § 21 mom. 2 åligger huvudman, skall fullgöras av vederbörande polischef.

§ 81.

Tjänstepensionsunderlaget skall utgöra två tredjedelar av sammanlagda beloppet av de löneförmåner, som befattningshavaren enligt gällande bestämmelser högst må åtnjuta. Om naturaförmåner ingå i avlöningen, skall vid bestämmandet av tjänstepensionsunderlaget den kontanta avlöningen ökas med naturaförmånernas av pensionsanstalten uppskattade värde, varvid dock värdet av bostad och bränsle icke må upptagas högre än till 20 % av löneinkomsten i övrigt.

§ 82.

Vid beräkning av tjänstepensionsunderlag i fall, som avses i § 27, skall någon nedsättning av tjänstepensionsunderlaget icke äga rum på den grund, att befattningshavares avgång icke föranletts av befattningens indragning.

§ 83.

Vid bestämmandet av genast börjande tjänstepensions belopp skola tjänstår tillgodoräknas befattningshavaren även för den tid han efter fyllda 20 år i en följd innehaft icke ordinarie befattning vid polisväsendet, därest denna befattning i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot eller vara jämförbar med den, för vilken pension skall åtnjutas, samt befattningshavaren icke samtidigt haft annan polisbefattning, som medför rätt till pension. Det tillkommer pensionsanstalten att bestämma de tjänstår, som sålunda må tillgodoräknas befattningshavaren.

§ 84.

Pensionsåldern är 60 år.

§ 85.

För hel tjänstepension erfordras 30 tjänstår.

§ 86.

Tillstånd för befattningshavare, som uppnått pensionsåldern, att kvarstå i sin befattning må meddelas allenast undantagsvis och för ett år i sänder.

§ 87.

1. Den årliga tjänstepensionsavgiften, som med i § 7 omförmält avdrag skall erläggas av befattningshavaren, är 4 % av tjänstepensionsunderlaget.
2. Huvudmannen erlägger en årsavgift av $5\,^1/_3$ % av tjänstepensionsunderlaget.

§ 88.

Engångsavgift, som avses i § 9 mom. 1, skall vara lika med sju niondedelar av den försäkringsfond, som beräknas svara mot de avgifter, vilka skulle erlagts enligt § 7, om reglementet varit gällande under den föregående tiden. Är huvudman pliktig att erlägga engångsavgift, skall staten till pensionsanstalten erlägga ett belopp, motsvarande återstoden av nämnda försäkringsfond.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1926.

Har befattningshavare anmälts hos pensionsanstalten och föreligger sådant fall, som avses i § 6, skall pensionsanstalten även utan framställning från huvudmannen bestämma tidpunkten, varifrån reglementet skall anses hava varit gällande för befattningshavaren; och skall därvid befattningshavaren äga att tillgodoräkna sig tid, som han vid den tidpunkt, då lagen om polisväsendet i riket blev tillämplig å huvudmannen, i en följd innehaft ordinarie befattning för vederbörande landstingsområde eller för område, som helt eller delvis ingår i vederbörande polisdistrikt.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 februari 1925.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden OLSSON, NOTHIN, HANSSON, LINDERS, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och finansdepartementen anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller:

Frågan om en reform av rikets polisväsen har under en följd av år varit föremål för statsmakternas intresse. Då jag nu går att anmäla denna reformfråga, må det till en början tillåtas mig att lämna en kort redogörelse för den nuvarande polisorganisationen.

Nuvarande polisorganisation.

På landsbygden utom köpingar, tillkomna efter 1864, ankommer ordningens upprätthållande i första hand på vederbörande landsfiskal, biträdd av fjärdingsmän och så kallade extra polismän. Varje socken å landet är jämlikt lagen den 29 september 1899 (nr 77, sid. 1) angående fjärdingsmansbestyrets utgörande skyldig att anställa minst en fjärdingsman, dock må med länsstyrelsens medgivande två eller flera smärre socknar, som gränsa intill varandra, förena sig om en fjärdingsman. Fjärdigsman utses av kommunalstämman för en tid av minst tre år i sänder och skall av kommunen förses med skälig lön. Utsedd persons lämplighet prövas av landsfiskalen, som, om han anser den utsedde icke lämplig, har att därom göra anmälan hos länsstyrelsen, vilken myndighet äger att, om skäl därtill föranleda, förordna om nytt val. Enas icke socknar, som utgöra ett gemensamt fjärdingsmansdistrikt, i valet av fjärdingsman, äger landsfiskalen att utse den av de valde, som han finner till befattningen lämpligast. Antagningsbevis för fjärdingsman utfärdas av landsfiskalen. Fjärdingsmännen, för vilka Kungl. Maj:t utfärdat instruktion den 29 september 1899 (nr 77, sid. 4), äro skyldiga att biträda landsfiskalerna ej blott med egentliga polisgöromål utan även med handräckningsgöromål, och utvecklingen har fört därhän, att fjärdingsmännens viktigaste funktion numera är att biträda vid restindrivning. Beträffande andra landskommuner än köpingar, som tillkommit efter år 1864, förefinnes icke någon ytterligare skyldighet att sörja för polisväsendet utöver skyldigheten att hålla fjärdingsmän. Åtskilliga kommuner hava emellertid frivilligt dragit försorg om anställandet av särskild polispersonal för ordningens upprätthållande. Till kostnaden för denna personal, de så kallade extra polismännen, bidrager staten, enligt beslut av 1908 års riksdag, med hälften, om kommun, landsting eller enskilda lämna motsvarande tillskott. I fall, då behov av förstärkt polisuppsikt finnes oavvisligt, må emellertid enligt förenämnda riksdagsbeslut extra polismän tillsättas, till vilkas avlöning staten bidrager med mera än hälften; i åtskilliga fall

bestrider staten faktiskt hela lönekostnaden. Extra polismän tillsättas tills vidare, i regel av länsstyrelsen. Upphör det från kommun, landsting eller enskilda utgående anslaget till viss polisman, måste befattningen indragas, om icke staten i enlighet med vad som nyss omnämnts kan träda emellan.

Förenämnda köpingar äro enligt särskilda bestämmelser i vederbörande köpingsbrev pliktiga att anställa en av länsstyrelsen tillsatt polisuppsyningsman, som har att i stället för landsfiskalen handhava köpingens säkerhets- och ordningspolis samt att i ärenden, som angå köpingens befolkning, fullgöra de bestyr, som på landet åligga fjärdingsman. Köping, varom nu är fråga, är därjämte pliktig att anställa det antal polisbetjänter, som till uppsyningsmannens biträde finnes nödigt.

Till förstärkning av ordningspolisen å landsbygden finnes i Blekinge, Malmöhus och Östergötlands län så kallad ridande polis, bekostad — frånsett själva uppsättningskostnaden, till vilken staten ej bidrager — till hälften av statsmedel och till hälften av vederbörande landsting samt kommuner och enskilda.

För spaning och annan undersökning angående brott (kriminalpolisverksamhet) finnes å landsbygden i regel ingen särskilt utbildad personal. Ett sextiotal av rikets landsfiskaler, ett tjugotal av köpingsåklagarna samt ett antal landsfiskalsaspiranter hava emellertid erhållit någon kriminalpolisutbildning. Vidare finnas särskilda länsdetektiver, bekostade till hälften av staten och till hälften av vederbörande landsting, i Stockholms, Uppsala, Älvsborgs, Gävleborgs och Västernorrlands län. Slutligen är att märka, att en del av den så kallade ridande polisen i Malmöhus län är utbildad för kriminalpolisverksamhet och jämväl användes för sådant ändamål.

I städerna omhänderhaves polisverksamheten av polismästare, poliskammare, magistrat, stadsstyrelse eller viss ledamot av magistrat eller stadsstyrelse med biträde av underordnad polispersonal. Stadsfiskalen har i vissa städer icke någon befattning med polisväsendet, i andra har han förmansställning vid poliskåren, i åter andra utövar han under magistraten eller stadsstyrelsen chefskapet över polispersonalen. För kriminalpolisverksamhet särskilt utbildad polispersonal finnes i åtskilliga större städer. Städernas polispersonal har i denna sin egenskap icke någon befattning med exekutionsväsendet. Uttryckliga bestämmelser angående städernas skyldigheter i fråga om polisväsendet saknas som regel.

Den organisation, för vilken nu redogjorts, är närmast avpassad för normala fall. Till biträde vid ordningens upprätthållande å ort, där oordningar av större omfattningar utbrutit eller hota att utbryta, har en särskild reservpolisorganisation tillskapats. Denna reservpolisorganisation innebär, att vissa städer enligt kontrakt med statsverket skola vara skyldiga att mot bestämd gottgörelse tillhandahålla polispersonal på rekvisition av vederbörande länsstyrelse, där polispersonalen erfordras inom det län, vartill den förpliktade staden hör, och eljest på rekvisition av chefen för socialdepartementet. Det totala antal polismän, som står till förfogande, har intill den 1 januari innevarande år utgjort 185 man.

Beträffande den egentliga polispersonalens ställning — med egentlig polispersonal förstår jag här liksom i det följande annan polispersonal än fjärdingsmännen — förefinnas synnerliga ofullständiga bestämmelser av mera allmän natur. Sålunda saknas rent av föreskrift om vem som skall äga att utfärda reglementariska bestämmelser för polispersonalen, och denna brist har medfört, att spörsmålet härom lösts på olika sätt för olika orter. För städernas del hava polisreglementen utfärdats än av Kungl. Maj:t, än av magistrat, stadsstyrelse eller stadsfullmäktige med eller utan stadfästelse av vederbörande länsstyrelse och än av stadens polischef. För landsbygdens del hava förefintliga reglementariska bestämmelser i regel utfärdats av länsstyrelsen, men det finnes också exempel på att instruktioner utfärdats av kronofogde, länsman, polisuppsyningsman eller kommunalstämma. Innehållet i de för olika orter gällande bestämmelserna är också i hög grad växlande. Medan sålunda de största städernas polisreglementen och instruktioner innehålla regler angående sättet för polispersonalens tillsättande och entledigande, angående kompetensvillkor för antagande och i vissa fall befordran, angående disciplinär bestraffning samt angående personalens tjänstgöring, innehålla de för orter å landsbygden gällande bestämmelserna ofta föreskrifter allenast i ett enda av här omnämnda avseenden.

Polispersonalens tjänsteställning är, såsom torde framgå redan av vad som ovan nämnts om förefintliga polisreglementen och instruktioner, mycket växlande. Medan sålunda på många håll polisman kan utan vidare uppsägas att lämna tjänsten efter viss kort uppsägningstid, kan på andra håll polisman icke entledigas utan att hans förhållanden i tjänsten därtill givit anledning. Beträffande sådana landsbygdskommuner, som icke äro skyldiga att anställa egentliga polismän, är polisanställnings fortbestånd, såsom redan berörts, beroende av att medel till polismannens avlöning stå till förfogande. En bestämmelse, som ofta förekommer i städernas polisreglementen, är den så kallade olämplighetsparagrafen, enligt vilken polisman när som helst kan avskedas, då vederbörande myndighet — i regel polischefen — finner polismannen vara för tjänsten olämplig och för honom förlorat förtroendet.

Över de lokala polischeferna på landsbygden och i städer utan magistrat utövas ledningen över polisväsendet av landsfogden, vilken liksom vederbörande polischefer i städer med magistrat sorterar under länsstyrelsen. Av landsfogdarna, vilka bland annat äga att leda polisutredningar rörande de grövre brott, som av dem beivras, har endast en tjänstgjort vid kriminalpolisavdelning, medan två någon tid tjänstgjort såsom stadsfiskaler.

I Stockholm råder det särskilda förhållandet, att polismästaren, som utövar chefskapet över polispersonalen, äger att utöva överståthållarämbetet tillkommande beslutanderätt i alla polisväsendet rörande frågor, med vilka överståthållaren ej själv tager befattning.

Högsta ledningen av rikets polisväsen tillkommer Konungen i statsrådet. Handläggningen av hithörande frågor inom kansliet ankommer på socialdepartementet.

Brister i den nuvarande organisationen.

Bristerna i den här refererade organisationen hänföra sig framför allt till landsbygdens polisväsen.

Fjärdingsmansbefattningen är såsom regel en bisyssla, och avlöningen är också bestämd med hänsyn därtill. En följd härav är, att fjärdingsmannen måste skaffa sig andra inkomstkällor för att kunna existera, och enligt vad erfarenheten visat får på grund härav på många håll fjärdingsmansverksamheten stå tillbaka för annat, mera inbringande arbete.

Ofta förekommer också, att fjärdingsmannens avlöning icke är bestämd med hänsyn till det arbete, han har att utföra, utan att fjärdingsmannen måste nöja sig med en rent av orimligt liten lön. Visserligen hava de nominella lönerna stigit avsevärt under senare år. Till belysande härav och till upplysning angående fjärdingsmanslönernas belopp må följande uppgifter lämnas angående fjärdingsmännens totala avlöning åren 1905 och 1923.

Lönens belopp	Antal	
	1905	1923
högst 50 kr.	965	171
51— 100 »	793	244
101— 200 »	617	467
201— 300 »	224	450
301— 500 »	178	638
501—1,000 »		573
1,001—1,500 »		151
1,501—2,000 »		67
2,001—3,000 »		65
över 3,000 »		23
	2,777	2,849

De sålunda meddelade uppgifterna för 1923 äro dock i viss mån missvisande, i det att i ett flertal fall i lönen inräknats vad som tillkommer fjärdingsman såsom extra polisman. De lägsta fjärdingsmanslönerna förekomma i två distrikt i Älvsborgs län med respektive 122 och 132 innevånare; i det ena synes fjärdingsmannen icke alls erhålla någon lön, i det andra utgör årslönen 2 kronor.

Det torde ligga i öppen dag, att det icke är möjligt att för de obetydliga löner, som i åtskilliga fall lämnas, erhålla ens någorlunda tillfredsställande fjärdingsmän. Också förspörjes från många håll, att man vid befattningarnas tillsättande huvudsakligen fäster avseende icke vid de sökandes kvalifikationer utan vid att vederbörande är villig att nöja sig med en liten lön, och mångfaldiga exempel finnas på att en fjärdingsman ersatts med en annan allenast på den grund, att denne erbjudit sig att tjänstgöra mot lägre lön. Enligt uppgifter, som infordrats för en av numera landshövdingen S. Linnér verkställd utredning i ämnet, hade länsstyrelserna under femårsperioden 1916—1920 i 47 fall funnit sig böra förordna om nytt val på grund av utsedd persons olämplighet och i 32 fall vidtagit åtgärd på grund av beslutad fjärdingsmanslöns otillräcklighet.

Den omständigheten, att fjärdingsmännen väljas för relativt kort tid — funktionstiden överstiger ganska sällan tre år — är också ägnad att försvaga deras ställning. Enligt vad erfarenheten visar, utsätter sig en fjärdingsman, som sin plikt likmätigt ingriper mot inflytelserika sockenbor, för risken att icke bliva omvald eller åtminstone få sin lön nedsatt för en följande tjänstgöringsperiod. Det torde i detta sammanhang böra erinras om att enligt den Linnérska utredningen under tioårsperioden 1911—1920 ej mindre än 143 fjärdingsmansbefattningar växlat innehavare fyra eller flera, högst tio gånger, medan ett, två och tre personbyten skett i respektive 798, 396 och 397 distrikt. I åtskilliga av dessa fall hava givetvis vederbörande fjärdingsmän avlidit eller själva frivilligt dragit sig tillbaka, men att fjärdingsmännens dåliga avlöning och beroende ställning spelat in i ett stort antal fall, synes högst antagligt.

Det anförda lärer vara nog för att visa, att vår nuvarande fjärdingsmansorganisation icke är tillfredsställande, och det torde väl knappast behöva framhållas, att de myndigheter, statliga såväl som kommunala, vilka måste anlita fjärdingsmännen, allmänt företräda den uppfattningen, att en reform av ifrågavarande organisation är ofrånkomlig.

Ofullkomligheten i nuvarande organisation gör sig gällande såväl i avseende å fjärdingsmännens egentliga polisverksamhet som i avseende å deras verksamhet som exekutionsbetjänter. Emellertid är att märka, att fjärdingsmännen endast i relativt ringa utsträckning tagas i anspråk för egentlig polisverksamhet. Givetvis beror detta delvis på att förhållandena på den egentliga landsbygden över huvud taget mera sällan nödvändiggöra ingripande av polisman. Men på sådana orter, framför allt i samhällen med sammanträngd befolkning, där ett mera regelbundet behov av polispersonal förekommer, torde det ligga i sakens natur, att fjärdingsmannen icke anses kunna utan särskild ersättning betungas med polisbevakning, för vilken han dessutom ofta saknar erforderliga förutsättningar. Man är sålunda här hänvisad till de så kallade extra polismännen, vilka för övrigt i många kommuner samtidigt äro fjärdingsmän. Enligt vad erfarenheten visar vägra emellertid kommunerna i fall, då dylik polispersonal behöves, ofta att ställa medel för avlöning till förfogande. Ehuru staten på åtskilliga ställen trätt emellan — i Västernorrlands län bekostas sålunda den extra polispersonalen nästan helt och hållet av statsmedel — finnas många orter, i vilka extra polispersonal erfordras men av brist på medel icke kunnat anställas. I kommuner, där anslag verkligen beviljas, äro dessa ofta otillräckliga. Då lönerna sålunda mångenstädes måste bliva alltför låga och polismannen, såsom förut berörts, ständigt riskerar att i följd av anslagsindragning gå miste om sin befattning, är det tydligt, att det måste bliva svårt att erhålla och än mer att behålla dugliga extra polismän. Exempel lära för övrigt icke saknas på att ortsbefolkningen tagit illa upp, att polisman med nit och självständighet fullgjort sin tjänst och på att vederbörande kommun i dylika fall indragit anslaget till polismannens avlöning. Jämväl organisationen av

den så kallade extra polispersonalen på landsbygden lämnar alltså mycket övrigt att önska.

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen för vårt nuvarande polisväsen saknas å landsbygden i regel utbildad kriminalpolispersonal. Då några anteckningar angående anmälda och beivrade brott icke behöva göras av åklagarna på landet, är det icke möjligt att verkställa en allmän jämförelse emellan resultaten av kriminalpolisarbetet på landsbygden och i de städer, där utbildad kriminalpolispersonal finnes anställd. I Stockholms län föras emellertid vissa dylika anteckningar, och jag har med ledning av uppgifter, som angående andra brott än fylleri- och ordningsförseelser infordrats från åklagarna i nämnda län, låtit uppgöra en sammanställning över antalet anmälda och åtalade brott i länet åren 1919—1924. Till jämförelse har jag jämväl infordrat uppgifter i enahanda hänseende från kriminalavdelningen vid Stockholms poliskår, varest sedan lång tid tillbaka noggranna anteckningar härutinnan föras. För år 1924 hava emellertid från Stockholm ännu icke kunnat erhållas några uppgifter. Med ledning av nämnda uppgifter har till belysande av skillnaden emellan kriminalpolisarbetets effektivitet å landsbygden och i en stad med ordentligt organiserad kriminalpolis följande tabell uppgjorts.

	Stockholms län			Stockholms stad		
	Antalet anmälda brott	Antalet åtalade brott	Antalet åtalade i % av antalet anmälda	Antalet anmälda brott	Antalet åtalade brott	Antalet åtalade i % av antalet anmälda
1919	1,440	677	47,01	9,568	5,139	53,71
1920	1,388	671	48,34	8,306	4,967	59,8
1921	1,193	551	46,19	7.072	4,708	66,57
1922	1,230	593	48,21	6,330	3,547	56,03
1923	1,360	590	43,39	7,153	4,547	63,57
1924	1.415	618	43,67	—	—	—
Medeltal	1,338	617	46,11	7,686	4,582	59,61

Beträffande uppgifterna för Stockholms län synes uppenbart, att de äro alldeles för gynnsamma, vilket torde bero på att dels anteckningarna om anmälda brott icke äro fullständiga och dels brott i mindre utsträckning anmälas å landsbygden än i städerna. Också skilja sig siffrorna för olika distrikt i anmärkningsvärd grad. Medan i Danderyds distrikt av 241 brott, som under ifrågavarande sex år anmälts, 45 eller 18,67 % beivrades, voro motsvarande siffror för Sjuhundra distrikt 115, 111 och 96,52 %.

Då i regel kriminalpolisarbetet för ett visst brott icke torde bliva svårare på landsbygden än i en storstad, synes man, oavsett skiljaktigheten i förhållandena i en sådan stad och den omkringliggande landsbygden, på grund av de i tabellen meddelade uppgifterna trots deras ofullständighet kunna räkna med att en förbättring i landsbygdens kriminalpolisorganisation skulle medföra en högst väsentlig ökning av kriminalpolisarbetets effektivitet därstädes.

Jag vill i detta sammanhang anmärka, att den brist i organisationen, som ligger däri, att åtskilliga landsfiskaler och andra, som handhava undersökningar angående brott, sakna kriminalpolisutbildning, måste betraktas såsom tillfällig, i det att enligt kungörelsen den 14 december 1917 (nr 904) för att kunna utnämnas till landsfiskal kräves, att vederbörande bland annat erhållit utbildning å detektivavdelning i stad; dock medför alltjämt avlagd länsmansexamen utan dylik utbildning behörighet till landsfiskalstjänst, om sökande efter examens avläggande utan avbrott tjänstgjort inom landsstaten. I fråga om köpingsåklagare hava länsstyrelserna genom cirkulär den 14 december 1917 (nr 914) anbefallts att draga försorg om att befattning såsom köpingsåklagare senast vid utgången av år 1920 ej innehaves av annan än den, som avlagt examen för vinnande av landsfiskalssyssla; dock skola, då särskild anledning därtill förekommer, äldre innehavare av dylik befattning kunna tills vidare få kvarstå däri.

Utom att, såsom av det föregående torde framgå, den personal, som på landsbygden står till landsfiskalernas förfogande, såväl i fråga om kompetens som i fråga om antal icke fyller måttet, lider landsbygdens polisorganisation av det felet, att landsfiskalerna själva av olika anledningar sakna möjlighet att ägna tillräcklig tid åt polisarbetet. Förhållandena hava så småningom utvecklats därhän, att landsfiskalernas tid till övervägande del kommit att upptagas av indrivnings- och utsökningsärenden. De minutiösa bestämmelser, som gälla angående tid och sätt för redovisning i dessa ärenden, föranleda ock, att landsfiskalerna tvingas att i första hand ägna sig åt dem och låta polis- och åklagarverksamheten stå tillbaka. I följd av att man nödgas anlita landsfiskalerna för vissa offentliga uppdrag, såsom ordförandeskap i taxeringsnämnder, har landsfiskalernas möjlighet att ägna sig åt polisverksamhet ytterligare minskats.

Jämväl landsfogdarna hava i vida mindre mån än som vid den nuvarande landsfogdeinstitutionens tillkomst förutsattes kommit att ägna sig åt polis- och åklagarväsendet. Man tänkte sig då, att landsfogden skulle vara fri från sådana förvaltningsbestyr, som kunde verka hindrande på hans polis- och åklagarverksamhet, och att landsfogden därför skulle tillföra polis- och åklagarväsendet på landsbygden en högst avsevärd förstärkning. I verkligheten har det blivit så, att de flesta landsfogdar kommit att företrädesvis bliva sysselsatta med inventeringar och arbete inom vederbörande länsstyrelse.

I städerna torde ordningspolisverksamheten såsom regel upprätthållas på ett tillfredsställande sätt. Anmärkas bör dock, att polisutbildningen på många håll är bristfällig. Polisskolor finnas för närvarande blott i Stockholm och Uppsala. Den förra bekostas av staden, den senare är en privat inrättning, till vilken dock staten lämnar ett visst årsbidrag. Särskilda poliskurser finnas anordnade vid poliskårerna i Göteborg, Malmö och Hälsingborg. I vissa andra städer sörjes för polisutbildningen på det sätt, att vederbörande polisbefäl meddela undervisning, framförallt angående polisväsendet rörande författningar. Vad åter kriminalpolisverksamheten beträffar, är det givetvis en olägenhet, att för sådan verksamhet särskilt utbildad personal saknas i ett stort

antal städer. Härtill kommer, att den utbildning, som kunnat bestås de kriminalpolismän, som finnas anställda i andra städer än de största, knappast torde vara tillräcklig.

Jag kommer härefter till frågan om den tjänsteställning, som tillkommer annan polispersonal än fjärdingsmännen. Även denna är i många avseenden otillfredsställande. Det måste sålunda betecknas såsom en brist, att allmänna bestämmelser angående polismännens tjänsteställning och formerna för polisinstruktioners utfärdande saknas. Vad angår det materiella innehållet i dylika bestämmelser, är att beakta, att polismännens tjänsteställning ofta är allt för löslig. Den så kallade olämplighetsparagrafen innebär principiellt, att polismännen äro helt beroende av polischefens personliga omdöme om dem. Sådana missbruk av densamma som ett obehörigt avskedande torde dock numera förekomma på sin höjd i enstaka undantagsfall. I varje fall har något belägg för att dylikt avskedande förekommit icke kunnat erhållas vid den Linnérska utredningen, för vilken protokoll angående så gott som alla under åren 1913 samt 1917—1920 företagna avskedanden infordrats. Men även om man icke kan konstatera, att en obehörig tillämpning av den så kallade olämplighetsparagrafen numera förekommer, synes det dock uppenbart, att blotta tillvaron av en sådan föreskrift innefattar ett icke önskligt osäkerhetsmoment för polismännen.

Även den egentliga polispersonalens ekonomiska ställning synes förtjäna uppmärksamhet från statsmakternas sida. Om också i de flesta städer tillfredsställande ekonomiska förmåner äro personalen tillförsäkrade, är detta långt ifrån fallet överallt. Därjämte torde böra erinras om att polispersonalen ofta saknar rätt till pension och till semester.

Vad nu anförts angående personalens ställning gäller såväl städerna som landsbygden. Beträffande landsbygden utom köpingar, som erhållit sina rättigheter efter år 1864, tillkommer emellertid den svåra olägenheten, att vederbörande kommuner icke äro pliktiga att vidtaga några åtgärder för polisväsendet utöver anställandet av fjärdingsmän och att i följd därav bland annat, såsom tidigare framhållits, polisman kan gå miste om sin plats på grund av att därför beviljat kommunalt anslag varder indraget.

Med hänsyn till de mångahanda brister, vilka, såsom den föregående framställningen visar, vidlåda vår nuvarande polisorganisation, torde någon tvekan icke kunna råda därom, att en omfattande och omedelbar reform av densamma är av behovet påkallad. Tanken på en polisreform framträder ej heller nu för första gången. Tvärtom har reformspörsmålet vid upprepade tillfällen varit föremål för behandling. En summarisk redogörelse för vad som under de sista tjugu åren förekommit i frågan torde därför här vara på sin plats.

Historik rörande reformfrågan.

I en i riksdagens andra kammare år 1904 väckt motion föreslog herr Adolf Hedin, att riksdagen måtte påkalla utarbetandet av en för hela riket gemensam författning rörande polispersonalens tillsättning och avsked samt

skyldigheter och befogenheter i tjänsten. I anledning av motionen hemställde andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, till vilket motionen hänvisats, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbeta en allmän polisförfattning för rikets städer och därmed jämförliga orter. Utskottets hemställan bifölls av kammaren. Frågan behandlades därpå av första kammarens första tillfälliga utskott, som hemställde, att första kammaren måtte biträda andra kammarens beslut. Utskottets hemställan blev emellertid av första kammaren avslagen.

Vid 1905 års riksdag upprepade herr Hedin sin motion, därvid yrkandet emellertid formulerats i överensstämmelse med andra kammarens nästföregående år fattade beslut. Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott gjorde i anledning av motionen en likalydande hemställan som år 1904, och denna hemställan blev av kammaren godkänd. Första kammarens andra tillfälliga utskott, dit frågan därpå hänvisades, hemställde i avgivet utlåtande, att första kammaren måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes föreskriva, att för varje stad eller därmed jämförlig ort, där polis vore anställd, skulle finnas ett av Konungens befallningshavande fastställt reglemente. Denna hemställan blev emellertid av kammaren avslagen.

Vid 1906 års riksdag upptogs frågan genom en av herr G. W. Roos i andra kammaren väckt motion. Motionen hänvisades till kammarens femte tillfälliga utskott, vars utlåtande utmynnade i enahanda hemställan, som gjorts av det fjärde tillfälliga utskottet under föregående år. Utskottets hemställan blev av kammaren bifallen, och detta beslut biträddes därpå av första kammaren i enlighet med förslag av dess andra tillfälliga utskott. Riksdagens beslut anmäldes hos Kungl. Maj:t i skrivelse den 12 maj 1906 (nr 135).

Över riksdagens skrivelse erhöll svenska polisförbundet tillfälle att uttala sig. I ett den 13 oktober 1906 inkommet yttrande lämnade förbundet en redogörelse för sina önskemål beträffande den ifrågasatta allmänna polisförfattningens innehåll.

I anledning av riksdagens skrivelse uppdrog vidare Kungl. Maj:t den 14 september 1906 åt dåvarande sekreteraren hos överståthållarämbetet för polisärenden Hjalmar von Sydow att inom civildepartementet biträda med uppgörande av förslag till allmän polisförfattning för rikets städer och därmed jämförliga orter.

Den 28 februari 1907 avlämnade von Sydow till fullgörande av det honom lämnade uppdraget ett av motiv åtföljt förslag till reglemente för polispersonalen i riket. Över detta förslag avgåvos sedermera yttranden av åtskilliga myndigheter, varjämte svenska polisförbundet i anledning av förslaget inkom med en ny framställning i ämnet.

Den 13 november 1911 beslöto stadsfullmäktige i Stockholm, i anledning av en av herr C. B. Buhre väckt motion, att hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes gå i författning om sådana åtgärder beträffande polisväsendet i Stockholm, varigenom en kommunal polisstyrelse med närmare angiven sammansättning och befogenheter kunde komma till stånd.

Frågan om en reform av själva polisorganisationen hade emellertid över-

lämnats till den år 1909 tillsatta s. k. fögderiförvaltningskommittén, vilken i sitt år 1912 avgivna betänkande framlade förslag till bl. a. vissa förändringar i den för landsbygden gällande polisorganisationen.

Fögderiförvaltningskommitténs förslag granskades sedermera av sex år 1912 tillkallade sakkunniga, vilka samma år avgåvo betänkande i ämnet.

Emellertid hade under år 1909 det av von Sydow utarbetade förslaget till reglemente för polispersonalen i riket enligt vederbörligt uppdrag underkastats överarbetning av dåvarande landssekreteraren Herman Uddén, varefter nya sakkunniga år 1913 tillkallades för att inom civildepartementet biträda med bland annat utredning och uppgörande av förslag till allmän polisförfattning för rikets städer och därmed jämförliga orter. De sakkunniga, som utgjordes av Uddén jämte polismästaren G. Hårleman, dåvarande notarien hos överståthållarämbetet för polisärenden Per Cronwall, länsmannen Håkan N:son Holmström och t. f. detektivkonstapeln N. O. Dahlin, avlämnade den 11 november 1913 av motiv åtföljt förslag till polisreglemente för riket.

På grundvalen av, bland annat, den sålunda verkställda utredningen avläts år 1918 proposition till riksdagen med förslag till lag om polisväsendet i rikets städer; vid propositionen fanns fogat ett utkast till polisreglemente för rikets städer, avsett att, om propositionen bifölles, läggas till grund för en administrativ författning i ämnet.

Propositionen hänvisades till lagutskottet, som avstyrkte bifall till densamma. Utskottets hemställan bifölls av första kammaren, medan andra kammaren godkände propositionen.

Frågan upptogs sedermera av riksdagens justitieombudsman, som efter att hava infordrat upplysningar från vissa sammanslutningar av polismän under år 1919 ingick till Kungl. Maj:t med en framställning i ämnet, vari justitieombudsmannen bland annat betonade vikten av att förslag till allmän polisförfattning med det snaraste förelades riksdagen. Under år 1920 inkom justitieombudsmannen med en ny framställning i enahanda syfte.

I anledning av dessa framställningar och sedan ytterligare framställningar i ämnet från olika håll, bland annat från svenska polisförbundet, inkommit, erhöll dåvarande regeringsrådet S. Linnér den 28 januari 1921 i uppdrag att inom socialdepartementet biträda med utredning angående ordnandet av polisväsendet i riket. Den sålunda igångsatta utredningen förutsattes skola avse samtliga polisväsendet rörande frågor. Den 19 maj 1922 förordnades dåvarande hovrättsrådet Sven Lawski att biträda vid utredningen.

Linnér avlämnade i november 1922 betänkande i ämnet, innefattande utredning angående och förslag till omorganisation av polisväsendet i riket.

Den 24 november 1922 uppdrogs därpå åt Linnér att jämte Lawski, disponenten Ivar Swartling, direktören Helge Lindholm, riksdagsmannen Sv. Bengtsson, polismästaren G. Hårleman, landskamreraren Knut Gislén, landsfogden Axel Hägg, landsfiskalen E. Ohlin, stadsfiskalen T. K. Wendt, t. f. överkonstapeln N. Strandquist och poliskonstapeln J. F. Almé såsom sakkunniga biträda med en principiell granskning av det Linnérska förslaget,

varjämte kanslirådet J. Björnström fick i uppdrag att deltaga i granskningsarbetet. De sakkunniga, här nedan benämnda 1922 års sakkunniga, avgåvo utlåtande över förslaget den 21 december 1922.

Över förslaget och de sakkunnigas utlåtande infordrades därpå yttranden från rikets hovrätter, processkommissionen, centrala myndigheter, länsstyrelserna, vissa kommunala sammanslutningar samt föreningar av befattningshavare vid polisväsendet. Länsstyrelserna skulle avgiva sina yttranden efter att hava lämnat samtliga städer och vissa representativa landskommuner tillfälle att yttra sig över förslaget.

Någon proposition i ämnet kunde emellertid icke medhinnas till 1923 års riksdag.

I statsverkspropositionen till 1924 års riksdag anmärkte min företrädare i ämbetet, att en omorganisation av rikets polisväsen påkallades av ett trängande behov men att ett genomförande av en sådan enligt det Linnérska förslaget icke kunde ske, förrän en bestämd förbättring av det ekonomiska läget inträtt, samt att ett genomförande av partiella reformer visat sig skola äventyra en enhetlig lösning av polisfrågan, varför tanken på sådana måst övergivas.

Vid 1924 års riksdag hemställde herr Adolv Olsson i Gävle i en inom andra kammaren väckt motion, att riksdagen måtte för sin del antaga ett vid motionen fogat förslag till lag om polisväsendet i riket.

I anledning av motionen beslöt riksdagen, på förslag av första lagutskottet, att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville ägna frågan om omorganisation av rikets polisväsen förnyat övervägande och fortsatt utredning, därvid jämväl borde undersökas, huruvida en allmän polisförfattning för rikets städer och därmed jämförliga orter, så ock andra partiella reformer på ifrågavarande område lämpligen kunde genomföras i avvaktan på en slutlig lösning av polisreformen i dess helhet, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Riksdagens skrivelse expedierades den 8 april 1924 (nr 83).

Riksdagsskrivelsen föranledde min företrädare att den 20 juni 1924 anhålla om vederbörligt bemyndigande att tillkalla en sakkunnig för att inom socialdepartementet biträda med fortsatt utredning av frågan om omorganisation av polisväsendet i riket, varefter nämnda dag revisionssekreteraren Sven Lawski tillkallades för att inom departementet biträda med utredningen.

Inom departementet utarbetades därpå nytt förslag till omorganisation av rikets polisväsen, i det följande benämnt 1924 års förslag.

Den 14 september 1924 kallade dåvarande chefen för socialdepartementet, enligt Kungl. Maj:ts samma dag meddelade bemyndigande, landshövdingarna Oscar von Sydow, S. Linnér och S. H. Kvarnzelius samt landssekreteraren Hj. Kjäll att såsom sakkunniga inom departementet biträda med granskning av 1924 års förslag. De sålunda tillkallade sakkunniga, här nedan benämnda sakkunniga av september 1924, avgåvo den 16 oktober 1924 utlåtande i ämnet.

Sedermera tillkallade jag den 5 november 1924, enligt bemyndigande den 31 oktober 1924, ledamöterna av riksdagens andra kammare, pensionsfullmäktigen Bernh. Eriksson, lantbrukaren Sv. Bengtsson i Norup, borgmästaren G. A. Björkman, lantbrukaren Joh. Johansson i Kälkebo och redaktören Adolv Olsson i Gävle att i egenskap av sakkunniga inom socialdepartementet biträda med granskning av 1924 års förslag. Dessa sakkunniga, här nedan benämnda sakkunniga av november 1924, avgåvo den 8 december 1924 sitt utlåtande, vilket jämte 1924 års förslag samt sakkunnigas av september 1924 utlåtande torde få såsom bilagor fogas vid detta protokoll.

Beträffande det sakliga innehållet i de olika förslag, som i det föregående omnämnts, får jag beträffande vad som förekommit före den Linnérska utredningens framläggande hänvisa till den redogörelse, som finnes intagen i nämnda utredning, vilken är i tryck tillgänglig (se Statens offentliga utredningar 1922: 49, sid. 47—48, 85—103). Jag torde för övrigt i erforderliga delar återkomma till dessa förslag vid behandlingen av de olika spörsmålen angående polisorganisation. Här må endast framhållas, att utredningarna gått efter två linjer. Fögderiförvaltningskommittén och 1912 års sakkunniga avsågo att tillskapa en mera effektiv polisorganisation, övriga förslag syftade närmast till en bättre reglering av polispersonalens tjänsteställning.

Vad åter de följande förslagen beträffar torde redogörelse för grunddragen i desamma här böra lämnas.

Det Linnérska förslaget.

Det Linnérska förslaget sammanfattas i utredningen på följande sätt:

»Polisorganisationen vilar på samverkan mellan staten och kommunerna på det sätt, att varje stad eller kommun eller samhälle på landet, där polispersonal behöver anställas, har att i första hand besluta därom. För större område på landet ankommer beslutet på landstinget. Kommunens beslut angående polisorganisationen skall underställas Konungens befallningshavandes prövning. På den rena landsbygden bestrides polisverksamheten jämte indrivningsverksamhet av fjärdingsmän med distrikt, indelade av Konungens befallningshavande så, att fjärdingsmännen erhålla full sysselsättning. I regel förutsättes således, att den lokala polisorganisationen ordnas genom de kommunala besluten. I lag föreskrives emellertid skyldighet för kommun att sörja för att det lokala behovet av polispersonal blir tillgodosett, och i fall av underlåtenhet äger samma statsmyndighet rätt att ingripa, i sista hand med föreläggande. För att fylla behovet av kriminalpolis i landsorten, skola i varje län i en eller flera städer anställas särskilt utbildade kriminalpoliser i den omfattning, att därigenom hela länets behov av dylik specialutbildad personal blir tillgodosett. Denna personal ingår i stadens poliskår, men landstinget har att bidraga till kostnaderna, i den mån kåren behöver utvidgas för länets räkning. Hela polispersonalen ställes under ledning av statstjänstemän, närmast landsfiskaler på landet, inberäknat vissa städer samt köpingar och municipalsamhällen, samt stadsfiskaler eller polismästare i övriga städer. Varje län bildar i avseende å polis- och åklagarväsende en enhet med landsfogden som chef närmast under Konungens befallnings-

havande. De tre största städerna bilda var för sig dylika enheter med polismästarna såsom chefer för polisväsendet. Hela polispersonalen i stad och på land kan användas efter landsfogdens bestämmande var som helst inom hans tjänstgöringsområde. Tillfälligt biträde med polispersonal skall lämnas från den ene polischefens tjänstgöringsområde till en annans på begäran av denne senare. Sådant biträde får icke vägras i annat fall än då den begärda personalen oundgängligen erfordras för polisskyddet i det egna tjänstgöringsområdet. Den lägre polispersonalens rättsställning ordnas på det sätt, att all ordinarie personal efter viss tids väl vitsordad tjänstgöring erhåller konstitutorial av Konungens befallningshavande. Disciplinär bestraffning, så vitt rör annat än bagatellförseelser, överlämnas till en för varje län, ävensom för Stockholm, Göteborg och Malmö särskilt inrättad polisnämnd, bestående av en av Kungl. Maj:t utsedd ordförande och två av landstinget eller stadsfullmäktige valda ledamöter. I fråga om åklagarväsendet genomföras följande detaljförbättringar, vilka anses kunna vidtagas oberoende av en eventuell reform av straffprocessen. Landsfogdarna bliva uteslutande åklagare och polischefer för länet och hava i denna egenskap framför allt att själva verkställa eller övervaka utförandet av förundersökning och åtal i grövre brottmål, varvid landsfogdarna äga att själva använda eller ställa till förfogande för underordnad åklagare den särskilt utbildade kriminalpolis, som skall finnas i varje län. Landsfiskalernas åklagar- och polisverksamhet stärkes genom att nuvarande redovisning för restindrivningen förenklas och landsfiskalerna befrias från handräckning för kommunalutskylder. De s. k. köpingsåklagarnas åtalsrätt upphör, likaså stadsfiskalsbefattningarna i de minsta städerna. För stadsfiskalerna i de största städerna fordras domarkompetens, för övriga stadsfiskaler samma förutsättningar som för landsfiskalerna. Stadsfiskalerna bliva även i avseende på avlöning statstjänstemän och erhålla samma ställning i förhållande till landsfogden och underordnad polispersonal på platsen som landsfiskalerna. Staten deltager i kostnaderna för polisväsendets organisation — utom med statstjänstemännens avlöning och ersättning för särskilda kostnader i följd av polisverksamheten — genom att bidraga till den övriga polispersonalens avlöning med en fjärdedel av viss minimiavlöning samt med samma andel av kostnaden för polispersonalens pensionering.»

Statens årliga kostnader för polisväsendet vid ett genomförande av det Linnérska förslaget beräknades till 6,926,420 kronor, innefattande en ökning av 4,938,171 kronor 25 öre. Därtill skulle komma vissa engångskostnader, beräknade till 83,300 kronor.

1922 års sakkunniga godtogo i väsentliga delar det Linnérska förslaget. Den enda mera betydelsefulla anmärkning, varför majoritet vanns bland de sakkunniga, gick ut på att den disciplinära bestraffningsrätt, som enligt förslaget skulle tillkomma polisnämnd, borde överlämnas till vederbörande länsstyrelse. De sakkunniga uttalade såsom allmänt omdöme om förslaget, att det innebure en väsentlig förstärkning av den nuvarande polisorganisationen och en praktisk lösning av den sedan länge svävande frågan om polis- 1922 års sakkunniga.

väsendets förnyande utan att överskrida de anordningar, som för ändamålet syntes erforderliga, samtidigt som det föreslagna systemet lämnade utväg för framtida utveckling. Vid de sakkunnigas utlåtande funnos fogade åtskilliga reservationer, till vilka jag torde få anledning att senare återkomma.

1924 års motion.

1924 års motion var byggd på 1918 års proposition. Den avvek emellertid därifrån i flera viktiga avseenden. Sålunda avsåg motionen en reglering för riket i dess helhet och icke blott för städerna av den polisverksamhet, som icke utövas genom fjärdingsmän. Medan 1918 års proposition innefattade inrättande av polisnämnder, som bl. a. skulle äga att avgiva yttrande i fråga om polismans antagande, befordran och ansökan om avsked, skulle enligt motionen inrättas polisnämnder med beslutanderätt i dessa frågor.

1924 års förslag.

1924 års förslag innehöll i huvudsak följande: För polisverksamhetens upprätthållande skulle riket vara indelat i polisdistrikt, vari beslutanderätten skulle tillkomma vederbörande kommunala representationer eller, om polisdistrikt ej skulle bestå av allenast en kommun, direktionen i det kommunalförbund, som i detta fall skulle bildas. Polisväsendet skulle fortfarande vara en kommunal angelägenhet, som det såväl på landet som i stad skulle åligga vederbörande polisdistrikt att ombesörja och om vilken det skulle ankomma på de kommunala korporationerna att besluta. Vid uppenbart åsidosättande av de polisdistrikten sålunda åliggande förpliktelserna skulle statsmyndighet dock äga att framtvinga rättelse, i sista hand genom föreläggande och utdömande av vite. Städernas polisorganisation skulle lämnas i huvudsak orubbad, och chefskapet för deras polispersonal skulle fortfarande tillkomma de kommunala myndigheterna. På landsbygden skulle de nuvarande extra polismännen och fjärdingsmännen ersättas av polismän, vilka, som regel fullt sysselsatta av sin tjänst, skulle ombesörja såväl egentlig polisverksamhet som indrivning och annan handräckningsverksamhet. Chefskapet över landsbygdens polispersonal skulle tillkomma statstjänstemän. Landstingen skulle fortfarande vara berättigade men icke pliktiga att organisera polisavdelningar för ordningens upprätthållande. Vid tillfälligt behov av polisförstärkning för ordningens upprätthållande skulle städer med minst 20,000 invånare ävensom en av Konungen bestämd stad i vissa län, där stad med 20,000 invånare saknades, vara skyldiga att mot särskild gottgörelse tillhandahålla reservpolispersonal. Dylik polisförstärkning skulle kunna påfordras utom i fall, då reservpolispersonalens bortdragande från stationsorten kunde äventyra ordningens upprätthållande därstädes. Därjämte skulle polispersonalen å landsbygden utom i vissa köpingar kunna användas till förstärkning av ordningspolispersonalen å annan ort, om det kunde ske utan olägenhet. Utbildad kriminalpolispersonal skulle finnas i de städer, som skulle vara pliktiga att tillhandahålla reservpolispersonal, och vid dessa städers kriminalpolisavdelningar skulle, efter Konungens förordnande, kunna anställas ytterligare kriminalpolispersonal för övriga städers och landsbygdens behov. Frågor angående tillsättande och entledigande av den under de lokala polischeferna lydande personalen skulle ankomma i Stockholm å överståthållarämbetet, i annan stad, där polismästare funnes, å denne

jämte två ledamöter av magistraten, i övriga städer å magistraten eller stadsstyrelsen och på landet å länsstyrelsen. Polispersonalens tjänsteställning skulle i huvudsak bliva densamma som enligt det Linnérska förslaget. Disciplinfrågor skulle alltså behandlas av polisnämnder, som emellertid skulle inrättas för varje landstingsområde och för varje stad, som icke deltoge i landsting. I ekonomiskt avseende skulle polispersonalen vara berättigad till skälig lön och skälig pension samt, i förekommande fall, skälig begravningshjälp och skäligt familjeunderstöd. Beslut härom skulle underställas länsstyrelsens prövning. Minimibestämmelser angående löner och pensioner skulle icke finnas, men underlåtenhet att härutinnan utgiva skäliga belopp angavs såsom ett uppenbart åsidosättande av de kommunala förpliktelserna och kunde alltså medföra ingripande från vederbörande statsmyndighet. Åklagarväsendet förutsattes oförändrat. Något generellt statsbidrag skulle icke utgå till städer eller till köpingar, som enligt särskilda bestämmelser vore pliktiga att själva bekosta för köpingen erforderlig polispersonal. Däremot skulle landstingen liksom nu erhålla statsbidrag, motsvarande hälften av deras samtliga kostnader, varjämte staten skulle bidraga till landsbygdens personalkostnader i övrigt med en tredjedel. Staten skulle vidare bestrida — utom statstjänstemännens avlöning — dels kostnaden för vissa särskilda anordningar för polisväsendet i dess helhet, såsom polisskola, dels den till förut omnämnda större städer utgående ersättningen för reservpolispersonal, dels avlöning och pensionering av den kriminalpolispersonal, som skulle anställas i nyssberörda städer för användning utom vederbörande stad, dels hälften av vissa kostnader för rikstelefonförbindelse till polismän å landsbygden utom förenämnda köpingar, dels ock vissa till personalen utgående ersättningar för resor med mera, varjämte den personal, till vars avlöning procentuellt bidrag utginge av statsmedel, skulle få pensionsförsäkras i statsanstalt. Ett fullständigt genomförande av 1924 års förslag beräknades medföra en årlig kostnadsökning för statsverket av 1,500,000 kronor. Det förutsattes emellertid, att genomförandet skulle ske successivt under en övergångsperiod av något mer än sex år och att i följd härav kostnadsökningen för budgetåret 1925—1926 skulle kunna begränsas till 410,000 kronor.

Sakkunniga av sept. 1924.

Sakkunniga av september 1924 uttalade i sitt utlåtande sin anslutning i princip till de allmänna grunderna i 1924 års förslag, men framställde vissa detaljanmärkningar mot detsamma.

Sakkunniga av nov. 1924.

Sakkunniga av november 1924 förordade ändrade regler beträffande tillsättning, entledigande och disciplinär bestraffning av polismän, beträffande den kommunala behandlingen av polisfrågor samt beträffande statens bidrag till polisväsendet. I det förstnämnda avseendet föreslogs, att viktigare frågor om tillsättning eller entledigande av befattningshavare vid polisväsendet samt frågor om disciplinär bestraffning skulle behandlas av en för Stockholm och ett vart av länen bildad polisstyrelse, bestående av två av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter samt tre ledamöter, utsedda, såvitt fråga rörande polispersonal, anställd i stad med minst 10,000 invånare, skulle behandlas, av

vederbörande stadsfullmäktige men eljest av vederbörande landsting. Vad angår den kommunala behandlingen av polisfrågor föreslogs, att kommun skulle vara berättigad att tillsätta en av fem personer bestående polisnämnd, vilken skulle äga att dels uppgöra förslag till löne-, omkostnads- och, i förekommande fall, pensionsstat för polisväsendet samt till erforderliga ändringar i polisorganisationen, dels besluta i ärenden angående förvaltningen av de till polisväsendet anslagna medel och av de för polisväsendet använda fastigheterna och dels till vederbörande myndigheter avgiva yttranden eller göra framställningar i frågor av betydelse för polisväsendet. Vidkommande statsbidraget föreslogs, att bidraget till landsbygdens personalkostnader skulle höjas till 50 % och att i samband därmed höjning skulle ske av den vissa städer tillkommande gottgörelsen för tillhandahållandet av reservpolispersonal. I övrigt lämnades förslagets principer utan anmärkning. Beträffande åtskilliga detaljer framställde dock de sakkunniga vissa ändringsförslag. Bland annat föreslogs, att skyldighet att tillhandahålla reservpolispersonal skulle åläggas alla städer med minst 10,000 invånare men att i stället numerären av den av de största städerna till förfogande ställda styrkan skulle minskas.

Departementschefen.

Då jag nu övergår till behandlingen av de särskilda reformspörsmålen, torde det till en början böra framhållas, att jag i likhet med min företrädare måste ställa mig på den ståndpunkten, att man vid en reform av polisväsendet i hög grad måste taga hänsyn till statsfinansiella förhållanden. Det reformförslag, som nu framlägges, har alltså gjorts så omfattande, som det statsfinansiella läget ansetts kunna tillåta, medan de delar av polisorganisationen, som kunna betraktas såsom mera fristående, lämnats åsido.

Förhållandet mellan staten och kommunerna.

Det första spörsmål, som möter vid en reform av polisväsendet, är frågan, om detta bör förstatligas eller baseras på en samverkan emellan staten och kommunerna, en samverkan, som tydligen kan vara enbart ekonomisk, enbart organisatorisk eller bådadera. En tredje möjlighet skulle väl vara att göra polisväsendet helt och hållet kommunalt, men denna möjlighet torde sakna praktisk betydelse.

Det Linnérska förslaget.

I *den Linnérska utredningen* anfördes i denna del bland annat följande: För valet kunde icke anses avgörande, huruvida uppgifterna rubricerades såsom statliga eller kommunala, helt eller delvis. Uppgifterna för de flesta befattningshavare vore blandade. Även de rent statsanställda landsfiskalernas arbete bestode för de flesta till den kvantitativt övervägande delen av indrivning av kommunalutskylder, och stadspolisen ombesörjde ett flertal bestyr av rent lokal och kommunal karaktär. För så vitt som huvudvikten lades på polisens verksamhet i rättssäkerhetens tjänst, fyllde den däremot uppenbarligen statsuppgifter. Men det vore ett utmärkande drag för den svenska förvaltningen, att statsändamål ofta tillgodosåges under samverkan mellan stat och kommun. Så vore förhållandet t. ex. med underdomstolarna, med hälsovård, socialförsäkring, kommunikationer, kyrka och skola och till och med försvarsväsendet. Delvis vilade förhållandet på historiska grunder, men det hade också på många områden sanktionerats och utvecklats i nya former genom den senaste lagstiftningen. I själva verket torde för när-

varande en mycket avsevärd del av kommunernas verksamhet röra just sådana ändamål, som teoretiskt skulle kunna anses tillhöra staten. Den förvaltningsrättsliga gränsen mellan statens och kommunens verksamhetsområden vore visserligen genom lagstiftning och praxis tämligen klart utstakad, men grunden till gränsbestämningen kunde i många fall knappast påvisas vara annat än rena lämplighetsskäl, organisatoriska och ekonomiska. I enlighet härmed kunde också det föreliggande organisationsspörsmålet i huvudsak uppfattas såsom en lämplighetsfråga. Uppfattningen om allmän ordning och säkerhet såsom en ofrånkomlig fordran, som under alla förhållanden måste upprätthållas, och om polisens personal såsom handhavare av ett arbete, för vars behöriga fullgörande alla medborgare i sista hand vore personligen ansvariga, syntes icke hava tillräckligt trängt igenom hos den svenska allmänheten, men den torde lättare komma till sin rätt, om poliskåren på varje plats växte in i medvetandet såsom befolkningens egen kår, vilken regelmässigt utövade sin verksamhet för och bland samma befolkning. Och det vore sannolikt, att det bidroge till förståendet av polisväsendets uppgifter och personalens behov, om den kommunala representationen, dess utskott och förvaltningsorgan finge tillfälle att sätta sig in i frågor, som anginge polisväsendet. Framför allt av denna anledning kunde det icke anses tillrådligt att avstå från kommunernas medverkan i en eller annan form. Därtill komme, att en dylik medverkan syntes medföra betydande fördelar ur administrativ synpunkt. Då kommunen toge aktiv del i ordnandet av polisväsendet och i dess kostnader, komme de kommunala myndigheterna helt säkert att underkasta frågor därom en prövning, som i avseende å de lokala behoven och med statlig kontroll kunde anses fullt betryggande. I synnerhet kunde en omsorgsfull prövning förväntas i städerna med deras utbildade vana att sörja för sitt polisväsende. Därjämte kunde de löpande förvaltningsbestyren omhändertagas av kommunens eljest behövliga organ. Det vore till väsentlig del tack vare kommunernas medverkan, som förslaget kunde undgå en över de lokala polismyndigheterna ställd styrelse. För den statliga administrationen vunnes således en mycket önskvärd decentralisation och förenkling, samtidigt som man undveke att belasta statsbudgeten med hela kostnaden för polisväsendet, en åtgärd, som väl svårligen skulle kunna genomföras under nuvarande förhållanden. Vad nu anförts talade för att inom polisväsendet söka uppehålla en samverkan emellan stat och kommun.

Det *Linnérska förslaget* förutsatte i enlighet härmed samverkan i olika avseenden emellan staten och kommunerna. Kommuner och landsting ålades sålunda att sörja för den lokala polisorganisationen, men de kommunala korporationernas beslut skulle underställas statsmyndighets prövning och statsmyndighet skulle äga att ingripa mot kommun eller landsting, som åsidosatte sina skyldigheter i avseende å polisväsendet. Polispersonalen i dess helhet skulle ställas under ledning av statstjänstemän, och polispersonalens tillsättande skulle över allt ankomma på statsmyndighet. I ekonomiskt avseende skulle staten åtaga sig att vidkännas — utom vad som skulle utgå till de lokala polischeferna och övriga statstjänstemän — dels procentuell andel i vissa kostnader och dels vissa särskilda kostnader i deras helhet.

1922 års sakkunniga anförde i denna del, att en reform av polisväsendet för närvarande endast syntes kunna förverkligas genom en samverkan mellan 1922 års sakkunniga.

stat och kommuner. Beträffande omfattningen av denna samverkan förekommo inom de sakkunniga vissa meningsskiljaktigheter av icke principiell natur, vartill jag torde få anledning att senare återkomma. Endast en av de sakkunniga, herr Strandquist, ställde sig principiellt på en annan ståndpunkt, i det att han uttalade sig för ett förstatligande av polisväsendet enligt ett förslag, som framlagts av Svenska polisförbundet i en i november 1921 dagtecknad och den 12 december samma år till Kungl. Maj:t ingiven framställning.

Sv. polisförb. 1921.

Enligt sistberörda förslag, vilket dock endast var i sina huvuddrag utformat, skulle polisväsendet övertagas av staten och ställas under en av »statsmakterna» tillsatt polisöverstyrelse samt under chefskap av en till justitiedepartementet ansluten polisdirektör. De lokala polisavdelningarna skulle till chefer hava statstjänstemän samt lyda under polisstyrelser, bestående av vederbörande polischef, två eller tre kommunalt utsedda ledamöter och en eller två av och bland polispersonalen valda ledamöter. Till denna statliga polisorganisation skulle kommunerna lämna ett visst bidrag, beträffande vars belopp förslaget upptog två alternativ. Enligt det ena skulle städer med minst 40,000 innevånare betala 25 % och övriga orter 10 eller 20 % av kostnaden för ordningspolisens avlöning i vederbörande samhälle; enligt det andra skulle förstnämnda städer efter vissa grunder betala cirka 15 % och övriga samhällen, varest ordningsstadgan för rikets städer vore gällande, cirka 10 % av nyssberörda kostnad. Därjämte skulle enligt båda alternativen städer och köpingar själva vidkännas samtliga lokalkostnader.

Myndigheter m. fl. ang. det Linnérska förslaget.

I de yttranden, som avgåvos över det Linnérska förslaget, ställde man sig allmänt på den ståndpunkten, att en reform av polisväsendet måste grundas på en samverkan emellan stat och kommun.

Av de centrala myndigheter, länsstyrelser samt sammanslutningar av kommuner eller av befattningshavare vid polisväsendet, som yttrade sig över det Linnérska förslaget, uttalade sig sålunda uttryckligen *överståthållarämbetet* och *länsstyrelsen i Gävleborgs län* för en samverkan, organiserad i huvudsaklig överensstämmelse med det Linnérska förslaget.

Länsstyrelsen i Uppsala län uttalade däremot sympatier för att polismännen gjordes till statsfunktionärer.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län framhöll i denna del, att även om man principiellt sett ville anse polisväsendet böra helt förstatligas, den lösning, det Linnérska förslaget innebure, för närvarande vore mest lämplig.

Länsstyrelsen i Västerbottens län anförde: Den grund, varpå det Linnérska förslaget vore byggt, eller en samverkan mellan stat och kommun, vore enligt länsstyrelsens mening den lämpligaste, som för närvarande kunde ifrågasättas. Förslaget möjliggjorde också en framtida utbyggnad i riktning mot statens övertagande av hela polisväsendet, om och när en sådan utbyggnad funnes möjlig att genomföra.

Ingen av de övriga länsstyrelserna gjorde något uttalande emot principen om en statlig och kommunal samverkan, varemot i åtskilliga yttranden anmärkningar framställdes angående de av Linnér föreslagna formerna för dylik samverkan.

Jämväl *Svenska polisförbundet* ställde sig i det avseendet, varom nu är fråga, principiellt på det Linnérska förslagets ståndpunkt och förklarade sig med hänsyn till de kostnader, varmed ett genomförande av förbundets förslag om polisöverstyrelse och polisdirektör skulle vara förenat, icke för närvarande vilja framföra något yrkande därom. I fråga åter om formerna för statens och kommunernas samverkan hade förbundet åtskilliga anmärkningar mot förslaget.

Av dem, som i övrigt yttrade sig över detta, uttalade *stadsfullmäktige i Västerås*, att det vore önskvärt, att den blivande omorganisationen med hänsyn till de snart sagt enbart statliga funktioner, som av polisen utövades, ginge i riktning mot polisväsendets fulla förstatligande, ehuru stadsfullmäktige icke funne något hinder för att polisväsendets uppgifter fylldes på ett tillfredsställande sätt, om enligt förslaget en samverkan ägde rum mellan staten och vederbörande kommuner.

Söderala kommun uttalade sig mot en ekonomisk samverkan, emedan principen om lika statsbidrag för alla kommuner förmenades innebära en orättvisa mot landsbygden.

Sympatier för ett förstatligande av polisväsendet uttalades också av bland andra *stadsstyrelsen i Boden,* liksom dylika sympatier torde ligga bakom vissa yttranden, i vilka en höjning av statsbidraget till kommunerna förordades.

1924 års förslag.

Jämväl i *1924 års förslag* och i de yttranden, som avgivits av de sakkunniga, vilka granskat detsamma, förutsattes en samverkan mellan stat och kommuner, ehuru denna samverkan, såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår, tänkts skola genomföras på ett annat sätt än i det Linnérska förslaget.

Departementschefen.

För min del är jag av den åsikten, att ett förstatligande av polisväsendet icke inom överskådlig tid torde kunna komma i fråga. Bland de skäl, som kunna anföras mot en sådan lösning av problemet, vill jag särskilt understryka ett, nämligen det statsfinansiella. Ett förstatligande av polisväsendet skulle icke gärna kunna ske utan att staten iklädde sig åtminstone större delen av kostnaden för polisorganisationen. Då enbart avlöningskostnaden för de lokala polisavdelningarna efter en polisreform torde komma att överstiga 16 miljoner kronor, medan staten för närvarande deltager i samtliga poliskostnader med omkring 1 miljon kronor, torde det vara tydligt, att det åtminstone icke för närvarande är möjligt att gå till ett förstatligande av polisväsendet.

Ställer man sig på denna ståndpunkt, blir det givetvis nödvändigt att — hur än polisorganisationen utformas — låta den lokala polisorganisationen bliva en huvudsakligen och i första hand kommunal angelägenhet, vars ombesörjande ålägges vederbörande kommunala bildningar såsom en offentligrättslig förpliktelse.

Kommunernas nuvarande förpliktelser i avseende å polisväsendet.

Även om statsmakterna lära vara formellt berättigade att ålägga kommunerna en dylik förpliktelse utan att staten på något sätt bidrager till de för förpliktelsens fullgörande erforderliga kostnaderna, torde billighetsskäl tala mot att utan vidare ålägga kommunerna en ny, med utgifter förenad skyldighet. Spörsmålet om kommunernas skyldighet att själva ombesörja sitt lokala polisväsen torde därför här böra upptagas till behandling.

Städerna. Vad först beträffar städerna, vilka ju för närvarande, praktiskt sett utan något statsbidrag, själva bekosta sitt polisväsen, hava olika åsikter yttrats angående frågan om en dylik skyldighet åligger dem.

Von Sydows förslag. *Von Sydow* anförde i motiveringen till sitt förut omnämnda förslag i denna del bland annat följande: Allt ifrån äldsta tid hade det tillkommit magistraterna att upprätthålla ordning och politi inom städerna. Såsom exekutiva organ härför hade på 1600-talet funnits »stadens svenner» eller »stadens betjente». Dessa, som varit den tidens polis, hade räknats till magistratens underlydande, och kostnaderna för deras avlöning hade hört till stadens utgifter för magistraten. För att främja städerna hade kronan redan i äldre tid tilldelat städerna vissa inkomster, som skulle användas till avlöning av städernas magistrater och övriga tjänstemän samt till andra kommunala utgifter. De inkomstkällor, som sålunda anvisats städerna, hade varit jordupplåtelser, rättighet att anlägga och mot avgift tillhandahålla vissa för handel och näringar nödiga inrättningar, rättighet att lägga vissa avgifter å trafiken samt slutligen andel i vissa statsinkomster. Sålunda hade rikets alla stapelstäder under förra delen av 1600-talet åtnjutit tolag. Sedan år 1646 hade vidare alla städer åtnjutit så kallad källarfrihet, varjämte sedermera åt vissa städer anslagits andel i accis. Med accisens upphörande hade städernas andel i denna pålaga försvunnit, varemot städerna fortfarande åtnjöte inkomst av tolag och källarfrihet, ehuru i den förändrade form, att kronan betalade ersättning i penningar till varje stad för dess andel i dessa förmåner. Den s. k. källarfriheten hade uttryckligen beviljats för att bereda medel till magistraternas avlöning. Huvudstaden åtnjöte därjämte sedan år 1776 ett särskilt statsbidrag till sitt polisväsen, vilket bidrag numera utgjorde 28,100 kronor om året. Von Sydow ansåge av det anförda framgå, att rikets städer av kronan förunnats vissa inkomster för, bland annat, polisens vidmakthållande inom deras områden och att de därför hade en juridisk förpliktelse att fullgöra detta onus.

1918 års proposition. I det förslag till lag om polisväsendet i rikets städer, som genom *1918 års proposition* förelades riksdagen, fanns intaget ett stadgande, enligt vilket det skulle åligga stad att låta anställa och avlöna erforderlig polispersonal ävensom i övrigt vidmakthålla sitt polisverk. I motiveringen till förslaget anfördes bland annat: Sedan urgammal tid hade städerna skyldighet att själva underhålla sitt polisväsende, och en sådan skyldighet ansåges även medfölja de stadsrättigheter, som nu för tiden meddelades. Grunden härtill vore att söka däri, att det för ett samhälle innebure en avsevärd fördel att få särskilt för sig bilda en kommun, vilken, såsom fallet vore med en stad, i vissa hänseenden intoge en undantagsställning. Då behovet av organ, som verkade för upprätthållande av ordning och säkerhet inom ett sålunda tätt befolkat samhälle, bleve större än där befolkningen fortfarande bodde spridd som på landsbygden, förefölle det naturligt, att detta samhälle finge bekosta de utgifter, som blivit nödvändiga på grund av stadsbildningen. Skyldigheten för städerna att bekosta sitt polisväsen grundades, förutom på de allmänna förhållanden, som berörts, *dels* på privilegiebreven för dem, däri uttalades

eller avsåges, att stad på egen bekostnad skulle besörja rättsskipning, upprätthållande av allmän ordning och säkerhet samt underhåll av därför nödiga anstalter, och *dels* på i vissa fall utfärdade särskilda föreskrifter. I sistnämnda avseende åberopades särskilt ett kungl. brev den 20 augusti 1858, vari närmare föreskrifter angående Uppsala poliskårs storlek och avlöning meddelats. I motiveringen polemiserades därjämte mot den av von Sydow framförda uppfattningen om grunden för städernas skyldigheter i avseende å polisväsendet, och det framhölls därvid särskilt beträffande tolagsersättningen, att de äldre städerna bekostat sitt rättsväsen och sin polis redan innan rätt till tolag under 1600- och 1700-talen tillförsäkrats dem samt att tolagen, som för övrigt ej utginge ens till hälften av Sveriges städer, i allmänhet givits städerna »till stadens nytta» och endast i ett fåtal fall »till magistratens och dess betjentes underhåll».

Lagutskottet 1918.

I *lagutskottets utlåtande* (nr 73) över propositionen anfördes i denna del: Enligt vad den i ämnet förebragta utredningen visade hade städernas åliggande att bekosta sitt polisväsen ej sällan varit förenat med vissa ekonomiska förmåner av skilda slag, i första rummet tolagsersättning. Även om denna icke kunde anses hava i allmänhet grundat någon skyldighet för städerna i nu angivna hänseende, syntes emellertid i vissa fall tveksamhet härutinnan råda. Ej heller torde vid bedömandet av grunderna för städernas nämnda skyldighet böra lämnas ur räkningen den mer eller mindre gynnade ställning, stad i avseende å näringsväsendet kunde hava intagit. Vid sammanställande av dessa förhållanden syntes det utskottet kunna med skäl ifrågasättas, huruvida det kunde vara lämpligt att nu för varje fall och under alla omständigheter i lag fastslå städernas skyldighet att bekosta sitt polisväsen. I allt fall borde en allsidigare utredning härom företagas.

Den Nothinska utredningen.

I den utredning, som av numera *statsrådet Torsten Nothin* i november 1921 avgavs rörande städernas särskilda skyldigheter och rättigheter i förhållande till staten, anfördes beträffande städernas polisväsen bland annat: Städernas särskilda polisväsen hade anor långt tillbaka i tiden; det vore på det närmaste förbundet med stadslivets uppkomst och utveckling. Såsom en början till ett dylikt polisväsen kunde erinras om exempelvis Magnus Ladulås' år 1288 för Jönköping utfärdade privilegiebrev, enligt vilket innebyggarna i Jönköping ägde utvälja 12 män, som skulle hava bland annat att hålla hand över ordningen i staden. Redan Björköarätten hade tillagt rådet en viss uppsiktsmyndighet. I stadslagen hade närmare bestämmelser meddelats därom. Beträffande vakthållningen i stad hade stadslagen i Konungsbalken XV kap. föreskrivit, att »alle skulu the wård ock waku i stadenom göra, som byamän äro ock burskap uthgifwit hafwa, hwat han är helder husbonde eller sven». Städernas skyldighet att bekosta sitt polisväsen hade i allmänhet ansetts självfallen. Denna skyldighet vore dock icke fastslagen i någon allmän författning. Däremot förutsattes eller till och med direkt omtalades en sådan skyldighet i privilegiebrev och resolutioner rörande särskilda städer. Vid beviljandet under senare tider av stadsrättigheter hade uttryckligt förbehåll i ämnet brukat göras. I sistnämnda avseende anmärktes

särskilt, att den i stadsbrev för städer med egen jurisdiktion under senare årtionden vanliga föreskriften, att vederbörande stad skulle vara pliktig att avlöna stadens rådstuvurätt och magistrat samt övriga erforderliga tjänstemän, borde anses hava avseende jämväl å polispersonal och åklagare. Beträffande städer utan magistrat erinrades om att Kungl. Maj:t genom brev den 12 maj 1916 — under åberopande av att de jämlikt brev den 20 april 1906 angående beviljande av köpingsrättigheter Huskvarna åliggande skyldigheterna med avseende å polisväsendet borde tillämpas jämväl sedan Huskvarna förunnats stadsrättigheter — meddelat föreskrifter rörande nämnda stads polisväsende (jämför Nothin, berörda arbete, sid. 51 ff. och 157).

Det Linnérska förslaget.

För *den Linnérska utredningen* gjordes genom riksarkivets försorg vissa arkivundersökningar. En av dessa behandlade giltigheten av den »Stadga om städernas administration och upkomst i rijket», som i von Stiernmans »Samling av Kongl. Bref, Stadgar och Förordningar etc. angående Sveriges Rikes commerce, politie och oeconomie», Stockholm 1747, del I, finnes upptagen såsom utfärdad den den 26 december 1619. Denna stadga har en viss betydelse för spörsmålet, i det att 9 punkten däri föreskriver, att »var stad skall hava sina svenner, som uträtta borgmästare och råds bud, en två eller flere, som staden är stor till: Item sina bryggekikare en eller två uti sjöstäderne som akta på skeppen, skutor eller båtar, eller ock på handelen, som går in och ut eller drives i staden, att därmed må hållas efter lagen, stadsens privilegier och handelsordinantier». Den härskande uppfattningen angående denna stadga synes vara, att stadgan aldrig blivit i vederbörlig ordning utfärdad, och den ifrågavarande undersökningen avsåg bland annat att få nämnda uppfattning kontrollerad med stöd av det material, som numera står till förfogande. Undersökningen gav till resultat, att frågan om stadgans utfärdande borde anses slutgiltigt avgjord genom den bevisföring, som av vissa tidigare forskare framförts för den härskande uppfattningen. Av undersökningen framgick vidare, *att* en mot stadgans 9 punkt svarande bestämmelse införts i de privilegiebrev, som år 1620 utfärdats för Arboga, Jönköping, Kalmar, Norrköping, Västervik och Sala, samt i förslagen till privilegier för Stockholm av åren 1619 och 1624 och för Södertälje av år 1628 samt *att* stadgan under 1600- och 1700-talen och även under 1800-talet av myndigheterna i många fall betraktats såsom gällande rätt. Den andra undersökningen visade, att stadstjänare av den art, som avsåges med benämningen bysven, allmänt funnits i städerna långt före tillkomsten av Gustaf II Adolfs privilegier, vilka i fråga om tillsättandet av dessa tjänstemän endast varit ett uttryck för gängse praxis.

I den Linnérska utredningen yttrades i denna del bland annat: Den verkställda undersökningen syntes lämna såsom resultat, att oaktat man med det nu tillgängliga arkivmaterialet icke kunde påvisa, att 1619 års stadga utfärdats, den åberopade 9 punkten i stadgan endast varit uttryck för vad som långt innan stadgans författande varit sedvänja samt att de i 9 punkten omförmälda »stadens svenner» väsentligen motsvarade nutidens polispersonal. Utredningen visade också, att stadgans grundsatser angående städernas för-

fattning och förvaltning samt särskilt i fråga om skyldigheten för städerna att bekosta sitt polisväsen tillämpats under 1600-, 1700- och 1800-talen. Samma rättsuppfattning hade sedermera, såvitt känt, fortlevat fullkomligt obruten, och den finge alltså för närvarande anses utgöra gällande sedvanerätt. Städerna, som därigenom förpliktades i förhållande till staten, kunde icke bliva fria från förpliktelsen utan att ändring skedde genom ny sedvana, lagstiftningsåtgärd eller genom att en uttrycklig eftergift i speciellt fall medgåves från statsmaktens sida.

Vad som sålunda förekommit synes mig innefatta fullgoda skäl för antagande att en på sedvana grundad, offentligrättslig förpliktelse för städerna att själva besörja sitt polisväsen redan förefinnes. Om, såsom lämpligt torde vara, denna förpliktelse i samband med en allmän reglering av polisväsendet fastslås i lag, innebär detta alltså icke, att någon ny förpliktelse ålägges städerna. Departementschefen.

Vad köpingarna angår torde rättsfrågan ligga ännu klarare än beträffande städerna. Här är att skilja emellan köpingar, som tillkommit före och efter år 1864. Vad de senare beträffar hava i samtliga ifrågakommande köpingsbrev intagits stadganden, enligt vilka det skall åligga köpingen att, efter den för kommunalutskylders utgörande bestämda eller annan genom överenskommelse avtalad grund, bekosta skälig avlöning åt en polisuppsyningsman, vilken, antagen av Konungens befallningshavande, skall åligga att, under åtnjutande av det skydd, som tillkommer kronolänsman eller stadsfiskal, handhava köpingens säkerhets- och ordningspolis, åtala där timade brott och förseelser av den art, att allmän åklagare äger att dem beivra, samt för övrigt i alla ärenden, vilka angå köpingens befolkning, fullgöra de bestyr, som på landet åligga fjärdingsmän, varjämte enligt köpingsbreven dylik köping är skyldig att, därest det befinnes nödigt att anställa en eller flere polisbetjänter till uppsyningsmannens biträde, jämväl sådant biträde bekosta. *Landsbygden.*

I fråga om köpingar, tillkomna före år 1864, torde det däremot icke kunna påvisas vare sig någon uttrycklig föreskrift eller någon sedvana att för polisväsendet vidtaga andra anordningar än som åligga kommunerna å landsbygden i övrigt. Och vad sistnämnda kommuner beträffar lärer någon meningsskiljaktighet icke råda om att deras skyldigheter i avseende å polisväsendet äro utömmande reglerade genom lagen angående fjärdingsmansbestyrets utgörande, varom jag torde få hänvisa till det tidigare anförda. Ett genomförande av en allmän skyldighet att ombesörja polisväsendet lärer alltså för här senast omförmälda köpingar och landsbygdskommuner innefatta en utvidgning av de nuvarande kommunala förpliktelserna.

Lika litet som en dylik utvidgning, såsom förut framhållits, kan giva upphov till någon rätt till bidrag av statsmedel, lika litet torde den omständigheten, att städer och vissa köpingar redan äro pliktiga att själva bekosta sitt polisväsen, innebära något hinder för att staten lämnar bidrag därtill. Departementschefen.

I båda avseendena torde avgörandet böra träffas enligt billighetsgrunder och under beaktande av statsfinansiella förhållanden. Spörsmålet, om och i vad mån statsbidrag bör utgå, blir emellertid i hög grad beroende av vilken organisation som genomföres. Jag skall därför återkomma till nämnda spörsmål, sedan jag fått tillfälle att angiva min ståndpunkt i organisationsfrågorna.

Statskontroll över kommuner.

Här torde däremot böra beröras frågan, i vilken utsträckning statsmyndighet bör erhålla rätt att övervaka, att kommunala bildningar vederbörligen fullgöra sina skyldigheter i avseende å polisväsendet.

1918 års proposition.

I *1918 års proposition* hade, sannolikt efter mönstret av de i administrativ ordning utfärdade byggnads- och brandstadgorna, upptagits bestämmelser, enligt vilka länststyrelse skulle äga att, om stad underläte att vidmakthålla sitt polisverk, hos stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan göra den framställning, som ansåges av behovet påkallad, samt, där framställningen icke ledde till åtgärd, anmäla förhållandet hos Kungl. Maj:t. I motiveringen framhölls, att stad torde hava att efterkomma de bestämmelser, som kunde av Kungl. Maj:t meddelas.

Det Linnérska förslaget.

Det Linnérska förslaget innehöll i förevarande avseende följande: Om stad, samhälle på landet eller landsting underläte att utrusta polisväsendet i erforderlig omfattning eller om polispersonalen icke försåges med skälig avlöning, skulle länsstyrelsen hos samhället eller landstinget göra framställning om rättelse, med befogenhet för länsstyrelsen att, om ej i anledning av framställningen erforderlig åtgärd vidtoges, därom förordna. Funnes det vara av nöden, skulle länsstyrelsen äga att förelägga lämpligt vite och till sådant vite fälla. Därjämte innehöll nämnda förslag, att, om i stad eller samhälle på landet eller av landsting beslut fattades angående polispersonalens antal, utrustning eller avlöning eller i annan fråga, som berörde polisväsendets organisation, beslutet skulle underställas länsstyrelsens prövning. Besvär över länsstyrelsens beslut i fråga av här avsedd art förutsattes skola prövas av regeringsrätten.

I motiveringen anfördes bland annat: Lagfästes den kommunala förpliktelsen, innebure detta, att dess fullgörande måste kunna övervakas i likhet med vad som skedde på åtskilliga andra områden. Beträffande frågan, vilken myndighet som borde väljas för övervakningen, vore det onödigt att framhålla, att ett ingripande helt visst endast skulle behöva ifrågakomma i sällsynta undantagsfall. De flesta samhällen komme säkerligen att såsom hittills lojalt sörja för sitt polisväsen i eget naturligt intresse, och, om någon brist skulle framträda, kunde denna antagligen rättas efter blott ett påpekande. Skulle emellertid ett verkligt ingripande visa sig erforderligt, vare sig i form av en erinran eller genom ett föreläggande, syntes frågan därom icke kunna avgöras av den lokala polischefen eller ens polischefen i länet. Å andra sidan vore det icke lämpligt att förlägga avgörandet i första och sista hand till Kungl. Maj:t. En decentralisation syntes även här vara att föredraga. Prövningen borde därför ankomma på länsstyrelsen, som av ålder vore högsta polismyndighet i länet och hade bästa kännedomen om de lokala förhållandena på platsen. Det framhölls tillika i annat sammanhang, att det icke vore lämpligt att i stället för att lagfästa en kommunal skyldighet att sörja för polisväsendet stadga, att staten lämnade bidrag till kostnaderna för polisväsendet på de

orter, där särskild polispersonal ansåges erforderlig, under förutsättning att polisväsendet vore ordnat på tillfredsställande sätt, men att, om så ej vore förhållandet, statsbidraget skulle bortfalla, till dess rättelse skett. Denna metod kunde svårligen förordas, då det redan från användningen av det hittillsvarande anslaget till särskild polisstyrka förelåge den erfarenheten, att statsbidrag ända till halva kostnaden icke förmått övervinna den på vissa håll förefintliga obenägenheten för ett ordnat polisväsende.

Beträffande städernas förpliktelse att ombesörja sitt polisväsen anfördes vidare, bl. a., att det finge anses sannolikt, att förpliktelsens fullgörande skulle kunna genomdrivas medelst tvång, att det såsom tvångsmedel kunde tänkas att använda antingen föreläggande vid vite eller påföljd att stadsrättigheten förlorades samt att den gjorda undersökningen visade, att medlen att framtvinga fullgörande av förpliktelsen icke vunnit stark utbildning men att möjligheten att använda tvångsmedel dock icke för närvarande kunde anses utesluten.

1922 års sakkunniga uttalade i denna del allenast, att den omständigheten, att befogenhet att ingripa mot kommun överlämnades till länsstyrelsen med klagorätt i vanlig ordning, innebure en garanti för att dylik åtgärd mot kommun komme att vidtagas endast i fall av uppenbart behov och efter omsorgsfull prövning. 1922 års sakkunniga.

I de utlåtanden, som avgåvos över det Linnérska förslaget, lämnades detsamma i ifrågavarande del i allmänhet utan anmärkning. Myndigheter m. fl. ang. det Linnérska förslaget.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anförde sålunda härutinnan bland annat: Det borde vara självklart, att staten på ett så fundamentalt område som det ifrågavarande, uppehållande av ordning och säkerhet, icke kunde frånhända sig en kontrollerande myndighet; högsta ansvaret för ordningen och säkerheten inom riket måste påvila staten, även om kostnaderna i vissa fall bures av kommunerna. Det kunde med skäl ifrågasättas, om ej staten i fall, då kommun hade att sörja för polisväsendet, redan nu utan uttryckligt lagbud ägde en sådan befogenhet. För övrigt kunde förutsättas, att statsmyndighet icke i oträngt mål ingrepe utan med takt och urskiljning behandlade dylika, på kommunernas ekonomi inverkande frågor. När det gällde större städer hade erfarenheten visat, att de kommunala organen på mycket tillfredsställande sätt sörjt för ifrågavarande behov. Däremot hade det visat sig, att i mindre samhällen ingripande ingalunda alltid vore obehövligt.

I vissa utlåtanden uttalades dock betänkligheter mot de föreslagna bestämmelserna.

Sålunda betonades helt allmänt i åtskilliga utlåtanden angelägenheten av att den kommunala självbestämningsrätten ej obehörigen inskränktes, i vilket avseende man syntes förmena, att förslaget gått för långt. Dylika uttalanden gjordes av *länsstyrelsen i Jönköpings län, stadsfullmäktige i Söderköping, Mjölby, Jönköping, Värnamo, Karlskrona, Uddevalla, Göteborg, Skara* och *Tidaholm* samt av *kommunalfullmäktige* i *Älvkarleö, Vara köpings, Stora Tuna* och *Grangärde kommuner.*

Svenska stadsförbundet samt *stadsfullmäktige i Stockholm, Malmö* och *Lund* ävensom *kommunalfullmäktige i Saltsjöbaden* och *magistraten i Uppsala* ansågo, i anslutning till den tanke, som kommit till uttryck i 1922 års sakkunnigas betänkande, att länsstyrelses rätt att ingripa mot kommun eller landsting borde begränsas till uppenbara fall av försummelse.

Mot förslaget att låta länsstyrelse ingripa mot kommun med vitesföre-

läggande uttalade sig *länsstyrelserna i Stockholms* och *Västernorrlands län, landsfiskalsföreningen i Malmöhus län* samt *stadsfullmäktige i Växjö, Kungälv, Borås* och *Ulricehamn*. Om vad som borde sättas i stället för vitesbestämmelsen uttalades olika meningar, i det att länsstyrelsen i Stockholm ansåg vitesbestämmelsen överhuvudtaget obehövlig, medan länsstyrelsen i Västernorrlands län och landsfiskalsföreningen förordade rätt för länsstyrelse att besluta om åtgärders företagande på den försumliges bekostnad, stadsfullmäktige i Kungälv förordade rätt att indraga statsbidrag och stadsfullmäktige i Växjö ville hänskjuta meningsskiljaktighet mellan länsstyrelse och stad till Kungl. Maj:ts avgörande. De övriga framställde icke några positiva förslag.

Vad särskilt angår rätten att ingripa mot landsting förklarade sig *Svenska landstingsförbundet* bestämt avvisande mot att tvångsmakt mot landsting tillerkändes länsstyrelse, och då, enligt förbundets förmenande, erfarenheten visat, att polisväsendet icke alltid kunde tillfredsställande ordnas för större områden å landsbygden utan dylik tvångsmakt, fann förbundet den ur alla synpunkter lämpligaste lösningen vara, att länspolisväsendet helt förstatligades. Jämväl *länsstyrelserna i Södermanlands* och *Kristianstads län* funno liksom länsstyrelsen i Stockholms län olämpligt att låta länsstyrelse ålägga landsting vite, och de två sistnämnda länsstyrelserna föreslogo därutinnan, att om tvist uppkomme mellan länsstyrelse och landsting, frågan härom skulle hänskjutas till Kungl. Maj:ts prövning.

Magistraten i Ystad förordade, att meddelande av vitesföreläggande förbehölles Kungl. Maj:t.

1924 års förslag.

I *1924 års förslag* hade underställningsplikten inskränkts till beslut, avseende polispersonalen tillkommande förmåner av ekonomisk natur. I övrigt avvek förslaget i sak från det Linnérska endast därutinnan, att rätt för länsstyrelse att ingripa mot polisdistrikt eller landsting uttryckligen förklarades föreligga allenast i fall, då ett uppenbart åsidosättande av förpliktelse i avseende å polisväsendet förelåge. Dock är att märka, att förslaget icke innefattade skyldighet för landsting att anordna polisbevakning och att i följd därav möjlighet för länsstyrelse att ingripa mot landsting ej kunde tänkas i annat fall än då landsting, som frivilligt inrättat polisavdelning, icke fullgjorde de skyldigheter, som i följd därav måste åligga landstinget.

Sakkunniga av sept. 1924.

Sakkunniga av september 1924 hade mot de sålunda föreslagna bestämmelserna ingen annan anmärkning än att underställningsplikt borde statueras jämväl i avseende å den ordinarie polispersonalens antal.

Sakkunniga av nov. 1924.

Sakkunniga av november 1924 ställde sig åter — med undantag av borgmästaren Björkman, vilken härutinnan anslöt sig till den av de föregående sakkunniga förfäktade åsikten — tveksamma till hela vitesbestämmelsen. Under framhållande av att polisdistrikten sannolikt skulle ordna sitt polisväsen utan att vitesföreläggande behövde tillgripas men att det icke vore möjligt att helt förneka behovet av ett dylikt tvångsmedel, förklarade sig de sakkunniga anse utövandet av rätten att vid vite förplikta polisdistrikt eller landsting att vidtaga viss åtgärd och att till sådant vite fälla vara av så grannlaga natur, att beslutanderätten därutinnan borde förbehållas Kungl. Maj:t i statsrådet.

Departementschefen.

Med hänsyn framför allt till statens intressen av rättsordningens upprätthållande lärer någon tvekan icke kunna råda om att staten bör vara be-

rättigad att vaka över att kommunerna och, i den mån det kan förekomma, jämväl landstingen fullgöra sina skyldigheter i avseende å polisväsendet. Såsom den föregående framställningen visar, har icke från något håll gjorts gällande, att en dylik rätt icke borde tillkomma staten, och tvist råder endast om, i vilka former statens övervakningsmyndighet lämpligast bör utövas. Att vid avgörandet av detta spörsmål all möjlig hänsyn bör tagas till den kommunala självbestämningsrätten, är även min åsikt. Jag finner det alltså riktigt, att statsmyndighets rätt att ingripa begränsas till uppenbara fall av pliktförsummelse, och jag saknar anledning att föreslå, att underställningsplikt införes i fråga om andra kommunala beslut än sådana, som avse befattningshavarna tillkommande ekonomiska förmåner. Medan i avseende å beslut av sistnämnda art underställningsplikten torde vara nödvändig av hänsyn till befattningshavarna, för vilka även en ringa lönesänkning kan vara av stor betydelse, torde i andra fall värdet av en föreskrift om underställningsplikt icke böra överskattas. Jag utgår naturligtvis ifrån såsom något självklart, att kommunerna i regel skola lojalt fullgöra sina skyldigheter; i vanliga fall lärer följaktligen en kommun, som beslutat en icke motiverad nedsättning av polispersonalens antal, komma att beakta redan en enkel hänvändelse från länsstyrelsernas sida. Men skulle det undantagsfall inträffa, att en kommun verkligen önskar obehörigen försvaga sitt polisväsen, blir det icke tillräckligt med en underställningsföreskrift, utan länsstyrelsen måste, oavsett en sådan, på annat sätt ingripa mot vederbörande. Och för dylika undantagsfall torde det vara nödvändigt, att statsmyndigheterna erhålla fullt effektiva maktmedel. Det är ur denna synpunkt, som rätten att förelägga och utdöma vite bör bedömas. De betänkligheter, som framkommit mot att en dylik rätt överhuvudtaget tillerkännes statsmyndigheterna, förefalla mig knappast befogade. Det är dock här icke fråga om att införa något nytt. Den meningen saknar ju icke förespråkare, att statsmyndighet redan nu är berättigad att använda vite såsom tvångsmedel mot kommun, som icke fullgör sina skyldigheter i avseende å polisväsendet. På andra områden är en dylik rätt statsmyndigheterna medgiven än i kraft av särskilda bestämmelser och än utan sådana. Redan i hälsovårdsstadgan den 25 september 1874 tillerkändes sålunda länsstyrelse rätt att, där det funnes vara av nöden, förelägga kommun lämpliga viten; i nu gällande hälsovårdsstadga den 19 juni 1919 är denna rätt bibehållen. Enligt den sistnämnda dag utfärdade epidemilagen hava länsstyrelserna att vaka över att bl. a. städer och landsting fullgöra sina åligganden enligt samma lag, för vilket ändamål länsstyrelse äger att, där sådant finnes vara av nöden, förelägga lämpliga viten. Enligt praxis har länsstyrelse vidare ansetts äga befogenhet att, ehuru uttryckliga lagbestämmelser om rätt att förelägga vite saknas, genom föreläggande av vite tillhålla kommun att fullgöra sina skyldigheter i avseende å skolväsendet (se regeringsrättens årsbok 1912, ref. nr 46, och 1914, not. E. 52). Likaledes har förekommit, att länsstyrelse, utan stöd av lagbestämmelser av nyssberörda art, ålagt församling att vid vite verkställa försam-

lingen åliggande reparation av kyrka (jfr regeringsrättens årsbok 1923, ref. nr 3). Jag kan också erinra om att i vanliga rättegångsmål, i vilka kommun är part, domstol och, i vissa fall enligt 38 § utsökningslagen, överexekutor kan förelägga kommun vite och till sådant vite fälla. Och det kan naturligtvis icke med fog göras gällande, att de ändamål, för vilka vite sålunda kan av statsmyndighet användas, skulle vara viktigare än det för rättsordningens upprätthållande organiserade polisväsendet. Det nu anförda visar också, att man näppeligen har anledning att med förbigående av länsstyrelserna i detta speciella fall låta Kungl. Maj:t i statsrådet omhänderhava rätten att förelägga och utdöma vite. Härvid bör för övrigt beaktas, att frågan om en kommun eller ett landsting vederbörligen fullgör sina skyldigheter i avseende å polisväsendet icke är en lämplighetsfråga utan en rättsfråga, som redan av detta skäl bör liksom övriga här omnämnda vitesfrågor behandlas av administrativ domstolsmyndighet. Jag måste således komma till det resultatet, att anledning saknas att på denna punkt frångå 1924 års förslag.

Landsfogdarna och åklagarväsendet.

Jag övergår härefter till frågan om huru polisväsendet lämpligen bör organiseras och skall då börja med den ifrågasatta omorganisationen av landsfogdebefattningarna och i samband därmed jämväl behandla spörsmålet om en reform av åklagarväsendet.

Det Linnérska förslaget.

Det Linnérska förslaget innefattade i denna del, att ledningen av polis- och åklagarväsendet skulle för varje län läggas i händerna på en landsfogde, vilken sålunda skulle få jämväl städernas polispersonal under sitt befäl. Undantag skulle endast göras för de tre största städerna, i vilka polismästarna skulle få enahanda ställning i avseende å polisväsendet som landsfogdarna i landet i övrigt. Landsfogdarna och nämnda polismästare skulle i egenskap av under länsstyrelserna högsta polischefer hava att bland annat i förekommande fall dirigera dem underlydande personal från ort till annan inom distriktet samt att, där det erfordrades, från annat distrikt begära polishjälp. Landsfogdarna skulle därjämte hava ledningen av åklagarväsendet i sina distrikt och i enlighet härmed, såvida hinder icke mötte, själva beivra alla brott, varå enligt lag kunde följa straffarbete, fängelse i mera än sex månader, avsättning eller mistning av ämbete eller tjänst under viss tid, varjämte landsfogde skulle vara berättigad att beivra andra brott. Medan ledningen av ett läns polisväsende icke ansågs kunna fullt sysselsätta landsfogden, förutsattes däremot upprätthållandet av åtalsverksamheten i nu angiven utsträckning i allmänhet icke kunna medhinnas av landsfogden ensam, varför landsfogdarna *dels*, med undantag av landsfogden i Gotlands län, skulle befrias från dem nu åliggande administrativ verksamhet och *dels*, med undantag av landsfogdarna i Gotlands, Kronobergs och Blekinge län, skulle förses med särskilda tjänstebiträden, benämnda länspolisassessorer. För att de blivande landsfogdarna skulle kunna vederbörligen fullgöra den verksamhet, som sålunda uppdrogs åt dem, skulle de nu för landsfogdarna stadgade kompetensvillkoren strängt upprätthållas och de landsfogdar, som

icke fylla nämnda villkor, ställas på indragningsstat. I samband därmed borde landsfogdarna i löneavseende jämställas med länsstyrelsernas avdelningschefer. Av polisassessorerna skulle samma kvalifikationer fordras som av landsfogdarna. Jämväl å åklagarna i städerna skulle högre kompetenskrav ställas, varjämte åklagarbefattningarna i de minsta städerna skulle indragas och åtalsrätten i dem överlämnas åt landsfiskalen i något närliggande distrikt. Likaledes skulle de nuvarande köpingsåklagarna såsom åklagare ersättas av vederbörande landsfiskaler. Slutligen föreslogos i vissa avseenden ändringar i landsfiskalernas verksamhet i syfte att möjliggöra, att landsfiskalerna mera odelat finge ägna sig åt polis- och åklagarverksamhet, som betecknades såsom deras huvuduppgift, varjämte vissa landsfiskaler skulle förses med statsavlönade biträden.

1922 års sakkunniga hade intet att anmärka mot den sålunda föreslagna reformen. Två ledamöter uttalade sig emellertid för att stad skulle kunna med Kungl. Maj:ts medgivande undantagas från landsfogdedistrikt, därest staden hade särskild polismästare och icke genom undantagandet möjligheten att inom länet i dess helhet upprätthålla skäligt polisskydd i avsevärd grad förminskades. Tre ledamöter uttalade såsom sin åsikt, att lands- och stadsfiskalernas åtalsrätt genom förslaget blivit för starkt begränsad. 1922 års sakkunniga.

Av dem, som yttrade sig över det Linnérska förslaget, restes invändningar mot den föreslagna organisationen framför allt av ett stort antal länsstyrelser, vilka särskilt betonade, att det skulle bliva svårt för länsstyrelserna att få kompetent folk att förrätta de funktioner, som nu, utöver polis- och åklagarverksamheten, åvila landsfogdarna. Av *föreningarna Sveriges landsfiskaler* och *Sveriges stadsfiskaler* jämte åtskilliga stads- och landsfiskaler samt länssammanslutningar av landsfiskaler upprepades de redan inom 1922 års sakkunniga reservationsvis framställda anmärkningarna om att lands- och stadsfiskalernas åtalsrätt blivit alltför starkt begränsad, varav dessas auktoritet förmenades komma att bliva lidande. *Föreningen för åklagare i Sveriges köpingar* förmenade, att det icke kunde anses med rättvisa och billighet förenligt, att nuvarande köpingsåklagare skulle underkasta sig en så obefogad degradering, som förslaget innebure. Myndigheter m. fl. ang. det Linnérska förslaget.

1924 års förslag innefattade i nu ifrågavarande delar, att den nuvarande organisationen skulle bibehållas. 1924 års förslag.

Någon gensaga häremot framfördes icke av de sakkunniga, som granskat sistnämnda förslag.

Då jag funnit mig böra, i överensstämmelse med 1924 års förslag, avstå från att söka genomföra en omorganisation av landsfogde- och åklagarorganisationerna, äro skälen därtill framför allt, att en omläggning av polisorganisationen icke med nödvändighet förutsätter ändring av landsfogde- och åklagarorganisationerna, ävensom att ett genomförande av det Linnérska förslaget härutinnan skulle vara förenat med högst betydande kostnader. Frånsett dyrtids- och ålderstillägg samt pensioneringskostnad skulle en omorganisation av landsfogdeinstitutionen enligt detta förslag draga en årlig merkostnad för staten av mer än 300,000 kronor, vartill skulle komma — utom vissa engångskost- Departementschefen.

nader, beräknade till 50,000 kronor — ett icke oväsentligt belopp för resor, traktamenten, telefonsamtal och telegram. Även om man frånser den kostnad, som, i den mån de nuvarande landsfogdarna ej kunna härför påräknas, skulle vara förenad med ett överlämnande av landsfogdarnas utanför polis- och åklagarverksamheten fallande uppgifter åt andra, skulle den årliga merkostnaden sannolikt komma att överstiga 500,000 kronor. Ett ytterligare skäl att låta med nu omförmälda reform anstå är, att frågan om åklagarväsendets slutliga utformning i vårt land alltjämt är oavgjord. Slutligen bör beaktas, att landsfogdeinstitutionen, vilken infördes såsom ett led i 1917 års omorganisation av fögderiförvaltningen, ännu befinner sig i en övergångsperiod, vilket gör, att det är omöjligt att bedöma institutionens verkliga värde, något, som torde kunna ske först då samtliga landsfogdar tillsatts under iakttagande av nu gällande kompetensfordringar. Såsom av det anförda framgår, ligger däri icke något bedömande och underkännande i sak av den föreslagna organisationen, utan jag lämnar öppet, om den kan godtagas eller icke.

Vad angår de föreslagna ändringarna av landsfiskalernas arbetsuppgifter, i den mån dessa icke röra åklagar- och polisväsendet, samt inrättandet av statsavlönade biträdesbeställningar hos vissa landsfiskaler hava frågorna därom överlämnats till ytterligare behandling av de sakkunniga, som den 31 december 1923 tillkallats för att inom socialdepartementet biträda med bland annat utarbetandet av förslag till löneregler för fögderiförvaltningens tjänstemän. I det av nämnda sakkunniga den 20 november 1924 avgivna betänkandet hava också åtskilliga förslag i berörda hänseenden framlagts. Då dessa förslag lämpligen torde böra behandlas i samband med löneregleringsfrågan och sistnämnda fråga av skäl, som jag vid framläggandet av socialdepartementets avdelning av statsverkspropositionen angivit, icke kan föreläggas årets riksdag, kan jag icke nu framlägga något förslag i här omförmälda avseende.

Landsbygdens ordningspolis.

Jag övergår härefter till frågan om huru ordningspolisväsendet på landsbygden bör organiseras.

Fögderiförvaltningskommittén.

Härutinnan framlades förslag redan av *fögderiförvaltningskommittén*. Nämnda kommitté föreslog, att man skulle bibehålla den nuvarande fjärdingsmansorganisationen utan någon som helst förändring. Den nuvarande extra polispersonalen, av kommittén benämnd lokalpolis, skulle likaledes bibehållas, dock med vissa ändringar. Sålunda skulle Kungl. Maj:t kunna ålägga socken eller municipalsamhälle att med hälften, dock högst 600 kronor om året, bidraga till avlöning av lokalpolisen. Vidare skulle, då landsting, socken, municipalsamhälle eller enskilde frivilligt åtoge sig bekostande av lokalpolis, det frivilliga bidraget icke behöva överstiga 600 kronor om året. Slutligen skulle den del av lokalpolisens avlöning, som icke utginge från nämnda korporationer eller enskilda, oavsett beloppet bekostas av staten. Därjämte föreslog kommittén inrättandet av en ny organisation, s. k. distriktspoliser, vilka skulle vaka över upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet, envar inom sitt distrikt. För sådant ändamål skulle distriktspolis bland

annat tjänstgöra vid tillfällen, då större folkmängd vore samlad, och, i den mån sådant erfordrades, verkställa patrullering inom sitt distrikt. Distriktspolis skulle vidare vara skyldig att i olika avseenden biträda de lokala polischeferna. Han skulle sålunda bland annat äga att själv verkställa polisundersökning och uppsätta rapporter däröver samt liksom varje annan polisman söka upptäcka brott och efterspana brottslingar. Distriktspoliserna, som emellertid i främsta rummet skulle ägna sig åt ordningspolisverksamhet, skulle vara skyldiga att tjänstgöra utanför vederbörande distrikt, bland annat på den grund, att de jämväl skulle ersätta den nuvarande reservpolisorganisationen. Distriktspoliserna skulle avlönas uteslutande av statsmedel. Deras antal skulle enligt de fyra alternativ, som kommittén preliminärt föreslog för fögderiorganisationen, utgöra respektive 420, 335, 250 och 250. Av dessa alternativ torde det, som förutsatte 420 distriktspoliser, närmast överensstämma med den numera gällande fögderiorganisationen. Kommittén förordade tillika bibehållandet av länsdetektiver, ridande polis och tillfällig polis, till vilka samtliga statsverket skulle lämna bidrag efter vissa grunder.

1912 års sakkunniga anslöto sig beträffande polisväsendet på landsbygden till kommitténs förslag i fråga om lokalpolis, länsdetektiver, tillfällig polis och ridande polis. Beträffande distriktspolisen samt kommitténs i sammanhang därmed framställda förslag om upphörandet av den särskilda reservpolisstyrkan avrådde de sakkunniga på det bestämdaste från det av kommittén föreslagna sättet att söka ordna landsbygdens polisväsende och uttalade, att den förstärkning av landsbygdens polisskydd, som vore möjlig, tills vidare måste beredas genom utveckling av den av kommittén föreslagna lokalpolisen samt ett kraftigt understödjande av den ridande polisens utbredning till allt flera orter. 1912 års sakkunniga.

Det Linnérska förslaget innefattade först och främst en fullständig omorganisation av fjärdingsmansinstitutionen. Landsfiskalsdistriktet skulle indelas i fjärdingsmansdistrikt på sådant sätt, att varje dylikt distrikt i regel skulle giva full sysselsättning åt en fjärdingsman. För ändamålet skulle en kommun kunna uppdelas på flera distrikt eller distrikt bildas av en eller flera kommuner eller delar därav. Kommun skulle dock kunna bilda ett distrikt med flera fjärdingsmän, liksom undantagsvis distrikt skulle kunna göras så litet, att fjärdingsmannen icke skulle kunna få full sysselsättning av sin tjänst. Förslaget förutsatte, att fjärdingsmansdistrikten i södra och mellersta Sverige normalt skulle få ett innevånarantal av cirka 4,000 personer, medan däremot ett avsevärt mindre innevånarantal måste antagas för den norra delen av landet. I de till förslaget hörande ekonomiska beräkningarna antogs fjärdingsmännens antal för hela riket bliva 1,500, av vilka dock icke alla skulle bliva fullt sysselsatta. Det Linnérska förslaget.

Fjärdingsmännens verksamhet skulle vara av två slag. Dels skulle de ägna sig åt egentlig polisverksamhet, i vilket avseende de skulle vara verksamma för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, verkställa efterspaning angående brott samt i övrigt fullgöra den polisverksamhet, som

kunde föranledas av särskilda stadganden eller hävdvunnet bruk. Dels skulle de vara exekutionsbetjänter och i sådan egenskap biträda vid åtgärder i utsökningsmål, vid indrivning av utskylder eller böter samt vid annan handräckning. Vid sidan av fjärdingsmännen skulle i de landskommuner, köpingar eller andra samhällen, där den regelbundna polisverksamheten icke kunde upprätthållas allenast genom fjärdingsmännen, anställas erforderligt antal polismän, vilka senare endast skulle ägna sig åt egentlig polisverksamhet, något som dock ej hindrade, att fjärdingsmans- och polismansbefattning skulle kunna förenas på vissa orter, där vardera befattningen för sig ej gåve full sysselsättning åt sin innehavare. Antalet polismän för landsbygden beräknades på grundvalen av nuvarande personalbestånd till 383, därav 93 i köpingar. Fjärdingsmännen skulle allt efter den dyrortsgrupp, vederbörande stationsort tillhörde, åtnjuta en minimilön av i lägsta löneklassen 1,980 till 2,520 kronor och i högsta löneklassen, vilken skulle uppnås efter tolv års tjänst, av 2,460 till 3,144 kronor. Polisman skulle hava en lön av lägst 2,100 till 2,676 kronor och högst 2,580 till 3,300 kronor. Även här förutsattes tolv års tjänst för uppnående av högsta löneklassen. Löneskillnaden emellan fjärdingsmännen och polismännen föranleddes därav, att de förra men icke de senare vid sidan av lönen kunde påräkna indrivningsprovision. Beträffande såväl fjärdingsmän som polismän skulle gälla, att i förekommande fall skulle utgå kallortstillägg, begravningshjälp och familjeunderstöd, fastställda till vissa minimibelopp, varjämte fjärdingsman såväl som polisman skulle erhålla en pension av 1,760 kronor. För att kunna antagas till ordinarie fjärdingsman eller polisman skulle krävas 21 års ålder; för att kunna erhålla ordinarie polisbefattning i samhälle med minst 5,000 innevånare skulle därjämte fordras att hava genomgått lägre kurs i polisskola.

Utom fjärdingsmän och polismän skulle på landet enligt länsstyrelsens förordnande kunna tillsättas ordningsmän, vilka skulle vara verksamma för ordningens upprätthållande å viss ort vid enstaka tillfällen. Ordningsman skulle åtnjuta ett arvode av 15 kronor för varje dag, som han tjänstgjorde i sådan egenskap.

Kommunernas inflytande på fjärdingsmansinstitutionen skulle vara relativt begränsad. De skulle — frånsett tillsättningsfrågor, till vilka jag återkommer i annat sammanhang — allenast äga att yttra sig över förslag till distriktsindelning. Beträffande eventuell polisorganisation vid sidan av fjärdingsmännen hade kommunerna att i första hand fatta beslut på sätt förut omnämnts. I lönefrågor skulle kommunerna, vilka skulle vara skyldiga att med skäligt belopp avlöna såväl fjärdingsmän som polismän, äga att besluta om vad som borde tillkomma dessa utöver fastställda minimibelopp.

1922 års sakkunniga.

1922 års sakkunniga anförde, att den i det Linnérska förslaget förordade omläggningen av distrikten till större områden och utbyte av nuvarande menighetsbestyr mot reglerade tjänster, fullt sysselsatta av polis- och indrivningsverksamhet, vore ägnat att åstadkomma en fjärdingsmansinrättning, motsvarande de anspråk, man skäligen kunde ställa därpå. Därjämte fram-

hölls, att den ökade kostnad, omläggningen måste medföra, delvis borde komma att kompenseras genom att indrivningen förbättrades.

En av de sakkunniga, herr Bengtsson, förordade, att fjärdingsmännen skulle med hänsyn till det vanrykte, vari fjärdingsmansinstitutionen på många håll råkat, benämnas distriktspoliser. En annan av de sakunniga, herr Strandquist, ansåg, att handräckningsverksamhet och egentlig polisverksamhet borde rationellt skiljas från varandra.

Myndigheter m. fl. ang. det Linnérska förslaget.

I de yttranden, som av centrala myndigheter, sammanslutningar av kommuner eller befattningshavare vid polisväsendet samt av länsstyrelserna avgåvos över det Linnérska förslaget, förordades allmänt vad nämnda förslag innehöll till lantpolisorganisationens förbättring.

Processkommissionen framhöll sålunda såsom en förtjänst hos förslaget, att fjärdingsmännen, vilkas ställning och verksamhet för närvarande vore synnerligen otillfredsställande, skulle bliva verkliga polismän, som kunde göra god nytta.

Föreningen Sveriges landsfogdar instämde i det allmänna slutomdöme, som 1922 års sakkunniga fällt om förslaget.

Föreningen Sveriges landsfiskaler hade ej någon principiell anmärkning mot den föreslagna organisationen men uttryckte farhågor för att fjärdingsmansdistrikten skulle bliva för stora och ansåg det icke kunna förväntas, att fjärdingsmannen skulle i ett så stort distrikt som det såsom normaldistrikt antagna kunna fullgöra samvetsgrann tjänstutövning, då på honom överlätes såväl polis- som indrivningsarbetet i distriktet. Föreningen förmenade därför, att fjärdingsmansdistrikt borde i varje fall lämpas efter föreliggande förhållanden.

Svenska polisförbundet hade icke någon anmärkning mot den föreslagna fjärdingsmansorganisationen.

Länsstyrelsen i Stockholms län, som ställde sig avvisande till vad förslaget innehöll angående omorganisation av städernas och köpingarnas polis- och åklagarväsende, hemställde under hänvisning till det Linnérska förslagets motivering, att fjärdingsmansbefattningarna omorganiserades i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget.

Länsstyrelsen i Uppsala län, vilken, såsom förut nämnts, uttalade sympatier för ett förstatligande av polisväsendet, synes dock anse förslaget innebära en höjning och förbättring av fjärdingsmansinstitutionen.

Länsstyrelsen i Södermanlands län tillstyrkte genomförandet så snart som möjligt av bland annat den föreslagna förbättringen av fjärdingsmansinstitutionen i huvudsaklig överensstämmelse med det Linnérska förslaget. Därjämte anslöt sig länsstyrelsen väsentligen till samma förslag i vad rörde den egentliga polispersonalen på landsbygden.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anslöt sig i princip till grundtankarna i den föreslagna polisreformen och framställde icke någon särskild anmärkning mot förslagets lantpolisorganisation.

Länsstyrelsen i Kronobergs län betonade, att den måhända mest betydande bristen i landsbygdens polisväsen bestode i fjärdingsmansinrättningens otillfredsställande beskaffenhet, samt uttalade, att det Linnérska förslaget lyckats lösa uppgiften att åstadkomma en reformering av vårt polisväsen på ett i det stora hela tillfredsställande sätt. Länsstyrelsen instämde i det allmänna omdöme om förslaget, som avgivits av 1922 års sakkunniga.

Länsstyrelsen i Gotlands län betraktade såsom ett av de mest framträdande och överklagade bristerna i vårt polisväsen det obestridligen mindre tillfreds-

ställande sätt, på vilket detsamma vore ordnat på landsbygden, och ansåg de medel, som för avhjälpande av denna brist föreslogos, i huvudsak ändamålsenliga.

Länsstyrelsen i Blekinge län anförde: Vad förslaget innehölle i fråga om fjärdingsmansbefattningarna syntes kunna utan vidare godtagas, dock att fjärdingsmännen borde helt avlönas av kommunmedel. Reformen syntes vara så praktisk och fördelaktig, att dess genomförande utan avvaktan på huru förslaget i övrigt kunde komma att behandlas måste förordas.

Länsstyrelsen i Kristianstads län yttrade: Den föreslagna nya organisationen av fjärdingsmannakåren syntes utgöra ett riktigt steg mot lösningen av det sedan lång tid aktuella spörsmålet om ett effektivt ordnande av frågan om ordningspolisen på landet. Någon slutlig lösning i sistnämnda avseende ansåge länsstyrelsen dock förslaget knappast innebära, ty något fullt tillfredsställande polisskydd torde den nya organisationen icke bereda landsbefolkningen. Givetvis vore en kvalitativ förbättring av ifrågavarande kår att förvänta. Men genom den utvidgning av fjärdingsmansdistrikten, som i allmänhet skulle bliva en följd av förslaget, minskades möjligheten för polismännen att övervaka ordningen inom distrikten och vid uppkommande oroligheter inom rimlig tid komma tillstädes. Länsstyrelsen betonade i detta sammanhang fördelen av ridande polis.

Länsstyrelsen i Malmöhus län förordade förslaget till omläggning av fjärdingsmannainstitutionen med den modifikation, att distrikten borde göras mindre än som i förslaget förutsatts, så att för Malmöhus län medelbefolkningssiffran för distrikten borde minskas från 4,000 till 2,500. Länsstyrelsen framhöll därvid, att ett mindre distrikt medförde större möjlighet för fjärdingsmannen att komma tillstädes, där polisuppsikt behövdes, och att denna fördel hos det nuvarande systemet näppeligen kunde anses fullt uppvägas av det större ansvar för och den ökade förmåga till upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, som borde kunna påräknas hos fjärdingsmännen enligt den föreslagna ordningen. Länsstyrelsen hade intet att erinra mot en anordning, enligt vilken polisman, där så eljest vore lämpligt, bleve fjärdingsman inom den kommun, inom vilken hans polisverksamhet vore förlagd. Av länets 57 polisuppsyningsmän vore 42 tillika fjärdingsmän. Sammanföringen av dessa båda befattningar hade varit gynnsam för polisväsendets utveckling i länet. En dylik anordning syntes emellertid strida mot grunderna och kostnadsberäkningarna för den föreslagna organisationen.

Länsstyrelsen i Hallands län framhöll såsom en av de huvudsakliga bristerna i landsbygdens nuvarande polisorganisation den nuvarande fjärdingsmannainstitutionens otillräcklighet för de uppgifter, en dylik institution numera borde fylla, samt uttalade såsom sin åsikt, att den reform, som i detta avseende föreslagits, vore i stort sett ägnad att råda bot på nu förefintliga missförhållanden. Häruti och i förslagets bestämmelser angående kriminalpolis ansåge länsstyrelsen förslagets största styrka ligga.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län förmenade, att den föreslagna omläggningen av fjärdingsmannainstitutionen borde leda till gynnsammare resultat än det nuvarande systemet. Dock ifrågasattes, om man ej borde hava större möjlighet än förslaget medgåve att anställa fjärdingsmän, som ej finge full sysselsättning av sin tjänst. Erfarenheten hade nämligen visat, att man i vissa fall lyckats få förträffliga fjärdingsmän, även om lönen varit mindre än den föreslagna minimilönen, vilken i allt fall syntes för hög.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län ansåg förslaget byggt på riktiga principer och ägnat att avhjälpa rådande olägenheter.

Länsstyrelsen i Värmlands län ansåg, att vad förslaget innehölle till fjärdingsmannainstitutionens utvecklande och stärkande vore i sina allmänna riktlinjer ändamålsenligt.

Länsstyrelsen i Örebro län yttrade: Förslagets största förtjänst återfunnes i de bestämmelser, som reglerade fjärdingsmannaväsendet och polisbevakningen i de särskilda orterna. Härigenom vunnes en betydande förbättring i polisförhållandena, varjämte landsfiskalerna jämväl i andra avseenden skulle kunna påräkna ett helt annat biträde av fjärdingsmännen än som för närvarande vore fallet. Slutligen måste det såväl för vederbörande befattningshavare själva som ur rekryteringssynpunkt anses synnerligen värdefullt, att dessa erhölle en självständig och av tillfälliga majoriteter inom de kommunala representationerna oberoende ställning.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län anslöt sig till förslaget, i vad det rörde, bland annat, den lokala polisorganisationen.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län hade beträffande förslagets sätt att förbättra fjärdingsmannainstitutionen intet att i huvudsak erinra.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län ansåg förslaget i stort innebära en god lösning av frågan om ett tillfredsställande ordnande av polisväsendet i riket.

Länsstyrelsen i Jämtlands län hade intet att erinra mot den föreslagna organisationen av polisväsendet på landet och förmenade, att genom denna reform, vilken, såsom särskilt nödig, syntes kunna och böra genomföras utan sammankoppling med polisorganisationen i dess helhet, skulle ernås en mera tillfredsställande ordningspolis å landsbygden.

Länsstyrelsen i Västerbottens län ansåg förslaget böra genomföras med avseende å den nya organisationen av fjärdingsmansbestyret, ehuru länsstyrelsen räknade med högre kostnader än som förutsatts, emedan länsstyrelsen dels antog, att det särskilt i Norrland skulle bliva nödvändigt att i större utsträckning än förslaget avsåge medgiva anställandet av fjärdingsmän, som icke erhölle full sysselsättning, och dels ville höja statsbidraget.

Länsstyrelsen i Norrbottens län ansåg det föreliggande förslaget väl lämpat för ordnandet av polisväsendet och fann särskilt tillfredsställande, bland annat, att fjärdingsmannaväsendet enligt förslaget kunde ordnas utan de olägenheter i fråga om fjärdingsmännens tillsättande och avlöning, vartill nu gällande bestämmelser icke sällan gåve anledning.

Några uttalanden i motsatt riktning föreligga dock.

Svenska landskommunernas förbund yttrade sålunda: Förbundet erkände, att den nuvarande fjärdingsmansorganisationen i flera avseenden vore otillfredsställande, men ansåge det nödvändigt, att distrikten gjordes så små, att fjärdingsmännen kunde hava möjligast intima kännedom om människor och förhållanden inom sitt distrikt. Då förslagets princip, att fjärdingsmännen skulle erhålla full sysselsättning av sin tjänst, icke kunde förenas med förbundets krav på relativt små distrikt, avstyrktes förslaget.

Länsstyrelsen i Jönköpings län kunde ej tillstyrka förslaget om minskning av antalet fjärdingsmansdistrikt. Avsevärda olägenheter skulle enligt länsstyrelsens förmenande uppstå, om ej varje kommun hade minst en fjärdingsman; fjärdingsmännen skulle ej få nog ingående kännedom om befolkningen, och allmänheten skulle få större kostnader vid anlitande av fjärdingsmännen.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län yttrade: Länsstyrelsen ansåge väl, att förslagets fjärdingsmän bättre fyllde måttet än de nuvarande, men förmenade, att distriktens storlek skulle medföra bristande lokal- och personalkännedom, vilket skulle vara till nackdel för såväl polis- som framför allt indrivningsverksamheten. Dessutom skulle distriktens storlek göra det svårt för fjärdingsmannen att i tid inställa sig å ort, där hans närvaro såsom ordningspolis erfordrades. Länsstyrelsen avstyrkte därför den föreslagna fjärdings-

mansorganisationen och ville bibehålla det nuvarande systemet, dock med större rätt för länsstyrelse att ingripa beträffande tillsättning och löner.

Jämväl det stora flertalet av de yttranden, som i övrigt avgåvos över det Linnérska förslaget, innefattade i denna del ett tillstyrkande av detsamma.

I några yttranden förordades dock ett bibehållande i huvudsak av nuvarande organisation. Detta var sålunda fallet med de yttranden, som avgåvos av *landsfogden i Älvsborgs län, polisuppsyningsmannen i Tierps köping* samt *kommunalfullmäktige i Åkers, Osby, Essunga, Ovansjö, Undersåkers* och *Ströms* socknar. I dessa yttranden åberopades särskilt, att den föreslagna organisationen skulle medföra för stora distrikt och bliva förenade med allt för stora kostnader för stat och kommun. En likartad ståndpunkt låg måhända till grund för vissa av de av kommunalfullmäktige avgivna yttranden, vari förslaget utan att detaljerna närmare behandlades helt avstyrktes. Dessa yttranden uppgingo till ett tjugutal.

Farhågor för att distrikten skulle bliva för stora hava för övrigt uttalats i vissa utlåtanden, i vilka några principiella invändningar mot den föreslagna organisationen icke framställts.

I några yttranden uttalades också sympatier för det av herr Bengtsson framställda förslaget om att fjärdingsmännen skulle benämnas distriktspoliser.

1924 års förslag.

Enligt *1924 års förslag* skulle på landsbygden för upprätthållande av den verksamhet, som enligt det Linnérska förslaget skulle ankomma på fjärdingsmän och egentlig polispersonal, endast finnas befattningshavare av en enda typ. Dessa skulle benämnas polismän, men deras verksamhet skulle kunna organiseras så, att vissa av dem bleve sysselsatta med allenast egentligt polisarbete, andra med allenast handräckningsarbete och åter andra med såväl egentligt polisarbete som handräckningsarbete. Dessa polismän skulle vara anställda i de särskilda polisdistrikten, och landsbygdens indelning i polisdistrikt skulle ske på sådant sätt, att såsom regel i varje polisdistrikt åtminstone en polisman kunde antagas hava full sysselsättning. Indelningen skulle, där det lämpligen kunde ske, verkställas så, att kommun ej uppdelades på flera distrikt. Köping, som på grund av särskild bestämmelse vore skyldig att själv bekosta sitt polisväsen, skulle utgöra eget distrikt. På grund av särskilda omständigheter skulle visst område kunna få bilda eget distrikt, ehuru det icke kunde giva full sysselsättning åt en polisman. Antalet fullt sysselsatta polismän å landsbygden utom köpingar, som nyss berörts, beräknades till 1,724 mot nuvarande 533 helt eller delvis sysselsatta polismän, inklusive sådana, som samtidigt äro fjärdingsmän, och 2,763 helt eller delvis sysselsatta fjärdingsmän, som ej tillika äro polismän. Indelningen skulle bestämmas av länsstyrelsen, men övriga frågor om polisväsendets organiserande, såsom angående antalet polismän, angående polisbefattnings egenskap av ordinarie eller extra ordinarie m. m. skulle det tillkomma vederbörande kommunala representation att avgöra. I fråga om beloppen av de till befattningshavarna utgående ekonomiska förmånerna skulle ej gälla annan inskränkning i den kommunala beslutanderätten än att beloppen skulle vara skäliga. Till klargörande av vad härmed avsågs må erinras om att i de till förslaget hörande ekonomiska beräkningarna räknades med en medel-

lön av 2,200 kronor. I avseende å kompetensfordringarna föreslogs, att till ordinarie polisman ej skulle antagas annan än den, som fyllt 21 år. Vad angår köping, som skulle bilda eget polisdistrikt och vars innevånarantal överstege 2,000, eller annat polisdistrikt, vars innevånarantal överstege 5,000, skulle ej utan länsstyrelsens medgivande till polisman få antagas annan än den, som genomgått lägre kurs i polisskola.

Sakkunniga av sept. och nov. 1914.

1924 års förslag lämnades i här refererade delar utan anmärkning av *sakkunniga av september 1924* samt, frånsett reglerna för tillsättning, vartill jag, såsom nämnt, skall återkomma i annat sammanhang, jämväl av *sakkunniga av november 1924.*

Departementschefen.

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen för de brister, som vidlåda den nuvarande polisorganisationen på landsbygden, hänföra sig dessa förnämligast till dels fjärdingsmansbefattningens karaktär av bisyssla, dels sättet för fjärdingsmännens tillsättande, dels landsbygdspersonalens avlöning och dels samma personals osäkra och beroende ställning. Det måste enligt min uppfattning betraktas såsom en väsentlig förtjänst hos de föreliggande förslagen, att de sökt i största möjliga utsträckning förvandla landsbygdens polismän till av tjänsten fullt sysselsatta befattningshavare. Att en dylik omorganisation icke kan ske utan att distrikten göras väsentligt större än de nuvarande, är uppenbart, men de framkomna farhågorna för att med den föreslagna organisationen polismännen på landsbygden skulle få allt för stora distrikt och i följd härav bland annat få svårt att inställa sig å plats, där deras närvaro påkallades, torde icke vara befogade. Först och främst må därutinnan erinras om att polismännens antal icke skall på förhand bestämmas och att de föreslagna bestämmelserna möjliggöra ett hänsynstagande till förhållandena å de särskilda orterna. Vidare bör tagas i betraktande, att den ändrade organisationen måste komma att höja befattningshavarnas kompetens och rutin, varigenom större arbetseffekt måste nås. Slutligen synes böra framhållas, att polisdistrikten själva icke komma att sakna möjligheter att bidraga till ett bättre resultat av polismännens verksamhet genom att förse dem med velocipeder eller motorcyklar samt telefon. Vad särskilt telefon beträffar torde för övrigt sådan kunna undvaras endast på ett fåtal platser.

Även i fråga om befattningshavarnas ekonomiska ställning torde de föreslagna bestämmelserna vara ägnade att undanrödja nu rådande missförhållanden. Det ligger emellertid vikt på att kommunerna ej söka att av missriktad sparsamhet pressa ned lönerna utan hålla dem ungefär vid de belopp, som i de föreliggande utredningarna förutsatts. Ty ju mindre lönen sättes, desto större är risken för att befattningshavarna skola tvingas att till nackdel för tjänsten skaffa sig extra inkomster. Den hittillsvarande erfarenheten torde dock vara av sådant slag, att man väl bör kunna hoppas, att polisdistrikten, därest en omorganisation efter här föreslagna grunder sker, komma att vara benägna att av eget initiativ följa de givna riktlinjerna.

Av det anförda framgår, att jag icke har något att erinra mot de gemensamma principer, på vilka de föreliggande förslagen i här refererade delar

äro byggda. I den mån förslagen skilja sig från varandra synes mig 1924 års förslag, vid vars utarbetande de mot det Linnérska förslaget framställda anmärkningarna kunnat beaktas, vara att föredraga. Dess förtjänst ligger huvudsakligen däri, att det giver större möjlighet att utan onödiga kostnader ordna polisverksamheten med hänsyn till förhållandena på varje särskild ort. Därjämte synes det vara en fördel, att det mångenstädes missbrukade fjärdingsmansnamnet försvinner, så att de nya polismännen redan från början över allt må kunna framträda med nödig auktoritet. Jag är alltså beredd att förorda genomförandet av en nyorganisation av landsbygdens polisväsen på grundvalen av 1924 års förslag.

Ordningspolisväsendet i städerna.

Den Linnérska utredningen.

I *den Linnérska utredningen* framhölls, att någon anmärkning knappast kunde riktas mot städernas sätt att sörja för ordningens upprätthållande. I enlighet härmed föreslogs också, att stadspolisorganisationen skulle i väsentliga delar bibehållas oförändrad. Städerna skulle liksom nu äga att i första hand, dock under den kontroll av statsmyndighet, som tidigare omnämnts, besluta om sitt polisväsen. I fråga om chefskapet för städernas polispersonal föreslogos dock viktiga ändringar. Magistrater och stadsstyrelser skulle upphöra att hava befattning med ledningen av polisväsendet och detta skulle i stället tillkomma i vissa större städer polismästare och i övriga städer utom de minsta stadsfiskal. I de minsta städerna skulle såsom jag tidigare omnämnt, stadsfiskalstjänsterna indragas och chefskapet över polisen överlämnas till landsfiskalen i något närliggande landsfiskalsdistrikt. Såväl nyssberörda polismästare som stadsfiskalerna skulle bliva statstjänstemän och i tjänsten lyda under landsfogdarna utom i de tre största städerna, där, såsom förut berörts, polismästarna skulle hava enahanda ställning som landsfogdarna i landet i övrigt.

1922 års sakkunniga.

1922 års sakkunniga gjorde i denna del icke någon anmärkning, men tre ledamöter förordade, att även poliskommissarierna skulle bliva statstjänstemän.

Av dem, som avgåvo yttranden över förslaget, uttalade sig vissa länsstyrelser, åtskilliga stadsfullmäktige och ett flertal av magistraterna mot de föreslagna ändringarna, varjämte ett stort antal magistrater och stadsfullmäktige, bland annat med hänsyn till förslagets stadspolisorganisation, helt avstyrkte detsamma.

1924 års förslag.

1924 års förslag lämnade i de delar, som här berörts, städernas polisorganisation väsentligen oförändrad.

De sakkunniga, som granskat sistnämnda förslag, framställde i sagda delar icke någon anmärkning mot detsamma.

Departementschefen.

Därest, i enlighet med vad jag tidigare yttrat, en omorganisation av landsfogdeorganisationen nu icke bör ske, följer därav, att anledning saknas att låta magistraternas och stadsstyrelsernas befattning med polisväsendet upphöra. Att lägga ledningen av polisväsendet i städerna i händerna på de nuvarande landsfogdarna torde icke böra ifrågakomma. Av enahanda skäl torde man jämväl böra avstå från ett förstatligande av polismästare-, stads-

fiskals- och poliskommissariebefattningarna i städerna. Vad särskilt stadsfiskals- och poliskommissariebefattningarna beträffar, torde det näppeligen låta sig göra att låta statsanställda polismän inordnas i en kommunal organisation. Jag har härvid utgått ifrån att, såsom i det Linnérska förslaget förordades, stadsfiskalerna skola vara på en gång åklagare och polismän. Skulle man åter vilja skilja åklagarväsendet från polisväsendet, förefunnes intet hinder att låta åklagarna bliva statstjänstemän. Men man måste då också se till, att de nya åklagarbefattningarna giva sina innehavare full sysselsättning, något som för närvarande icke skulle bliva fallet i ett stort antal städer. Något utarbetat förslag i sistnämnda riktning föreligger ej heller. Jag ser sålunda icke någon möjlighet att nu upptaga frågan om ett förstatligande av åklagarväsendet i städerna. De framställningar i sådant syfte, som av föreningen Sveriges stadsfiskaler ingivits dels den 13 juni 1921 och dels den 19 juni 1924, måste således alltjämt förbliva obeaktade. Utan betydelse för stadsfiskalerna skulle dock en polisreform icke bliva. Ett genomförande av 1924 års förslag skulle nämligen medföra, att stadsfiskalerna, i den mån de samtidigt äro polismän, skulle få garanti för en tillfredsställande ekonomisk ställning och att, bland annat, pension tillförsäkrades dem. Uppenbart torde vara, att vid bestämmande av de stadsfiskalerna i egenskap av polismän tillkommande förmånerna hänsyn måste tagas till vad de ägde åtnjuta såsom åklagare. Härigenom erhölles en viss statlig kontroll över stadsfiskalernas löner överhuvudtaget.

Till sist vill jag beträffande stadspolisorganisationen anmärka, att om man, såsom i 1924 års förslag skett, icke anser sig kunna tillerkänna städerna något generellt statsbidrag, häri ligger en ytterligare anledning att lämna städernas lokala polisorganisation i möjligaste mån orubbad. Det sist sagda träffar dock givetvis icke förslagen om ett förstatligande av polismästare-, stadsfiskals- och poliskommissarietjänsterna i städerna, varigenom med det Linnérska förslagets lönesatser vid genomförd omläggning från städernas till statens budget skulle hava överflyttats, frånsett ålders- och dyrtidstillägg samt pensioneringskostnad, belopp å i runda tal respektive 135,000, 460,000 och 310,000 kronor. Den totala merbelastningen av statsbudgeten skulle säkerligen hava ej oväsentligt överstigit en miljon kronor.

Statsbidrag till den lokala ordningspolisen.

Sedan jag sålunda klarlagt de grunder, enligt vilka den lokala ordningspolisen efter min mening bör vara ordnad, kan jag återkomma till frågan, om och i vilken utsträckning statsbidrag till kostnaderna för densamma bör utgå till städer och landskommuner.

Det Linnérska förslaget.

Enligt *det Linnérska förslaget* skulle till nämnda kommuner utgå ett generellt statsbidrag å 25 % av kostnaden för den i kommunerna anställda polispersonalens avlöning och pensionering, därvid bidraget dock skulle beräknas icke på de verkligen utgående beloppen utan på vissa minimibelopp. Vidare skulle statsverket vidkännas enahanda procent av inträdes-, anläggnings- och årsavgift för rikstelefonförbindelse, som efter länsstyrelsens beslut anordnades till kommunalt anställda befattningshavare vid polisväsendet.

Slutligen skulle statsverket helt vidkännas dels kostnaden för polisskola och vissa andra för riket i dess helhet gemensamma anordningar, dels särskilda kostnader för polishjälp från ort till annan samt för telefonsamtal, telegram och dels skada, som kunde uppkomma för polisman på den grund, att han vid utövningen av sin tjänst fått sina kläder sönderrivna. Såsom ett statsbidrag bör ock betecknas, att pensionering av befattningshavarna vid polisväsendet skulle ske uti en statsanstalt, statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.

Linnér anförde till motivering av sitt förslag bland annat: Det kunde icke förnekas, att starka billighetsskäl talade för att staten trädde emellan här som på många andra områden, där staten genom ekonomisk hjälp befordrade ett ändamål, som eljest överlämnades åt kommunen att besörja. För detta sitt bistånd finge staten en viktig gottgörelse på det sätt, att varje samhälles polisstyrka skulle stå till förfogande för polisverksamhet utom samhället, varhelst dess biträde påkallades för spaningstjänst eller för ordningens upprätthållande och detta utan särskild ersättning till kommunen. Eljest torde en kommun ålagd skyldighet att sörja för ett visst offentligt ändamål icke hava ansetts böra sträcka sig utöver behovet för kommunen själv. I vilken omfattning staten borde lämna bidrag, kunde givetvis vara föremål för olika meningar. Här hade föreslagits en fjärdedel av kostnaderna för personalens avlöning. Förslaget utginge således ifrån att alla andra kostnader — med särskilt undantag — och således framför allt kostnaderna för såväl uppförande och underhåll av de för polisväsendet erforderliga byggnaderna som bränsle, belysning, beväpning, tjänstedräkt, hästar, automobiler m. m. skulle bestridas av vederbörande kommun. För denna ståndpunkt talade — utom den omständigheten, att skäliga anspråk från kommunerna syntes uppfyllda med statens föreslagna deltagande i personalkostnaderna — framförallt administrativa hänsyn. Ett deltagande från statens sida i utgifter av det slag, som här berörts, spridda över hela landet och sönderfallande i löpande småutgifter, skulle helt säkert draga med sig en avsevärd tillsyns- och revisionsapparat med betydande döda kostnader. Finge kommunerna däremot själva bära dessa utgifter, kunde hela den ekonomiska kontrollen ingå i den kommunala finansförvaltningen. Tillsyn över anordningarnas tillräcklighet måste i varje fall ankomma på statsmyndighet i likhet med vad som gällde om personalorganisationen. Den föreslagna begränsningen av kostnadsfördelningen överensstämde med vad som gällde beträffande folkundervisningen. Om det från landsbygdens sida anmärktes däremot, att landsbygden, som i varje fall icke kunde utrustas med ordningspolis på samma sätt som städerna, icke rimligen borde bidraga till städernas poliskostnader, kunde denna invändning besvaras dels med hänvisning till att just för indrivningen av kommunalutskylderna på landet de av staten helt avlönade landsfiskalerna anlitades i en grad, som icke närmelsevis uppvägdes av deras andel i indrivningsprovisionen, och dels att städernas tillgång på poliskrafter skulle komma även landsbygden till godo.

1922 års sakkunniga.

1922 års sakkunniga lämnade det Linnérska förslaget utan anmärkning i ifrågavarande delar. Fyra ledamöter, herrar Swartling, Lindholm, Hårleman och Almé, förordade emellertid, att statsbidraget skulle beräknas ej på minimilöner och minimipensioner utan på de verkligen utgående löne- och pensionsbeloppen. En ledamot, herr Bengtsson, förordade, att statsbidraget till landsbygdens personalkostnad skulle utgå med hälften av minimibeloppen.

Myndigheter m. fl. ang. det Linnérska förslaget.

Bland dem, som yttrade sig över det Linnérska förslaget, förklarade sig *länsstyrelsen i Gotlands län* vilja ifrågasätta, huruvida statsbidrag till städernas kommunalanställda polismän verkligen kunde anses bliva av förhållandena påkallat. Därvid framhölls, att städerna sannolikt icke skulle få vidkännas ökade kostnader på grund av skyldigheten att tillhandahålla polishjälp samt att vissa städer skulle få en betydande fördel genom att staten övertoge stadsfiskalernas avlöning. Länsstyrelsen förmenade, att, om ersättning därutöver borde utgå, detta lämpligen borde ske i den form, att städerna erhölle ersättning för tillhandahållande av reservpolisstyrka.

Vissa av dem, som helt avstyrkte omorganisationen av städernas polisväsen, torde jämväl hava menat, att statsbidrag till städer icke borde utgå.

I åtskilliga yttranden förordades en höjning av statsbidraget till såväl städer som landskommuner. Medan i vissa yttranden någon bestämd procentsats icke föreslogs, innehöllo andra förslag om det procentuella bidragets höjande till respektive 33 $^1/_3$, 50, 66 $^2/_3$, 75 och 90 %.

För det av herr Bengtsson i hans reservation framställda förslaget uttalade sig i princip *Svenska landskommunernas förbund, länsstyrelserna i Örebro* och *Västerbottens län* samt ett stort antal landskommuner. Svenska landskommunernas förbund anförde därvid bland annat: De faktiskt föreliggande skiljaktigheterna i förhållandena i städerna och på landsbygden motiverade, att statsbidrag för avlöning av landsbygdens polispersonal sattes högre än för städernas. Det låge ju i sakens natur, att städerna behövde en jämförelsevis mycket talrikare dylik personal än landsbygden, och härigenom komme landsbygdens befolkning under förutsättning, att procenten av statsbidraget sattes lika, att i stor utsträckning bidraga till avlöning av städernas polispersonal.

Gentemot kravet på högre statsbidrag till landsbygdens polispersonal anfördes av *Svenska stadsförbundet:* Uppenbart vore, att den nya organisationen stode eller fölle med möjligheten att för landsbygdens behov utnyttja städernas större resurser, i den mån dessa icke oundgängligen erfordrades för det egna områdets skyddande. Tanken på en sämre behandling av städerna i statsbidragsavseende måste redan med hänsyn härtill anses stridande mot elementära billighetskrav. Därtill komme, att skattetrycket beträffande stadssamhällena i allmänhet numera väl kunde mäta sig med det genomsnittliga skattetrycket å landsbygden. Skäl saknades alltså att ur utjämningssynpunkt anlägga olika måttstock på statens insats till förmån för det ena eller det andra slaget av kommuner. Likställighetsprincipen kunde härvid icke billigtvis frångås, såsom ock under senare år uttryckligen erkänts i åtskilliga närbesläktade frågor, exempelvis vid ordnandet 1920 av statsbidragen till epidemisjukvården.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län framhöll, att det med hänsyn till den svaga ekonomin inom vissa smärre samhällen, där behov föreläge av särskild ordningspolis, syntes önskvärt, att möjlighet förefunnes för staten att bidraga med större del av kostnaden än som i allmänhet förutsattes.

För det inom 1922 års sakkunniga reservationsvis framställda yrkandet om att statsbidraget skulle beräknas på de verkliga kostnaderna uttalade sig bland andra *Svenska stadsförbundet, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Kalmar* och *Gävleborgs län* samt åtskilliga stadsfullmäktige och magistrater.

1924 års förslag.

1924 års förslag innefattade, att städerna och de köpingar, som enligt särskilda bestämmelser äro pliktiga att själva bekosta sin polispersonal, icke skulle erhålla något generellt statsbidrag till sitt polisväsen. Däremot skulle enligt detta förslag, som saknade bestämmelser om minimireglering av löner och pensioner, övriga polisdistrikt å landsbygden erhålla statsbidrag till per-

sonalkostnaden med en tredjedel. Därjämte skulle staten med hälften bidraga till inträdes-, flyttnings-, års- och vissa hyresavgifter för rikstelefonförbindelse, som anordnades till polisman, anställd i dylikt distrikt, ävensom hava att ersätta skada, som kunde uppkomma för sådan polisman på den grund, att han vid utövningen av sin tjänst fått sina kläder sönderrivna. Vidare skulle staten vidkännas dels kostnaden för polisskola och andra för riket i dess helhet gemensamma anordningar, dels ersättning till vissa städer för att de ställde personal till förfogande till förstärkning av ordningspolisen i annan stad eller å ort å landsbygden och dels särskilda kostnader för polisförstärkning från ort till annan samt för telefonsamtal och telegram. Polisdistrikt å landsbygden skulle äga att pensionsförsäkra sin polispersonal i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.

Sakkunniga av sept. 1924.

Sakkunniga av september 1924 lämnade, under framhållande av att det av statsfinansiella skäl för närvarande uppenbarligen vore omöjligt att genomföra en polisreform på basis av statsbidrag till städer och omförmälda köpingar, 1924 års förslag i nyss refererade delar utan anmärkning.

Sakkunniga av nov. 1924.

Sakkunniga av november 1924 uttalade sig i enahanda riktning som de föregående sakkunniga angående generellt statsbidrag till städerna och berörda köpingar. Vidkommande däremot landsbygdens polispersonal uttalade sig sakkunniga av november 1924 för att bidraget till personalkostnaden höjdes till 50 %. En av de sakkunniga förordade dock 1924 års förslag.

Departementschefen.

Vid bedömandet av det spörsmål, varom här är fråga, torde man hava att välja emellan endera av två principer. Den ena är att med hänsyn till omfattningen av de ifrågakommande ändringarna i den nuvarande organisationen och särskilt under beaktande av de nya bördor, en reform skulle innebära för kommunerna, reglera frågan om statens skyldighet att bidraga till deras kostnader. Den andra är att oavsett de för närvarande ifrågasatta reformernas omfattning nu bestämma, i vilken utsträckning kostnaderna för polisväsendet lämpligen böra fördelas emellan staten och kommunerna med hänsyn till den mer eller mindre statliga karaktären av de olika funktioner, som ankomma på polismyndigheterna. Det Linnérska förslaget stod närmast på den senare ståndpunkten, och det kan icke förnekas, att de skäl, som kunna anföras för densamma, icke utan vidare kunna jävas. Emellertid är att märka, att ett godkännande av denna ståndpunkt medför utomordentligt stora nya ekonomiska förpliktelser för statsverket. Det procentuella bidraget till kostnaden för städernas och förut omnämnda köpingars ordningspolispersonal skulle enligt det Linnérska förslaget hava belöpt sig till i runt tal 3,450,000 kronor. Motsvarande siffror för landsbygden hade belöpt sig till i runt tal 1,650,000 kronor. Nämnda förslag räknade emellertid med ett vida högre dyrtidstillägg än det nu till statstjänstemän utgående. Tillämpas nuvarande grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, torde de angivna beloppen kunna minskas med i runt tal respektive 500,000 kronor och 225,000 kronor. Ett godkännande av kravet på bidrag till faktiskt utgående löner och pensioner skulle emellertid å andra sidan hava höjt bi-

draget till städernas och köpingarnas personalkostnader med minst 200,000 kronor. Tillika må erinras om att de anförda siffrorna icke äro alldeles fullständiga, i det att åtminstone städernas personalbestånd torde hava ökats ej så obetydligt sedan år 1920, till vilket år de till grund för utredningen liggande uppgifterna hänföra sig. De anförda siffrorna utvisa icke, med vilket belopp statens kostnader för den lokala polisorganisationen skulle ökas. För att få kännedom härom måste man från desamma subtrahera vad som av nuvarande anslag till avlöning och underhåll av särskild polisstyrka på landet belöper å reservpolisstyrka och å extra polismän. Efter en dylik subtraktion skulle för år 1920 merkostnaden för städernas och vissa köpingars polisväsen hava — under antagande, att bidraget beräknats å de verkliga kostnaderna — uppgått till omkring 3,550,000 kronor och merkostnaden för landsbygden i övrigt belöpt sig till omkring 650,000 kronor.

Den stora ökningen av statsutgifterna, som sålunda skulle vara förenad med ett genomförande av det Linnérska förslaget, gör det för mig omöjligt att förorda ett godtagande av detsamma, och det torde för närvarande icke stå annan utväg öppen än att avväga ett eventuellt statsbidrag med hänsyn till de ökade krav, som en ny organisation kan lägga på vederbörande kommuner. Med denna ståndpunkt måste man i fråga om städerna, av vilka några nya utgifter för polisväsendet icke skulle krävas, komma till det resultatet, att städerna liksom nu böra själva bekosta sitt ordningspolisväsen. Detsamma gäller de köpingar, som enligt särskilda bestämmelser äro pliktiga att själva bekosta för dem erforderlig polispersonal.

Vad landsbygden beträffar har statens kostnader för den lokala organisation, som upptagits i 1924 års förslag, i de till förslaget hörande kostnadskalkylerna beräknats till ett belopp, som motsvarar en totalkostnad för staten och kommunerna gemensamt av i runt tal 4,900,000 kronor. De sålunda verkställda beräkningarna hava så till vida kontrollerats, som från Stockholms, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Västernorrlands län införskaffats genom vederbörande länsstyrelses försorg uppgjorda förslag till polisdistriktsindelningar för nämnda län. Förslagsindelningarna upptaga för Stockholms län 93 polismän, därav 86 fullt sysselsatta, 1 till hälften sysselsatt och 6 till en fjärdedel sysselsatta, mot beräknade 113 fullt sysselsatta polismän, för Malmöhus län 131 polismän, därav 111 fullt sysselsatta, 1 sysselsatt till tre fjärdedelar, 11 sysselsatta till två tredjedelar, 4 sysselsatta till hälften och 4 sysselsatta till en tredjedel, mot beräknade 128 fullt sysselsatta polismän, för Göteborgs och Bohus län 71 polismän, därav 2 ej fullt sysselsatta och 4 sysselsatta endast under sommarmånaderna, mot beräknade 66 fullt sysselsatta polismän samt för Västernorrlands län 118 polismän, därav 115 fullt sysselsatta och 3 delvis sysselsatta, mot beräknade 105 fullt sysselsatta. De verkställda försöksindelningarna synas sålunda ganska väl stämma med beräkningarna.

Angående beloppet av den nuvarande totalkostnaden för landsbygdens lokala polisorganisation hava fullständiga uppgifter icke kunnat erhållas. Enligt uppgifter, som hänföra sig till förhållandena vid början av år 1923,

utgjorde kommunernas kostnader för fjärdingsmännens avlöning i runt tal 1,500,000 kronor. Beträffande denna summa är dock att beakta, att för vissa fjärdingsmän, som samtidigt med bidrag av statsmedel tjänstgjorde såsom polismän, hela lönen torde hava uppgivits såsom fjärdingsmanslön. Kostnaden för extra polismän å den egentliga landsbygden torde frånsett dyrtidstillägg nu utgöra omkring 1,000,000 kronor, därav staten betalar ej fullt 600,000 kronor. Ökningen av landsbygdens poliskostnader skulle sålunda komma att belöpa sig till något mindre än 2,400,000 kronor. Att denna siffra endast är approximativ, framgår av det redan anförda.

För att underlätta genomförandet av en nyorganisation torde det vara lämpligt, att statsverket tager på sig en icke alltför obetydlig del av nyssnämnda kostnadsökning. Ett statsbidrag på 25 %, vartill skulle åtgå 1,225,000 kronor, skulle betyda, att statsverket påtoge sig omkring en fjärdedel av nämnda ökning, ett statsbidrag å 33 $^1/_3$ %, vilket skulle medföra en utgift på ungefär 1,630,000 kronor, skulle innebära, att statsverket finge vidkännas något mindre än halva ökningen, med ett statsbidrag å 50 %, vartill skulle behövas ytterligare omkring 815,000 kronor, skulle statsverket komma att påtaga sig mer än tre fjärdedelar av kostnadsökningen. Av de sålunda omnämnda alternativen, vilka torde vara de, emellan vilka valet bör stå, förefaller mig det från 1924 års förslag hämtade mellanalternativet vara att föredraga. Åtminstone så länge städer och vissa köpingar icke alls få något statsbidrag, synes nämnda alternativ icke för landskommunerna vara mindre förmånligt än de skäligen kunna kräva.

Om på sätt jag här förordat städerna liksom med dem jämställda köpingar icke erhålla något generellt statsbidrag, torde därav böra följa, att de i enlighet med 1924 års förslag erhålla särskild gottgörelse, om och i den mån man av dem kräver hjälp till polisväsendets upprätthållande utom vederbörande stad eller köping. Om dylik hjälp, vilken framför allt torde komma landsbygden till godo, gottgöres av statsmedel, ligger häri indirekt ett ytterligare bidrag till landsbygdens poliskostnader.

Jag vill i detta sammanhang framhålla, att ett godkännande av den ståndpunkt, som jag sålunda intagit, icke innebär något hinder för en avveckling av städernas särskilda rättigheter och skyldigheter i avseende å polisväsendet, varom numera statsrådet Torsten Nothin framlagt vissa förslag i sin här förut omnämnda utredning i detta ämne. Det synes mig dock, som om av statsfinansiella skäl med en dylik avveckling måste tills vidare anstå, vartill kommer, att en sådan avveckling torde förutsätta en utredning, om och i vad mån städerna böra i samband med att de befrias från skyldigheten att helt bekosta sitt polisväsen vidkännas nedsättningar i dem nu tillförsäkrade särskilda rättigheter av ekonomisk art.

Ifrågasättas kunde, att man utan hänsyn till den lösning, frågan om ett generellt statsbidrag erhåller, kunde i detta sammanhang tillerkänna av polisväsendet särskilt betungade stads- och landskommuner något bidrag till utgifterna härför. Det synes mig emellertid icke lämpligt att nu lösa spörsmålet härom; mera rationellt torde vara att upptaga detsamma till be-

handling vid en revision av reglerna om understöd åt synnerligen skattetyngda kommuner.

Utöver det generella bidraget till landsbygdens personalkostnader torde i enlighet med 1924 års förslag landsbygden böra tillerkännas bidrag till kostnaden för rikstelefonförbindelse. Då jag sålunda härutinnan förordar, att staten tager på sig en del av realkostnaden samt till och med bidrager till ifrågavarande realkostnad efter en högre norm än beträffande personalkostnaderna, äro anledningarna härtill dels angelägenheten av att på landsbygden upprättandet av telefonförbindelser till polispersonalen på allt sätt främjas och dels att hänsyn synts mig böra tagas till att rikstelefonlednings anordnande samtidigt tillför staten en inkomst.

Slutligen förefaller det mig lämpligt, att staten principiellt åtager sig de särskilda kostnader, som anskaffandet av polisförstärkning kan medföra. Härför talar ej blott, att denna kostnad redan nu bestrides av statsmedel, utan ock svårigheten att låta kommuner eller landsting bära utgift, som uppstår i följd av statsmyndighets beslut. Till frågan om de grunder, enligt vilka ersättning bör utgå för polisförstärkning, skall jag återkomma i samband med spörsmålet om, huru dylik polisförstärkning bör organiseras.

Vad angår frågan, om särskild minimireglering av löner och pensioner bör ske, må erinras om att det Linnérska förslaget härutinnan avsåg att medföra verkningar i två olika avseenden. Å ena sidan skulle minimiregleringen innebära en garanti för personalen, å andra sidan skulle densamma hava möjliggjort en begränsning av statsbidraget för vissa orter, särskilt de större städerna, i vilka de föreslagna minimibeloppen skulle hava understigit de verkligen utgående lönerna. Då på landsbygden lönerna mera sällan torde behöva överskrida de föreslagna minimibeloppen, skulle med den ståndpunkt, vartill jag kommit i statsbidragsfrågan, det föreslagna systemets betydelse i sistnämnda avseende hava blivit skäligen begränsat. I den mån det kan förekomma, att en relativt hög lön måste utfästas på landsbygden, synes mig emellertid rättvisan fordra, att staten lämnar bidrag till den verkliga lönekostnaden. Ytterligare ett skäl mot minimiregleringen ligger däri, att en sådan måste medföra ganska vittgående rubbningar i städernas lönesystem. Då härtill kommer, att lönerna vid en dylik reglering otvivelaktigt måste tendera till att även å särskilt dyra orter till personalens nackdel inställa sig efter minimibeloppen, samt man lärer kunna räkna med, att länsstyrelserna och i sista hand regeringsrätten skola visa sig i stånd att vederbörligen tillvarataga personalens berättigade intressen, har jag kommit till det resultatet, att någon minimireglering icke bör genomföras.

Beträffande till sist frågan, om pensioneringen bör ordnas genom tvångsanslutning till statsanstalt, så torde, därest man bestämmer sig för att icke giva städerna generellt statsbidrag, anledning saknas för staten att omhändertaga pensioneringen av städernas polispersonal. Men även för landskommunernas del kan det vara befogat att låta pensioneringen ske på annat sätt; fall torde förekomma, då det för en större landskommun kan vara en fördel, om kommunen kan i en gemensam anstalt pensionsförsäkra samtliga

i kommunens tjänst anställda befattningshavare. Jag förordar alltså, att staten icke alls tager någon befattning med pensioneringen av polispersonalen i städer och därmed jämställda köpingar samt att anslutning till statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. göres fakultativ för personal, anställd i polisdistrikt på landsbygden.

Hjälporganisationer.

Samtliga de föreliggande förslagen utgå ifrån att de lokala polisstyrkorna böra avpassas allenast för normala förhållanden och att man, om man vill hålla kommunernas poliskostnader inom rimliga gränser, måste på annat sätt sörja för anskaffandet av den reserv, som anses behövlig för ordningens upprätthållande vid en mera exceptionell påfrestning.

Det Linnérska förslaget.

Det Linnérska förslaget sökte lösa reservproblemet på det sätt, att hela landets polispersonal gjordes mobil. Då polishjälp för ordningens upprätthållande erfordrades å viss ort, skulle vederbörande landsfogde kunna ditbeordra personal från annan ort inom sitt distrikt och, om han icke på detta sätt kunde hopbringa en tillräckligt stor polisstyrka, skulle han äga hos annan landsfogde eller hos polismästaren i någon av de tre största städerna rekvirera ytterligare hjälp, och sådan hjälp skulle ej få vägras i vidare mån än som för polisverksamhetens utövande i det område, varifrån hjälp rekvirerades, vore oundgängligen nödigt. Enahanda rätt att påfordra hjälp skulle tillkomma nyssnämnda tre polismästare. Därjämte skulle landsfiskal kunna beordra personal från ort till annan inom sitt distrikt. Ehuru den polishjälp, som sålunda skulle lämnas, otvivelaktigt skulle komma att huvudsakligen tagas från de större städerna, föreslogs icke någon särskild ersättning för skyldigheten att tillhandahålla polishjälp, utan det generella statsbidraget betraktades såsom en gottgörelse även härför. Däremot skulle, såsom förut omnämnts, de särskilda kostnader, som av personals kommendering från ort till annan kunde föranledas, bestridas av statsmedel. Förslagsställaren räknade emellertid med att någon egentlig ökning av personalbeståndet icke skulle föranledas av nyssnämnda skyldighet, varjämte han för att möjliggöra en tillfällig utökning av personalen i fall, då densamma icke räckte för vederbörande samhälles eget behov i följd av att polishjälp lämnats eller eljest, föreslog skapandet av en särskild reservorganisation, som skulle åstadkommas på det sätt, att polisman, som pensionerats före 60 års ålder — den allmänna pensionsåldern för poliskonstapel föreslogs till 55 år — skulle, intill dess han uppnått 60 års ålder, vara skyldig att, om han vore bosatt på sin gamla stationsort, under högst tjugu dagar om året tjänstgöra vid dess polisväsen, därest för ordningens upprätthållande behov yppades av tillfällig ökning av personalen.

En ytterligare hjälporganisation förefanns i det Linnérska förslaget därutinnan, att enligt förslaget landsting skulle vara pliktigt att, där det erfordrades för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet inom större område på landsbygden än kommun eller samhälle, organisera särskild polisavdelning för landstingsområdet. Tankegången i förslaget i denna del var närmast den, att då särskilda åtgärder i ordningens intresse måste vidtagas för större områden av landsbygden, ett åläggande för någon eller några

kommuner att sörja för erforderlig polisbevakning kunde drabba dessa allt för tungt och måhända orättvist i förhållande till grannkommunerna och att det därför vore nödvändigt att kunna ålägga landstinget skyldighet härutinnan. Statsbidrag till ifrågavarande polisavdelning skulle utgå på enahanda sätt som till de lokala polisorganisationerna, alltså med en fjärdedel av vissa personalkostnader. Deras pensionering skulle likaledes ordnas på enahanda sätt som de lokala polisavdelningarnas.

1922 års sakkunniga.

1922 års sakkunniga gjorde mot det Linnérska förslaget i denna del allenast den anmärkningen, att vid inkallelse av pensionerad polisman hänsyn borde tagas till att polismannen icke därigenom lede allvarligt men i sin näring. Tre av de sakkunniga uttalade sig i avgivna reservationer mot skyldighet för pensionerad polisman att tjänstgöra och förordade i stället, att reservpolisorganisationen ordnades på frivillighetens väg.

Myndigheter m. fl. ang. det Linnérska förslaget.

Av dem, som yttrade sig över det Linnérska förslaget, anförde *länsstyrelsen i Värmlands län*, att det måste befaras, att polispersonalen i städerna för att i någon större utsträckning kunna komma till användning å landsbygden måste utökas och att härav för städerna skulle föranledas olägenheter och särskilda kostnader, vartill knappast behörig hänsyn tagits.

Jämväl vissa stadsfullmäktige, magistrater och poliskammare uttalade sig mot den ifrågasatta skyldigheten för städerna att låta sin ordningspolispersonal utan särskild ersättning användas utom vederbörande stad, och det uttalades därvid farhågor för att städerna skulle bliva nödsakade att vidkännas ej oväsentliga kostnader för att kunna hålla så stor personal, att behovet av polishjälp kunde bliva tillgodosett. Beträffande den ifrågasatta tjänstgöringsskyldigheten för pensionerad polispersonal uttalades i vissa yttranden, bland annat de av *länsstyrelsen i Värmlands län, föreningen Sveriges stadsfiskaler*, *Svenska polisförbundet* och *polisföreningen Kamraterna i Stockholm* avgivna, sympatier för att densamma ordnades på frivillighetens väg.

Vad slutligen angår den föreslagna landstingspolisen uttalade sig, såsom redan förut berörts, *Svenska landstingsförbundet* mot vad förslaget därutinnan innehöll. Förbundet anförde bland annat: Inom landstingsförvaltningen hade gällt, att länskommunen utan något som helst tvång från administrativ myndighets sida prövat, vilka åtgärder som under givna förhållanden på olika områden borde och kunde vidtagas. Någon lämplighetsprövning av landstingens åtgärder från länsstyrelses eller annan myndighets sida förekomme praktiskt sett icke. Förbundet, som till fullo uppskattade betydelsen av landstingen såsom ett skatteutjämnande led i den kommunala självförvaltningen, ville emellertid framhålla den fara, som onekligen förelåge i att landstingens fria beslutanderätt över sina utgifter inskränktes beträffande uppgifter, som enbart eller huvudsakligen i skatteutjämningssyfte pålades dem. Det kunde icke anses lämpligt, att landstingen för skatteutjämnings vinnande pålades uppgifter, som vore främmande för deras verksamhet i övrigt. Ordningsväsendets handhavande hade aldrig varit ett obligatoriskt åliggande för landstingen, vilkas verksamhet huvudsakligen hänförde sig till hälso- och sjukvård, anstaltsvård i allmänhet samt undervisnings- och kommunikationsväsen, och landstingen hade under de sista tio åren visat allt mindre benägenhet att åtaga sig ekonomiska uppoffringar för ordningens upprätthållande inom länet. Härtill komme, att landstingen skulle få hittills för ändamålet utgående statsbidrag väsentligt reducerade. Tillika påpekades risken för att meningsskiljaktigheter skulle uppstå beträffande frågan, om polisbevakningen i visst fall borde åligga kommun eller landsting. Förbundet förordade ett förstatligande av landstingspolisen.

1924 års förslag.

I *1924 års förslag* hade för behovet av personalförstärkning för ordningens upprätthållande sörjts på det sätt, att stad, vars invånarantal överstege 20,000, förklarades pliktig att på rekvisition mot särskild ersättning av den regelbundet använda polispersonalen för ordningspolisändamål tillhandahålla tre s. k. reservpolismän för varje påbörjat tal av 20,000 invånare. I län utom Stockholms, varest stad med 20,000 invånare saknades, skulle vidare den stad, Konungen bestämde, på enahanda sätt tillhandahålla tre reservpolismän. Reservpolispersonal skulle tillkallas av länsstyrelsen, då personalen skulle användas inom det län, där den förpliktade staden låge, och eljest av chefen för socialdepartementet. Såsom gottgörelse för skyldigheten att tillhandahålla reservpolispersonal skulle till vederbörande stad för varje reservpolisman utgå statsbidrag med en tredjedel av de sammanlagda löneförmåner, som årligen tillkomme i staden anställd polisman med lägsta lön inom den tjänstegrad, reservpolismannen skulle tillhöra. Toges ifrågavarande skyldighet i anspråk, skulle statsverket dessutom gälda vederbörande polismans lön under kommenderingen samt alla av denna föranledda kostnader, däribland dagarvode till de utbeordrade polismännen.

Därjämte skulle enligt 1924 års förslag all polispersonal på landsbygden utom de med städerna jämställda köpingarna kunna användas på enahanda sätt som reservpolisen, dock under förutsättning, att personalen utan olägenhet kunde undvaras å stationsorten. Rekvisitionsrätten skulle utövas av enahanda myndigheter som beträffande reservpolispersonalen, men därjämte skulle landsfiskal kunna inom sitt tjänstgöringsdistrikt beordra polismän från ett polisdistrikt till ett annat. De särskilda kostnader, som kunde föranledas av här omförmäld kommendering, skulle åvila statsverket.

Landstingens nuvarande polisorganisation lämnades av 1924 års förslag väsentligen orubbad. Landstingen skulle alltså icke hava skyldighet att organisera polisavdelningar, men om landsting frivilligt till förstärkning av den för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet avsedda polisstyrkan inom vederbörande landstingsområde organiserade ordningspolisavdelning, skulle statsverket påtaga sig hälften av landstingets samtliga kostnader. Angående anslutning av landstingens polispersonal till statlig pensionsanstalt skulle gälla detsamma som angående anslutning av personal, anställd i annat polisdistrikt å landsbygden än med stad jämställd köping. Landstingens polispersonal skulle i enahanda ordning som annan landsbygdspersonal kunna användas utom landstingsområdet.

1924 års förslag innefattade icke bestämmelser om tjänstgöringsskyldighet för pensionerad personal.

Sakkunniga av sept. 1924.

Sakkunniga av september 1924 lämnade 1924 års förslag i förevarande delar utan anmärkning. I en vid de sakkunnigas utlåtande fogad reservation föreslog emellertid landshövdingen Linnér beträffande anordningarna för beredande av tillfällig polisförstärkning, att stad med mer än 10,000 invånare eller, vad anginge län, där någon stad med sådant invånarantal icke funnes, den stad inom länet, Konungen bestämde, skulle vara pliktig att mot den i 1924 års förslag upptagna gottgörelsen tilhandahålla en reservpolisman för varje påbörjat tal av 10,000 invånare, dock minst tre polismän, samt att

därjämte landets polispersonal i dess helhet skulle stå till förfogande för ordningens upprätthållande mot skyldighet för statsverket att betala dels den utkommenderade personalens hela lön under eventuell utkommendering och dels alla de särskilda kostnader, som kunde föranledas av kommenderingen.

Sakkunniga av nov. 1924.

Sakkunniga av november 1924 föreslogo dels, att skyldigheten att tillhandahålla reservpolismän skulle bestämmas så, att stad med minst 10,000 invånare förpliktades att tillhandahålla en polisman för varje fullt tal av 10,000 invånare, dock minst tre polismän, samt att skyldighet att tillhandahålla tre polismän därjämte, efter Kungl. Maj:ts förordnande, skulle åläggas en stad i varje län, som icke ägde någon stad med 10,000 invånare, och dels, såsom en konsekvens av den av de sakkunniga förordade höjningen av det generella statsbidraget till landsbygdens personalkostnad, att gottgörelsen till stad, som skulle hålla reservpolis, skulle höjas med 50 %. I övrigt gjordes icke någon anmärkning mot 1924 års förslag i förevarande delar.

Departementschefen.

Vid bedömandet av de olika spörsmål, som sammanhänga med frågan, huru för ordningspolisändamål behövliga hjälporganisationer lämpligast böra anordnas, är först att taga ståndpunkt till frågan, om en allmän skyldighet att tillhandahålla polisförstärkning bör åläggas samtliga kommunala bildningar eller icke. De farhågor, som i yttranden över det Linnérska förslaget framförts i den riktningen, att en dylik skyldighet skulle ålägga städerna tvång att öka sin polispersonal, synas knappast befogade. Genom att man tillfälligt omlägger tjänstgöringen, ökar aspiranters tjänstgöring, ändrar semesterindelning eller vidtager andra dylika åtgärder torde, åtminstone vad de större städerna angår, ett tillfälligt avstående av personal för annan orts behov kunna ske utan att någon ökning av den ordinarie polisstyrkan erfordras. Möjligen kan ett tillfälligt inkallande av extra personal behövas, för vilket ändamål möjligheten att använda pensionerad personal skulle vara av värde, men kostnaden härför skulle säkerligen icke bliva avsevärd. Om jag likvisst icke, vad städerna och därmed jämställda köpingar angår, vill förorda vare sig det Linnérska systemet eller den modifierade form därav, som föreslogs i reservationen till det av sakkunniga av september 1924 avgivna utlåtandet, är anledningen härtill att söka däri, att man enligt min uppfattning icke skäligen kan ålägga samhälle en förpliktelse av här ifrågavarande art för annat samhälles behov utan att härför lämna en icke alltför snävt tillmätt ersättning. Då det generella statsbidrag, som föreslås till den egentliga landsbygdspersonalen, torde innefatta tillräcklig gottgörelse för en dylik förpliktelse, finnes intet hinder att ålägga landsbygden en sådan. Men den reserv, som härigenom skulle ställas till förfogande, skulle måhända icke visa sig vara tillräcklig, om man vill hava garanti för att ordningens upprätthållande även vid exceptionella fall av mera allvarliga störningar skall kunna genomföras utan militärhjälp. Härför erfordras framför allt, att reservpolismännen hava nödig rutin. Av värde är vidare, att de särskilda polismännen icke komma från ett flertal olika orter utan på förhand känna till varandra. Man torde således icke kunna

undvara hjälp från de större städerna, och under sådana förhållanden torde någon annan anordning icke lämpligen böra komma till användning än den, som upptagits i 1924 års förslag och i princip godkänts av de två granskningskommissionerna. En fördel hos denna anordning är också, att den nära ansluter sig till den redan förefintliga reservpolisorganisationen.

Vad angår frågan, huru skyldigheten att tillhandahålla reservpolismän bör bestämmas, framgå olikheterna emellan 1924 års förslag och det förslag, som förordades av sakkunniga av november 1924, av följande tabell, vilken är upprättad på grundvalen av de av statistiska centralbyrån senast meddelade befolkningsuppgifterna.

Stad	Folkmängd i tusental	Antal reservpolismän		Stad	Folkmängd i tusental	Antal reservpolismän	
		enligt 1924 års förslag	enligt sakkunnigförslaget			enligt 1924 års förslag	enligt sakkunnigförslaget
Stockholm	424	66	42	Transport	—	110	59
Göteborg	228	36	22	Trollhättan	16	—	3
Malmö	114	18	11	Mölndal	15	—	3
Norrköping	58	9	5	Södertälje	14	—	3
Hälsingborg	48	9	4	Östersund*)	14	3	3
Gävle	38	6	3	Uddevalla	13	—	3
Örebro	36	6	3	Falun*)	13	3	3
Borås	30	6	3	Kristianstad*)	13	3	3
Eskilstuna	30	6	3	Trälleborg	12	—	3
Västerås	30	6	3	Västervik	12	—	3
Jönköping	29	6	3	Kristinehamn	11	—	3
Uppsala	29	6	3	Ystad	11	—	3
Karlskrona	28	6	3	Nyköping	11	—	3
Linköping	28	6	3	Härnösand	11	—	3
Lund	23	6	3	Söderhamn	11	—	3
Karlstad*)	19	3	3	Luleå*)	10	3	3
Landskrona	19	—	3	Skövde*)	9	3	3
Halmstad*)	18	3	3	Visby*)	9	3	3
Kalmar*)	17	3	3	Växjö*)	9	3	3
Sundsvall*)	17	3	3	Umeå*)	7	3	3
Transport	—	110	59	Summa	—	234	186

*) Största länsstad.

Vid en jämförelse emellan dessa förslag synes mig företrädet böra givas åt det av sakkunniga av november 1924 förordade. Det förefaller mig nämligen icke motiverat att höja reservpolisens numerär. Faktum är, att hittills åtminstone intet behov av en större reservpolisstyrka framträtt. En företagen utredning (se bilaga vid detta protokoll) har visat, att den reservpolis, som ett antal städer genom avtal med staten förbundit sig att tillhandahålla, tagits i anspråk i mycket ringa grad. Särskilt under senare år har reservpolis rekvirerats endast i några få fall och till ganska obetydligt antal. Det finnes ingen anledning att antaga, att behovet av reservpolis efter genomförandet av en förbättrad polisorganisation för landsbygden skulle komma att växa mera än i den proportion till folkmängdsökningen, som sist omnämnda förslag innebär.

Jag förbiser ingalunda, att då skyldigheten att tillhandahålla reservpolismän sannolikt icke för vederbörande städer skall medföra någon egentlig kostnad, reservpolisens numerär huvudsakligen kommer att hava betydelse såsom norm för det statsbidrag, vilket, såsom förut framhållits, huvudsakligen i landsbygdens intresse skall tilldelas städerna. Men även med hänsyn tagen härtill lärer man med fog kunna göra gällande, att normen för statsbidraget icke kan behöva baseras på ett större behov av reservpolis än det nuvarande.

I fråga om storleken av den ersättning, som bör tillkomma ifrågavarande större städer, innefattar 1924 års förslag en icke alldeles oväsentlig höjning i förhållande till vad som för närvarande erlägges för reservpolis. Medan sålunda den nuvarande gottgörelsen är beräknad efter 500 kronor för vanlig poliskonstapel och ett något högre belopp för befäl, skulle den i 1924 års förslag upptagna gottgörelsen för Stockholms del innebära, att ersättningen för varje polisman skulle, oberäknat dyrtidstillägg, ökas till mer än det dubbla. För övriga städer har höjningen, exklusive dyrtidstillägg, approximativt beräknats till 300 kronor för varje polisman. Såsom jag redan framhållit, bör gottgörelsen till städerna icke utmätas alltför snävt. En höjning torde vidare vara motiverad redan på den grund, att gottgörelsen skall en gång för alla fastställas i lag och icke bestämmas efter överenskommelse. En ytterligare anledning till en dylik höjning föreligger otvivelaktigt, om man i enlighet med 1924 års förslag förpliktar de städer, som skola tillhandahålla reservpolis, att ensamma stå kostnaden för den för staden erforderliga kriminalpolispersonalen men för övriga städers del låter staten träda emellan. Med hänsyn till det anförda har jag för min del funnit mig böra på denna punkt förorda en höjning av ifrågavarande ersättning i enlighet med 1924 års förslag. Däremot synes mig anledning saknas att förorda den ytterligare höjning av ersättningen, som föreslagits av sakkunniga av november 1924. Deras förslag var för övrigt betingat av en motsvarande höjning av det generella statsbidraget till landsbygdens personalkostnader och torde därför icke böra följas annat än i samband med en sådan höjning.

Vad angår de kostnader i övrigt, som staten bör påtaga sig för det fall, att ordningspolispersonal från ett distrikt användes i ett annat, torde statsverket böra vidkännas ej blott, såsom i 1924 års förslag upptagits, de särskilda av kommenderingen föranledda kostnaderna, utan jämväl hela den avlöning, som belöper å kommenderingstiden. I övrigt synes mig 1924 års förslag i ifrågavarande del kunna godkännas.

De erinringar, som av svenska landstingsförbundet framförts mot tanken att ålägga landstingen skyldighet att hålla centrala polisavdelningar, äro enligt mitt förmenande värda beaktande. Å andra sidan torde det icke vara lämpligt, att staten, såsom förbundet föreslagit, organiserar dylika avdelningar, vilka torde erfordras allenast i vissa län. En sådan anordning skulle otvivelaktigt framstå som ett särskilt gynnande av dessa län och medföra risk för en överorganisation i andra. Det lämpligaste torde därför vara att liksom nu låta organiserandet av landstingspolis bliva beroende av frivilligt åtagande från landstingets sida.

Såsom i den Linnérska utredningen framhölls, hava landstingens polisavdelningar betydelse ej blott såsom hjälporganisationer utan även såsom skatteutjämningsfaktorer. Däremot saknas anledning att jämväl låta dem hava verkan i skattelindrande syfte. Jag kan därför icke förorda, att statsbidraget till landsting utgår efter andra grunder än till polisdistrikt på landsbygden. I övrigt har jag intet att erinra mot vad 1924 års förslag innehåller angående landstingens polisavdelningar.

Vad angår möjligheten att skapa en reservorganisation genom att ålägga pensionerade polismän tjänstgöringsskyldighet hade, såsom i en av de inom 1922 års sakkunniga avgivna reservationerna framhölls, en reservorganisation av den typ, som det Linnérska förslaget innehöll, lätt kunnat göras alldeles värdelös genom att den pensionerade personalen bosatte sig utom den gamla stationsorten. Jag saknar därför anledning att förorda bestämmelser av dylik art, men jag räknar däremot med att polisdistrikten i följd av sin skyldighet att draga försorg om erforderlig personal icke skola underlåta att genom frivilliga överenskommelser bereda sig tillgång till reservpersonal, för vilket ändamål säkerligen i många fall pensionerade polismän torde kunna engageras.

Kriminalpolisorganisationen.
Det Linnérska förslaget.

Till fyllande av bristen å duglig, specialutbildad kriminalpolispersonal föreslogs i *det Linnérska förslaget*, att polispersonal, särskilt utbildad för efterspaning angående brott (kriminalpolisavdelning), skulle finnas i minst en stad i varje län med undantag av Stockholms och Gotlands. Stad, vars invånarantal uppginge till minst 20,000, skulle alltid hava kriminalpolisavdelning. Beträffande annan stad skulle det ankomma på länsstyrelsen att avgöra, huruvida kriminalpolisavdelning skulle finnas i staden. Kriminalpolisavdelningarna inom varje län skulle vara så stora, att de räckte för att tillgodose behovet av dylik personal i länet i dess helhet. Stockholms kriminalpolisavdelning skulle tillgodose behovet av dylik personal för Stockholms stad samt Stockholms och Gotlands län. Till kostnaden för kriminalpolisavdelningarna skulle statsverket bidraga med en fjärdedel av personalkostnaden. Återstående kostnad skulle bestridas av vederbörande stad, dock att, om stad nödgades hålla större kriminalpolisavdelning än som erfordrades för stadens eget behov, den härigenom uppkommande kostnadsökningen skulle fördelas mellan staden och vederbörande landsting eftersom skäligt funnes med avseende å avdelningens sannolika användning för staden och det område i övrigt, för vars behov avdelningen vore avsedd. Landsfogde skulle hava att bestämma angående kriminalpolispersonalens användning utom stationsorten men inom hans distrikt och, vad anginge Stockholms, Gotlands, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län, rekvirera sådan polispersonal från Stockholm, Malmö eller Göteborg. Dessutom skulle på enahanda sätt som i fråga om ordningspolispersonal kriminalpolispersonal kunna i särskilda fall rekvireras från kriminalpolisavdelning, som icke enligt vad ovan nämnts normalt skulle stå till förfogande. De särskilda kostnader, som kunde föranledas av att kriminalpolisman tjänstgjorde utom sitt egentliga tjänstgöringsområde, skulle liksom i fråga om ordningspolismän gäldas av statsmedel.

I motiveringen anmärktes, att det på grundvalen av föreliggande uppgifter om åtals- och brottsfrekvens vore svårt att få någon tillförlitlig beräkningsgrund för behovet av ökad detektivpersonal för användning å landsbygden samt att man med en beräkning av blott en detektivpolis på 50 åtal komme till en siffra av nära ett hundratal såsom sammanlagd ökning. Vidare anfördes: Med den osäkerhet, som vidlådde beräkningen, syntes det vara lämpligare att till en början organisera denna del av polisväsendet allenast i så stor omfattning, som med visshet kunde antagas vara erforderlig för att säkerställa systemets genomförande. Efter vunnen erfarenhet finge därefter personalen ökas i mån av behov Därigenom bleve det också lättare att rekrytera med lämpligt urval än om nuvarande detektivpersonal skulle ökas med mer än en tredjedel. Beträffande placeringen av de ifrågavarande avdelningarna syntes det för Stockholms län avgjort vara lämpligast att förlägga den för länet avsedda polispersonalen till Stockholms stad, som vore länets centrum i alla avseenden och där landsfogden även komme att vara bosatt. Till Gotlands län kunde knappast någon detektivavdelning lämpligen förläggas. Då länet hade sina bästa förbindelser med Stockholm, borde det få anlita Stockholms detektivkår. Någon ökning av dess numerär av sistnämnda anledning borde dock icke erfordras med hänsyn till det ringa antalet brott i Gotlands län. I vart och ett av övriga län borde man utgå från ett minimum av två detektivpoliser efter ökningen. Vid antalets bestämmande hade hänsyn tagits till den relativa åtalsfrekvensen och nuvarande detektivpersonal ävensom till länets kommunikationer och areal. Efter dessa grunder föresloges ökning av poliskårerna i nedannämnda städer med följande detektivpersonal: I Stockholm med 1 överkonstapel och 5 konstaplar, i Uppsala med 2 konstaplar, i Nyköping med 2 konstaplar, i Linköping med 2 konstaplar, i Jönköping med 3 konstaplar, i Växjö med 2 konstaplar, i Kalmar med 2 konstaplar, i Karlskrona med 1 konstapel, i Kristianstad med 2 konstaplar, i Malmö med 2 konstaplar, i Halmstad med 2 konstaplar, i Göteborg med 2 konstaplar, i Vänersborg med 2 konstaplar, i Skövde med 2 konstaplar, i Karlstad med 3 konstaplar, i Örebro med 2 konstaplar, i Västerås med 2 konstaplar, i Falun med 4 konstaplar, i Gävle med 3 konstaplar, i Härnösand med 2 konstaplar, i Sundsvall med 2 konstaplar, i Östersund med 2 konstaplar, i Umeå med 3 konstaplar och i Luleå med 3 konstaplar eller tillhopa med 58 man.

1922 års sakkunniga.

1922 års sakkunniga godtogo i huvudsak förslaget i denna del. De sakkunniga påpekade, att för det fall, att nya kriminalpolismän skulle anställas i viss stad, ehuru de icke i någon mån erfordrades för stadens eget behov, ett förtydligande kunde vara påkallat för att utmärka, att icke någon del av kostnaden borde drabba staden. Vidare framhölls, att det förefölle, som om det föreslagna antalet nya kriminalpolismän icke ginge utöver det omedelbara behovet. Fördelningen av kriminalpolisen på de olika städerna gjordes icke till föremål för de sakkunnigas granskning, utan erinrades därutinnan om att vad motiveringen till det Linnérska förslaget i denna del innehölle vore att anse allenast såsom en plan för ordnandet, icke såsom ett definitivt förslag.

Myndigheter m. fl. ang. det Linnérska förslaget.

I flertalet av de över det Linnérska förslaget avgivna yttrandena lämnades den föreslagna kriminalpolisorganisationen utan anmärkning.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anförde sålunda, att den sakkunnige här syntes hava funnit en både enkel, praktisk och relativt billig lösning av

problemet genom anknytningen till poliskårerna i de större städerna. Länsstyrelsen ansåge i hög grad angeläget, att — även om förslagets övriga delar av ekonomiska skäl ej skulle kunna omedelbart genomföras — den ifrågasatta förstärkningen av kriminalpolisen kunde komma till stånd, därvid staten givetvis borde ikläda sig hela den kostnad, som utökandet av kriminalpolisen kunde medföra.

I vissa yttranden framställdes anmärkningar mot den föreslagna organisationen.

Svenska landstingsförbundet, som av skäl, vilka förut berörts, motsatte sig, att skyldigheter i avseende å polisväsendet ålades landstingen, förordade kriminalpolisväsendets förstatligande, i vad landsbygden anginge, därvid kriminalpolisorganisationen lämpligen borde anknytas till poliskårerna i de större städerna.

Svenska polisförbundet uttalade sig för en mera spridd förläggning av kriminalpolisavdelningarna, varigenom kriminalpolismännen fortare skulle kunna ingripa, sedan anmälan om brott ingått.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län ansåg frågan om kriminalpolisväsendets ordnande böra lösas genom anställande av statsavlönade länsdetektiver samt vid behov genom överenskommelser med vissa städer.

Länsstyrelsen i Värmlands län ansåg behovet av kriminalpolis på landsbygden kunna åtminstone för närvarande fyllas genom att länsdetektiver för ändamålet anställdes i varje län till den omfattning, som förhållandena påkallade.

Länsstyrelsen i Gotlands län förordade förläggandet av kriminalpolis till Gotland.

Landsfogden i Gotlands län och två landsfiskaler därstädes uttalade sig i enahanda riktning som länsstyrelsen i länet, medan *magistraten i Visby* fann det Linnérska förslaget tillfredsställande på denna punkt.

Föreningen Malmöhus läns landsfiskaler uttalade såsom sin åsikt, att städernas kriminalpolis icke med gott resultat kunde användas å landsbygden, och förordade i stället skyldighet för landsting att, där så erfordrades, inrätta och bekosta särskild kriminalpolisavdelning på landsbygden.

Stadsfullmäktige i Sollefteå förmenade, att behovet av kriminalpolismän kunde fyllas genom att i Stockholm för hela rikets behov anställa ett fåtal väl utbildade och skickliga detektivpoliser.

I vissa av de yttranden, vari själva organisationen av kriminalpolisen lämnades utan anmärkning, framställdes förslag om andra grunder för bestridande av kostnaden för densamma.

Sålunda påyrkades i några yttranden, däribland de av *Svenska stadsförbundet*, *överståthållarämbetet* samt *stadsfullmäktige i Stockholm* och *Malmö* avgivna, att staten skulle vidkännas hälften av personalkostnaden för kriminalpolisen.

I andra yttranden, däribland i det av *länsstyrelsen i Blekinge län* avgivna, förordades, att staten skulle vidkännas hela kostnaden för kriminalpolisväsendet.

Länsstyrelsen i Södermanlands län ansåg staten helt böra bära kostnaden för den utvidgning av kriminalpolisavdelningarna, som föranleddes av småstädernas och landsbygdens behov.

1924 års förslag.

Enligt *1924 års förslag* skulle stad, vilken enligt samma förslag skulle vara skyldig att hålla reservpolispersonal, vara pliktig att jämväl organisera

kriminalpolisavdelning för stadens behov. För tillgodoseendet av behovet av kriminalpolis i mindre städer och å landsbygden skulle vid kriminalpolisavdelning i stad kriminalpolismän anställas, i den mån Konungen därom förordnade. Dylika polismän, vilkas avlöning och pensionering skulle helt bestridas av statsmedel, skulle få användas såväl utom som inom staden. Om sådan polisman behövdes utom staden vid tidpunkt, då han inom staden vore sysselsatt med visst arbete, som icke lämpligen kunde avbrytas, skulle staden kunna ställa för dess eget behov anställd polisman till förfogande. Enligt förslaget skulle skyldighet att hålla reservpolis ej åligga någon stad i Stockholms län; för länets behov skulle kriminalpolismän anställas vid Stockholm poliskår. Däremot skulle kriminalpolisavdelning finnas i Visby. Antalet för mindre städers och landsbygdens behov anställda kriminalpolismän beräknades i förslaget till 60. Vid behov av kriminalpolis för mindre stad eller ort å landsbygden skulle personal av vederbörande undersökningsledare rekvireras från kriminalpolisavdelning inom länet eller, vad anginge Stockholms län, från Stockholm.

Sakkunniga av sept. 1924.

Sakkunniga av september 1924 lämnade 1924 års förslag i dess ifrågavarande delar i princip utan anmärkning men förordade, att genom en särskild övergångsbestämmelse Malmöhus län skulle få möjlighet att bibehålla sin av landstinget organiserade, här förut omnämnda kriminalpolispersonal, för vilket ändamål nämnda landsting skulle berättigas att organisera kriminalpolisavdelning, vars avlöning skulle helt bestridas av statsmedel.

Landshövdingen Linnér förordade i avgiven reservation, att rikets hela kriminalpolispersonal skulle kunna användas över allt i riket på enahanda sätt, som av honom förordats beträffande ordningspolispersonalen.

Sakkunniga av nov. 1924.

Sakkunniga av november 1924 lämnade på denna punkt 1924 års förslag utan anmärkning.

Departementschefen.

Den organisation av kriminalpolisen, som upptagits i det Linnérska förslaget och i anslutning därtill i 1924 års förslag och som går ut på att kriminalpolispersonal, erforderlig för orter, där en specialutbildad detektiv icke kan få full sysselsättning, anslutes till de större städernas poliskårer, synes mig utgöra en avgjord styrka i de föreliggande förslagen. Därigenom vinnes bland annat ökad garanti för att personalen kommer att helt ägna sig åt kriminalpolisverksamhet, och kvalificerat befäl för den för landsbygden och de mindre städerna avsedda personalen erhålles utan särskild kostnad. I organisatoriskt avseende synes mig således nämnda förslag böra godtagas, och jag saknar anledning att förorda något undantag för Malmöhus läns del.

Vad angår frågan om vem som bör bekosta kriminalpolisverksamheten kan naturligtvis icke förnekas, att denna verksamhet i hög grad tillgodoser ett statligt ändamål. Att helt lägga denna kostnad på statsverket synes mig av statsfinansiella skäl omöjligt. Redan kostnaden för den nuvarande personalen, som i antal uppgår till mer än 300, överstiger — dyrtidstillägg oberäknat — 1,000,000 kronor. Kostnadsfrågan torde därför böra lösas enligt billighetsgrunder på enahanda sätt som motsvarande spörsmål för ordningspolisen. Då för

närvarande de större städerna redan, i enlighet med sin allmänna skyldighet att bekosta sitt polisväsen, torde hålla särskild kriminalpolis, innefattar ett fastslående av denna förpliktelse för dem icke någon egentligen ökad tunga; för övriga städer och landsbygden torde staten, oavsett den skyldighet, som åvila dessa städer och vissa köpingar, böra träda emellan, och jag har därutinnan funnit mig böra, i överensstämmelse med 1924 års förslag, gå så långt, att jag vill förorda, att staten helt påtager sig personalkostnaderna härför. Därvid kommer i betraktande, att den i första hand föreslagna utvidgningen av kriminalpolispersonalen med 60 man icke beräknats innebära större årlig kostnadsökning för staten än omkring 165,000 kronor jämte vad som åtgår till pensionering samt ålders- och dyrtidstillägg, så att kostnadsökningen torde komma att stanna vid omkring 240,000 kronor. Vidare är att beakta det motstånd, som från landstingshåll framkommit mot att nya förpliktelser läggas på landstingen, samt den svårighet, varmed det, om landstingens biträde icke skall tagas i anspråk, skulle vara förenat att verkställa en uppdelning av den kostnad, som staten icke skulle åtaga sig, emellan vederbörande kommuner. Beträffande frågan, var gränsen siffermässigt bör dragas emellan de större städer, som skola vara pliktiga att hålla egna kriminalpolisavdelningar, och övriga polisdistrikt, synes det mig lämpligt att låta skyldigheten att tillhandahålla reservpolis och förpliktelsen att hålla kriminalpolisavdelning följas åt. Såsom förut berörts, skulle därigenom den förra skyldigheten, som snarast utgör en förmån, i viss mån kompensera den senare. En ytterligare kompensation skulle erhållas genom att stationsorten berättigas att, då med statsmedel avlönade kriminalpolismän icke behövas för undersökning å annat håll, använda dem utan annan ersättning än den, som ligger i skyldigheten att hålla kriminalpolismännen med lokal och beväpning samt att ombesörja deras pensionering och utbetalning av deras löner. Mot att, såsom här föreslås, skyldighet att hålla kriminalpolisavdelningar ålägges tolv städer med mellan 10,000 och 20,000 invånare, vilka enligt 1924 års förslag icke skulle hava sådan skyldighet, torde näppeligen vara något att invända. Påpekas må, att av dessa städer i själva verket åtminstone fem redan hava särskilda kriminalpolisavdelningar. Den föreslagna anordningen möjliggör, att kriminalpolispersonal för landsbygden i Gotlands län stationeras i Visby, vilket synes mig vara en fördel. Bland de städer, som skulle bliva skyldiga att hålla kriminalpolisavdelningar, skulle även vara en stad i Stockholms län, nämligen Södertälje. Det torde dock icke vara anledning att på grund härav frångå tanken att anställa kriminalpolismän för Stockholms läns behov vid Stockholms poliskår. Att i övrigt definitivt avgöra, huru de föreslagna 60 nya kriminalpolismännen skola placeras, torde icke på detta stadium vara möjligt, utan lärer frågan därom sedermera böra avgöras av Kungl. Maj:t efter vederbörandes hörande.

Vad angår det inom sakkunniga av september 1924 reservationsvis framställda förslaget att göra kriminalpoliskåren i dess helhet mobil torde det av enahanda skäl, som anförts beträffande motsvarande förslag i fråga om ordningspolisen, icke böra lagfästas. Däremot torde det vara lämpligt att

tillåta, att för landsbygdens eller mindre städers behov av staten bekostade kriminalpolismän rekvireras från vilken kriminalpolisavdelning som helst, där särskilda omständigheter därtill föranleda.

Övergången till den nya ordningen.

Jag har i det föregående angivit min ståndpunkt till de organisatoriska huvudpunkterna i de föreliggande förslagen. Såsom min framställning visar, har jag kunnat i väsentliga delar ansluta mig till 1924 års förslag, och det återstår mig beträffande polisväsendets yttre organisation blott att med några ord beröra den ordning, i vilken det nya systemet bör genomföras.

1924 års förslag.

1924 års förslag innehöll därom, att den föreslagna lagen om polisväsendet i riket skulle, såvitt den avsåge stad, köping, som vore skyldig att själv bekosta sin polispersonal, samt landsting, träda i kraft den 1 januari 1926. För att tillgodose behovet av aspiranter till de nya kriminalpolisbefattningar, som sålunda skulle tillsättas omedelbart efter nyssnämnda dag, skulle statsverket påtaga sig kostnaden för polisskolans högre kurs redan från och med hösten 1925. Vad åter angår polisdistrikt på landsbygden utom nyssberörda öpingar skulle omläggningen genomföras under tiden till den 1 januari 1932 eller alltså under 6 $^1/_2$ budgetår. Under denna övergångstid skulle kommunerna äga att, där det kunde ske utan förnärmande av vederbörligen tillsatta fjärdingsmäns rätt, frivilligt övergå till den nya ordningen. Härför förutsattes dock ytterligare, att av det statsanslag, som beviljades för den nya organisationen, bidrag kunde erhållas till de polismän, som skulle vara anställda i vederbörande kommun. Och statsanslaget skulle bestämmas på sådant sätt, att för varje år polisdistrikt med 200 fullt sysselsatta nya polismän skulle kunna övergå till det nya systemet. Då antalet nya polismän beräknades till något mer än 1,200, skulle sålunda ej fullt $^1/_6$ av landsbygden kunna övergå under vart och ett av de sex första budgetåren och återstoden under det sista. Härigenom skulle ett kontinuerligt genomförande av den nya organisationen kunna vinnas.

Sakkunniga av september 1924.

Mot den sålunda föreslagna övergångsregeln anmärkte *sakkunniga av september 1924*, att det icke vore sannolikt, att mer än på sin höjd de kommuner, för vilka den nya organisationen innebure besparing eller åtminstone icke medförde nämnvärd utgiftsökning, skulle frivilligt genomföra densamma samt att man sålunda riskerade, att den nya organisationens genomförande för den egentliga landsbygdens del praktiskt sett skulle uppskjutas ända till år 1932. Under erinran om det trängande behovet av en nyorganisation samt svårigheten att eventuellt på en gång rekrytera mellan 1,000 och 2,000 nya polisbefattningar föreslogo de sakkunniga, att man skulle låta Kungl. Maj:t bestämma, när varje särskilt polisdistrikt skulle övergå till det nya systemet. Vid beslut härom borde hänsyn tagas till behovet av en förbättring av polisväsendet i den ena eller andra orten.

Sakkunniga av nov. 1924.

Sakkunniga av november 1924 lämnade övergångsbestämmelsen i 1924 års förslag utan anmärkning.

Departementschefen.

För min del kan jag väl icke förneka, att de farhågor, som uttalats av förstnämnda sakkunniga, kunna hava ett visst berättigande. Men å andra

sidan skulle det enligt min mening icke vara lyckligt att avstå från möjligheten att låta övergången ske på frivillighetens väg, och jag föreställer mig, att man bör kunna hava så mycket förtroende såväl till kommunerna som till länsstyrelserna, vilka givetvis måste vara verksamma för att tillse, att övergången verkligen sker efter den i förslaget förutsatta planen, att man kan räkna med att nämnda plan kommer att i huvudsak följas. Skulle det efter några år visa sig, att denna förhoppning icke är befogad, torde statsmakterna icke sakna möjlighet att längre fram genomföra de tvångsbestämmelser, som kunna visa sig nödiga. Jämväl övergången synes mig alltså böra ordnas i enlighet med 1924 års förslag.

Polispersonalens tjänsteställning.

I det föregående har jag icke kunnat undgå att på olika punkter beröra frågor, som avse polispersonalens tjänsteställning. Jag skall emellertid nu i ett sammanhang upptaga samtliga hithörande spörsmål av mera principiell natur. Dessa spörsmål äro de, som avse formen för polispersonalens anställning, personalens ekonomiska ställning samt ordningen för befattningshavarnas tillsättande, entledigande och disciplinära bestraffning. Sistnämnda spörsmål sammanhänger nära med frågan, om åt de kommunala representationerna bör tillerkännas rätt att genom valda förtroendemän öva inflytande å polisväsendet, och jag skall därför i detta sammanhang behandla jämväl denna fråga.

Personalens anställning. v. Sydows förslag.

Vad först angår formen för polispersonalens anställning innehöll *von Sydows förslag*, att polisman skulle tillsättas medelst förordnande samt att polisman, som antagits till provtjänstgöring, när helst tjänsten krävde, skulle kunna skiljas därifrån, medan polisman, som funnits för tjänsten i hög grad olämplig, skulle kunna uppsägas att lämna tjänsten efter en månad.

1913 års förslag.

Enligt *1913 års förslag till polisreglemente* skulle polisman tillsättas medelst skriftligt förordnande. Polisman, som antagits till provtjänstgöring, skulle, när helst tjänsten så krävde, kunna skiljas därifrån. Annan polisman, som funnits för tjänsten olämplig, skulle, så vida icke mer än två år förflutit från det han vunnit fast anställning, kunna uppsägas att lämna tjänsten inom två månader.

Prop. 1918.

1918 års proposition överensstämde med 1913 års förslag.

Det Linnérska förslaget.

Enligt *det Linnérska förslaget* skulle ordinarie befattningshavare tillsättas antingen genom konstitutorial eller genom förordnande tills vidare. Konstitutorial skulle meddelas den, som erhölle ordinarie befattning efter att hava under minst två år i följd varit anställd vid polisväsendet, liksom ordinarie befattningshavare, som efter det han blivit ordinarie uppnått dylik tjänstetid. Konstitutorials meddelande skulle dock kunna uppskjutas under viss tid, ej kortare än ett år och ej längre än sammanlagt tre år. Den, som erhölle konstitutorial, skulle icke kunna i administrativ ordning skiljas från tjänsten annat än såsom påföljd av svår förseelse i densamma, i vilket fall, på sätt jag senare skall komma till, den disciplinära bestraffningsrätten skulle utövas av en särskild disciplindomstol, benämnd polisnämnd. Ordinarie befattningshavare, som icke erhållit konstitutorial, skulle kunna, om

han på grund av upprepade fel eller försummelser i tjänsten, mindre gott uppförande eller annan anledning funnits för tjänsten olämplig, skiljas därifrån, dock med rätt till två månaders avlöning. Extra befattningshavare, som varit anställd vid polisväsendet i minst två år, skulle kunna skiljas från tjänsten i följd av indragning av befattning, liksom på grund av olämplighet för tjänsten. I båda fallen skulle dylik extra befattningshavare vara berättigad till två månaders lön. Annan extra befattningshavare skulle, när helst tjänsten det krävde, kunna skiljas från sin anställning, dock med rätt till en månads avlöning. Därjämte skulle samtliga befattningshavare, som icke erhållit konstitutorial, kunna skiljas från tjänsten i enahanda ordning som konstituerade.

1922 års sakkunniga.

1922 års sakkunniga lämnade de sålunda föreslagna bestämmelserna utan anmärkning.

Myndigheter m. fl. ang. det Linnérska förslaget.

Detsamma var förhållandet med så gott som alla dem, som avgåvo yttranden över det Linnérska förslaget.

Anmärkas må, att *Svenska landskommunernas förbund,* som ju ville bibehålla nuvarande fjärdingsmansorganisation, föreslog, att fjärdingsmän skulle tillsättas genom förordnande på viss tid, vilket borde och kunde förnyas, så länge vederbörande tillfredsställande skötte sin tjänst.

I ett av de avgivna yttrandena förordades, att även konstituerad polisman, som befunnes olämplig för tjänsten, skulle kunna skiljas från sin befattning utan att hava gjort sig skyldig till svårt tjänstefel.

1924 års förslag.

1924 års förslag, som i ifrågavarande delar väsentligen överensstämde med det Linnérska, lämnades därutinnan utan anmärkning av de för granskning av förslaget tillkallade sakkunnigkommissionerna.

Departementschefen.

Genom här omhandlade bestämmelser skulle polispersonalen äntligen få den fasta, med statstjänstemännens överensstämmande anställning, som så länge utgjort det viktigaste målet för deras strävanden. Klart torde vara, att dessa bestämmelser skulle komma att tillgodose ej blott personalen utan även det allmännas intressen. Endast om polismännen kunna utföra sitt viktiga värv utan att behöva riskera, att en samvetsgrann pliktuppfyllelse skall medföra olägenheter för dem själva i det ena eller andra avseendet, äro de i stånd att nå ett för det allmänna tillfredsställande arbetsresultat. Då de i 1924 års förslag härutinnan förekommande bestämmelserna synas mig riktigt utformade, kan jag uttala min anslutning till desamma.

Personalens ekonomiska ställning. Lön och dylikt.

Vad angår personalens ekonomiska ställning har jag redan vid behandlingen av organisationen av ordningspolisväsendet behandlat frågan om huru lönernas och pensionernas belopp för ordningspolispersonalen böra bestämmas. Det där sagda gäller jämväl övriga kommunalt anställda befattningshavare vid polisväsendet. Utöver lön och pension ingå såväl enligt det Linnérska förslaget som enligt 1924 års förslag bland de personalen tillförsäkrade förmånerna rätt till begravningshjälp och rätt till familjeunderstöd, att åtnjutas av efterlevande make och barn i fall, då befattningshavare avlidit i följd av skada, som åsamkats honom i tjänsten utan hans eget förvållande. I enlighet med de båda förslagens allmänna ståndpunkt i avseende

å de befattningshavarna tillförsäkrade förmånerna skulle enligt det förra förslaget jämväl de nu ifrågavarande åtnjutas med belopp, som skulle bestämmas i enlighet med närmare reglerade minimiföreskrifter, medan enligt det senare förslaget allenast skulle gälla, att berörda förmåner skulle vara skäliga. Någon anmärkning mot att dessa förmåner tillförsäkras personalen har icke på något håll framkommit, och det synes även mig vara i sin ordning, att nämnda förmåner utgå.

Semester.

Såsom en löneförmån torde även rätten till semester kunna betraktas.

Det Linnérska förslaget.

Det Linnérska förslaget reglerade semesterrätten för annan polispersonal med ordinarie anställning än fjärdingsmännen i enlighet med vad som finnes föreskrivet i de under senare år utfärdade avlöningsreglementena för befattningshavare i statens tjänst, varemot fjärdingsmännen, under hänvisning till deras mera omväxlande sysselsättning, deras vistelse å landsbygden och särskilt den omständigheten, att landsfiskalerna icke hava rätt till kostnadsfri ledighet, förklarades icke böra äga rätt till semester.

1922 års sakkunniga. Myndigheter m. fl.

Medan dessa föreskrifter lämnades utan anmärkning av *1922 års sakkunniga*, framställdes i vissa yttranden, däribland det av *Svenska polisförbundet* avgivna, önskemål om att jämväl fjärdingsmän borde erhålla kostnadsfri semester, medan i andra yttranden anmärktes, att de föreslagna semestertiderna vore för långa.

1924 års förslag.

1924 års förslag innehöll icke någon detaljreglering av semestertidens längd för olika befattningshavare, utan stadgade allenast, att alla ordinarie befattningshavare, som hade full sysselsättning av sin tjänst, årligen skulle åtnjuta semester under en tid av minst fjorton dagar.

Departementschefen.

Mot denna reglering av semesterrätten, som ju jämväl låter de befattningshavare, vilka skola ersätta fjärdingsmännen, erhålla semester, har någon anmärkning icke framställts av de två under år 1924 inkallade granskningskommissionerna, och för min del har jag icke heller någon erinran däremot.

Tillsättningsfrågor, polisstyrelse och polisnämnd.

Jag kommer slutligen till frågorna om ordningen för befattningshavares tillsättande, entledigande och disciplinära bestraffning samt om de kommunala representationernas rätt att genom valda förtroendemän öva inflytande å polisväsendet.

Von Sydows förslag.

Von Sydow föreslog i denna del, att tillsättandet av polismän skulle ankomma i Stockholm på överståthållarämbetet, i stad, där polismästare funnes på denne, i annan stad med magistrat på borgmästaren eller den ledamot av magistraten, som förestode stadens polis, i stad med stadsstyrelse på nämnda styrelses ordförande och på landsbygden på länsstyrelsen. Den rätt att skilja polisman från tjänsten, som von Sydows förslag upptog, skulle utövas av tillsättningsmyndigheten, vilken tillika skulle utöva chefskapet över den av densamma tillsatta personalen. Den disciplinära bestraffningsrätten skulle tillkomma chefsmyndigheten, dock att varning skulle kunna meddelas även av annan förman.

I motiveringen berörde von Sydow frågan om lämpligheten av en kommunal polisstyrelse, bestående av vederbörande polischef jämte kommunalt utsedde ledamöter, varom förslag framställts i svenska polisförbundets den 13 oktober 1906 i ämnet avgivna yttrande. Von Sydow avstyrkte nämnda förslag under åberopande av *att* det vilade på den oriktiga uppfattningen, att polisens upprätthållande helt och hållet eller till största delen vore icke ett statsintresse utan allenast en kommunal fråga, *att* det strede mot den viktiga principen, att polisstyrelse icke borde hava kollegial form — vilket i sin tur motiverades med att polisverksamheten vore av den natur, att den borde ledas av en enda kraftig vilja, icke av ett flertal personer, som sinsemellan kunde vara oeniga — *samt att* förslaget även strede mot den viktiga principen, att ingen annan borde hava ledningen av polisen än den, som själv hade samma ansvar för den allmänna ordningens och säkerhetens upprätthållande som den underordnade personalen och därför måste antagas leda polisen ur synpunkten av rättstillståndets upprätthållande.

Stockholms stadsfullmäktige 1911.

I *Stockholms stadsfullmäktiges* skrivelse den 13 november 1911 föreslogs, att för Stockholm skulle tillsättas en kommunal polisstyrelse, bestående av polismästaren jämte fyra av stadsfullmäktige utsedda ledamöter. Polisstyrelsen skulle äga att *dels* förvalta för polisverkets behov anslagna medel och till polismyndighetens förfogande ställda fastigheter, *dels* uppgöra förslag till stat för polisverket och ändringar i dess organisation, *dels* omhänderhava utbildningsväsendet, *dels* till stadsfullmäktige avgiva förslag angående allmänna grunder för befordringar, avskedanden och bestraffningar, *dels* tillsätta alla polisbefattningar utom polismästares och polisintendents, *dels* utfärda alla instruktioner rörande polispersonalens tjänsteförhållanden och plikter, *dels* handlägga klagomål från personalens sida, *dels* avgöra bestraffningar av svårare art än varning, *dels* besluta i frågor rörande den allmänna ordningen och trafikväsendet, i den mån överståthållarämbetets genom lag bestämda befogenhet ej därigenom berördes, och *dels* till stadsfullmäktige avgiva förslag i frågor rörande polisväsendet.

1913 års förslag.

Enligt *1913 års förslag* skulle tillsättandet av polismän ankomma i Stockholm å överståthållarämbetet för polisärenden, i annan stad med polismästare å denne, i övriga städer å magistraten eller stadsstyrelsen samt å landet å länsstyrelsen. Den rätt att uppsäga olämplig polisman ur tjänsten, som detta förslag innehöll, skulle tillkomma tillsättningsmyndigheten, som ock skulle hava att bevilja begärt avsked. Rätt att skilja till provtjänstgöring antagen polisman från tjänsten skulle tillkomma vederbörande polischef. Chefsmyndigheten skulle tillkomma för stad polismästare, borgmästare eller den ledamot av magistraten, som förestode stadens polis, eller stadsstyrelsens ordförande samt för landet landsfiskalen eller i köping anställd poliskommissarie. Den disciplinära bestraffningsmyndigheten skulle utövas i stad med polismästare av denne och eljest av tillsättningsmyndigheten, dock att varning skulle få meddelas av polischefen. I stad med polismästare skulle finnas polisråd, bestående av fyra av stadsfullmäktige utsedda ledamöter. Polisrådets ledamöter skulle äga att vid sammanträde inför polismästaren yttra sig i frågor, som anginge polisverkets organisation, uppgörande av förslag till stat för polisverket, den allmänna förvaltningen av

till polismyndighetens förfogande ställda medel, allmänna grunder för anställning, befordran, avsked och bestraffning inom poliskåren, tillsättning av poliskommissarietjänst, ådömande av annan bestraffning än varning, handläggning av fråga om uppsägning ur tjänsten, förslag i övrigt från polismyndigheten samt andra ärenden av beskaffenhet att böra av stadsfullmäktige behandlas, varjämte, då polismästaren därtill funne anledning, jämväl ärenden av annan beskaffenhet skulle kunna behandlas i polisrådet. I de fall, då polismästare handlade ärende, som omförmäldes i §§ 21 och 23 i ordningsstadgan för rikets städer, skulle sådant ärende behandlas på enahanda sätt.

I motiveringen framhölls beträffande förslaget om polisråd, *att* det i de städer, där närmaste ledningen av och ansvaret för polisverkets funktion vore lagd i en mans hand, skulle vara en vinning såväl med hänsyn till ekonomin som med hänsyn till tryggheten för polispersonalen, om inflytande av en kommunal institution kunde bliva verksamt, men *att* däremot en dylik anordning ej behövdes i städer, där magistrat eller annan stadsstyrelse med polischefen delade ansvaret för polisväsendets förvaltning och ej heller å landet, där inseendet över polisbevakningen vore lagt i länsstyrelsens händer.

1918 års prop.

1918 års proposition, som ju endast avsåg städerna, överensstämde i fråga om befogenheten att tillsätta och på begäran entlediga polisman samt i fråga om chefskapet över polispersonalen med 1913 års förslag. Vidare innehöll propositionen föreskrift om att i varje stad regelmässigt skulle finnas en polisnämnd, bestående av polischefen såsom ordförande, en ledamot, vilken magistraten eller stadsstyrelsen skulle välja inom eller utom sig, samt tre ledamöter, valda av stadsfullmäktige eller, där sådana ej funnes, allmän rådstuga. I mindre städer med fåtalig polispersonal kunde länsstyrelsen medgiva, att med inrättandet av polisnämnd skulle tills vidare anstå, i vilket fall magistraten, respektive stadsstyrelsen, skulle övertaga polisnämndens funktioner. Polisnämnden, som icke skulle äga att taga någon befattning med befälet över polisen, skulle hava till åliggande *att* uppgöra förslag till löne-, omkostnads- och pensionsstat för polisverket, ändringar i dess organisation, instruktion för polispersonalen samt densammas uniformering och beväpning, ävensom andra rörande polisväsendet erforderliga föreskrifter; *att* besluta i ärenden angående förvaltningen av de till polisverkets behov anslagna medel och till dess förfogande upplåtna fastigheter; *att* i förekommande fall uppgöra förslag till organisation av och hava inseende över polisskola samt utse föreståndare och lärare vid densamma; *att* avgiva yttrande i fråga om polismans antagande, befordran och ansökan om avsked; *att* besluta angående polismans uppsägning från tjänsten; *att* ådöma polispersonalen disciplinär bestraffning för förseelse i tjänsten, därest polischefen ej funne förseelsen allenast föranleda till varning; *att* i övrigt till vederbörande myndigheter avgiva yttranden eller göra framställningar i frågor av betydelse för polisverket; samt *att* fullgöra de åligganden, som enligt särskilda författningar ankomme på polisnämnd. Skiljande från tjänsten av till provtjänstgöring antagen polisman liksom meddelande av varning skulle ankomma på polischefen, vilken ensam skulle utöva befälet över polispersonalen.

I det statsrådsyttrande, som åtföljde propositionen, framhölls beträffande den föreslagna polisnämnden, *att* polischefens moraliska ansvar i flera avseenden skulle lättas därigenom, att han visste sig äga stöd för sina anordningar hos en kommunal delegation, *att* polisnämnden skulle för polispersonalen i dess prövande arbete för allmänt väl innebära en högst betydande trygghet, *att* det för den anslagsbeviljande kommunen måste vara av synnerlig vikt, att den komme i tillfälle att öva ett mera direkt inflytande på användningen av de betydande belopp, polisverket årligen förbrukade, samt *att* kommunalstyrelsens genom polisnämndsinstitutet åstadkomna intimare samverkan med och kontroll i vissa avseenden över polismakten skulle i sin mån vara ägnad att med tiden allt mera utplåna den misstro mot polisverket, vilken understundom visat sig, och åt polismyndigheten förläna ökad auktoritet.

Svenska polisförbundet 1921.

I en den 12 december 1921 till Kungl. Maj:t ingiven framställning föreslog *Svenska polisförbundet*, att polisväsendet skulle förstatligas och ställas under ledning av en central polisöverstyrelse. Ledningen av det lokala polisväsendet skulle tillkomma jämte vederbörande polischef en polisstyrelse, bestående av polischefen, två till tre av kommunal korporation utsedda ledamöter och en till två representanter för polispersonalen. Polisstyrelsen skulle äga att avgiva yttrande och förslag vid tillsättande av stadsfiskal, landsfiskal och poliskommissarie, som vore polischef, att anställa, befordra och bestraffa lägre polispersonal upp till kommissarie, som ej vore polischef, att hos vederbörande göra framställning om anslag för inrättande, underhåll, uppvärmning och belysning av lokaler för ortens polisväsende samt låta inrätta dessa lokaler enligt av polisöverstyrelsen meddelade anvisningar, att till polisöverstyrelsen avgiva förslag å det antal kriminalpolismän av olika grader, som borde finnas i orten, att i övrigt fullgöra de åligganden, som enligt ordningsstadgan för rikets städer ålåge poliskammare, magistrat eller däremot svarande styrelse, att avgiva förslag å det antal ordningspolismän, som borde finnas i orten, samt att hos polisöverstyrelsen och ortens beslutande myndigheter hemställa om godkännande av ordningsföreskrifter, att av polisen övervakas.

Det Linnérska förslaget.

Enligt *det Linnérska förslaget* skulle det ankomma på länsstyrelsen att såväl för städerna som för landsbygden tillsätta ordinarie personal, extra befattningshavare av stadigvarande natur och ordningsmän, ävensom att på begäran entlediga ordinarie personal, att från tjänsten skilja ej konstituerad ordinarie personal och extra personal med minst två års anställning vid polisväsendet samt att återkalla förordnande för ordningsman. Innan ordinarie fjärdingsmansbefattning besattes, skulle vederbörande kommunalnämnd hava erhållit tillfälle att yttra sig angående de sökande. Extra befattningshavare vid kriminalpolisavdelning skulle antagas av landsfogden, respektive polismästaren i någon av de tre största städerna. Annan extra personal skulle antagas av den lokala polischefen, som skulle vara i stad med polismästare denne, i annan stad med stadsfiskal stadsfiskalen och å övriga orter landsfiskalen samt, vad anginge för landstingsområde anställd polispersonal, landsfogden eller den lokala polischef, han bestämde. Nämnda polischefer skulle ock hava att entlediga av dem antagen personal, i den mån ej sådant, en-

ligt vad nyss nämnts, skulle ankomma på länsstyrelsen. Den disciplinära bestraffningsrätten skulle tillkomma vederbörande polischef, därest han ansåge förseelsen kunna sonas med varning, förlust av löneförmåner under högst en vecka eller mistning av tjänsten under högst samma tid. I annat fall skulle bestraffningmyndigheten utövas av en för varje län samt för Stockholm tillsatt polisnämnd, till vilken därjämte skulle kunna klagas över polischefs beslut i disciplinmål. Nämnden skulle bestå av tre ledamöter, av vilka ordföranden skulle tillsättas av Kungl. Maj:t och de övriga av landstinget eller, vad beträffade de tre största städerna, av stadsfullmäktige. Ordföranden skulle vara lagfaren ordinarie underdomare, och ytterligare en av ledamöterna skulle hava fullgjort vad författningarna föreskriva om dem, som må nyttjas i domarevärv. Ledamöterna skulle jämte suppleanter utses för en tid av fyra år i sänder. I Kalmar län skulle vartdera landstinget varannan gång utse ledamöter.

I motiveringen till förslaget yttrade Linnér, efter att hava erinrat om svenska polisförbundets framställningar i ämnet, bland annat följande: Ett av de grundläggande dragen i den föreslagna organisationen vore, att hela polisväsendet ställdes under enhetlig ledning av statens egna tjänstemän. Därmed fullföljdes den i städerna redan skedda utvecklingen, varigenom polisväsendet från en kollegial myndighet flyttats till en ansvarig chef. Om polisförbundets framställning skulle genomföras, syntes däremot organisationen sönderfalla i lokalt bestämda polisgrupper, i verkligheten beroende av flermannastyrelser. Att t. ex. låta anställning och befordran vid en kriminalpolisavdelning, som hade att betjäna hela länet, avgöras av polisstyrelsen i en viss stad, syntes allt för mycket strida mot den åsyftade enhetligheten. Från den hävdvunna formen för statstjänstemäns anställning och befordran genom överordnad myndighets beslut vore det helt visst en skarp avvikelse, om man läte nämnda frågor avgöras av en institution, i vilken sökandenas kamrater komme att äga ett väsentligt inflytande. Den av polisförbundet förordade formen för anställning skulle sannolikt medföra den konsekvensen, att man finge avstå från den i förslaget förordade oavsättligheten. Ur personalens egen synpunkt syntes det åtminstone vara mycket tvivelaktigt, om bättre garantier mot partiskhet och godtycke skulle vinnas genom att anlita medlemmar av personalkorporationerna med deras starka inbördes stridigheter än genom beslut av länsstyrelsen. På smärre orter kunde det också bliva mycket svårt att få polisstyrelsen lämpligt sammansatt. Det kommunala intresset åter för polisväsendet sökte förslaget befordra på ett annat och kraftigare sätt genom att överlämna till kommunen hela beslutanderätten i första hand angående lokalpolisens organisation. Med den tjänsteställning, som föresloges för befattningshavarna vid polisväsendet, skulle det kunna ifrågasättas att, i överensstämmelse med vad som gällde för statstjänstemännen, överlämna den disciplinära bestraffningsrätten till närmaste överordnade chefsmyndighet. Emellertid talade polispersonalens synnerligen vanskliga ställning, som lätt utsatte den för klander och misstankar för felaktigt förfarande i tjänsten, för att söka låta den allmänna medborgerliga uppfattningen medverka vid bedömandet och därigenom avlägsna varje fruktan för godtycke, för slapphet eller alltför stor stränghet. Även den omständigheten, att klandervärt leverne behandlades såsom tjänstefel, kunde motivera ett undantagsförfarande. Därmed kunde man också på denna punkt vinna samverkan mellan det statliga och det kommunala inflytandet. Av dessa skäl syntes det lämpligt att skapa en särskild disciplindomstol. För att denna

skulle få tillräcklig auktoritet och vara helt upphöjd över alla lokala intressen och inflytelser samt på samma gång landsbygdens och de mindre samhällenas polistjänstemän icke skulle kunna befara, att man vid val av polisnämndens ledamöter icke skulle fästa tillräckligt avseende vid kännedomen om deras förhållanden, borde disciplindomstolen äga hela polisdistriktet (län samt de tre största städerna) till domkrets. Därigenom löstes också svårigheten att få en lämplig sammansättning för smärre orter, och därigenom vunnes den bästa garantien för en enhetlig tillämpning av straffbestämmelserna.

1922 års sakkunniga.

Av *1922 års sakkunniga* avstyrkte majoriteten den föreslagna polisnämnden och förordade i stället, att den disciplinära bestraffningsmyndighet, som enligt förslaget uppdragits åt polisnämnderna, skulle överlämnas åt länsstyrelserna. Såsom huvudskäl härför åberopades, att den, som icke hade något inseende över en personals tjänstgöring och icke något ansvar för göromålens handhavande, icke heller borde utöva någon administrativ myndighet över personalens tjänsteställning. Därjämte påpekades, att polisnämndens ledamöter icke skulle komma att äga sådan på erfarenhet i tjänsten grundad kännedom om förhållandena inom polisen, som syntes vara erforderlig för att de med tillräcklig säkerhet skulle kunna bedöma alla de fall av försummelser och dylikt, som komme under nämndens avgörande. De sakkunniga framhöllo särskilt, att inrättandet av polisnämnder måste befaras medföra ett försvagande av länsstyrelsernas ställning såsom högsta polismyndighet samt i viss mån rubba sammanhanget i polisorganisationen.

Fem ledamöter av de sakkunniga förordade det Linnérska förslaget; en ledamot förordade tillskapandet av en polisnämnd eller en polisstyrelse, som borde behandla och besluta i alla polisväsendet å vederbörande ort vidkommande frågor utom befälsföringen över polisen. Vissa av minoriteten uttalade därjämte skiljaktiga meningar i fråga om huru polisnämndernas tjänstgöringsområden borde bestämmas och huru polisnämnderna borde vara sammansatta.

Myndigheter m. fl. ang. det Linnérska förslaget.

Bland dem, som yttrade sig över det Linnérska förslaget, uttalade sig ett nittiotal för den mening, som vunnit majoritet bland de sakkunniga. Bland dem, som intogo denna ståndpunkt, voro *föreningarna Sveriges landsfogdar* och *Sveriges stadsfiskaler*, *överståthållarämbetet* samt *länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Hallands, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Västernorrlands* och *Jämtlands län.*

För det Linnérska förslaget uttalade sig uttryckligen ett tjugutal, däribland *Svenska landskommunernas förbund, polisföreningen Kamraterna i Stockholm* samt *länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus, Västerbottens* och *Norrbottens län.* Det bör ock framhållas, att det Linnérska förslaget i princip tillstyrktes i ett sextiotal yttranden, vari frågan om inrättande av polisnämnder icke uttryckligen berördes.

För en polisstyrelse med utvidgad kompetens uttalade sig ett tiotal, däribland *Svenska polisförbundet.*

1924 års förslag.

Enligt *1924 års förslag* skulle befogenhet att tillsätta och att på begäran bevilja avsked åt befattningshavare vid polisväsendet, ävensom att från tjänsten skilja sådan befattningshavare, som icke erhållit konstitutorial, till-

komma i Stockholm överståthållarämbetet, i annan stad, där polismästare funnes, denne jämte två ledamöter i magistraten, i övriga städer magistraten eller stadsstyrelsen och för landsbygden länsstyrelsen. Innan ordinarie polisman tillsattes i polisdistrikt på landsbygden, skulle kommunalnämnden eller, om för polisväsendets upprätthållande bildats kommunalförbund, förbundets direktion hava erhållit tillfälle att yttra sig över de sökande. I fråga om den disciplinära bestraffningsrätten överensstämde förslaget med det Linnérska, dock med vissa avvikelser. Polisnämnd skulle inrättas för varje landstingsområde och för varje stad, som ej deltoge i landsting. Ingen av de kommunalt tillsatta ledamöterna skulle behöva vara jurist. Valet av sistnämnda ledamöter skulle kunna ske proportionellt. En ytterligare avvikelse låg däri, att chefsmyndigheten var uppdragen för stad med polismästare åt denne, för annan stad med magistrat åt borgmästaren eller den ledamot av magistraten, som förestode stadens polisväsen, för stad utan magistrat åt kommunalborgmästaren eller, om sådan ej funnes, stadsstyrelsens ordförande samt för landstings polispersonal åt landsfogden.

Sakkunniga av sept. 1924.

Sakkunniga av september 1924 gjorde i denna del ingen annan anmärkning än att de i fråga om omfattningen av polisnämndernas tjänstgöringsområde förordade en återgång till det Linnérska förslaget.

Sakkunniga av nov. 1924.

Sakkunniga av november 1924 föreslogo däremot vittgående ändringar i nu ifrågavarande avseenden. Enligt de sakkunniga borde för varje län liksom för Stockholm inrättas en polisstyrelse, åt vilken borde uppdragas att tillsätta ordinarie befattningshavare vid polisväsendet, uppsäga ordinarie befattningshavare, vilken icke erhållit konstitutorial, och extra befattningshavare, som varit anställd vid polisväsendet i minst två år, ävensom utöva den disciplinära bestraffningsmyndigheten. Gränsen mellan sådana disciplinmål, som polisstyrelse skulle pröva i första hand, och sådana, i vilka polisstyrelse skulle vara besvärsinstans, föreslogs skola bestämmas på enahanda sätt som i fråga om polisnämnd skett i 1924 års förslag. Polisstyrelse skulle bestå av två av Kungl. Maj:t tillsatta ledamöter samt tre ledamöter, utsedda, för så vitt polisstyrelsen skulle behandla fråga rörande polispersonal på landsbygden eller i stad med mindre än 10,000 invånare, av vederbörande landsting och, om fråga, avseende personal i stad med minst nämnda invånarantal, skulle behandlas, av vederbörande stadsfullmäktige. Samtliga ledamöter jämte suppleanter skulle utses för fyra år i sänder. Av de av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna, vilka skulle komma att deltaga i avgörandet av alla hithörande frågor för länet, skulle den ena vara polisstyrelsens ordförande. En av sistnämnda ledamöter skulle — med hänsyn till att disciplinfrågor skulle inför polisstyrelsen företagas till muntlig handläggning — vara ordinarie lagfaren underdomare. Disciplinfrågor skulle icke få behandlas, om ej sistnämnde ledamot vore närvarande. I kommun, som icke ingått i ett för polisverksamhetens upprätthållande bildat kommunalförbund, skulle vidare vederbörande fullmäktige, respektive allmänna rådstugan eller stämman, äga att tillsätta en polisnämnd, bestående av fem ledamöter jämte suppleanter. Dylik polisnämnd, vilken lika litet som polisstyrelse finge

taga befattning med befälet över polispersonalen, skulle hava att *dels* uppgöra förslag till löne-, omkostnads- och, i förekommande fall, pensionsstat för polisväsendet i polisdistriktet samt till erforderliga ändringar i dess polisorganisation, *dels* besluta i ärenden angående förvaltningen av de till polisväsendet anslagna medlen och av de för polisväsendet använda fastigheterna och *dels* till vederbörande myndigheter avgiva yttranden eller göra framställningar i frågor av betydelse för polisväsendet. Till ledamot av polisstyrelse eller polisnämnd skulle, med hänsyn till vederbörandes tjänsteställning, ej få utses polischef eller någon, som under polischef hade anställning vid polisväsendet. Såväl de kommunalt tillsatta ledamöterna i polisstyrelse som polisnämnds ledamöter skulle jämte suppleanter utses proportionellt, om yrkande om sådant valsätt i vederbörlig ordning framställdes. Innan ledig polisbefattning tillsattes, skulle vidare i polisdistrikt, som icke hade egna representanter i polisstyrelse, polisnämnden, eller, om sådan ej blivit tillsatt, för polisdistrikt på landsbygden kommunalnämnden eller, vad anginge kommunalförbund, dess direktion och för stad magistraten eller stadsstyrelsen avgiva yttrande över sökande till befattningen.

I utlåtandet framhölls, *att* med hänsyn till att dels polisväsendet vore i hög grad en statlig angelägenhet och dels kommunerna helt eller till en väsentlig del skulle gälda kostnaderna för polisväsendet såväl staten som kommunerna borde tillerkännas inflytande på tillsättande och bestraffning av polispersonalen, *att* genom den föreslagna anordningen såväl kommunernas som polispersonalens intressen skulle bliva vederbörligen tillgodosedda samt *att* på detta sätt skulle skapas en möjlighet att, med borteliminerande av rent lokala synpunkter, bereda befolkningen tillfälle att genom valda förtroendemän medverka vid utseende av polismännen, varförutom en demokratisk ordning för förvaltningen av de för polisväsendet anslagna medlen förverkligades. De sakkunniga påpekade också, att enligt deras uppfattning behov av en polisnämnd knappast kunde förefinnas mer än i de större städerna.

En av de sakkunniga, borgmästaren Björkman, var av skiljaktig mening och förordade 1924 års förslag.

Departementschefen.

Till den ståndpunkt, som sistnämnda sakkunnigas majoritet sålunda intagit, kan jag i allt väsentligt ansluta mig.

Inrättandet av polisstyrelser kommer icke att inverka på nyrekryteringen av polispersonal, då anställandet av extra befattningshavare förbehålles länsstyrelser och polischefer. Polisstyrelsernas syfte är att garantera polispersonalen en fullt objektiv prövning vid behandling av frågor om tillsättning av ordinarie befattningshavare, varunder befordran inbegripes, vid ifrågasatt avskedande och i disciplinfrågor. Om polisstyrelserna få den sammansättning och de verksamhetsområden, som förslaget förutsätter, torde också nödiga garantier mot obehöriga inflytelser vid styrelsernas behandling av ärendena ha skapats. De farhågor, som uttalats, för att polischefernas auktoritet skulle komma att lida på inrättandet av polisstyrelser med i förslaget ifrågasatt befogenhet komma säkerligen icke att besannas. Förslagets genomförande bör i fråga om både bestraffningar och befordringar komma

såväl allmänhetens som polispersonalens tilltro till rättvisan i träffade avgöranden att bliva större än om som hittills vederbörande polischef nästan suveränt skulle ha att förfoga över personalens väl och ve i nämnda avseenden. Ökat förtroende är alltid en tillgång, och därför är det berättigat att antaga, att anordningen med polisstyrelser skall visa sig komma att stärka polisväsendets ställning hos den allmänna opinionen.

Vad inrättandet av polisnämnder beträffar har därmed endast avsetts att giva kommunerna möjlighet att bättre än hittills kunna handhava den ekonomiska förvaltningen av polisväsendet. Jag erinrar om att, såsom av förslaget framgår, varken polisstyrelser eller polisnämnder skola hava någon befattning med vidtagandet av åtgärder för ordningens upprätthållande.

I 1924 års förslag ingående författningsförslag.

Vad jag i det föregående yttrat torde giva vid handen, att 1924 års förslag lämpligen kan läggas till grund för lagstiftning i ämnet. Enligt nämnda förslag skola de olika spörsmål, som här ifrågakomma, regleras delvis genom lag av kommunallags eller allmän civillags natur och delvis genom författningar, utfärdade av Kungl. Maj:t i vissa fall med och i andra fall utan riksdagens bemyndigande.

1924 års förslag innehåller sålunda förslag till tre författningar av kommunallags natur, nämligen till

1) lag om polisväsendet i riket;

2) lag om ändrad lydelse av 1 § i stadgan den 13 juni 1913 om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m.; samt

3) förordning med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m.

Vidare innehåller förslaget förslag till fyra lagar av allmän civillags karaktär, nämligen till

4) lag om ändrad lydelse av 17 kap. 11 § handelsbalken;

5) lag om ändrad lydelse av 4 och 162 §§ utsökningslagen;

6) lag om ändring i vissa delar av lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman; samt

7) lag om ersättning till polisman för skada å kläder.

Slutligen innehåller förslaget ett antal förslag till författningar, avsedda att av Kungl. Maj:t i administrativ ordning utfärdas. Av dessa skulle fyra utfärdas på grund av bemyndigande, meddelat i den under 1) avsedda lagen. Dessa fyra utgöras av förslag till

8) polisreglemente för riket;

9) kungörelse angående utbetalning av statsbidrag till polisväsendet;

10) kungörelse angående ersättning åt befattningshavare vid polis- och åklagarväsendet för vissa av deras polisverksamhet föranledda utgifter; samt

11) kungörelse om ändring i vissa delar av kungörelsen den 30 december 1863 angående nämndemäns rätt till ersättning för extra förrättningar samt om gottgörelse till fjärdingsmän för vissa uppdrag.

Av dessa innefatta de under 10) och 11) anmärkta föreskrifter, som måste medföra en ökning av statens utgifter och som redan i följd härav, vad grunderna för desamma angår, böra underställas riksdagens prövning.

Till utfärdande av ytterligare en av de administrativa författningarna skulle riksdagens bemyndigande erfordras, nämligen till utfärdande av den, som innefattas i förslaget till

12) kungörelse angående tillägg till reglementet den 31 december 1919 för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.

Återstående förslag till administrativa författningar äro betingade av att de under 4)—7) upptagna förslagen varda upphöjda till lag. Dessa äro förslag till

13) kungörelse om ändrad lydelse av § 3 i förordningen den 14 december 1917 angående föreskrifter om indrivning av krono- och kommunalutskylder, allmänna avgifter m. m. (restindrivningsförordning);

14) kungörelse om ändrad lydelse av § 7 i förordningen den 14 december 1917 angående indrivning och redovisning av böter; samt

15) förordning med vissa bestämmelser om tillämpningen av lagen om ersättning till polisman för skada å kläder.

Departementschefen.

I de under 1)—3) upptagna lagförslagen har jag låtit vidtaga de ändringar, som föranledas av vad jag redan anfört, varjämte vissa mindre viktiga jämkningar av saklig eller redaktionell natur företagits såväl i dem som i de under 8) och 12) anmärkta förslagen. Jag skall i det följande något närmare behandla de särskilda bestämmelserna i vissa av dessa förslag och särskilt nyssberörda mindre viktiga ändringar av saklig natur.

De under 4)—6) samt 13)—14) omförmälda förslagen innefatta de legislativa ändringar, som äro erforderliga för att genomföra, att utmätningsman befrias från ansvar för förskingring eller fel eller försummelse i tjänsten av substitut. Med polisreformen sammanhänga de på det sätt, att berörda befrielse lämpligen bör äga rum i samband med att fjärdingsmännen, vilka äro utmätningsmännens nuvarande substitut på landsbygden, ersättas med befattningshavare, vilka skola tillsättas enligt så betryggande regler och erhålla så förmånliga ekonomiska villkor, att man på dem kan ställa helt andra fordringar än på fjärdingsmännen och bl. a., på sätt i det under 8) upptagna förslaget stadgats, av dem kräva, att de ikläda sig kostnaden för en garantiförsäkring hos svensk försäkringsanstalt. De under 7) och 15) anmärkta förslagen innefatta regler angående statsverkets och vissa polisdistrikts skyldigheter i fall, då polisman under utövning av sin tjänst fått sina kläder sönderrivna. Av nu berörda författningsförslag avse de under 4)—7) och 14)—15) upptagna ämnen, vilkas vidare behandling torde ankomma på justitiedepartementet. De hava i följd härav för sådant ändamål dit överlämnats, och lärer chefen för nämnda departement komma att senare i dag anmäla frågan härom. Det under 13) anmärkta förslaget rör ett ämne, vars behandling torde tillkomma finansdepartementet, dit nämnda förslag för dylikt ändamål överlämnats.

Jag övergår härefter till den närmare behandlingen av vissa av förslagen och börjar då med

1. Förslaget till lag om polisväsendet i riket.

§ 1.

Polisdistriktstermen.

I förevarande paragraf har, närmast av lagtekniska skäl, upptagits en särskild benämning, polisdistrikt, på den kommunala organisation, till vilken skyldigheter och rättigheter i avseende å polisväsendet hänföras. Såsom av 15 § framgår, tillskapas härigenom icke någon ny kommunal enhet, utan polisdistriktets rättigheter och skyldigheter komma att uppbäras av redan förefintliga kommunala bildningar eller, i vissa fall, där flera dylika måste förena sig för att ombesörja polisväsendet, av ett jämlikt lagen den 13 juni 1919 om kommunalförbund för polisväsendets upprätthållande bildat sådant förbund.

Polisdistriktsindelningen.

Paragrafen innehåller emellertid också i överensstämmelse med 1924 års förslag den materiella bestämmelsen, att städer liksom köpingar, vilka enligt särskilda bestämmelser äro pliktiga att bekosta för dem erforderlig polispersonal, skola bilda egna polisdistrikt. Härigenom fastslås alltså, att till ett polisdistrikt ej må förenas kommunala bildningar, av vilka den ena åtnjuter och den andra icke åtnjuter generellt statsbidrag.

Reservation inom sakk. av sept. 1924.

Mot denna materiella bestämmelse har inom sakkunniga av september 1924 i en av *landshövdingen Linnér* avgiven reservation anmärkts, att det av organisatoriska skäl vore önskvärt att kunna förena vissa av berörda köpingar med kringliggande landsbygd till gemensamma polisdistrikt.

Departementschefen.

De fördelar, som skulle vara att vinna genom en bestämmelse sådan som den i reservationen föreslagna, synas mig icke vara synnerligen avsevärda. Endast i ett obetydligt antal fall torde det kunna komma i fråga att låta köping bilda gemensamt distrikt med en eller flera hela, till köpingen gränsande kommuner. Och att förena köping med de till köpingen angränsande delarna av grannkommunerna och sålunda uppdela dessa på flera polisdistrikt förefaller mig för vanliga fall föga tillrådligt. Därtill kommer, att den föreslagna anordningen skulle medföra vissa direkta svårigheter. Den landsbygdsdistrikten tillerkända rätten till anslutning till den statliga pensionsanstalten skulle här näppeligen kunna vinna tillämpning, och det skulle exempelvis i fall, då en i ett sådant distrikt anställd polisman under tjänstutövning finge sina kläder sönderrivna, bliva svårt att avgöra, om ersättningsskyldighet för skadan skulle åligga statsverket eller köpingen. På grund av det anförda har jag i förevarande avseende godtagit 1924 års förslag, vilket torde vara ägnat att göra hela systemet redigare och lättfattligare.

2 §.

Polispersonalens storlek.

Den här upptagna bestämmelsen att i varje polisdistrikt polismän skola anställas i erforderlig omfattning torde icke innehålla annat än vad som ligger i sakens natur. Bestämmelsen överensstämmer ej blott med 1924 års förslag utan även med det Linnérska förslaget, mot vilket härutinnan i vissa ytt-

randen, bland annat det av *Svenska polisförbundet* avgivna, anmärkts, att en ungefärlig, på invånarantalet grundad norm för ordningspolisstyrkans storlek borde i lag angivas. Denna anmärkning synes mig icke kunna godkännas. Därtill äro förhållandena alltför växlande på olika orter. En dylik norm måste givetvis bestämmas såsom ett teoretiskt medeltal, och man riskerade med en sådan en överorganisation å platser, där polisbehovet i verkligheten understege det normala, medan å orter, vilka från polissynpunkt äro särskilt arbetskrävande, normen skulle kunna fresta vederbörande att icke anställa tillräckligt stor personal.

Polispersonalens uppgifter.

I *Svenska polisförbundets* nyssnämnda yttrande har också gjorts gällande, att man genom att ålägga polisdistrikt att hålla polispersonal för fullgörande av den polisverksamhet, som föranledes av hävdvunnet bruk, skulle legalisera det hittills på sina håll förekommande bruket att ålägga polispersonalen uppdrag, som hava litet eller intet att skaffa med polistjänsten. Anmärkningen synes mig näppeligen träffa den här föreslagna bestämmelsen, i det att denna alltid kräver, att det skall vara fråga om verklig polisverksamhet. Bestämmelsen lärer således icke kunna tagas till intäkt för att ålägga personal, som anställts för polisverksamhet, sådant som utbetalande av avlöning till kommunalarbetare, vilket i yttrandet anföres såsom ett exempel på icke polisiär verksamhet, som på någon ort skulle ålegat polispersonalen så länge, att man därutinnan kunde tala om ett hävdvunnet bruk. Framhållas må vidare, att i stadgandet är fråga om arten av viss verksamhet och ej om sättet för polisverksamhets fullgörande. Den omständigheten, att polisverksamheten å en ort av ålder bedrivits genom t. ex. en på visst sätt organiserad patrullering, innefattar sålunda icke skyldighet att anställa personal för denna patrullerings upprätthållande på förut brukligt sätt, därest någon förändring av systemet finnes fördelaktig; dock bör därvid erinras om att den kommunala korporationen icke lärer äga att giva polischefen någon direkt föreskrift om huru polisarbetet skall bedrivas. Till sist må erinras om svårigheten, för att icke säga omöjligheten att i korthet angiva vad som innefattas under begreppet polisverksamhet och om att försiktigheten därför bjuder att icke genom uteslutning av orden »av hävdvunnet bruk» riskera att nämnda begrepp blir bestämt på ett för snävt sätt.

Ordningsmän. Det Linnérska förslaget.

Beträffande de i tredje stycket omnämnda ordningsmännen, som från början föreslogos i *den Linnérska utredningen*, anfördes i denna: Det kunde hända, att en avlägset liggande by med fredlig och ordningsälskande befolkning bleve hemsökt av en skara lösa arbetare vid en helg eller dylikt tillfälle och att dessa under rusets inflytande störde invånarnas hemfrid och understundom förövade våld å person eller egendom. Själva uppträdena avlöpte ofta på så kort tid, att det icke vore möjligt för landsfiskal eller annan polisman att hinna inställa sig. Det förefölle emellertid sannolikt, att om någon av de bofasta lantbrukarna på platsen, som besutte personlig auktoritet, utrustades med polismans myndighet, han skulle kunna ingripa och

avstyra ofog. Ett förordnande till dylikt uppdrag skulle icke innebära annat än rätt och förpliktelse att uppträda som ordningspolis inom ett visst i förordnandet angivet område vid de tillfällen, då det enligt den förordnades egen uppfattning erfordrades för ordningens upprätthållande på platsen. Då den förordnade uppträtt såsom ordningspolis, hade han att så snart ske kunde göra anmälan därom hos landsfiskalen. Benämningen på en sålunda förordnad person borde lämpligen vara ordningsman för att utmärka skillnaden mellan hans uppgift och den vanlige polismannens och att han icke hade samma tjänstgöringsskyldighet som polismän eller fjärdingsmän. Verkan av den föreslagna anordningen berodde helt och hållet på, om man lyckades finna de rätta personerna, som vore villiga att åtaga sig uppdraget och ägde erforderlig respekt och ansvarskänsla.

Departementschefen.

Såsom av det citerade uttalandet framgår, skall ordningsmansuppdraget hava karaktär av ett hedersuppdrag, även om det funnits lämpligt att tillerkänna ordningsmannen skälig gottgörelse, vilken väl, såsom det Linnérska förslaget uttryckligen fastslog, torde böra beräknas till visst belopp för varje dag, som ordningsmannen uppträtt i denna sin egenskap. I enlighet med det anförda bör möjligheten att förordna ordningsmän icke användas i fall, i vilka ett temporärt men regelbundet återkommande behov av polisman föreligger, t. ex. för polisbevakning vid marknad eller under badsäsongen vid en brunnsort; i dylika fall bör, om den ordinarie polispersonalen icke kan räcka härtill, extra polispersonal i vanlig ordning anställas. Ordningsmännen få ej heller förväxlas med sådan personal, som jämlikt 17 § bekostas av staten eller enskild och av länsstyrelse utrustas med polismans skydd.

Såsom av 11 § framgår, skall ordningsman, vilken är att betrakta såsom extra befattningshavare, förordnas av länsstyrelsen. I ett yttrande över det Linnérska förslaget förordades, att rätt att förordna ordningsman i brådskande fall skulle medgivas landsfiskal. Detta förslag kunde måhända varit förenligt med det Linnérska förslaget, enligt vilket länsstyrelsen skulle såväl bestämma, om ordningsmän skulle finnas, som tillsätta sådana. I förevarande förslag åter, där rätten att besluta, om ordningsmän skola tillsättas, liksom att avgöra övriga angelägenheter, som kunna medföra utgifter för kommunerna, tillagts vederbörande kommunala representation, är ett godtagande av anmärkningen icke möjligt.

3 §.

Beträffande denna paragraf har jag endast att hänvisa till vad jag yttrat vid behandlingen av grunderna för den nya polisorganisationen.

4 §.

Polisanordningar för hela rikets behov.

Av förevarande paragraf följer, att de polismän, som erfordras för hela rikets behov, skola inordnas i visst polisdistrikts poliskår. Polisdistriktets samtliga kostnader för dylik personal ersättas emellertid jämlikt 14 § 1 mom. av statsverket. Paragrafen avser t. ex. den personal, som erfordras för polisutbildning, för centralbyrån för fingeravtryck, för tidningen »Polisunder-

rättelser», för särskilda polisavdelningar för övervakande av utlänningar och för gränsbevakningen i Norrbottens län.

Paragrafen reglerar endast skyldigheten att anställa nödig personal och bör jämföras med 8 § 3 stycket, genom vilket stadgande skyldigheten att draga försorg om de realanordningar, som för ifrågavarande ändamål erfordras, regleras på enahanda sätt.

5 §.

Reservpolismän.

Själva grunderna för denna paragraf har jag redan tidigare behandlat. Endast beträffande några detaljbestämmelser torde erinringar vara på sin plats. Då stadgandet bygger på att de större städernas polispersonal är i besittning av en speciell rutin, som bör tillgodogöras vid tillfälliga oordningar å landsbygden och i andra städer, torde det endast vara i sin ordning, att skyldigheten att tillhandahålla reservpolismän icke får fullgöras på det sätt, att de ifrågavarande större städerna mot en obetydlig gottgörelse anställa extra personal för att användas såsom reservpolismän. För att förhindra en dylik möjlighet har här stadgats, att reservpolismännen skola tillhöra den regelbundet använda polispersonalen. Ehuru man näppeligen kan förutsätta, att en stad skulle känna sig manad att på nyssnämnda sätt söka göra rätten att från staden tillkalla reservpolispersonal värdelös, synes dock berörda bestämmelse böra bibehållas såsom en erinran om att endast van personal och följaktligen regelrätt ordinarie sådan skall ställas till förfogande.

Bestämmelsen i tredje stycket, varigenom de för närvarande av statistiska centralbyrån årligen utgivna uppgifterna angående folkmängden inom administrativa områden komma att bland annat läggas till grund för de skyldigheter, som denna och nästföljande paragraf stadga, avser att förhindra, att ändringar i berörda skyldigheter inträda annat än vid ingången av nytt kalenderår.

I fjärde stycket har sådan komplettering av motsvarande föreskrift i 1924 års förslag skett, att det skall tillkomma Kungl. Maj:t att avgöra jämväl, i vilken utsträckning reservpolismännen skola vara beridna. Ändringen torde icke tarva särskild motivering.

6 §.

Kriminalpolisorganisationen.

Utöver vad som tidigare anförts rörande stadgandet i förevarande paragraf torde böra erinras om att skyldigheten för de större städerna att hålla kriminalpolispersonal endast är en närmare bestämning av den i 2 § första stycket meddelade föreskriften samt att stadgandet givetvis icke får tolkas så, att all kriminalpolisverksamhet skall utföras av specialutbildade detektiver. Tvärtom bör det — frånsett att gränsen emellan kriminalpolis- och ordningspolisverksamhet är flytande — vara klart, att en viss del av det polisarbete, som kan erfordras för en undersökning angående brott, kan utföras av vanlig ordningspolispersonal, liksom att det, för att kriminalpolisen, särskilt på landsbygden, skall kunna utan tidsförlust komplettera sin kännedom om lokala förhållanden och erhålla behövligt biträde vid sitt arbete i övrigt, torde bliva nödvändigt, att kriminalpolismännen samarbeta

med de vanliga, å platsen verksamma ordningspolismännen. Det sagda torde för övrigt framgå av 2 § 2 stycket, som beträffande ordningspolismän på landet föreskriver, att sådana skola anställas i polisdistrikt på landsbygden för, bland annat, spaning och annan undersökning angående brott.

7 §.

Tjänstgöring utom vederbörande område.

Genom stadgandet i första stycket blir det, bland annat, möjligt att använda ordningspolispersonal, anställd för landstingsområde eller i polisdistrikt med generellt statsbidrag, för egentlig polisverksamhet utom vederbörandes tjänstgöringsområde. De närmare bestämmelser därom, som avses i andra stycket, återfinnas liksom de föreskrifter, som på grund av stadgandet i samma stycke av Konungen må meddelas angående dylik användning av den i 5 och 6 §§ avsedda personalen, i 6 och 7 §§ i förslaget till polisreglemente för riket. Då den i sistnämnda paragraf omnämnda möjligheten att i stället för statsavlönad kriminalpolisman ställa kommunalt avlönad sådan till förfogande icke innefattar annat än en huvudsakligen i vederbörande polisdistrikts intresse given rätt till sådant utbyte, torde någon erinran härom icke behöva göras i lagen.

8 §.

Löne- och pensionsbestämmelser.

På sätt förut angivits, har det synts mig riktigast, att man icke i detalj reglerar polispersonalens löne- och pensionsvillkor utan nöjer sig med att låta polisdistrikten under viss kontroll av statsmyndighet bestämma vad som i nämnda avseenden skall anses skäligt. På några punkter har det dock synts lämpligt att fastställa vissa minimiregler. Dessa återfinnas i förslaget till förordning med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m.

Uniformering, arrestlokaler.

I fråga om den i andra stycket omnämnda skyldigheten för polisdistrikt att draga försorg om uniformering av distriktets polispersonal kan jag instämma i vad de sakkunniga av november 1924 anfört därom, att det enligt förslaget bör anses stå polisdistrikt fritt att välja emellan att tillhandahålla uniformspersedlar in natura och att ålägga befattningshavarna att själva anskaffa sådana mot särskild beklädnadsersättning eller mot det att lönen bestämmes med hänsyn till ifrågavarande skyldighet. Jag tillåter mig också att erinra om vad samma sakkunniga yttrat beträffande den likaledes i andra stycket omhandlade skyldigheten att draga försorg om arrestlokal.

Beträffande tredje stycket hänvisas till det under 4 § anförda.

Ordinarie och extra befattningshavare.

Den i fjärde stycket förekommande bestämmelsen bör jämföras med stadgandet i 11 § 1 mom., varav framgår, att befattningshavarnas indelning i sådana av stadigvarande och av icke stadigvarande natur ligger till grund för indelningen i ordinarie och extra befattningshavare.

9 §.

Polisdistriktsindelningen på landsbygden.

Såsom av vad jag förut yttrat framgår, ligger en av de viktigaste nyheterna i den föreslagna lantpolisorganisationen däri, att de blivande befattningshavarna regelrätt skola vara helt sysselsatta av sin tjänst, och med

hänsyn härtill skall, såvitt möjligt, indelningen ske. Antalet befattningshavare inom visst polisdistrikt tillkommer det vederbörande kommunala representation att bestämma, men principen om full sysselsättning för befattningshavarna får därvid icke obehörigen åsidosättas. I ett distrikt, där polisverksamheten kan skötas av två fullt sysselsatta polismän, får alltså icke tillsättas t. ex. en fullt och två delvis sysselsatta polismän.

Då en kommuns uppdelning på flera polisdistrikt torde medföra vissa olägenheter, måste huvudregeln bliva, att polisdistrikt bildas av en eller flera hela kommuner. Undantagsfall torde dock förekomma, där en uppdelning kan vara lämplig; i vissa fall, nämligen sådana, då en och samma kommun är uppdelad på mer än ett landsfiskalsdistrikt, är en dylik uppdelning nödvändig.

Frågan om särskilda kommunala exekutionsbetjänter.

Såsom av paragrafens fjärde stycke framgår, skall polisverksamheten på landsbygden kunna ordnas på olika sätt allt efter förhållandena i de olika orterna, och skola bland annat i polisdistrikten kunna anställas polismän, som uteslutande ägna sig åt indrivnings- och annan handräckningsverksamhet.

Sakkunniga av nov. 1924.

Emellertid hava *sakkunniga av november 1924* föreslagit, att möjlighet måtte beredas kommun att vid sidan av de enligt förevarande lag tillsatta befattningshavarna erhålla särskilda exekutionsbetjänter, tillsatta av länsstyrelsen och bekostade av kommunen.

Departementschefen.

Då polisdistrikt skulle bliva oförhindrat att i de former, förevarande lagförslag utstakar, besluta inrättandet av ny polismansbefattning med uteslutande handräckningsverksamhet och man måste förutsätta, att den av de sakkunniga själva förordade polisstyrelsen skall kunna träffa ett lika gott personval som länsstyrelsen, skulle den av de sakkunniga föreslagna anordningen huvudsakligen innebära, att man skulle möjliggöra uppkomsten av nya befattningshavare med samma funktioner som polismännen men med lösligare ställning och utan garanti för skälig avlöning. Den nya institutionen skulle alltså komma att lida ungefär av samma fel som den nuvarande organisationen av extra polismän å landsbygden. Då därtill kommer, att de av de sakkunniga föreslagna befattningshavarna uppenbarligen skulle efter vederbörande utmätningsmans gottfinnande komma att alternera med polismännen i fråga om restindrivningars verkställande, synes mig mycket litet vara att vinna med de sakkunnigas förslag, och jag kan alltså icke förorda detsamma.

10 §.

Ökning av det kommunala inflytandet å distriktsindelningen.

I enlighet med vad sakkunniga av november 1924 föreslagit har jag i denna paragraf upptagit föreskrift om att landsfiskal skall vara skyldig att, innan han upprättar förslag till polisdistriktsindelning för sitt distrikt, därom överlägga med två ombud för varje kommun inom detsamma.

11 §.

Polisstyrelse.

Vad förevarande paragraf innehåller angående polisstyrelses sammansättning och kompetens överensstämmer väsentligen med det av sakkunniga

av november 1924 framförda förslaget, vilket jag, såsom förut nämnts, ansett mig böra godtaga.

I några detaljer hava dock avvikelser skett. Sålunda hava de städer, som skola vara skyldiga att tillhandahålla reservpolismän, tillerkänts rätt till egna representanter i polisstyrelse, medan de sakkunniga ville giva sådan rätt blott åt städer med minst 10,000 invånare. Genom ändringen skulle dylik rätt tillerkännas ytterligare en stad i ett vart av Kronobergs, Gotlands, Skaraborgs och Västerbottens län. Skillnaden är ju icke synnerligen stor och kommer att helt försvinna, så snart den största staden i ett vart av nämnda län kommit upp till ett invånarantal av 10,000. Ändringen har vidtagits för att göra lagens distinktioner mera enhetliga.

Enligt 1924 års förslag skulle till ledamot i polisnämnd ej kunna utses den, som icke uppnått 27 års ålder. Häremot gjordes icke någon anmärkning av någon av de båda granskningskommissionerna. Emellertid föreligger här enligt min uppfattning en avvikelse från de vanliga reglerna för tillsättande av kommunala förtroendeposter. För valbarhet till ordförande och vice ordförande i kommunalstämma, till kommunalfullmäktig, till stadsfullmäktig, till ledamot av kyrko- eller skolråd och till ledamot av hälsovårdsnämnd kräves allenast 25 års ålder, och samma ålder är föreskriven för utövande av domarämbete. Endast för valrätt och valbarhet till landsting kräves en ålder av 27 år, en regel, vilken som bekant sammanhänger med att landstingen hava att tillsätta ledamöter av första kammaren. Med hänsyn till det anförda och då enligt förevarande förslag ej blott landstingen utan även vissa stadsfullmäktige skola tillsätta ledamöter i polisstyrelse, har det synts mig naturligt att uppställa 25 års ålder såsom villkor för valbarhet.

Det av sakkunniga av november 1924 avgivna utlåtandet innehöll icke något om utseende av vice ordförande i polisstyrelse. Med hänsyn till att ordföranden vid val skall hava utslagsröst och att utslagsrösten torde böra tillkomma en statens representant även i det fall, att den av Konungen utsedda ordföranden är frånvarande, föreslås här, att av de av Konungen utsedda ledamöterna i polisstyrelse den ene skall vara dess ordförande och den andre dess vice ordförande.

Genom de i 3 mom. valda ordalagen har avsetts att utmärka, att det tillkommer länsstyrelse, respektive polischef ej mindre att från tjänsten på grund av olämplighet skilja extra befattningshavare med mindre än två års sammanhängande anställning vid polisväsendet än även att entlediga polisman, då han därom gör framställning eller enligt gällande pensionsbestämmelser skyldighet föreligger för honom att avgå från tjänsten på grund av inträdd pensionsålder eller oförmögenhet eller obehörighet att sköta densamma.

12 §.

Polisnämnd. De här upptagna bestämmelserna överensstämma väsentligen med vad som föreslagits av sakkunniga av november 1924. För att icke belasta paragrafen med ett antal föreskrifter om tid och ställe för sammanträdena, om suppleants inkallande, om beslutförhet, om ordförandeskapets utövande, då

både ordförande och vice ordförande äro förhindrade att närvara, om fattande av beslut, om protokollsföring och om tillsättande av kassaförvaltare har härutinnan hänvisning gjorts till vad som i nämnda avseenden gäller för kommunalnämnd. Stadganden sådana som 71 och 72 §§ i förordningen om kommunalstyrelse på landet lära liksom motsvarande föreskrifter i förordningarna om kommunalstyrelse i stad och kommunalstyrelse i Stockholm vara utan vidare tillämpliga å polisnämnd.

För Stockholms del har ett undantag synts böra göras. Den organisation av Stockholm kommunalförvaltning, som genomfördes under år 1920, innefattar bland annat, att ordförandeskapet i de i staden tillsatta nämnderna regelrätt skall uppdragas åt det borgarråd, stadskollegiet därtill utser. Av stadsfullmäktige tillsatta ledamöter i nämnderna väljas för två kalenderår i sänder. Jämväl i vissa av de ämnen, som regleras i paragrafens fjärde moment, gälla för nämnderna i Stockholm andra bestämmelser än de i förordningen om kommunalstyrelse på landet upptagna. Då anledning icke torde föreligga att i här omhandlade avseenden genomföra andra regler för en eventuell polisnämnd i Stockholm än för stadens övriga nämnder, har härutinnan, efter mönstret av 19 § i lagen om samhällets barnavård, upptagits ett stadgande om rätt för Kungl. Maj:t att meddela särföreskrifter för Stockholm.

13 §.

Underställning av kommunala beslut ang. polisväsendet.

Angående det sakliga innehållet i denna paragraf har jag tidigare ordat. Vad angår den formella utformningen av 1 mom. torde såväl i det Linnérska förslaget som i 1924 års förslag beträffande motsvarande föreskrifter hava förutsatts, att de i kommunallagarna angående underställning gällande reglerna skola utan särskilt stadgande vara i förevarande fall tillämpliga, För att emellertid undanröja varje tvekan härutinnan har ett uttryckligt stadgande synts böra upptagas. Då underställningsskyldigheten till undvikande av tvistigheter angående stadgandets innebörd icke begränsats till beslut, som meddela nya eller ändrade föreskrifter, synas polisdistrikten hava anledning att ordna så, att ett upprepande av ett och samma beslut med ty åtföljande underställning icke behöver förekomma.

14 §.

Kostnader för kriminalpolismän.

Av en jämförelse mellan paragrafens första, femte och sjätte moment framgår, på vad sätt kostnaderna för kriminalpolisman, som avses i 6 § andra stycket, skola i detalj fördelas emellan stationsorten och staten. Staten bestrider helt avlönings- och pensioneringskostnaden liksom kostnaden för begravningshjälp, alldeles oavsett i vad mån polismannen använts för stationsortens eller annan orts behov. Likaledes bestrider staten alla av kommendering utom stationsorten föranledda särskilda kostnader. Skadas dylik polisman under tjänsteutövning för stationsortens räkning, skall däremot stationsorten vidkännas därav föranledd kostnad, varunder särskilt är att hänföra familjeunderstöd samt läkar- och sjukvård, i den mån sådan vård genom stationsortens försorg tillhandahålles befattningshavaren. I övriga fall

har staten att vidkännas berörda kostnad. Under den kostnad, som sålunda åligger staten, faller, enligt vad ordalagen torde visa, icke den avgift, som enligt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete åligger stationsorten i egenskap av arbetsgivare. De belopp, varom här är fråga, synas mig allt för obetydliga för att behöva behandlas på annat sätt än eventuella realkostnader, vilka jämväl helt åvila stationsorten. Dessa realkostnader äro likaledes föga betydande. Vad som kan komma i fråga är huvudsakligen kostnad för beväpning och möjligen något förhöjd kostnad för lokal för kriminalpolisavdelning.

Till de grunder, efter vilka ersättning bör utgå i fall, som avses i 5 mom., torde jag få återkomma, då jag får tillfälle att anmäla fråga om den av omorganisationen föranledda ökningen av anslaget för polisväsendet. Det sagda gäller ock grunderna för bidrag till telefonkostnad.

I 4 mom. har komplettering vidtagits för att fastslå, att statsverket bör vidkännas de särskilda kostnader, vilka kunna uppstå för beriden reservpersonals hästar, liksom för motorcyklar och andra fordon, som av reservpolispersonal medföras.

15 §.

Polisdistrikt med mer än en kommun. Det Linnérska förslaget.

Det Linnérska förslaget lät, då flera kommuner eller delar av kommuner skulle höra till ett och samma fjärdingsmansdistrikt, de på kommunerna belöpande kostnaderna utgöras efter enahanda grund, som för kommunalutskylder i allmänhet vore eller kunde varda bestämd. Något gemensamt organ, som kunde representera den samfällighet, distriktet bildade, föreslogs ej.

1922 års sakkunniga.

1922 års sakkunniga föreslogo i ett avseende en reglering av den samverkan, som måste äga rum emellan nyssberörda kommuner. De sakkunniga förordade nämligen, att de yttranden, som av kommunalnämnderna skulle avgivas över sökande till ledig fjärdingsmansbefattning, skulle få avgivas vid ett inför landsfiskalen hållet gemensamt sammanträde med samtliga kommunalnämnder.

1924 års förslag.

Enligt 1924 års förslag skulle, då polisdistrikt skulle bestå av område från mer än en kommun, de till distriktet hörande kommunerna vara pliktiga att bilda kommunalförbund, och, i den mån överenskommelse emellan kommunerna ej kunde uppnås angående förbundsordningen, skulle det åligga länsstyrelsen att därom förordna. Därvid hade länsstyrelsen att till grund för kostnadsfördelningen lägga polispersonalens sannolika användning i de olika delarna av polisdistriktet.

Sakkunniga av sept. 1924.

Mot detta förslag gjorde *sakkunniga av september 1924* två anmärkningar. Under erinran om att ett gemensamt organ ofta kunde erfordras förklarade sig de sakkunniga anse det icke nödvändigt att undantagslöst kräva upprättandet av kommunalförbund. I stället borde stadgas, att länsstyrelse skulle vara berättigad att ålägga de till ett och samma polisdistrikt hörande kommunerna att bilda kommunalförbund. I fråga om grunden för fördelningen av kostnaden förordades en återgång till det Linnérska förslaget. Dock förut-

sattes, att kommunerna i fall, då den där föreslagna fördelningsgrunden icke kunde anses lämplig, själva skulle överenskomma om annan fördelningsgrund, varjämte föreslogs, att, då länsstyrelse förordnade, att kommunalförbund skulle bildas, länsstyrelsen tillika skulle äga att bestämma den grund för kostnadernas fördelning, som kunde anses skälig.

Sakkunniga av nov. 1924.

Sakkunniga av november 1924 anslöto sig beträffande frågan, om skyldighet att bilda kommunalförbund borde stadgas, till de föregående sakkunnigas åsikt, varemot de i fråga om grunden för fördelningen av polisdistrikts kostnader godkände 1924 års förslag. I det förra avseendet framhölls samtidigt, att de sakkunniga icke ville hava sagt, att det skulle vara förenat med några synnerliga svårigheter för kommunerna att bilda kommunalförbund, helst statsmyndigheterna icke kunde underlåta att till vederbörandes ledning utarbeta ett normalreglemente för dylika förbund. Vidare erinrades om att kommunalförbundsformen medförde vissa fördelar. I det senare avseendet framhölls, att vid en från arbetssynpunkt lämplig distriktsreglering en kommun, i vilken varken polis- eller exekutionsarbetet vore särskilt besvärligt, med den i det Linnérska förslaget antagna fördelningsgrunden kunde befara att få sina poliskostnader ökade på grund av förhållandena i grannkommunerna.

Departementschefen.

Till vad de senare sakkunniga anfört kan även jag ansluta mig, och jag har också i enlighet därmed låtit omarbeta förevarande paragraf.

Vad angår sista stycket i paragrafen må erinras om att de skattskyldiga i municipalsamhälle eller i köping, som icke utgör egen kommun, måste komma att få vidkännas kostnad för polisväsendet såväl såsom medlemmar av municipalsamhället eller köpingen som i egenskap av medlemmar av kommunen i dess helhet. Detta är emellertid en följd av det sätt, varpå dessa samhällens samhörighet med kommunen i övrigt reglerats. Hinder att beakta berörda förhållande vid överenskommelse, som i avseende å polisväsendet träffas mellan dylikt samhälle och kommunen, förefinnes givetvis icke.

16 §.

Åt Kungl. Maj:t överlämnad detaljreglering.

Förevarande paragraf överensstämmer med 1924 års förslag med det undantag, att vad nämnda förslag innehöll om att Konungen skulle meddela bestämmelser om befattningshavares rätt till ersättning vid tjänstgöring utom det område, för vilket han vore anställd, av mig uteslutits. Såsom jag redan tidigare påpekat, är det här fråga om bestämmelser, vilka såsom medförande ökning av statens utgifter, skola underställas riksdagen. Bemyndigande för Kungl. Maj:t att utfärda berörda föreskrifter lärer därför ej böra meddelas i denna ordning.

Av de i paragrafen avsedda närmare bestämmelserna återfinnas de under 1), 3), 5), 6) och 7) avsedda i det föreslagna polisreglementet. De under 8) åsyftade föreskrifterna återfinnas i det i 1924 års förslag ingående förslaget till kungörelse angående utbetalning av statsbidrag till polisväsendet. Förslag till de under 2) och 4) avsedda bestämmelserna hava ännu icke utarbetats.

19 §.

Några nya bestämmelser om vem det skall tillkomma att i högsta instans pröva besvär i mål angående polisväsendet hava icke synts erforderliga, utan har frågan härom ansetts kunna tillfredsställande besvaras med hjälp av redan förefintliga lagstadganden.

Jämlikt 2 § under 2:o) i lagen den 26 maj 1909 om Konungens regeringsrätt skola sålunda av regeringsrätten prövas besvär i mål om beslut, som av landsting eller polisdistrikt eller deras representationer fattas angående polisväsendet i fall, då beslutet icke skall underställas länsstyrelsens prövning. Till regeringsrättens prövning hör vidare jämlikt nämnda paragraf under 17:o) besvär i mål, vari länsstyrelse vid vite meddelat landsting eller polisdistrikt föreläggande, och lärer såsom konsekvens därav prövningen tillkomma regeringsrätten jämväl i fall, då länsstyrelse icke funnit vites utsättande nödvändigt. Jämlikt sistnämnda stadgande skall slutligen regeringsrätten pröva besvär över polisstyrelses beslut angående disciplinär bestraffning.

Av Kungl. Maj:t i statsrådet prövas besvär i övriga mål. I sistnämnda ordning prövas alltså besvär över länsstyrelses beslut angående polisdistriktsindelning, angående åläggande för kommun att bilda kommunalförbund, angående fastställande av förbundsordning för sådant förbund samt angående befattningshavares boningsort. Kungl. Maj:t i statsrådet tillkommer också att pröva besvär i mål angående tillsättande (befordran), förordnande och entledigande av befattningshavare vid polisväsendet. Efter det regeringsrätten avgivit utlåtande har slutligen Kungl. Maj:t i statsrådet att pröva besvär över länsstyrelses beslut i anledning av sökt fastställelse å beslut, som av landsting eller i polisdistrikt fattats rörande polisväsendet.

Övergångsbestämmelsen.

Polisskola.

På sätt förut omnämnts, måste staten övertaga kostnaden för den högre kursen vid polisskolan i Stockholm redan från början av höstterminen 1925. En särskild erinran härom har synts böra inflyta i övergångsbestämmelsen.

Tid för distriktsindelnings verkställande.

Vid avfattandet av femte stycket har hänsyn tagits till vad sakkunniga av november 1924 erinrat om att hinder kan möta att verkställa polisdistriktsindelning redan i god tid före den 1 januari 1926.

Övergången till det nya systemet.

Innan länsstyrelse på ansökan medger polisdistrikt tillstånd att före den 1 januari 1932 övergå till det nya systemet, skall enligt förevarande stadgande hava konstaterats, att statsmedel för bidrag till de polismän, som skola vara anställda inom distriktet, finnas tillgängliga. Detta konstaterande kan givetvis icke ske på annat sätt än att Kungl. Maj:t, på framställning av länsstyrelsen, meddelar, att medel finnas att tillgå. Härigenom erhåller Kungl. Maj:t tillfälle att, därest ansökningar inkomma från så stort antal polisdistrikt, att tillgängliga medel ej förslå för alla, tillse, att anslaget fördelas på lämpligaste sätt.

Anslag till Stockholms polisväsen.

I övergångsbestämmelsen till 1924 års förslag finnes upptaget ett stadgande, enligt vilket Stockholms stad fortfarande skulle tillförsäkras det till stadens

polisväsen utgående anslaget, för närvarande uppgående till 28,100 kronor (jämför förut omförmälda, av numera statsrådet Torsten Nothin verkställda utredning, sid. 53). Vid den reglering av polisväsendet, som med förevarande lagstiftning sker, synes anledning saknas att för Stockholms stad, för vars polisbudget nyssberörda belopp icke torde hava nämnvärd betydelse, bibehålla någon undantagsställning i förevarande avseende. Jag har därför uteslutit berörda bestämmelse.

Ang. tillämplighet å vissa polismän av bestämmelser om fjärdingsmän.

I 1924 års förslag är såsom ett sista stycke i övergångsbestämmelsen upptagen en föreskrift om att vad i lag eller författning finnes stadgat angående fjärdingsman regelrätt skall gälla i avseende å polisman, som omförmäles i 2 § andra stycket. Då emellertid denna föreskrift, om också endast formellt, synes komma att innefatta ändring av, bl. a., vissa stadganden i rättegångsbalken, har föreskriften uteslutits ur förevarande övergångsbestämmelse och den legislativa behandlingen av den fråga, föreskriften skall reglera, överlämnats till justitiedepartementet, och torde chefen för nämnda departement komma att senare i dag anmäla jämväl berörda fråga.

2. Förslaget till lag om ändrad lydelse av 1 § i stadgan den 13 juni 1913 om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m.

Genom förevarande förslag föreslås allenast de ändringar, som äro erforderliga för att möjliggöra proportionella val, då kommunal representation skall utse ledamöter i polisstyrelse eller polisnämnd.

3. Förslaget till förordning med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m.

Förevarande förslag innefattar allenast vissa minimiregler, som ansetts böra fastslås i personalens intresse. Sannolikt skulle redan de i den föreslagna lagen om polisväsendet i riket förefintliga bestämmelserna om skyldighet att låta personalen åtnjuta skälig lön och pension leda därtill, att ungefär de här upptagna reglerna utan särskilt stadgande skulle bliva genomförda. Emellertid torde det bl. a. för att personalens villkor icke skola bliva alltför olika å olika orter vara lämpligt att upptaga vissa minimiregler, om vilkas skälighet tvekan icke kan råda och som icke hava avseende å löners och pensioners belopp. I övrigt torde man väl, särskilt vad landsbygdens personal angår, kunna förutsätta, att de bestämmelser, som finnas upptagna i reglementet för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., komma att i många fall tagas till förebild för de pensioneringsbestämmelser, vilka av vederbörande skola meddelas beträffande personal, som icke anslutits till anstalten.

1 §.

Tillämplighet av lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

I avseende å denna liksom 5 § i förevarande förslag må erinras om att lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete är att tillämpa å befattningshavare vid polisväsendet samt att under olycksfall i arbete enligt nämnda lag inbegripes jämväl skada, förorsakad genom annans uppsåtliga handlande. I den mån bestämmelserna i nämnda lag och de nu föreslagna författningarna angående polisväsendet samtidigt kunna bliva tillämpliga — detta kan jämväl inträffa i fråga om begravningshjälp — äro de sistnämnda i allmänhet för personalen förmånligare. Möjlighet erbjuder sig sålunda för polisdistrikt och landsting att jämlikt 3 § i 1916 års lag få sin polispersonal undantagen från lagens tillämpning eller att jämlikt 15 § i samma lag erhålla nedsättning i avgifterna.

2 §.

Semester.

Att det för polisdistrikten på landsbygden kommer att vara förenat med vissa svårigheter att erhålla vikarier för semesterlediga polismän i fall, då i polisdistriktet blott en polisman finnes anställd, är uppenbart. Emellertid torde man böra räkna med att, om semestertiden sättes till den del av året, då arbetsbördan är minst, man genom överenskommelser mellan granndistrikt skall kunna ordna så, att det ena distriktets polisman kan bliva förordnad till polisman jämväl i det andra, medan polismannen i detta åtnjuter semester.

3 §.

Pension.

I 3 § i det i 1924 års förslag ingående förslaget till förevarande förordning har upptagits stadgande om att befattningshavare vid polisväsendet skall vara berättigad till pension ej blott vid avgång efter uppnådd pensionsålder utan även i vissa fall, då han på grund av skada eller sjukdom blivit oförmögen eller obehörig att tjänstgöra. Bestämmelser av sådant innehåll torde icke få avsedd betydelse, om de icke förbindas med föreskrift om att befattningshavare i de angivna fallen skall vara skyldig att avgå ur tjänsten. Jag har därför låtit här upptaga föreskrift i sistnämnda avseende jämte regulativ för det fall, att anledning föreligger att låta befattningshavare, som uppnått föreskriven pensionsålder, ytterligare någon tid kvarstå i tjänsten.

4 §.

Pensionsrätt vid avgång i förtid.

Förevarande paragraf innehåller den föreskrift, som i 1924 års förslag finnes upptagen såsom sista stycket i 3 §. De ändringar, som föreskriften undergått, äro icke av saklig natur, om jag undantager bestämmelsen om att pension ej skall behöva tillförsäkras den, som på grund av olämplighet skiljes från tjänsten.

Bestämmelserna i denna paragraf avse framför allt att för befattningshavare underlätta en övergång från ett polisdistrikt till ett annat. Då det icke funnits möjligt att låta polispersonalens pensionering ombesörjas av en gemensam anstalt, ligger det i sakens natur, att det icke heller är möjligt

att vid övergång från ett distrikt till annat i pensionsavseende giva befattningshavaren alldeles samma ställning, som han skulle hava haft, om han under hela sin tjänstetid varit anställd i det sista polisdistriktet. Men i allt väsentligt lära ifrågavarande bestämmelser vara ägnade att säkerställa befattningshavarens rätt. Man torde för övrigt böra hava grundad anledning att antaga, att man genom överenskommelser mellan polisdistrikten och befattningshavaren skall kunna komma ifrån de ojämnheter, som icke kunna undvikas i en minimiregel av här ifrågavarande art.

5 §.

Beträffande denna paragraf, som motsvarar förslagets 4 §, erinras om vad som yttrats vid 1 §.

Övergångsbestämmelsen.

Pensionsrätt för äldre personal.

Hit har överflyttats en i 1924 års förslag såsom övergångsbestämmelse till förslaget till polisreglemente för riket upptagen föreskrift, som avser att tillförsäkra den vid den nya lagstiftningens ikraftträdande förefintliga ordinarie polispersonalen pension i förhållande till den tid, den ordinarie anställningen för vederbörande område varat.

4. Förslaget till kungörelse angående tillägg till reglementet den 31 december 1919 för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.

Beträffande detta förslag må erinras om att de bestämmelser, som här meddelas, icke må vara för befattningshavarna mindre gynnsamma än de allmänna föreskrifter, som upptagits i nästföregående författningsförslag. De föreslagna bestämmelserna överensstämma i allt väsentligt med 1924 års förslag.

5. Förslaget till polisreglemente.

1 §.

Chefskapet över köpingsåklagare.

Angående chefskapet för polispersonalen innefattar förevarande paragraf väsentligen ett bibehållande av gällande regler, dock har landsfiskalens chefsbefogenhet ansetts böra utsträckas jämväl till den i köpingar inom landsfiskalsdistriktet anställda polispersonalen. Till köpingsåklagarna har dock hänsyn tagits på det sätt, att ej landsfiskalen utan landsfogden erhållit den med polischefsbefattningen förenade disciplinära myndigheten över dem liksom över vissa andra kommunalt anställda polismän med åtalsrätt.

Stadgandet i 2 mom. har insatts i enlighet med förslag av sakkunniga av november 1924.

I en den 2 innevarande februari ingiven framställning har föreningen Sveriges landsfiskaler föreslagit, att i förevarande reglemente skulle intagas bestämmelse om rätt för polischef att deltaga i polisnämnds förhandlingar. För min del förutsätter jag, att polisnämnd liksom, där polisnämnd ej finnes

tillsatt, vederbörande kommunala myndighet måste få anledning att i åtskilliga frågor samråda med polischefen och i följd härav ej sällan måste påkalla polischefens närvaro vid sammanträde. Däremot kan jag ej finna motiverat, att en ovillkorlig rätt för polischefen att närvara vid här avsedda sammanträden föreskrives.

2 §.

Entledigande vid pensionsfall.

De avvikelser, som 2 mom. första stycket företer i förhållande till 1924 års förslag, äro föranledda därav, att entledigande kan förekomma ej blott vid tjänstefel och då befattningshavaren själv gör ansökan därom utan även då skyldighet att avgå ur tjänsten föreligger jämlikt de för vederbörande polisdistrikt eller landstingsområde gällande pensioneringsbestämmelserna.

3 §.

Yttrande över sökande till ledig polisbefattning.

Stadgandet i 2 mom. andra stycket har upptagits för att möjliggöra den ordning för vissa kommunala myndigheters yttrande över sökande till ledig polisbefattning, som föreslagits av sakkunniga av november 1924.

5 §.

Polisskoleutbildning för landsbygdens och småstädernas polispersonal.

Förevarande paragraf är, såvitt den behandlar polispersonal, anställd i polisdistrikt, avfattad i enlighet med 1924 års förslag, vilket härutinnan lämnats utan anmärkning av de för granskning därav tillsatta sakkunnigkommissionerna. Paragrafen överensstämmer så tillvida med vad det Linnérska förslaget härutinnan innehöll, som den i likhet med sistnämnda förslag ej kräver polisskoleutbildning för den ordningspolispersonal, som skall anställas i de minsta städerna och köpingarna och i polisdistrikten å den egentliga landsbygden. Från olika håll hade i de över det Linnérska förslaget avgivna yttrandena påfordrats polisskoleutbildning jämväl för de i sistnämnda förslag förutsatta fjärdingsmännen. Enligt min uppfattning skulle ett sådant krav, som säkerligen måste medföra fordran på högre löner, vara alltför strängt. Däremot förefaller det mig lämpligt att, på sätt sakkunniga av november 1924 föreslagit, kortare kurser i poliskunskap och exekutionsväsende genom det allmännas försorg anordnas för landsbygdens och småstädernas polispersonal.

Vad angår för landstingsområde anställd polispersonal har kravet på polisskoleutbildning icke synts mig kunna eftergivas. Föreskrift härom har därför upptagits i andra momentet.

6 §.

Tjänstgöring utom vederbörande distrikt.

Till förevarande paragraf har jag fogat ett andra moment, innehållande regler angående rätt att använda statssubventionerad personal för annan egentlig polisverksamhet än sådan, som avser ordningens upprätthållande. Jag tänker framför allt på sådana fall som att anhållen person måste föras från ort till annan eller att eljest resa från ett polisdistrikt till ett annat för biträde vid en kriminalpolisåtgärd befinnes nödvändig.

Med hänsyn till att statsverket även i detta fall jämlikt 14 § i den föreslagna lagen om polisväsendet i riket skall vidkännas vederbörande polismans lön, lär denna utvidgning av rätten att använda de lokala polisavdelningarna icke kunna betraktas såsom för polisdistrikten betungande.

10 §.

Skriftlig order i vissa fall.

I 1913 års förslag och i det vid 1918 års proposition fogade förslaget till polisreglemente fanns liksom i det Linnérska förslaget upptagen en föreskrift om att befallning, som avsåge persons anhållande eller husrannsakan, skulle, såvitt omständigheterna det tilläte, utfärdas skriftligen.

Äldre förslag.

I 1924 års förslag saknades motsvarighet till denna föreskrift.

1924 års förslag.

Medan sakkunniga av september 1924 härutinnan lämnade 1924 års förslag utan anmärkning, hemställde sakkunniga av november 1924, att berörda bestämmelse åter måtte upptagas i förslaget.

Sakkunniga 1924.

Till vad sålunda hemställts kan jag icke förorda bifall. Att i ett polisreglemente meddela regulativ angående rättsinstitut, beträffande vilka man i svensk rätt i övrigt icke har några som helst bestämmelser, förefaller mig betänkligt. Därtill kommer, att bestämmelsen numera har en relativt begränsad praktisk betydelse, i det att befallning om någons anhållande på grund av förhållandenas natur oftast måste meddelas i telefon, medan husrannsakan säkerligen så gott som aldrig uppdrages åt underordnad personal. På grund av det anförda har jag i avseende å förevarande paragraf bibehållit 1924 års förslag oförändrat.

Departementschefen.

14 §.

Uppbördsborgen.

En förutsättning för att den här upptagna bestämmelsen skall kunna genomföras är givetvis att uppbördsborgen kan erhållas på tillfredsställande villkor. För vinnande av kännedom härom har från de svenska försäkringsanstalter, som för närvarande medgiva ansvarsförsäkring, upplysning begärts om de premier, som anstalterna kunde antagas komma att tillämpa för här ifrågavarande försäkring. I anledning härav har från Nya försäkringsaktiebolaget Hansa, försäkringsaktiebolaget Fylgia, försäkringsbolaget Bore ömsesidigt, brandförsäkringsaktiebolaget Norrland, försäkringsaktiebolaget Securitas, försäkringsanstalten Gothia ömsesidig, försäkringsaktiebolaget Heimdall, försäkringsaktiebolaget Malmö, försäkringsaktiebolaget Iris, ömsesidiga försäkringsföreningen Garanti och försäkringsaktiebolaget Nornan inkommit meddelande om, att bolagen, under förutsättning att kontrollen över exekutionsbetjäntes förvaltning och redovisning ordnades i enlighet med det förslag, som den 30 december 1922 av särskilt tillkallade sakkunniga avgivits angående magistraternas befriande i visst avseende från ansvar för kronouppbörden m. m., eller ock på annat för försäkringsgivaren lika betryggande sätt, vore villiga att tillämpa en premie av 1 $^1/_2$ % per år. Utom av nämnda försäkringsanstalter meddelas garantiförsäkring jämväl av försäkringsaktiebolaget Ocean, från vilket meddelats, att nämnda bolag icke för närvarande hade något intresse av ifrågavarande art av garantiförsäkring. Då de erfor-

liga borgensbeloppen oftast torde hålla sig omkring 3,000 kronor och mera sällan torde överstiga 5,000 kronor, lärer kostnaden för uppbördsborgens anskaffande kunna betecknas såsom överkomlig. Beaktas bör, att i fall, då en relativt stor borgen måste krävas av en exekutionsbetjänt, denne kan påräkna en motsvarande ökning av sin inkomst av indrivningsprovision. Skulle de villkor, som av försäkringsbolagen erbjudits, mot förmodan komma att i framtiden bliva väsentligt mindre gynnsamma eller försäkring i visst fall icke kunna erhållas, står det ju alltid Kungl. Maj:t öppet att bevilja dispens.

15 §.

Köpings-åklagare.

I 15 § har jag vidtagit sådan ändring, att med åklagare i köping jämställts de med åtalsrätt utrustade polismän, som finnas anställda i vissa municipalsamhällen. Därigenom vinnes också överensstämmelse med 1 §.

17 §.

Uppmaning till strejk och sabotage.

Enligt förevarande paragrafs lydelse i 1924 års förslag skulle såsom tjänstefel av svår beskaffenhet betraktas bland annat, att befattningshavare inför samlade befattningshavare vid polisväsendet uppmanade till hindrande av tjänstens behöriga fullgörande genom nedläggande av arbetet utan att ledighet eller avsked beviljats eller genom uraktlåtenhet att fullgöra tjänstegöromål.

Sakkunniga av november 1924 hemställde om denna föreskrifts uteslutande under åberopande av att densamma å personalhåll uppfattats såsom riktad mot personalens föreningsrätt och att varje föreskrift, åt vilken en sådan tydning kunde givas, borde undvikas.

Farhågorna för att omförmälda föreskrift skulle kunna möjliggöra en inskränkning i föreningsrätten synas mig knappast grundade, men då föreskriften skulle kunna föranleda inskridande mot medlem av polismansförening i bagatellfall, har jag lika med de sakkunniga funnit mig böra förorda densammas uteslutande. Klart synes mig dock vara, att med hänsyn till polismannens ställning och uppgift i samhället en uppmaning till kamrater att nedlägga arbetet eller underlåta att fullgöra tjänstegöromål kan vara att betrakta såsom tjänstefel och således vara underkastad disciplinär bestraffning enligt paragrafens första moment.

I 3 mom. har en omredigering verkställts för att fastslå, att rätten att vidtaga disciplinär åtgärd på grund av handling, som varit föremål för domstols bedömande, är inskränkt till sådana fall, i vilka domstolen icke haft att undersöka, om handlingen innefattat tjänstefel.

21 §.

Klagan över varning.

På sätt sakkunniga av november 1924 föreslagit, har här rätt att föra klagan över meddelad varning medgivits.

Övergångsbestämmelsen.

Övergångsbestämmelsen.

I denna har föreskrift om den ordning, i vilken den nuvarande instruktionen för fjärdingsmännen skall upphöra att gälla, ansetts böra införas.

I enlighet med 1924 års förslag hava nuvarande ordinarie polismän, såvitt sig göra låtit, förklarats berättigade att utan särskilda villkor behålla av dem innehavda befattningar.

Föredraganden uppläser härefter de av honom, på sätt i hans anförande angivits, omarbetade förslagen till

1) lag om polisväsendet i riket;

2) lag om ändrad lydelse av 1 § i stadgan den 13 juni 1913 om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m.;

3) förordning med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m.;

4) kungörelse angående tillägg till reglementet den 31 december 1919 för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.; samt

5) polisreglemente för riket;

och hemställer föredraganden härefter, *dels* att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga de under 1)—3) anmärkta förslagen ävensom bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med det under 4) anmärkta förslaget utfärda tillägg till reglementet för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. och *dels* att ett exemplar av det under 5) anmärkta förslaget måtte få såsom bilaga fogas vid detta protokoll.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Conr. Falkenberg.

Bil.

Förslag
till
polisreglemente för riket.

1 §.

1. Chefskapet över befattningshavare vid polisväsendet tillkommer, under länsstyrelsen, i stad, där polismästare finnes, denne, i annan stad borgmästaren eller den ledamot av stadens magistrat, som förestår dess polisväsen, eller, där magistrat ej finnes, kommunalborgmästaren eller, om sådan ej finnes, stadsstyrelsens ordförande samt i annat polisdistrikt landsfiskalen; dock skall, vad angår i köping eller municipalsamhälle anställd polisman med åtalsrätt, chefskapet i fall, som avses i 16, 18 och 19 §§ i detta reglemente, utövas av landsfogden.

Chefskapet över polispersonal, som anställts för landstingsområde, utövas av vederbörande landsfogde.

Angående den befälsrätt, som i övrigt tillkommer landsfogde, gäller vad därom finnes särskilt stadgat.

Sammandrages polisstyrka från olika orter, utövas chefskapet, där ej länsstyrelsen annorledes förordnar, av polischefen i det polisdistrikt, där polisstyrkan är sammandragen.

2. Polischef är skyldig att lämna polisstyrelse, polisnämnd och de övriga myndigheter, som enligt gällande bestämmelser hava att taga befattning med polisväsendet, alla de upplysningar angående polisväsendet, som de för fullgörandet av sitt uppdrag må behöva.

3. Med befattningshavare vid polisväsendet avses i detta reglemente befattningshavare, vilken tillsättes i den ordning, som i 11 § 1—3 mom. i lagen om polisväsendet i riket finnes föreskriven.

2 §.

1. Ordinarie befattningshavare vid polisväsendet tillsättes antingen genom konstitutorial eller genom förordnande.

Extra befattningshavare tillsättas genom förordnande tills vidare.

2. Ordinarie befattningshavare, som erhållit konstitutorial, må i administrativ ordning skiljas från tjänsten allenast på grund av stadgande i allmän författning eller för vederbörande polisdistrikt eller landstingsområde gällande pensioneringsbestämmelser eller såsom påföljd av svårt tjänstefel.

Annan ordinarie befattningshavare må därjämte, om han på grund av mindre gott uppförande eller av annan anledning finnes för tjänsten olämplig, skiljas därifrån, dock med rätt att åtnjuta avlöning under två månader.

Indrages ordinarie befattning, är befattningshavaren skyldig att i det polisdistrikt eller för det landstingsområde, där han är anställd, tjänstgöra å annan befattning, där sådan tillbjudes honom.

3. Extra befattningshavare, som varit anställd vid polisväsendet i minst två år i följd, må skiljas från sin anställning ej blott av anledning, som i

2 mom. andra stycket avses, utan även i följd av indragning eller ändring av befattning; dock äger befattningshavaren rätt till avlöning, som i nyssnämnda stadgande sägs.

Förordnande för ordningsman må när som helst återkallas.

Annan extra befattningshavare må, när helst tjänsten det kräver, skiljas från sin anställning, dock med rätt till en månads avlöning.

3 §.

1. Är vid tillsättning av ordinarie befattning den, som finnes böra erhålla befattningen, sedan minst två år anställd vid polisväsendet, skall han tillsättas genom konstitutorial, där ej polisstyrelsen efter polischefens hörande finner frågan om konstitutorials meddelande böra uppskjutas. Beslut om uppskov må ej avse kortare tid än ett år, ej heller längre tid än sammanlagt tre år. Vad nu är sagt skall äga motsvaranda tillämpning, då den, som förordnats till ordinarie befattningshavare utan att innehava en tjänstetid av minst två år i följd, uppnår sådan tjänstetid. Där enligt vad sålunda stadgats konstitutorial ej meddelas, sker tillsättandet medelst förordnande.

2. Polischef åligger att, då ordinarie befattningshavare skall tillsättas, till polisstyrelsen avgiva yttrande rörande sökande till befattningen.

I fall, som avses i 12 § 2 mom. i lagen om polisväsendet i riket, skall en avskrift av yttrandet snarast möjligt tillställas myndighet, som enligt nämnda stadgande äger avgiva yttrande över de sökande.

4 §.

Innan sökt avsked beviljas, bör, där fråga föreligger om den avskedstagandes rätt till pension, sådan fråga vara prövad i därför stadgad ordning.

5 §.

1. Till ordinarie befattningshavare må allenast antagas den, som uppnått 21 år.

Där den, som anmäler sig till ordinarie befattning, innehar eller tidigare innehaft anställning vid polisväsendet eller eljest i statens eller kommuns tjänst, må han ej antagas till befattningen, med mindre hans tjänstgöring blivit väl vitsordad.

2. I stad eller i köping, som bildar eget polisdistrikt, må ej, där invånarantalet överstiger 2,000, utan länsstyrelsens medgivande till ordinarie polisman antagas annan än den, som genomgått lägre kurs vid en av staten bekostad polisskola. Detsamma skall gälla beträffande annat polisdistrikt, vars invånarantal överstiger 5,000.

För landstingsområde må ej till ordinarie polisman antagas annan än den, som genomgått lägre kurs vid polisskola, som nyss sagts.

3. Ordinarie anställning vid kriminalpolisavdelning må ej vinnas av annan än den, som genomgått högre kurs vid polisskola, som i 2 mom. sägs.

6 §.

1. Yppas inom polisdistrikt på landsbygden för ordningens upprätthållande tillfälligt behov av polisförstärkning och kan erforderlig personal utan olägen-

het erhållas från annat, inom samma landsfiskalsdistrikt beläget polisdistrikt, till vars polisväsen statsverket jämlikt 14 § 2 mom. i lagen om polisväsendet i riket lämnar bidrag, äger landsfiskalen tillkalla sålunda tillgängliga polismän.

Då eljest av anledning, som nyss sagts, polisförstärkning erfordras inom visst polisdistrikt, ankommer det på länsstyrelsen att från stad inom länet tillkalla reservpolispersonal eller ock att ditbeordra inom länet anställda polismän, till vilkas avlöning statsverket jämlikt 14 § 2 mom. i lagen om polisväsendet i riket bidrager och som utan olägenhet kunna tillhandahållas. Kan ej ordningen på sådant sätt upprätthållas, har länsstyrelsen att därom göra anmälan hos chefen för socialdepartementet, som äger att från annat län tillkalla reservpolispersonal eller polismän, till vilkas avlöning statsverket jämlikt nyssnämnda stadgande bidrager och som utan olägenhet kunna tillhandahållas. Reservpolispersonal må ej tillkallas från stad, varest ordningens upprätthållande genom reservpolispersonalens bortdragande skulle äventyras.

2. Vad i 1 mom. stadgas angående användande av annan polispersonal än reservpolispersonal skall äga motsvarande tillämpning, om i annat fall än där sägs behov yppas att för ändamål, som avses i 2 § 1 mom. i lagen om polisväsendet i riket, beordra polisman, vars avlöning helt eller delvis bestrides av statsmedel, till tjänstgöring utom det område, för vilket han är anställd.

7 §.

Landsfogde eller annan, som har att i polisdistrikt, varest kriminalpolisavdelning icke finnes, leda förberedande undersökning i brottmål, må hos polischefen i stad, där kriminalpolisman, avsedd för kriminalpolisverksamhet huvudsakligen utom staden, finnes anställd, rekvirera för sådan undersökning erforderlig kriminalpolispersonal. Rekvisitionen skall, så vitt ej särskilda omständigheter föranleda annat, ske från stad inom det län, där undersökningen sker, eller, vad angår Stockholms län, från Stockholm. Är kriminalpolisman, som är avsedd för verksamhet huvudsakligen utom den stad, där han är anställd, inom staden sysselsatt med visst arbete, som icke lämpligen kan avbrytas, må i stället annan i staden anställd kriminalpolisman ställas till förfogande.

8 §.

Polischef har att i sådan egenskap ägna tillsyn åt personalens förhållande jämväl utom tjänsten, i den mån det kan vara av betydelse för upprätthållande av den personalen åliggande verksamheten.

9 §.

Befattningshavare har att under åtnjutande av laga skydd med nit och drift fullgöra de tjänsteplikter, som enligt allmän lag eller författning, hävdvunnet bruk eller särskild instruktion åligga honom.

Polisman är skyldig att tjänstgöra ej mindre inom det område, för vilket han är anställd, än även å ort, dit han enligt 6 eller 7 § i detta reglemente beordrats.

Polisman äger att för fullföljd av begynt spaning eller av annan tvingande orsak utsträcka sin polisverksamhet utom det område, för vilket han är anställd.

10 §.

Det åligger befattningshavare att visa förman ovillkorlig hörsamhet i tjänsten, så framt det icke är uppenbart, att dennes befallning strider mot lag eller författning. Förmenar befattningshavare eljest, att förman vid meddelande av befallning överskridit sin befogenhet, äger han, utan eftersättande av sin lydnadsplikt, att för vinnande av rättelse anmäla förhållandet hos förmannens närmaste överordnade.

11 §.

I tjänsten såväl som i sin enskilda vandel skall befattningshavare så förhålla sig, att icke aktningen för polistjänsten sättes i fara.

12 §.

Där ej i villkoren för befattningshavares anställning är annorlunda bestämt, skall han ägna hela sin verksamhet åt sin tjänst och må förty icke utan tillstånd av polischefen innehava annan avlönad befattning eller själv eller genom annan driva näring.

Befattningshavare må icke åtaga sig uppdrag, som är oförenligt med hans ställning såsom polisman.

13 §.

Befattningshavare må ej utan tillstånd av polischefen mottaga gåva eller belöning med avseende å sitt förhållande i tjänsten.

14 §.

Polisman, på vilken sådan handräckningsverksamhet ankommer, vilken avses i 2 § andra stycket i lagen om polisväsendet i riket, skall vara pliktig att för de av befattningshavaren i tjänsten omhänderhavda medlen ställa uppbördsborgen av svensk försäkringsanstalt till det belopp, länsstyrelsen för varje särskilt fall bestämmer.

15 §.

Med ledning av en genom socialdepartementets försorg utarbetad normalinstruktion skall länsstyrelsen för polispersonalen inom varje polisdistrikt i länet ävensom för polispersonal, som anställts för landstingsområde, utfärda instruktion, vilken utöver vad i detta reglemente stadgas skall reglera:

1) om och i vad mån de polischef enligt 3, 7, 8, 12 och 13 §§ i detta reglemente tillkommande befogenheterna må utövas av polisintendent, stadsfiskal eller i köping eller municipalsamhälle anställd polisman med åtalsrätt;

2) vilka befattningshavare som äga att utöva förmanskap vid polisavdelning;

3) de närmare grunderna och villkoren för polispersonalens antagande och avsked;

4) sättet och villkoren för beviljandet av semester eller tjänstledighet samt om vikaries förordnande.

Instruktion skall därjämte innehålla upplysning angående befattningshavares rättigheter och skyldigheter ävensom anvisningar rörande befattningshavares förhållande i och utom tjänsten.

Innan instruktion utfärdas, skall länsstyrelsen i ärendet höra vederbörande polischef ävensom i Stockholm stadskollegiet, i annan stad magistraten eller stadsstyrelsen, i polisdistrikt på landet kommunalnämnden eller, om för polisväsendets upprätthållande bildats kommunalförbund, förbundets direktion samt för landstingsområde landstingets förvaltningsutskott.

16 §.

Har befattningshavare gjort sig skyldig till brott eller förseelse av sådan beskaffenhet, att åtal vid vederbörande underrätt finnes böra äga rum, har polischefen att föranstalta om åtals anställande eller, om polischefen ej själv är åklagare, göra anmälan hos allmänna åklagaren i orten, med rätt för polischefen att i sammanhang därmed avstänga den felande från tjänstgöring, till dess i anledning av åtalet blivit över honom slutligen dömt eller domstol annorlunda förordnat.

Beslut om avstängning går genast i verkställighet.

17 §.

1. Överskrider befattningshavare sin befogenhet eller åsidosätter han vad honom åligger eller visar han eljest oförstånd eller oskicklighet i tjänsten eller förhåller han sig i sin enskilda vandel på sådant sätt, att aktningen för polistjänsten sättes i fara, och är ej fråga om brott eller förseelse, som i 16 § sägs, må han för tjänstefel bestraffas med varning, förlust av löneförmåner i högst en månad eller mistning av tjänsten under högst tre månader.

Har den, som begått tjänstefel, tidigare undergått bestraffning, som nu är omförmäld, utan att låta sig därav rätta, eller är tjänstefel av svår beskaffenhet eller har befattningshavaren blivit under framtiden ställd för brott, som kan medföra påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen, må han dömas till avsättning.

2. Befattningshavare, som lägger hinder i vägen för tjänstens behöriga fullgörande genom nedläggandet av arbetet, utan att ledighet eller avsked beviljats honom, skall anses därigenom hava gjort sig skyldig till tjänstefel av svår beskaffenhet, därå enligt 1 mom. avsättning kan följa.

3. Har befattningshavare vid domstol tilltalats för annan brottslig gärning än tjänstefel, må han utan hinder därav på grund av samma brottsliga gärning dömas till disciplinär bestraffning enligt 1 mom.

18 §.

Varning, förlust av löneförmåner under högst sju dagar samt mistning av tjänsten under högst samma tid må åläggas av polischefen.

Angående polisstyrelses befogenhet att ålägga disciplinstraff är stadgat i lagen angående polisväsendet i riket.

19 §.

Beträdes befattningshavare med gärning, som är enligt allmän lag straffbar, eller med annan förseelse, må den, som över honom utövar förmanskap, om det erfordras för behörig ordning i tjänsten, försätta honom ur tjänstgöring. Annan förman än polischefen skall dock omedelbart anmäla sin åtgärd till polischefen, som äger att därom vidare förordna.

Befattningshavare, som försatts ur tjänstgöring, äger rätt påkalla, att hans förseelse så snart ske kan underkastas vederbörlig prövning, men beslutet går genast i verkställighet.

20 §.

1. Disciplinär bestraffning må ej åläggas befattningshavare, med mindre förhör i ärendet hållits med honom. Underlåter den, som kallats till sådant förhör, att utan styrkt laga förfall därvid inställa sig, eller har den, å vilken kallelse till svaromål utfärdats, icke kunnat med kallelsen anträffas, må dock utan hinder därav ärendet prövas på förhandenvarande skäl.

2. Inför polisstyrelse skall talan angående disciplinärt ansvar föras av allmänna åklagaren i orten, dock med rätt för landsfogden att mot befattningshavare, som är anställd inom hans tjänstgöringsområde, i stället föra sådan talan. Den, å vilken disciplinstraff yrkas, är berättigad att för sin talans utförande anlita biträde. Till biträde må ej antagas annan än den, som enligt allmän lag är behörig till rättegångsbiträde.

3. Över handläggning av disciplinmål såväl inför polisstyrelse som inför polischef skall föras protokoll, vari jämväl det slutliga beslutet och skälen därför skola antecknas.

21 §.

1. Över polischefs beslut, varigenom befattningshavare avstängts från eller försatts ur tjänstgöring, må klagan ej föras.

2. Mot beslut, som av polischef meddelas i disciplinmål, må talan föras hos polisstyrelsen före klockan 12 å trettionde dagen efter erhållen del av beslutet. Besvärsskriften ingives eller insändes med allmänna posten till länsstyrelsen, som överlämnar den till polisstyrelsens ordförande.

3. Mot beslut, som i övrigt enligt detta reglemente meddelas av annan polischef än polismästaren i Stockholm eller av den, som jämlikt föreskrift i gällande instruktion har att i visst avseende utöva polischefs myndighet, må talan föras hos länsstyrelsen före klockan tolv å trettionde dagen från erhållen del av beslutet.

4. Klagan över beslut, som av länsstyrelse eller av polismästaren i Stockholm meddelas, må föras hos Konungen i socialdepartementet före klockan tolv å trettionde dagen efter erhållen del av beslutet.

Detta reglemente skall från och med den dag, lagen om polisväsendet i riket blir gällande för visst polisdistrikt eller för polisbevakning, som anordnas för visst landstingsområde, lända till efterrättelse i avseende å de för distriktet eller landstingsområdet anställda befattningshavarna. Då sådan

instruktion, som avses i 15 §, utfärdats och trätt i kraft för visst polisdistrikt å landsbygden, skall instruktionen den 29 september 1899 för fjärdingsmännen upphöra att där gälla.

Polisman, som den 1 januari 1926 i stad eller i köping, som avses i 1 § andra stycket i lagen om polisväsendet i riket, eller för landstingsområde innehar polisbefattning, som bör betraktas såsom ordinarie, skall utan hinder av bestämmelserna i 5 § förordnas till ordinarie befattningshavare.

Den, som vid den tidpunkt, från vilken detta reglemente skall lända till efterrättelse i annat polisdistrikt å landsbygden än i andra stycket sagts, är anställd såsom polis- eller fjärdingsman för ort, som ingår i distriktet, skall där han har full sysselsättning av sin befattning samt denna kan betraktas såsom ordinarie, framför den, som icke innehar sådan befattning, och utan hinder av bestämmelserna i 5 § förordnas till ordinarie polisman i distriktet.

I fall, som avses i andra eller tredje stycket, skall om konstitutorials meddelande gälla vad i 3 § i detta reglemente finnes stadgat.

Polis- eller fjärdingsman, som har anställning vid polisväsendet vid den tidpunkt, från vilken detta reglemente skall lända till efterrättelse i avseende å det område, för vilket han är anställd, äger, då fråga uppstår om hans konstituerande eller om beräkning av tid, som avses i 2 § 3 mom., tillgodoräkna sig tjänstgöring, som infallit före nämnda tidpunkt, därest den tidigare anställningen i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot eller vara jämförbar med den senare.

Bil.

Förslag

till

lag om polisväsendet i riket.

1 §.

För polisverksamhetens upprätthållande i enlighet med vad i denna lag finnes stadgat skall riket vara indelat i polisdistrikt.

Stad, så ock köping, som enligt särskild bestämmelse är pliktig att bekosta för köpingen erforderlig polispersonal, skall utgöra särskilt polisdistrikt.

I övrigt skall landsfiskalsdistrikt eller del därav, bestämd i den ordning, nedan sägs, utgöra polisdistrikt.

2 §.

I stad skola polismän finnas anställda i den omfattning, det erfordras för att i staden upprätthålla allmän ordning och säkerhet, verkställa spaning och annan undersökning angående brott samt i övrigt fullgöra den polisverksamhet, som föranledes av särskilda stadganden eller hävdvunnet bruk.

I annat polisdistrikt skola polismän finnas anställda ej mindre för polisverksamhet, som i första stycket sägs, än även till biträde vid åtgärd i utsökningsmål, vid indrivning av utskylder eller böter samt vid annan handräckning.

Erfordras i övrigt å viss ort å landsbygden polispersonal för att där upprätthålla ordningen vid enstaka tillfällen utan att anledning finnes att härför anställa polismän, som avses i andra stycket, varde i vederbörande polisdistrikt en eller flera ordningsmän tillsatta.

3 §.

Till förstärkning av den för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet avsedda polisstyrkan inom visst landstingsområde må polismän anställas för landstingsområdet.

4 §.

I de polisdistrikt, Konungen bestämmer, skola polismän för hela rikets behov finnas anställda.

5 §.

I stad, vars invånarantal överstiger 20,000, skall polisstyrkan vara så stor, att staden av den regelbundet använda polispersonalen må kunna för varje påbörjat tal av 20,000 invånare tillhandahålla tre polismän (reservpolismän) för att vid tillfälligt behov av polisförstärkning å annan ort där biträda vid upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet.

Där i annat län än Stockholms icke finnes stad med så stort invånarantal, som i första stycket sägs, skall vad där stadgats äga motsvarande tillämpning i avseende å den stad inom länet, Konungen bestämmer, och skall antalet reservpolismän, sådan stad skall tillhandahålla, utgöra tre.

Konungen äger bestämma, i vad mån reservpolismännen skola utgöras av polisbefäl.

6 §.

I stad, som på grund av stadgandet i 5 § skall tillhandahålla reservpolismän, skall finnas i polisskola utbildad polispersonal för spaning och annan undersökning angående brott (kriminalpolisavdelning).

Vid kriminalpolisavdelning, som på grund av stadgandet i första stycket eller eljest i stad inrättas, skola, i den mån Konungen därom förordnar, finnas anställda polismän för kriminalpolisverksamhet jämväl utom staden.

7 §.

Jämväl annan polisman än som avses i 5 § eller 6 § andra stycket må, därest hans avlöning, efter ty nedan sägs, helt eller delvis bestrides av statsmedel, användas för polisverksamhet utom det område, för vilket han är anställd.

Närmare bestämmelser angående polismans användning utom det område, för vilket han är anställd, meddelas av Konungen.

8 §.

Polisdistrikt är pliktigt att skäligen avlöna de polismän, vilka jämlikt 2, 4, 5 och 6 §§ skola finnas anställda i distriktet, samt de övriga befattningshavare, som för polisverksamhetens upprätthållande äro erforderliga, att med skälig pension förse de befattningshavare, vilkas verksamhet är av stadigvarande beskaffenhet, att då befattningshavare avlidit i följd av skada, som åsamkats i tjänsten, till hans änka och barn utgiva skäligt familjeunderstöd samt att till avliden befattningshavares dödsbo utbetala skälig begravningshjälp.

Polisdistrikt åligger tillika att draga försorg om uniformering och beväpning av distriktets polispersonal samt om materiel, byggnader, arrestlokal, telefon och övriga för behörig utrustning av distriktets polisväsen erforderliga anordningar.

För särskilda anordningar för polisväsendet i dess helhet är det polisdistrikt, Konungen bestämmer, skyldigt att draga försorg.

I samband med fastställandet av befattningshavares avlöning skall jämväl bestämmas, huruvida befattningen skall vara av stadigvarande natur.

Har landsting beslutat upprättandet av polisavdelning för ändamål, som i 3 § sägs, skall vad i första, andra och fjärde styckena stadgats äga motsvarande tillämpning å landstinget.

Angående polisdistrikts och landstings rätt till bidrag av statsmedel stadgas i 14 §.

9 §.

Landsfiskalsdistrikts indelning i polisdistrikt skall såsom regel ske på sådant sätt, att i varje polisdistrikt åtminstone en polisman kan antagas erhålla full sysselsättning.

Där polisdistrikt icke lämpligen kan bildas av en eller flera hela kommuner, må indelning ske utan iakttagande av de särskilda kommunernas gränser.

Skulle på grund av visst områdes avskilda läge eller annan särskild omständighet området icke lämpligen kunna sammanföras med annat till ett polisdistrikt, må området bilda eget polisdistrikt, ändock att det icke kan giva full sysselsättning åt en polisman.

Vid indelnings verkställande skall hänsyn tagas ej blott till folkmängd, ytinnehåll, näringar, kommunikationer, behovet av polispatrullering och övriga på polisverksamhetens omfattning inverkande omständigheter, än även därtill, att det i visst polisdistrikt kan finnas lämpligt, att en eller flera polismän sysselsättas med allenast sådan verksamhet, som avses i 2 § första stycket, eller med allenast sådan handräckningsverksamhet, som omförmäles i samma paragrafs andra stycke.

10 §.

Då landsfiskalsdistrikt skall indelas i polisdistrikt, åligger det landsfiskalen att med iakttagande av de i 9 § angivna grunderna uppgöra förslag till indelning. Efter det vederbörande kommuner erhållit tillfälle att yttra sig angående förslaget, har länsstyrelsen att besluta i ärendet.

Sedan landsfiskalsdistrikt indelats i polisdistrikt, må länsstyrelse, därest förhållandena så kräva, förordna om ny indelning av landsfiskalsdistriktet.

11 §.

Befogenhet att tillsätta, så ock att på begäran bevilja avsked åt befattningshavare vid polisväsendet, ävensom att från tjänsten skilja sådan befattningshavare, vilken icke erhållit konstitutorial, tillkommer i Stockholm överståthållarämbetet, i annan stad, där polismästare finnes, denne jämte två ledamöter av magistraten, i stad, där polismästare ej finnes, magistraten eller stadsstyrelsen samt på landsbygden länsstyrelsen.

Myndighet, som i första stycket sägs, äger, där så erfordras, att i samband med befattningshavares tillsättande eller eljest bestämma den ort, där befattningshavaren skall vara bosatt.

Vad sålunda stadgats skall icke äga tillämpning i fråga om tillsättande av, avsked åt eller skiljande från tjänsten av de vid polisväsendet anställda statstjänstemän, polismästare, andra ledamöter av poliskammare, polisdomare, polisintendenter, stadsfiskaler, polisassessorer, polissekreterare eller polisnotarier.

12 §.

I varje landstingsområde, så ock i stad, som ej deltager i landsting, skall finnas polisnämnd för behandling av dit hänskjutna frågor om disciplinär bestraffning av de befattningshavare vid polisväsendet, vilka tillsättas i den ordning, som i 11 § första stycket sägs. Sådan fråga hänskjutes till polisnämnden, så snart vederbörande polischef anser strängare straff än varning, förlust av löneförmåner i sju dagar eller mistning av tjänsten under samma tid böra tillämpas.

Polisnämnden skall bestå av tre ledamöter, av vilka ordföranden tillsättes av Konungen och de övriga av landstinget eller, vad beträffar stad, som ej deltager i landsting, av stadsfullmäktige. Samtliga ledamöter utses för en tid av fyra kalenderår i sänder.

Till ordförande må förordnas allenast borgmästare, lagfaren rådman eller häradshövding. Val av de ledamöter, som icke tillsättas av Konungen, skall, där det äskas av minst en tredjedel av de i valet deltagande, ske proportionellt.

För varje ledamot skall utses en suppleant för tid och på sätt, som för ledamoten föreskrivits.

Ledamot eller suppleant i polisnämnd må ej den vara, som

icke uppnått 27 års ålder,

är under förmynderskap eller i konkurstillstånd,

är förklarad ovärdig att vidare nyttjas i rikets tjänst eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, vilket icke ännu vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra nämnda påföljd, eller

är förklarad ovärdig att föra annans talan inför rätta.

13 §.

1. Varder i polisdistrikt eller av landsting i avseende å befattningshavare vid polisväsendet beslut fattat angående avlöning, pensionering, familjeunderstöd eller begravningshjälp, skall beslutet underställas länsstyrelsens prövning.

2. Finner länsstyrelse, att avlöning, pension, familjeunderstöd eller begravningshjälp av polisdistrikt eller landsting bestämts till lägre belopp än som kan anses skäligt eller att polisdistrikt eller landsting eljest uppenbarligen åsidosätter sina åligganden enligt denna lag, skall länsstyrelsen hos polisdistriktet eller landstinget göra framställning om rättelse.

Vidtages ej i anledning av länsstyrelsens framställning erforderlig åtgärd, äger länsstyrelsen därom förordna. Finnes det vara av nöden, må länsstyrelsen förelägga lämpligt vite och till sådant vite fälla.

14 §.

1. Polisdistrikts kostnader för polispersonal, som i distriktet finnes anställd för hela rikets behov, för avlöning och pensionering av kriminalpolisman, som avses i 6 § andra stycket, för begravningshjälp till sådan kriminalpolismans dödsbo samt för särskilda anordningar för polisväsendet i dess helhet skola gottgöras polisdistriktet av statsmedel.

Kostnaden för polisnämndernas verksamhet bestrides av statsmedel.

2. Till kostnaderna för polisbevakning, som anordnas av landsting, bidrager statsverket med hälften, dock att beträffande pensioneringskostnad gäller vad i 4 mom. här nedan finnes stadgat.

3. I polisdistrikt, som avses i 1 § tredje stycket, bidrager statsverket till kostnaden för de vid distriktets polisväsen anställda befattningshavarnas avlöning med en tredjedel. Efter enahanda grund utgiver statsverket bidrag till dylikt polisdistrikts kostnad för familjeunderstöd och begravningshjälp samt för sjukvård, som må tillkomma i distriktet anställd befattningshavare vid skada, som i tjänsten åsamkats honom.

4. Befattningshavare, vilken anställts för landstingsområde eller i polisdistrikt, som avses i 1 § tredje stycket, må pensionsförsäkras i statsanstalt enligt vad därom finnes särskilt stadgat. Vill landsting eller polisdistrikt på annat sätt ombesörja pensionering av sådan befattningshavare, bidrager staten, såvitt angår för landstingsområde anställd befattningshavare, med hälften och eljest med en tredjedel av den utgående pensionen.

5. Till polisdistrikt, som skall tillhandahålla reservpolismän, utgår statsbidrag för varje reservpolisman, som skall tillhandahållas, med en tredjedel av de sammanlagda löneförmåner, som årligen tillkomma i distriktet anställd polisman med lägsta lön inom den tjänstegrad, reservpolismannen skall tillhöra.

Har polisdistrikt tillhandahållit reservpolispersonal, bestrider statsverket ej mindre vad av vederbörande polismans lön belöper å tid, som han tjänstgjort utom distriktet, ävensom reservpolispersonalens transport till och från tjänstgöringsorten samt bostad och kost under tjänstgöringstiden, än även dagarvode till varje polisman.

6. Om polisman i annat fall än som avses i 5 mom. på grund av föreskrift i denna lag tjänstgör utom det område, för vilket han är anställd, bestridas därigenom uppkommande särskilda kostnader av statsverket.

7. Har polisman skadats i tjänsten, medan han på grund av stadgande i denna lag tjänstgjort utom det område, för vilket han är anställd, skola av statsmedel gäldas alla de kostnader, som på grund av skadan må åvila vederbörande landsting eller polisdistrikt.

8. Angående statsbidrag till telefonkostnader, så ock angående ersättning till polisman för skada å kläder är särskilt stadgat.

15 §.

Skall polisdistrikt bestå av kommun eller del av kommun, skola polisdistriktets rättigheter tillkomma och dess skyldigheter åvila kommunen.

Skall polisdistrikt bestå av område från mer än en kommun, skola de kommuner, som helt eller delvis ingå i polisdistriktet, för polisverksamhetens upprätthållande bilda kommunalförbund, och skall förbundet utöva polisdistriktets rättigheter och fullgöra dess skyldigheter.

Kan enighet icke uppnås angående förbundsordningen, äger länsstyrelsen att därom förordna, och skall därvid, i brist på överenskommelse, den grund, enligt vilken polisdistriktets kostnader skola fördelas emellan de olika kommunerna, bestämmas efter polispersonalens sannolika användning i de olika delarna av polisdistriktet. Sedan kommunalförbund kommit till stånd, må länsstyrelse, där ändrade förhållanden finnas hava inträtt, på ansökan av förbundsmedlem, besluta om ny grund för kostnadernas fördelning emellan kommunerna. Ej må kommunalförbund, som nu sagts, upplösas eller förbundsmedlem vinna utträde, där det ej föranledes av ny polisdistriktsindelning.

I avseende å polisväsendet skall vad som stadgas angående kommun äga motsvarande tillämpning beträffande köping, som icke utgör egen kommun,

så ock beträffande municipalsamhälle, såvida ordningsstadgan för rikets städer äger tillämpning i köpingen eller municipalsamhället.

16 §.

Konungen äger meddela närmare bestämmelser angående

1) chefskapet över polispersonal;

2) polisskola;

3) tillsättning av och avsked åt befattningshavare vid polisväsendet;

4) dylik befattningshavares rätt till ersättning vid tjänstgöring utom det område, för vilket han är anställd;

5) polispersonalens tjänstedräkt, tjänstetecken och beväpning;

6) befattningshavares skyldigheter;

7) befattningshavares disciplinära bestraffning;

8) polisnämnds tjänstgöring och förfarandet inför polisnämnd; samt

9) utbetalning av statsbidrag till polisdistrikt och landsting.

17 §.

Vad i denna lag finnes stadgat utgör ej hinder för att polisbevakning på statens bekostnad ombesörjes i annan ordning än i denna lag sägs, ej heller för att dylik bevakning anordnas på enskild bekostnad vid visst företag, vid viss tillställning eller eljest i särskilt fall.

18 §.

Vite, som utdömes enligt denna lag, tillfaller kronan.

19 §.

Klagan över beslut, som enligt denna lag meddelas av magistrat eller stadsstyrelse eller av polismästare jämte ledamöter av magistrat, må föras hos länsstyrelse i den ordning, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

Klagan över beslut, som enligt denna lag meddelas av länsstyrelse eller polisnämnd, må föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den ordning, som nyss sagts.

Denna lag träder, såvitt den avser stad, köping, som omförmäles i 1 § andra stycket, eller landsting, i kraft den 1 januari 1926, å vilken dag hittills gällande bestämmelser om bidrag till polispersonal, som anställts för landstingsområde, skola upphöra att gälla.

Fattas före nämnda dag, men efter det lagen utkommit av trycket, i polisdistrikt, som nyss sagts, eller av landsting beslut, som avses i 13 § första stycket och som skall äga tillämpning jämväl efter det lagen trätt i kraft, skall beslutet i vad det rör sistberörda tid underställas länsstyrelsens prövning.

Polisnämnderna skola tillsättas så tidigt, att de i fråga om polispersonal, som är anställd i polisdistrikt, varå denna lag äger tillämpning, eller för landstingsområde, må kunna träda i verksamhet från och med år 1926.

Distriktsindelning enligt 9 § skall verkställas i god tid före den 1 januari 1926.

I övrigt skall lagen vara satt i tillämpning senast den 1 januari 1932.

Önskar kommun, som enligt fastställd indelning skall utgöra eget polisdistrikt, att lagen skall före nämnda dag erhålla tillämpning för kommunen, må kommunen göra ansökning därom hos länsstyrelsen. Befinnes, att inom kommunen tjänstgörande fjärdingsmän icke äga att kvarstå i tjänsten efter den tidpunkt, från vilken lagen enligt ansökningen skall bliva tillämplig å kommunen, eller kunna uppsägas till nämnda tidpunkt samt att statsmedel finnas tillgängliga för bidrag till de polismän, som skola vara anställda inom kommunen, varde ansökningen bifallen. Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning, om de kommuner, som enligt fastställd indelning helt eller delvis ingå i visst polisdistrikt, göra ansökan om att lagen skall bliva tillämplig för distriktet. Vad ovan stadgats angående sådant före den 1 januari 1926 fattat beslut, som avses i 13 § första stycket, skall äga motsvarande tillämpning å dylikt beslut, som, efter det denna lag utkommit av trycket, i polisdistrikt, vilket avses i detta stycke, fattats innan lagen erhållit tillämpning för distriktet.

Efter det lagen utkommit av trycket, må fjärdingsman tillsättas allenast tills vidare men med rätt för fjärdingsmannen att åtnjuta tre månaders uppsägningstid. Fjärdingsman må ej uppsägas utan landsfiskalens samtycke. Beslut, som efter det lagen utkommit av trycket, fattas angående fjärdingsmans avlöning, skall underställas länsstyrelsens prövning.

Då lagen trätt i tillämpning med avseende å visst polisdistrikt å landsbygden, skall lagen den 29 september 1899 angående fjärdingsmansbestyrets utgörande jämte övriga mot denna lag stridande bestämmelser angående polisväsendet upphöra att där gälla.

Vad i denna lag finnes stadgat skall icke utgöra hinder för Stockholms stad att fortfarande tillgodonjuta det statsanslag till stadens polisväsen, som enligt nu gällande bestämmelser tillkommer staden.

Vad som i lag eller författning finnes stadgat angående fjärdingsman skall, där ej annorledes förordnats, gälla i avseende å polisman, som avses i 2 § andra stycket.

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 1 § i stadgan den 13 juni 1913 om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m.

Härigenom förordnas, att 1 § i stadgan den 13 juni 1913 om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m. skall i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

1. Då val av kommunalnämnd, drätselkammare, kommunalrådmän, ledamöter i stadsstyrelse, kyrkoråd och skolråd, gemensamt kyrko- och skolråd, ledamöter i polisnämnd samt landstings förvaltningsutskott, så ock val av två eller flera personer för särskild beredning av ärenden, som skola företagas till avgörande å kommunalstämma, inom kommunalfullmäktige, å allmän rådstuga, inom stadsfullmäktige, å kyrkostämma eller inom landsting, äro proportionella, skall vid valens förrättande iakttagas vad här nedan i 2—7 §§ är föreskrivet,

2. Vid — — — efterrättelse.

Denna lag träder genast i kraft.

Förslag
till
polisreglemente för riket.

1 §.

Chefskapet över befattningshavare vid polisväsendet tillkommer, under länsstyrelsen, i stad, där polismästare finnes, denne, i annan stad borgmästaren eller den ledamot av stadens magistrat, som förestår dess polisväsen, eller, där magistrat ej finnes, kommunalborgmästaren eller, där sådan ej finnes, stadsstyrelsens ordförande samt i annat polisdistrikt landsfiskalen, dock skall, vad angår i köping eller municipalsamhälle anställd polisman med åtalsrätt, chefskapet i fall, som avses i 16, 18 och 19 §§ i detta reglemente, utövas av landsfogden.

Chefskapet över polispersonal, som anställts för landstingsområde, utövas av landsfogden.

Angående den befälsrätt, som i övrigt tillkommer landsfogden, gäller vad därom finnes särskilt stadgat.

Sammandrages polisstyrka från olika orter, utövas chefskapet, där ej länsstyrelsen annorledes förordnar, av polischefen i det polisdistrikt, där polisstyrkan är sammandragen.

Med befattningshavare vid polisväsendet avses i detta reglemente befattningshavare, vilken tillsättes i den ordning, som i 11 § första stycket i lagen om polisväsendet i riket finnes föreskriven.

2 §.

1. Innehavare av befattning av stadigvarande beskaffenhet *(ordinarie befattningshavare)* tillsättes antingen genom konstitutorial eller genom förordnande.

Övriga befattningshavare *(extra befattningshavare)* tillsättas genom förordnande tills vidare.

2. Ordinarie befattningshavare, som erhållit konstitutorial, må icke i annan administrativ ordning skiljas från tjänsten än som föreskrives i lagen om polisväsendet i riket eller detta reglemente.

Annan ordinarie befattningshavare må, där han på grund av mindre gott uppförande eller av annan anledning finnes för tjänsten olämplig, skiljas därifrån, dock med rätt att åtnjuta avlöning under två månader.

Indrages ordinarie befattning, är befattningshavaren skyldig att i det polisdistrikt eller för det landstingsområde, där han är anställd, tjänstgöra å annan befattning, där sådan tillbjudes honom.

3. Extra befattningshavare, som varit anställd vid polisväsendet i minst två år i följd, må skiljas från sin anställning ej blott av anledning, som i 2 mom. andra stycket sägs, utan även i följd av indragning eller ändring av befattning; dock äger befattningshavaren rätt till avlöning, som i nyssnämnda stadgande sägs.

Förordnande för ordningsman må när som helst återkallas.

Annan extra befattningshavare må, när hälst tjänsten det kräver, skiljas från sin anställning, dock med rätt till en månads avlöning.

3 §.

1. Är vid tillsättning av ordinarie befattning den, som finnes böra erhålla befattningen, sedan minst två år anställd vid polisväsendet, skall han tillsättas genom konstitutorial, där ej den myndighet, å vilken tillsättandet ankommer, efter polischefens hörande finner frågan om konstitutorials meddelande böra uppskjutas. Beslut om uppskov må ej avse kortare tid än ett år, ej heller längre tid än sammanlagt tre år. Vad nu är sagt skall äga motsvarande tillämpning, då den, som förordnats till ordinarie befattningshavare utan att innehava en tjänstetid av minst två år i följd, uppnår sådan tjänstetid. Där enligt vad sålunda stadgats konstitutorial ej meddelas, sker tillsättandet medelst förordnande.

2. Innan ordinarie polisman tillsättes i polisdistrikt på landsbygden, skall vederbörande kommunalnämnd eller, där för polisväsendets upprätthållande bildats kommunalförbund, förbundets direktion hava erhållit tillfälle att yttra sig angående de sökande.

4 §.

Innan sökt avsked beviljas, bör, där fråga föreligger om den avskedstagandes rätt till pension, sådan fråga vara prövad i därför stadgad ordning.

5 §.

1. Till ordinarie befattningshavare må allenast antagas den, som uppnått 21 år.

Där den, som anmäler sig till ordinarie befattning, innehar eller tidigare innehaft anställning vid polisväsendet eller eljest i statens eller kommuns tjänst, må han ej antagas till befattningen, med mindre hans tjänstgöring blivit väl vitsordad.

2. I stad eller i köping, som bildar eget polisdistrikt, må ej, där invånarantalet överstiger 2,000, utan länsstyrelsens medgivande till ordinarie polisman antagas annan än den, som genomgått lägre kurs vid en av staten bekostad polisskola. Detsamma skall gälla beträffande annat polisdistrikt, vars invånarantal överstiger 5,000.

3. Ordinarie anställning vid kriminalpolisavdelning må ej vinnas av annan än den, som genomgått högre kurs vid polisskola, som i 2 mom. sägs.

6 §.

Yppas inom polisdistrikt på landsbygden för ordningens upprätthållande tillfälligt behov av polisförstärkning och kan erforderlig personal utan olägenhet erhållas från annat, inom samma landsfiskalsdistrikt beläget polisdistrikt, till vars polisväsen statsverket jämlikt 14 § 3 mom. i lagen om polisväsendet i riket lämnar bidrag, äger landsfiskalen tillkalla sålunda tillgängliga polismän.

Då eljest av anledning, som nyss sagts, polisförstärkning erfordras inom visst polisdistrikt, ankommer det på länsstyrelsen att från stad inom länet tillkalla reservpolispersonal eller ock att ditbeordra inom länet anställda polismän, till vilkas avlöning statsverket jämlikt 14 § 2 eller 3 mom. i lagen om polisväsendet i riket bidrager och som utan olägenhet kunna tillhandahållas. Kan ej ordningen på sådant sätt upprätthållas, har länsstyrelsen att därom göra anmälan hos chefen för socialdepartementet, som äger att från annat län tillkalla reservpolispersonal eller polismän, till vilkas avlöning statsverket jämlikt något av nyssnämnda stadganden bidrager och som utan olägenhet kunna tillhandahållas. Reservpolispersonal må ej tillkallas från stad, där ordningens upprätthållande genom reservpolispersonalens bortdragande skulle äventyras.

7 §.

Landsfogde eller annan, som har att i polisdistrikt, varest kriminalpolisavdelning icke finnes, leda förberedande undersökning i brottmål, må hos polischefen i stad, där kriminalpolisman, avsedd för kriminalpolisverksamhet utom staden, finnes anställd, rekvirera för sådan undersökning erforderlig kriminalpolispersonal. Rekvisitionen skall ske från stad inom det län, där undersökningen sker, eller, vad angår Stockholms län, från Stockholm. Är kriminalpolisman, som är avsedd för verksamhet utom den stad, där han är anställd, inom staden sysselsatt med visst arbete, som icke lämpligen kan avbrytas, må i stället annan i staden anställd kriminalpolisman ställas till förfogande.

8 §.

Polischef har att i sådan egenskap ägna tillsyn åt personalens förhållande jämväl utom tjänsten, i den mån det kan vara av betydelse för upprätthållande av den personalen åliggande verksamheten.

9 §.

Befattningshavare har att under åtnjutande av laga skydd med nit och drift fullgöra de tjänsteplikter, som enligt allmän lag eller författning, hävdvunnet bruk eller särskild instruktion åligga honom.

Polisman är skyldig att tjänstgöra ej mindre inom det område, för vilket han är anställd, än även å ort, dit han enligt 6 eller 7 § i detta reglemente beordrats.

Polisman äger att för fullföljd av begynt spaning eller av annan tvingande orsak utsträcka sin polisverksamhet utom det område, för vilket han är anställd.

10 §.

Det åligger befattningshavare att visa förman ovillkorlig hörsamhet i tjänsten, så framt det icke är uppenbart, att dennes befallning strider mot lag eller författning. Förmenar befattningshavare eljest, att förman vid meddelande av befallning överskridit sin befogenhet, äger han, utan eftersättande av sin lydnadsplikt, att för vinnande av rättelse anmäla förhållandet hos förmannens närmaste överordnade.

11 §.

I tjänsten såväl som i sin enskilda vandel skall befattningshavare så förhålla sig, att icke aktningen för polistjänsten sättes i fara.

12 §.

Där ej i villkoren för befattningshavares anställning är annorlunda bestämt, skall han ägna hela sin verksamhet åt sin tjänst och må förty icke utan tillstånd av polischefen innehava annan avlönad befattning eller själv eller genom annan driva näring.

Befattningshavare må icke åtaga sig uppdrag, som är oförenligt med hans ställning såsom polisman.

13 §.

Befattningshavare må ej utan tillstånd av polischefen mottaga gåva eller belöning med avseende å sitt förhållande i tjänsten.

14 §.

Polisman, på vilken sådan handräckningsverksamhet ankommer, vilken avses i 2 § andra stycket i lagen om polisväsendet i riket, skall vara pliktig att för de av befattningshavaren i tjänsten omhänderhavda medlen ställa uppbördsborgen av svenskt försäkringsbolag till det belopp, länsstyrelsen för varje särskilt fall bestämmer.

15 §.

Med ledning av en genom socialdepartementets försorg utarbetad normalinstruktion skall länsstyrelsen för polispersonalen inom varje polisdistrikt i länet ävensom för polispersonal, som anställts för landstingsområde, utfärda instruktion, vilken utöver vad i detta reglemente stadgas skall reglera:

1. om och i vad mån de polischef enligt 3, 7, 8, 12 och 13 §§ i detta reglemente tillkommande befogenheterna må utövas av polisintendent, stadsfiskal eller i köping anställd polisman med åtalsrätt;

2. vilka befattningshavare, som äga att utöva förmanskap vid polisavdelning;

3. de närmare grunderna och villkoren för polispersonalens antagande och avsked;

4. sättet och villkoren för beviljandet av semester eller tjänstledighet samt om vikaries förordnande.

Instruktion skall därjämte innehålla upplysning angående befattningshavares rättigheter och skyldigheter ävensom anvisningar rörande befattningshavares förhållande i och utom tjänsten.

Innan instruktion utfärdas, skall länsstyrelsen i ärendet höra vederbörande polischef ävensom i Stockholm stadskollegiet, i annan stad magistraten eller stadsstyrelsen, i polisdistrikt på landet kommunalnämnden eller, om för polisväsendets upprätthållande bildats kommunalförbund, förbundets direktion samt för landstingsområde landstingets förvaltningsutskott.

16 §.

Har befattningshavare gjort sig skyldig till brott eller förseelse av sådan beskaffenhet, att åtal vid vederbörande underrätt finnes böra äga rum, har polischefen att föranstalta om åtals anställande eller, om polischefen ej själv är åklagare, göra anmälan hos allmänna åklagaren i orten, med rätt för polischefen att i sammanhang därmed avstänga den felaktiga från tjänstgöring, till dess i anledning av åtalet blivit över honom slutligen dömt eller domstol annorlunda förordnat.

Beslut om avstängning går genast i verkställighet.

17 §.

1. Överskrider befattningshavare sin befogenhet eller åsidosätter han vad honom åligger eller visar han eljest oförstånd eller oskicklighet i tjänsten eller förhåller han sig i sin enskilda vandel på sådant sätt, att aktningen för polistjänsten sättes i fara, och är ej fråga om brott eller förseelse, som 1 6 § sägs, må han för tjänstefel bestraffas med varning, förlust av löneförmåner i högst en månad eller mistning av tjänsten under högst tre månader.

Har den, som begått tjänstefel, tidigare undergått bestraffning, som nu är omförmäld, utan att låta sig därav rätta, eller är tjänstefel av svår beskaffenhet eller har befattningshavaren blivit under framtiden ställd för brott, som kan medföra påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen, må han dömas till avsättning.

2. Befattningshavare, som lägger hinder i vägen för tjänstens behöriga fullgörande genom nedläggande av arbetet, utan att ledighet eller avsked beviljats honom, eller genom uraktlåtenhet att fullgöra tjänstegöromål eller som inför samlade befattningshavare vid polisväsendet uppmanar till sådan handling, som nu är nämnd, skall anses därigenom hava gjort sig skyldig till tjänstefel av svår beskaffenhet, därå enligt 1 mom. avsättning kan följa.

3. Ändå att befattningshavare för brott eller förseelse dömts till ansvar vid domstol, må han på grund av samma brott eller förseelse dömas till avsättning enligt 1 mom.

18 §.

Varning, förlust av löneförmåner under högst en vecka samt mistning av tjänsten under högst samma tid må åläggas av polischefen.

Angående polisnämnds befogenhet att ålägga disciplinstraff är stadgat i lagen angående polisväsendet i riket.

19 §.

Beträdes befattningshavare med gärning, som är enligt allmän lag straffbar, eller med annan förseelse, må den, som över honom utövar förmanskap, om det erfordras för behörig ordning i tjänsten, försätta honom ur tjänstgöring. Annan förman än polischefen skall dock snarast möjligt anmäla sin åtgärd till polischefen, som äger därom vidare förordna.

Befattningshavare, som försatts ur tjänstgöring, äger rätt påkalla, att hans förseelse så snart ske kan underkastas vederbörlig prövning, men beslutet går genast i verkställighet.

20 §.

1. Disciplinär bestraffning må ej åläggas befattningshavare, med mindre förhör i ärendet hållits med honom. Underlåter den, som kallats till sådant förhör, att utan styrkt laga förfall därvid inställa sig, eller har den, å vilken kallelse till svaromål utfärdats, icke kunnat med kallelsen anträffas, må dock utan hinder därav ärendet prövas på förhandenvarande skäl.

2. Inför polisnämnd skall talan angående disciplinärt ansvar föras av allmänna åklagaren i orten, dock med rätt för landsfogden att mot befattningshavare, som är anställd inom hans tjänstgöringsområde, i stället föra sådan talan. Den, å vilken disciplinstraff yrkas, är berättigad att för sin talans utförande anlita biträde. Till biträde må ej antagas annan än den, som enligt allmän lag är behörig till rättegångsbiträde.

3. Över handläggning av disciplinmål såväl inför polisnämnd som inför polischef skall föras protokoll, vari jämväl det slutliga beslutet och skälen därför skola antecknas.

21 §.

1. Över polischefs beslut, varigenom befattningshavare avstängts från tjänstgöring eller försatts ur tjänstgöring eller erhållit varning, må klagan ej föras.

2. Mot beslut, som eljest av polischef i disciplinmål meddelas, må talan föras hos polisnämnden före klockan tolv å trettionde dagen efter erhållen del av beslutet. Besvärsskriften ingives eller insändes med allmänna posten till länsstyrelsen, som överlämnar den till polisnämndens ordförande.

3. Mot beslut, som i övrigt enligt detta reglemente meddelas av polischef eller den, som jämlikt föreskrift i gällande instruktion har att i visst avseende utöva polischefs myndighet, må talan föras hos länsstyrelsen före klockan tolv å trettionde dagen från erhållen del av beslutet.

4. Klagan över beslut, som av länsstyrelsen meddelas, må föras hos Konungen i socialdepartementet före klockan tolv å trettionde dagen efter erhållen del av beslutet.

Detta reglemente skall från och med den dag, lagen om polisväsendet i riket blir gällande för visst polisdistrikt eller för polisbevakning, som anordnas för visst landstingsområde, lända till efterrättelse i avseende å de för distriktet eller landstingsområdet anställda befattningshavarna.

Polisman, som den 1 januari 1926 i stad eller i köping, som avses i 1 § andra stycket i lagen om polisväsendet i riket, eller för landstingsområde innehar polisbefattning, som bör betraktas såsom ordinarie, skall utan hinder av bestämmelserna i 5 § förordnas till ordinarie befattningshavare.

Den, som vid tidpunkt, från vilken detta reglemente skall lända till efterrättelse i annat polisdistrikt å landsbygden än i andra stycket sagts, är anställd såsom polis- eller fjärdingsman för ort, som ingår i distriktet, skall, där han har full sysselsättning av sin befattning samt denna kan betraktas såsom ordinarie, framför den, som icke innehar sådan befattning, och utan hinder av bestämmelserna i 5 § förordnas till ordinarie polisman i distriktet.

I fall, som avses i andra eller tredje stycket, skall om konstitutorials meddelande gälla vad i 3 § i detta reglemente finnes stadgat.

Polis- eller fjärdingsman, som har anställning vid polisväsendet vid den tidpunkt, från vilken detta reglemente skall lända till efterrättelse i avseende å det område, för vilket han är anställd, äger, då fråga uppstår om hans konstituerande eller om beräkning av tid, som avses i 2 § 3 mom. eller om rätt till pension, tillgodoräkna sig tjänstgöring, som infallit före nämnda tidpunkt, därest den tidigare anställningen i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot eller vara jämförbar med den senare; dock skall i fråga om rätt till pension vad sålunda stadgats gälla endast tid, då polismannen i en följd innehaft ordinarie befattning för område, där han var anställd vid tidpunkt, som nyss sagts.

Förslag

till

förordning med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m.

1 §.

1. Har befattningshavare vid polisväsendet utan eget förvållande i tjänsten åsamkats skada och därigenom blivit hindrad att tjänstgöra, må på grund därav intill dess skyldighet för befattningshavaren att avgå ur tjänsten inträtt någon minskning i honom tillkommande löneförmåner icke äga rum, förrän sex månader förflutit från dagen för skadans inträffande.

2. Har befattningshavare förbjudits att tjänstgöra till förekommande av smittofara, må på grund därav intill dess skyldighet för befattningshavaren att avgå ur tjänsten inträtt någon minskning i honom tillkommande löneförmåner icke äga rum, förrän sex månader förflutit från det beslutet meddelades.

3. Med befattningshavare i polisväsendet avses i denna förordning befattningshavare, vilken tillsättes i den ordning, som i 11 § första stycket i lagen om polisväsendet i riket finnes föreskriven.

2 §.

Ordinarie befattningshavare, som har full sysselsättning av sin tjänst, är berättigad att utan minskning av honom tillförsäkrade löneförmåner årligen, när det kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under en tid av minst fjorton dagar.

3 §.

Ordinarie befattningshavare vid polisväsendet är berättigad till pension, då han avgår från sin befattning:

a) efter att hava uppnått föreskriven pensionsålder;

b) om han i följd av skada, som avses i 1 § 1 mom., finnes vara för framtiden oförmögen att behörigen sköta sin befattning;

c) om han i annat fall än som avses under b) i följd av skada eller sjukdom under fem på varandra följande år varit oförmögen att tjänstgöra under sammanlagt mer än $^4/_5$ av den tid, som det eljest ålegat honom att tjänstgöra, och finnes vara för framtiden oförmögen att behörigen sköta sin tjänst;

d) om han under fem på varandra följande år varit på grund av smittsam sjukdom tjänstledig eller från tjänstgöring avstängd under sammanlagt mer än $^4/_5$ av den tid, som det eljest ålegat honom att tjänstgöra, och finnes vara av samma anledning för framtiden obehörig att tjänstgöra.

Befattningshavare är ej pliktig att bidraga till sin pensionering med högre belopp än som svarar mot en tredjedel av de avgifter, som kunna erfordras för att bereda befattningshavaren full pension.

Befattningshavare, som avsatts från sin tjänst, är icke berättigad till pension. Avgår befattningshavare eljest utan att rätt till pension enligt första stycket tillkommer honom, vare befattningshavaren berättigad till så stor pension, som svarar mot den tid, han haft ordinarie anställning vid polisväsendet för det landstingsområde eller i det polisdistrikt, där han vid avgången är anställd.

4 §.

Avlider befattningshavare till följd av skada, som avses i 1 § 1 mom., skola hans efterlämnade make och arvsberättigade barn vara berättigade till pension (familjeunderstöd).

Rätt till familjeunderstöd tillkommer dock ej efterlevande make, om äktenskapet, utan att därigenom barn legitimerades, ingicks efter det skadan inträffade och anledning finnes till antagande, att skadans livsfarliga beskaffenhet vid äktenskapets ingående var bekant för någon av makarna. Dylik rätt tillkommer ej heller adoptivbarn, som adopterats efter det skadan inträffade. Familjeunderstöd skall tillkomma efterlevande make, så länge maken lever ogift, och barn, tills det uppnår 21 års ålder eller dessförinnan träder i äktenskap. Därest barn, som har rätt till familjeunderstöd, vid uppnåendet av 21 års ålder befinnes vara varaktigt oförmöget till arbete, skall det bibehålla rätt till familjeunderstöd så länge oförmögenheten till arbete fortfar.

Innehade den avlidne vid dödsfallet befattning, förenad med rätt till familjepension från anstalt, som helt eller delvis bekostas av vederbörande

kommun eller landsting eller av staten, må med hänsyn därtill familjeunderstödets belopp skäligen jämkas.

5 §.

Pension, varom i 3 § förmäles, må icke tagas i mät. Detsamma skall gälla om familjeunderstöd, som tillkommer befattningshavares änka och barn, samt om begravningshjälp, som skall utgå till befattningshavares dödsbo.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1926.

Förslag

till

kungörelse angående utbetalning av statsbidrag till polisväsendet.

Belopp, som jämlikt 14 § i lagen om polisväsendet i riket skall av statsmedel utgå till polisdistrikt eller landsting såsom bidrag till polisväsendet, utbetalas av länsstyrelsen på rekvisition av vederbörande polisdistrikt eller landsting.

Rekvisition göres hos länsstyrelsen för varje kvartal efter kvartalets utgång och skall vara försedd med intyg om granskning av vederbörande polischef.

Är i visst polisdistrikt eller för landstingsområde anställd befattningshavare pensionsförsäkrad i statsanstalt, skall vid utbetalning, som ovan sägs, avdrag ske för de pensionsavgifter, som belöpa på polisdistriktet eller landstinget och på befattningshavaren.

Angående ersättning till befattningshavare, då han på grund av stadgande i 5, 6 eller 7 § i lagen om polisväsendet i riket tjänstgör utom det område, för vilket han är anställd, är särskilt stadgat.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1926.

Förslag

till

kungörelse angående tillägg till reglementet den 31 december 1919 för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.

Härigenom förordnas, att till reglementet den 31 december 1919 för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. skall fogas ett nytt kapitel av följande lydelse:

Kap. VIII. Särskilda bestämmelser angående befattningshavare vid polisväsendet.

§ 78.

Föreskrifterna i §§ 1—4, 6—11 och 13—31 skola, i den mån ej annat stadgas i §§ 79—87, äga tillämpning å pensionering av sådana ordinarie befattningshavare vid polisväsendet, som äro anställda för landstingsområde eller i polisdistrikt, till vars polisväsen statsbidrag utgår jämlikt 14 § 3 mom. i lagen om polisväsendet i riket.

§ 79.

Polisdistrikt eller landsting är berättigat att för att bereda befattningshavare, som i 78 § sägs, pensionsrätt enligt detta reglemente hos pensionsanstalten anmäla befattningshavaren. Har sådan anmälan skett, skall polisdistriktet eller landstinget utom i fall, som avses i § 11, § 18 mom. 2 och § 21 mom. 2, betraktas såsom huvudman enligt detta reglemente. Vad som enligt § 11 och § 18 mom. 2 är stadgat i avseende å huvudman, skall tillämpas å den myndighet, som jämlikt 11 § i lagen om polisväsendet i riket äger att tillsätta befattningshavaren. Den skyldighet, som jämlikt § 21 mom. 2 åligger huvudman, skall fullgöras av vederbörande polischef.

§ 80.

Tjänstepensionsunderlaget skall utgöra två tredjedelar av sammanlagda beloppet av de löneförmåner, som befattningshavaren enligt gällande bestämmelser högst må åtnjuta. Om naturaförmåner ingå i avlöningen, skall vid bestämmandet av tjänstepensionsunderlaget den kontanta avlöningen ökas med naturaförmånernas av pensionsanstalten uppskattade värde, varvid dock värdet av bostad och bränsle icke må upptagas högre än till 20 % av löneinkomsten i övrigt.

§ 81.

Vid beräkning av tjänstepensionsunderlag i fall, som avses i § 27, skall någon nedsättning av tjänstepensionsunderlaget icke äga rum på den grund, att befattningshavares avgång icke föranletts av befattningens indragning.

§ 82.

Vid bestämmande av genast börjande tjänstepensions belopp skola tjänsteår tillgodoräknas befattningshavaren även för den tid, han efter fyllda 20 år i en följd innehaft icke ordinarie befattning vid polisväsendet, därest denna befattning i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot eller vara jämförbar med den, för vilken pension skall åtnjutas, samt befattningshavaren icke samtidigt haft annan polisbefattning, som medför rätt till pension. Det tillkommer pensionsanstaltens styrelse att bestämma den tjänstetid, som sålunda må tillgodoräknas befattningshavaren.

§ 83.

Pensionsåldern är 60 år.

§ 84.

För hel tjänstepension erfordras 30 års tjänstetid.

§ 85.

Tillstånd för befattningshavare, som uppnått pensionsåldern, att kvarstå i sin befattning, må meddelas allenast undantagsvis och för ett år i sänder. Tillstånd, som i första stycket sägs, må ej meddelas, utan att huvudmannen blivit i ärendet hörd.

§ 86.

1. Den årliga tjänstepensionsavgift, som skall erläggas av befattningshavaren, utgör 4 % av tjänstepensionsunderlaget. Från nämnda avgift skall göras i § 7 omförmält avdrag.

2. Är polisdistrikt huvudman, åligger det polisdistriktet att i pensionsavgift erlägga 1 $^1/_3$ av det belopp, som enligt 1 mom. första punkten åligger befattningshavaren. Landsting, som är huvudman, har att erlägga enahanda belopp som befattningshavaren.

§ 87.

Engångsavgift, som avses i § 9 mom. 1 andra stycket, skall vara lika med sju niondedelar eller, om huvudmannen är landsting, två tredjedelar av den försäkringsfond, som beräknas svara mot de avgifter, som skulle erlagts enligt § 7, om reglementet varit gällande under den föregående tiden. Är huvudman pliktig att erlägga engångsavgift, skall staten till pensionsanstalten erlägga ett belopp, motsvarande återstoden av nämnda försäkringsfond.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1926.

Har befattningshavare anmälts hos pensionsanstalten och föreligger sådant fall, som avses i § 6, skall pensionsanstalten även utan framställning från huvudmannen bestämma tidpunkten, varifrån reglementet skall anses hava varit gällande för befattningshavaren; dock må därvid befattningshavaren tillgodoräknas allenast tid, då han i en följd innehaft ordinarie befattning för område, där han var anställd vid den tidpunkt, från vilken polisreglementet för riket blev tillämpligt i avseende å sagda område.

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 17 kap. 11 § handelsbalken.

Härigenom förordnas, att 17 kap. 11 § handelsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

Därefter skola, utan förmånsrätt sig emellan, gäldas: kyrkors, fattigkassors och socknemagasiners fordringar hos deras föreståndare; kronans, rikets ständers, städers och allmänna av Konungen stadfästade kassors, penningeverks och inrättningars fordringar hos de tjänstemän, som äro satte att deras inkomster uppbära, för vad av sådan uppbörd hos dem innestår; fordringar

hos utmätningsmän och dem, som i deras ställe äro satte eller eljest fått deras uppdrag att verkställa indrivning eller utmätning, för vad de i sådan egenskap omhändertagit, men ej redovisat; så ock fordringar i övrigt hos kronans ämbets- eller tjänstemän, för egendom, som desse, i och för ämbete eller tjänst, emottagit. Har ersättning av allmänna medel utgått för vad av ämbets- eller tjänsteman eller av annan, som haft att verkställa indrivning eller utmätning, tillgripits och förskingrats, skall, där kronan av honom söker sitt åter, den fordran utgå med förmånsrätt, som nu är sagd.

Sedan uttages fordran å sådana på tiden efter konkursansökningens ingivande belöpande sjukhjälp eller livränta, som det enligt lag angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete åligger gäldenären att utgiva.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1926, men skall icke äga tillämpning i konkurs, vari beslut om egendomsavträde tidigare meddelats.

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 4 och 162 §§ utsökningslagen.

Härigenom förordnas, att 4 och 162 §§ utsökningslagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

4 §.

I Stockholm, så ock i annan stad, där utmätningsmannabefattningen anses icke kunna av en stadsfogde ensam fullgöras, må, om Konungen finner gott sådant medgiva, stadsfogde äga att för bestämt fall i sitt ställe till utmätningsman sätta annan man, som av överexekutor är antagen. Ej må stadsfogde åt annan uppdraga försäljning av fartyg, som i 94 § sägs, ej heller fördelning av köpeskilling för lös egendom i fall, då enligt 140 eller 141 § sammanträde för fördelningen erfordras; och äge Konungen även i övrigt föreskriva villkor för stadsfogdes rätt att i sitt ställe sätta annan man.

162 §.

Är ej utmätning förrättad och, där lös egendom av annat slag, än i 163 och 165 §§ sägs, tagits i mät, försäljning därav verkställd inom två månader, sedan landsfiskal mottagit de handlingar, som i 54 och 56 §§ nämnas, och inom en månad, sedan stadsfogde sådana handlingar emottagit; svare utmätningsmannen själv för det belopp, varför utmätning bort ske, i den mån han ej förmår visa, att skada av hans dröjsmål ej uppkommit.

Styrker utmätningsmannen, att borgenär lämnat gäldenär anstånd med betalningen eller att för utmätning eller försäljning mött hinder, som utmätningsmannen ej kunnat förekomma, vare han från all ansvarighet fri. Möter sådant hinder, bör det, vid äventyr att det eljest ej må till ursäkt räknas, genast antecknas i den dagbok, som skall av utmätningsmannen hållas.

Vad ovan i denna paragraf är stadgat skall äga tillämpning jämväl å den, som stadsfogde jämlikt 4 § satt till utmätningsman i sitt ställe; dock gälle, att hinder, som avses i andra stycket, skall för att till ursäkt lända omedelbart anmälas hos stadsfogden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1926.

Förslag

till

lag om ändring i vissa delar av lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman.

Härigenom förordnas, dels att rubriken till lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman, skall erhålla följande ändrade lydelse: »Lag om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänstemän med flera», dels att 5 § i nämnda lag skall erhålla den ändrade lydelse, nedan sägs, och dels att till lagen skall såsom dess 6 § fogas ett stadgande av nedanstående avfattning:

5 §.

Vad förut i denna lag är stadgat skall äga tillämpning jämväl där ämbets- eller tjänsteman, varom i 1 § sägs, tillgriper och förskingrar

vad han fått om händer enligt lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta,

gods, penningar eller annat, som vid handräckning enligt lagen om avbetalningsköp av honom tagits om händer,

vad han fått om händer enligt särskilda stadganden om indrivning av kommunalutskylder, allmänna avgifter med mera,

influtna bötesandelar, vilka ej tillkomma kronan, eller

vad för fullföljd av talan blivit nedsatt och å tjänstens vägnar av honom tagits om händer;

så ock där landsfiskal tillgriper och förskingrar andra medel, som av honom å tjänstens vägnar till redovisning emottagits.

I fall, som i denna § sagda äro, skall dock ersättning av allmänna medel ej utgå för vad ledamot i magistrat eller stadsfogde tillgriper och förskingrar av stadens medel.

6 §.

Vad ovan finnes stadgat om ämbets- eller tjänsteman skall ock i tillämpliga delar gälla i avseende å den, som jämlikt 3 eller 4 § utsökningslagen satts till utmätningsman eller som enligt särskilda stadganden om indrivning av kommunalutskylder, allmänna avgifter med mera eller om indrivning och

redovisning av böter av utmätningsman erhållit i uppdrag att verkställa indrivning eller utmätning.

Ersättning av allmänna medel skall dock ej utgå för vad den, som av stadsfogde satts till utmätningsman, eller exekutionsbetjänt i stad tillgriper och förskingrar av stadens medel.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1926, men skall icke äga tillämpning i avseende å tillgrepp och förskingring, som dessförinnan skett.

Förslag

till

lag om ersättning till polisman för skada å kläder.

Härigenom förordnas som följer

1 §.

Har polisman under utövning av sin tjänst fått sina kläder sönderrivna eller eljest skadade, äge rätt till ersättning härför av statsverket eller, om polismannen är anställd i polisdistrikt, vilket utgöres av stad eller av köping, som enligt särskild bestämmelse är pliktig att bekosta för köpingen erforderlig polispersonal, samt skadan ej inträffade under tjänstgöring, som polismannen jämlikt 5, 6 eller 7 § i lagen om polisväsendet i riket haft att fullgöra utom det område, för vilket han är anställd, av polisdistriktet.

Länsstyrelsen bestämme det ersättningsbelopp, som må tillkomma polismannen. Ansökan om ersättning må icke ske senare än tre månader efter det skadan skedde, där icke sökanden visar laga förfall, och skall vara åtföljd av utredning angående skadans uppkomst och värde.

Beslut om ersättning, varom ovan sägs, gånge i verkställighet ändå att det icke vunnit laga kraft. Skriftligt besked om beslutet skall, där det begäres, utan avgift tillhandahållas ersättningssökanden.

2 §.

Har skada, som i denna lag sägs, orsakats genom brottslig gärning, pröve domstolen i samband med åtal för den brottsliga gärningen, på yrkande av allmän åklagare, om och intill vilket belopp tilltalad, som orsakat skadan, skall återgälda statsverket eller polisdistrikt ersättning, som enligt denna lag utgivits eller kan komma att utgivas.

3 §.

Närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1926, å vilken dag lagen den 30 mars 1920 om ersättning i vissa fall av allmänna medel till polisman för skada å kläder skall upphöra att gälla.

Förslag

till

kungörelse angående ersättning åt befattningshavare vid polis- och åklagarväsendet för vissa av deras verksamhet föranledda utgifter.

Med upphävande av kungörelserna den 17 maj 1867 angående rättighet för fjärdingsman, som beordrats till tjänstgöring utom sitt distrikt vid beväringsmönstringar, marknader och dylikt, att för sådan förrättning uppbära särskild ersättning, den 16 september 1892 angående gottgörande av kronobetjäntes utgifter för telefonsamtal i tjänsteärende, den 31 december 1908 angående länsman tillkommande ersättning av statsmedel för vissa resor, den 14 december 1917 angående ersättning åt landsfogdar för tjänsteresor m. m., den 14 juni 1918 angående ersättning åt landsfiskaler för vissa av deras polisverksamhet föranledda utgifter ävensom för telefonavgifter samt den 20 juni 1924 angående ersättning av statsmedel för handräckning i vissa fall enligt 72 § i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården, så ock av brevet den 2 februari 1877 angående utbetalning av ersättning till fjärdingsman enligt förstnämnda kungörelse m. m. förordnas som följer.

1 §.

Då landsfogde företager resa i och för tjänsten, utgår reseersättning av statsmedel enligt gällande resereglemente; och må landsfogde jämväl åtnjuta dagtraktamente under såväl resa som därmed sammanhängande förrättning.

För särskilda utgifter i övrigt, som landsfogde fått vidkännas för sin polis- och åklagarverksamhet, äger han ock utfå ersättning av statsmedel.

2 §.

1 mom. Då landsfiskal i fall, då ersättning ej utgår enligt gällande resereglemente, företager tjänsteresa

1) efter Konungens befallningshavandes kallelse, till och från länsresidensstaden;

2) för verkställande av undersökning, varom förmäles i 16 § 1 punkten av förordningen den 16 februari 1864 om nya strafflagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall;

3) för förebyggande av brott eller brottslingars efterspanande och gripande;

4) för annan undersökning eller utredning med anledning av sådan överträdelse av lag eller allmänna stadganden, som utgör föremål för allmän åklagares beivran;

5) för verkställande av beslag eller av kvarstad å tryckt skrift;

6) för inställelse vid ting, där befattningshavaren har att å tjänstens vägnar uppvakta;

7) för inställelse å plats, där händelse, som stör allmän ordning och säkerhet, inträffat eller i följd av förekomna omständigheter kan befaras;

8) för lösdrivares anhållande;

9) för verkställande av vägsyn eller formlig efterbesiktning av väg;

10) för åtgärd, som ankommer på befattningshavaren enligt lagen den 30 juni 1913 om behandling av alkoholister;

11) för undersökning, som avses i 21 § i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, i kungörelsen den 21 december 1917 angående anmälan om olycksfall i arbete m. m. eller i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring; eller

12) för undersökning eller utredning enligt lagen den 14 juni 1918 om fattigvården eller lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård eller för handräckning enligt någon av nämnda lagar;

utgår ersättning därför av statsmedel enligt gällande resereglemente; dock må dagtraktamente varken under resa eller förrättning beräknas.

2 mom. Ersättning skall ej utgå, med mindre väglängden, beräknad på sätt i resereglementet sägs, utgör minst 3 kilometer.

3 mom. För särskild utgift, som landsfiskal, utöver kostnader för eget behov, måst vidkännas för behörigt verkställande av sådan undersökning, utredning eller åtgärd i övrigt, som i 1 mom. sägs, åtnjuter han jämväl ersättning av statsmedel.

3 §.

Till reservpolisman utgår för varje dygn, som helt eller delvis använts för tjänstgöring eller resa, som anbefallts jämlikt 6 § i polisreglementet för riket, ett dagtraktamente av fem kronor, eller, om polismannen innehar befälsgrad, åtta kronor.

4 §.

Har polisman på grund av stadgande i 6 eller 7 § i lagen om polisväsendet i riket tjänstgjort utom det område, för vilket han är anställd, eller har annan polisman än landsfiskal för meddelande av handräckning jämlikt lagen den 14 juni 1918 om fattigvården eller lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård företagit resa utom område, som nyss är sagt, utgår härför av statsmedel reseersättning och dagtraktamente enligt resereglementet.

Har eljest polisman, som är anställd för landstingsområde eller i annat polisdistrikt å landsbygden än som avses i 1 § andra stycket i lagen om polisväsendet i riket, enligt överordnads befallning företagit resa för ändamål, som avses i 2 § 1 mom., eller för delgivning av stämning eller föreläggande i brottmål och har resan förorsakat polismannen särskilt stora utgifter, äger länsstyrelsen på framställning av statsmedel tilldela honom ersättning för resekostnaden eller någon del därav. Vad sålunda stadgats skall tillämpas jämväl å fjärdingsman.

För särskild kostnad, som polisman, varom i denna paragraf är fråga, utöver kostnaden för eget behov, fått vidkännas för behörigt verkställande av

åtgärd, som avses i 2 § 1 mom., är polismannen jämväl berättigad till ersättning av statsmedel.

5 §.

Landsfogde, så ock landsfiskal äger av statsmedel undfå ersättning för inträdesavgift och, i förekommande fall, flyttningsavgift för rikstelefonförbindelse, som varder till tjänstelokalen eller bostaden inrättad, ävensom för årsavgift för sådan telefonförbindelse, som dit anordnas, samt för hyresavgift för ledning, som anlägges och underhålles av telegrafverket men enligt gällande bestämmelser skall bekostas av abonnent. Ersättning må dock ej utgå för mer än en telefonledning till tjänstelokalen och en sådan till bostaden.

6 §.

Har annat polisdistrikt å landsbygden än som avses i 1 § andra stycket i lagen om polisväsendet i riket beslutat att förse i distriktet anställd polisman med rikstelefonförbindelse, äger distriktet av statsmedel utfå ersättning för hälften av de avgifter, som omförmälas i 5 §. Detsamma skall gälla om landsting beslutat förse för landstingsområdet anställd polisman med rikstelefonförbindelse.

7 §.

Har befattningshavare, som ovan i denna kungörelse omförmäles, haft särskild utgift för telefonsamtal eller telegram i tjänsteärende, är han berättigad att av statsmedel åtnjuta ersättning för vad han visar sig därför hava utgivit.

8 §.

Räkning å sådan ersättning, som omförmäles i denna kungörelse, skall jämte behöriga verifikationer avgivas till länsstyrelsen för vederbörlig granskning; och skall räkningens godkända belopp, i fall, som avses i 1 §, 2 §, 4 § 3 st. eller 7 §, efter prövning jämväl, huruvida resa eller annan utgift, för vilken ersättning begäres, varit av omständigheterna påkallad, av länsstyrelsen utanordnas från femte huvudtitelns anslag till vissa ersättningar åt befattningshavare vid polis- och åklagarväsendet.

Räkning å ersättning till annan befattningshavare än landsfogde och landsfiskal skall vara av vederbörande polischef attesterad.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1926; dock skall 6 § icke tillämpas i avseende å annat polisdistrikt än sådant, beträffande vilket lagen om polisväsendet i riket erhållit tillämpning.

Förslag

till

kungörelse om ändring i vissa delar av kungörelsen den 30 december 1863 angående nämndemäns rätt till ersättning för extra förrättningar, samt om gottgörelse till fjärdingsmän för vissa uppdrag.

Härigenom förordnas dels att rubriken till kungörelsen den 30 december 1863 angående nämndemäns rätt till ersättning för extra förrättningar, samt om gottgörelse till fjärdingsmän för vissa uppdrag skall lyda »Kungörelse angående nämndemäns rätt till ersättning för extra förrättningar» och dels att § 11 i sagda kungörelse skall upphöra att gälla.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1926.

Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av § 3 i förordningen den 14 december 1917 angående föreskrifter om indrivning av krono- och kommunalutskylder, allmänna avgifter med mera (restindrivningsförordning).

Härigenom förordnas, att § 3 i förordningen den 14 december 1917 angående föreskrifter om indrivning av krono- och kommunalutskylder, allmänna avgifter med mera (restindrivningsförordning) skall i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

Utmätningsman må åt fjärdingsman eller exekutionsbetjänt, utsedd i Stockholm av överståthållarämbetet, i stad, där magistrat ej finnes, av Konungens befallningshavande efter stadsstyrelsens hörande och i övriga städer av magistraten, uppdraga att för indrivning av medel, som i denna förordning avses, förrätta utmätning av lös egendom.

Då — — — — — — — förfara.

Av — — — — — — — redovisas.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1926.

Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av § 7 i förordningen den 14 december 1917 angående indrivning och redovisning av böter.

Härigenom förordnas, att § 7 i förordningen den 14 december 1917 angående indrivning och redovisning av böter skall i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

Landsfiskal ävensom annan utmätningsman må åt fjärdingsman eller vederbörligen utsedd exekutionsbetjänt uppdraga att för indrivning av böter förrätta utmätning av lös egendom. Vad i 6 § utsökningslagen stadgas om jäv mot utmätningsman är ock gällande med avseende å fjärdingsman eller exekutionsbetjänt, som förrättar sådan utmätning, som nyss är sagd.

Då — — — — — — — — förfara.

Av — — — — — — — — redovisas.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1926.

Förslag

till

förordning med vissa bestämmelser om tillämpningen av lagen om ersättning till polisman för skada å kläder.

Med avseende å tillämpningen av lagen den ..... om ersättning till polisman för skada å kläder förordnas som följer:

1 §.

Ersättning, som enligt lagen om ersättning till polisman för skada å kläder blivit polisman tillerkänd av allmänna medel, utbetalas av länsstyrelsen i det län, där polismannen är anställd, samt avföres från riksstatsanslaget till polisväsendet i riket.

2 §.

Varder i fall, som avses i 2 § av ovannämnda lag, ersättning tillerkänd annan än vederbörande allmänne åklagare, skall myndighet, som meddelat beslutet om ersättningen, om beslutet underrätta åklagaren.

3 §.

Är anledning att antaga, att tilltalad, som orsakat skada, som avses i ovannämnda lag, saknar förmåga att återgälda ersättning, som jämlikt omförmälda lag skall utgivas av statsverket eller polisdistrikt, må utredning angående skadan genom vittnens hörande eller eljest ej ske, om därigenom kostnader skulle uppkomma.

4 §.

Där tilltalad ålagts att till statsverket eller polisdistrikt återgälda ersättningsbelopp, skall inom en månad efter utslagets dag transumt därav översändas till länsstyrelsen eller polisdistriktet; och åligger det länsstyrelsen, när ersättning av allmänna medel blivit polisman tillerkänd, att låta verkställa utslaget i vad därigenom återgäldningsplikt blivit ålagd.

Medel, som efter ty nu är sagt återgäldas till statsverket, skola i räkenskaperna uppdebiteras såsom inkomst för det i 1 § omförmälda riksstatsanslaget.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1926, å vilken dag förordningen den 30 mars 1920 med vissa bestämmelser om tillämpningen av lagen om ersättning i vissa fall av allmänna medel till polisman för skada å kläder skall upphöra att gälla.

P. M.

angående den kostnadsökning, som det inom socialdepartementet utarbetade förslaget till omorganisation av polisväsendet kan antagas medföra för statsverket.

Nedanstående kostnadsberäkningar, vilka givetvis endast äro approximativa, bland annat emedan tillgängliga uppgifter angående nuvarande polispersonal ej äro alldeles fullständiga, hava uppgjorts enligt följande grunder:

Antalet polismän har beräknats på det sätt, att *dels* antagits, att alla nu förefintliga s. k. extra polismän skola, utom i fall, då polisverksamheten, av avlöningen att döma, varit av helt oväsentlig omfattning, ersättas av samma antal fullt sysselsatta polismän, och *dels* förutsatts, att därutöver för upprätthållande av den verksamhet, som nu utövas av fjärdingsmännen, erfordras en polisman på ungefär 3,000 personer. Beträffande de nu förefintliga extra polismännens antal hava uppgifterna för budgetåret 1924—1925 funnits tillgängliga. Vid beräkningen av antalet polismän har förutsatts, att statsverket fortfarande skall helt vidkännas avlöning av nu förefintliga, från polisanslaget helt avlönade extra landsfiskaler.

Vad *lönernas belopp* beträffar har för de nu förefintliga extra polismännen räknats med faktiskt utgående löner, där dessa ej understigit 2,000 kronor, i vilket fall sistnämnda belopp lagts till grund för kalkylen. För de nya polismän, som skola komma i stället för de nuvarande fjärdingsmännen, har räknats med en medellön av 2,200 kronor.

För med statsmedel avlönade *kriminalpolismän* har räknats med en medellön av 2,800 kronor. Dessa polismäns antal har beräknats till 60.

Kostnaden för *polisnämnderna* äro inbegripna i den för resor och traktamentsersättningar m. m. beräknade merkostnaden.

Dyrtidstillägg kar beräknats enligt nu gällande grunder.

I fråga om *pensionskostnaden* har förutsatts, att omkring 600 av de nuvarande extra polismännen och fjärdingsmännen skola vara berättigade att tillgodoräkna sig hittillsvarande tjänstgöring i pensionsavseende. Sannolikt komma emellertid de i anledning härav beräknade retroaktiva pensionsavgifterna liksom för övrigt en del av de vanliga pensionsavgifterna icke att utgå i form av årsavgifter till statens anstalt för pensionering av folkskollärare, utan i stället kommer staten att få direkt bidraga till de utgående pensionerna allt eftersom pensionsfall inträffa. Ifrågavarande kostnad kommer sålunda att träffa statsverket senare än här antages.

Beträffande *övergången till den nya organisationen* har antagits, att de nya kriminalpolismännen skola tillsättas från och med den 1 januari 1926 samt att i övrigt den nya organisationen skall successivt genomföras under tiden 1926—1932 på sådant sätt, att staten för varje budgetår ökar sitt anslag med vad som motsvarar kostnaden för statsbidrag till 200 nya polistjänster. I fråga om polisskola förutsättes därjämte, att kostnaden för polisskolan i Stockholm, vad den högre kursen beträffar, bestrides av statsverket redan från och med hösten 1925, för att det skall bliva möjligt att få kvalificerade aspiranter till de nya kriminalkonstapelsbefattningarna.

Statens årliga kostnadsökning

skulle vid ett fullständigt genomförande av det föreliggande förslaget ställa sig på följande sätt.

Ökat bidrag till personalkostnaden i polisdistrikt å landsbygden	kronor	712,700: —
Bidrag till kostnaden för kriminalpolispersonal efter avdrag av kostnaden för nuvarande länsdetektiver	»	165,000: —
Ålderstillägg till kriminalpolismän, som, då omorganisationen genomförts, kunna antagas hava tjänstgjort så länge, att ett ålderstillägg intjänats	»	20,000: —
Ökad kostnad för reservpolispersonal	»	105,000: —
Ökning av dyrtidstillägget	»	201,300: —
Pensionsbidrag till polismän, inklusive för landstingsområde anställda, och till kriminalpolismän	»	73,000: —
Bidrag till retroaktiva pensionsavgifter	»	38,000: —
Merkostnad för resor, traktamenten, telefon och telegram	»	125,000: —
Polisskola	»	60,000: —
Summa	kronor	1,500,000: —

För budgetåret 1925—1926

kan merkostnaden beräknas på följande sätt.

Hälften av årsbidraget till 200 nya polistjänster	kronor	75,000: —
Hälften av bidraget till kostnaden för kriminalpolispersonal	»	82,500: —
Hälften av årliga kostnadsökningen för reservpolispersonal	»	52,500: —
Ökning av dyrtidstillägg	»	42,200: —
Pensionsbidrag	»	27,500: —
Bidrag till retroaktiva pensionsavgifter	»	19,000: —
Merkostnad för resor, traktamenten, telefon och telegram	»	50,000: —
Polisskola	»	50,000: —
Engångskostnad för polisskolan	»	11,300: —
Summa	kronor	410,000: —

Man torde kunna räkna med *dels* att den nya polisorganisationen knappast redan under första halvåret kan ens hinna genomföras i sådan utsträckning, att hela ökningen av anslaget, 75,000 kronor, kommer att tagas i anspråk, och *dels* att det kommer att taga någon tid, innan kriminalpolismännen komma att bliva tillsatta, om nu överhuvudtaget kvalificerat folk till samtliga kriminalkonstapelsbefattningarna kan omedelbart stå till förfogande. På grund härav torde kostnadsökningen för första halvåret 1926 i verkligheten komma att bliva mindre än vad här beräknats.

För budgetåret 1926—1927

kan merkostnaden beräknas sålunda:

Bidrag till 400 nya polistjänster	kronor	300,000: —
Bidrag till kostnaden för kriminalpolispersonal	»	165,000: —
Transport	kronor	465,000: —

Transport	kronor	465,000: —
Kostnadsökning för reservpolispersonal	»	105,000: —
Ökning av dyrtidstillägg	»	110,500: —
Pensionsbidrag	»	66,500: —
Bidrag till retroaktiva pensionsavgifter	»	38,000: —
Merkostnad för resor, traktamenten, telefon och telegram	»	105,000: —
Polisskola	»	60,000: —
Summa	kronor	950,000: —

Av enahanda anledningar, som beträffande halvårsbudgeten för 1925—1926 berörts, torde jämväl den beräknade kostnadsökningen för budgetåret 1926—1927 vara för högt upptagen.

T a b l å

över det beräknade antalet polismän i polisdistrikt på landsbygden, exklusive köpingar, jämte kostnaderna härför i de särskilda länen.

Län	Befolkning å landsbygden, exklusive köpingar (i jämna tusental)	Beräknat antal fullt sysselsatta polismän	Nuvarande antal polismän, som erhålla avlöning ur polisanslaget	Nuvarande antal fjärdingsmän, som ej tillika äro polismän	Beräknad totalkostnad vid genomförd organisation	Nuvarande statsbidrag, exklusive vad som utbetalas till landstingspolis och extra landsfiskaler	Beräknad ökning av statsbidraget till polisdistrikten
Stockholms	196,000	113	67	125	276,125	85,900	6,200
Uppsala	102,000	44	21	77	96,560	11,000	21,200
Södermanlands	133,000	59	24	83	138,000	28,190	17,800
Östergötlands	200,000	76	24	130	168,950	21,855	34,500
Jönköpings	162,000	65	20	137	147,690	12,562	36,700
Kronobergs	144,000	52	7	101	114,200	6,250	31,800
Kalmar	183,000	71	16	125	153,000	10,000	41,000
Gotlands	46,000	16	2	90	35,000	1,100	10,600
Blekinge	105,000	39	6	56	86,800	6,500	22,500
Kristianstads	216,000	87	26	149	187,000	16,975	45,400
Malmöhus	252,000	128	58	181	290,975	56,400	40,600
Hallands	114,000	38	3	96	86,300	4,350	24,400
Göteborgs o. Bohus	167,000	66	17	102	152,730	27,000	23,900
Älvsborgs	233,000	87	17	236	195,700	21,000	44,300
Skaraborgs	199,000	71	?	266	154,200	10,995	40,400
Värmlands	221,000	94	28	117	206,000	18,825	49,900
Örebro	175,000	72	16	109	156,400	13,150	39,000
Västmanlands	116,000	52	18	68	118,250	23,860	15,600
Kopparbergs	219,000	89	20	119	197,000	33,300	32,400
Gävleborgs	208,000	86	36	74	197,115	29,200	36,600
Västernorrlands	235,000	105	30	94	242,100	79,990	700
Jämtlands	121,000	58	8	114	127,000	9,500	32,900
Västerbottens	178,000	74	14	62	164,000	7,900	46,800
Norrbottens	165,000	[1]) 82	[1]) 55	52	[1]) 182,400	[1]) 43,350	[1]) 17,500
	—	1,724	533	2,763	3,873,495	579,152	712,700

[1]) Polisbevakningen i Kiruna och Malmberget, som det jämväl i framtiden torde åligga vederbörande bolag att bekosta, ej här medräknad.

Bil.

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet.

Enligt Kungl. Maj:ts den 14 september 1924 givna bemyndigande har Herr Statsrådet kallat undertecknade att såsom sakkunniga inom departementet biträda med granskning av ett inom departementet utarbetat förslag till omorganisation av polisväsendet.

Sedan den sålunda begärda granskningen slutförts, få de sakkunniga avgiva följande utlåtande över berörda förslag, vilket jämte tillhörande kostnadsberäkning finnes här bifogat.

Den närmaste anledningen till att frågan om en omorganisation av polisväsendet upptagits till förnyad behandling är, såsom av Herr Statsrådets yttrande till statsrådsprotokollet den 20 juni 1924 framgår, riksdagens skrivelse den 8 april 1924, vari riksdagen, i anledning av en av herr Adolf Olsson i Gävle inom andra kammaren väckt motion, hemställde, att Kungl. Maj:t ville ägna frågan om omorganisation av rikets polisväsen förnyat övervägande och fortsatt utredning, därvid jämväl borde undersökas, huruvida en allmän polisförfattning för rikets städer och därmed jämförliga orter, så ock andra partiella reformer på ifrågavarande område lämpligen kunde genomföras i avvaktan på en slutlig lösning av polisreformen i dess helhet. I berörda motion hade gjorts gällande, att frågan om en reglering av polispersonalens ställning, den så kallade polisförfattningsfrågan, borde lösas utan sammankoppling med de ekonomiska frågorna, och motionären föreslog i enlighet härmed, att riksdagen måtte antaga ett motionen bifogat förslag till lag om polisväsendet i riket, vilket förslag, i väsentlig överensstämmelse med ett genom proposition för 1918 års riksdag framlagt förslag, innehöll bestämmelser angående kommuns skyldighet att draga försorg om sitt polisväsende samt angående polispersonalens ställning.

I nu föreliggande förslag har man synbarligen försökt att åstadkomma en så fullständig omorganisation av rikets polisväsende som med nuvarande statsfinansiella förhållanden över huvud taget är möjlig. Att man sålunda i huvudsak undvikit att gå de partiella reformernas väg, synes de sakkunniga vara en given fördel hos förslaget. Ett trängande behov av en reform av polisväsendet föreligger nämligen ej blott i avseende å polispersonalens ställning utan även i åtskilliga andra, för det allmänna utomordentligt viktiga avseenden. Sålunda är det otvivelaktigt, att man icke genom att allenast reformera polispersonalens ställning kan åstadkomma en ens någorlunda tillfredsställande effektivitet hos polis- och indrivningsväsendet å den egentliga landsbygden. Härför erfordras en bättre organisation av den verksamhet, som nu upprätthålles av fjärdingsmännen, ävensom större möjlighet att

vid tillfälligt behov åstadkomma nödig förstärkning av landsbygdens glesa polisbevakning än som med det gällande, på frivilliga överenskommelser grundade systemet numera lärer förefinnas. Ej heller kan man längre dröja med att ställa utbildad kriminalpolispersonal till förfogande för undersökningar angående brott, som förövats på landsbygden och i mindre städer. Det nu sagda innefattar givetvis intet förnekande av att, åtminstone vad landsbygden beträffar, den osäkerhet, som kännetecknar polispersonalens och fjärdingsmännens ställning icke blott rättsligt, utan i minst lika hög grad ekonomiskt, innebär både en synnerligen allvarlig olägenhet för personalen själv och en fara för rättssäkerheten. Men denna fråga kan icke tillfredsställande lösas utan att man upptager till behandling vissa av organisationens grunddrag, och den får ej heller skymma undan andra reformspörsmål.

Förslaget, som i väsentliga punkter ansluter sig till det av undertecknad Linnér under år 1922 utarbetade, är byggt på följande principer: Polisväsendet skall liksom hittills vara en kommunal angelägenhet, och även i den mån det är fråga om polisverksamhet, som avser riket i dess helhet, skall den kommunala organisationsformen bibehållas. Polisväsendet i städerna och de köpingar, som enligt gällande bestämmelser äro pliktiga att själva bekosta sin polispersonal, kommer att i stort sett bliva organiserat på samma sätt som nu. På landsbygden i övrigt ersättas de nuvarande polismännen och fjärdingsmännen av polismän av ny typ, vilka, såsom regel fullt sysselsatta av sin tjänst, skola på en gång ombesörja såväl den egentliga polisverksamheten som indrivnings- och annan handräckningsverksamhet. De största städerna äro skyldiga att mot viss gottgörelse tillhandahålla reservpolispersonal för att vid tillfälligt behov av polisförstärkning å annan ort där biträda vid upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet. I de största städerna skola vidare stationeras kriminalpolismän för de orter, där man icke kan räkna med stadigvarande behov av dylik personal, alltså framför allt för användning å landsbygden. Kostnaderna för de under normala förhållanden behövliga polisanordningarna i städerna och de köpingar, som enligt gällande bestämmelser äro pliktiga att själva bekosta sin polispersonal, skola fortfarande helt bäras av vederbörande kommuner. Till personalkostnaderna för landsbygden utom berörda köpingar bidrager staten med en tredjedel, medan övriga kostnader åvila vederbörande kommuner. Staten bestrider därjämte ej blott kostnaden för de för hela rikets behov erforderliga anordningarna, däribland en för riket gemensam, till Stockholm förlagd polisskola, utan jämväl kostnaden för reservpolispersonal samt för ovanberörda, i de största städerna stationerade kriminalpolispersonal. Landstingens polisorganisation lämnas i huvudsak orubbad. Polispersonalens ställning regleras, därvid å ena sidan sörjes för att anställningen erhåller sådan fasthet, att personalen kan fullgöra sitt viktiga värv utan personliga hänsyn, och å andra sidan personalen garanteras en tillfredsställande gottgörelse för sitt arbete. En viss kontroll över den kommunala organisationens effektivitet har förbehållits statens myndigheter.

Av statsfinansiella skäl är det för närvarande uppenbarligen omöjligt att genomföra en polisreform på basis av statsbidrag till städer och ovanberörda köpingar. Vid sådant förhållande torde det också få anses skäligt, att statsmakterna icke i vidare mån än som förslaget medgiver göra anspråk på förfoganderätt över nämnda samhällens polispersonal. Enligt de sakkunnigas mening lärer man ock, så vitt nu kan bedömas, med den i förslaget upptagna organisationen kunna på ett tillfredsställande sätt sörja för den allmänna ordningen. De sakkunniga vilja även i övrigt uttala sin anslutning i princip till förslagets allmänna grunder.

Vidkommande åter förslagets detaljbestämmelser hava de sakkunniga — som icke ansett sig hava att ingå på granskning av de i förslaget förekommande pensioneringsbestämmelserna av teknisk natur och icke heller haft anledning att överväga, huruvida vid en viss tidpunkt polisskola bör inrättas å annan eller andra orter än i Stockholm — beträffande förslaget till lag om polisväsendet i riket funnit sig böra framställa anmärkningar i följande hänseenden.

I 12 § har upptagits bestämmelse om att polisnämnd skall finnas såväl i varje landstingsområde som i varje stad, som ej deltager i landsting. 1922 års förslag innehöll däremot föreskrift om att polisnämnd skulle finnas i varje län och därutöver i städerna Stockholm, Göteborg och Malmö. De nya polisnämndsdistrikt, som genom den föreslagna ändringen skulle tillskapas, synas emellertid de sakkunniga vara allt för små, och det föreligger i följd härav enligt de sakkunnigas förmenande i fråga om dessa distrikt risk för att polisnämndernas ledamöter icke skulle kunna i så hög grad, som önskligt vore, frigöra sig från lokala synpunkter och intressen. De sakkunniga hemställa härutinnan om en återgång till 1922 års förslag. Bifalles denna hemställan, erfordras jämväl föreskrifter angående den ordning, i vilken landstingen i Kalmar län skola utöva sin rätt att tillsätta ledamöter i länets polisnämnd. Dessa föreskrifter kunna lämpligen avfattas i överensstämmelse med de stadganden, som härom förefinnas i 13 § 4 stycket i 1922 års förslag till lag om polisväsendet i riket samt i sista stycket av den vid samma förslag fogade övergångsbestämmelsen.

Medan enligt 1922 års förslag varje beslut, som av kommunal korporation fattades i fråga, som berör polisväsendets organisation, skulle underställas Konungens befallningshavandes prövning, innehåller 13 § i nu ifrågavarande lagförslag en bestämmelse, enligt vilken underställning skall ske allenast i fråga om beslut, som avser polispersonalen tillkommande förmåner av ekonomisk art. Konsekvensen av ändringen är uppenbarligen den, att Konungens befallningshavande i andra frågor än nyssberörda avlöningsfrågor kan öva inflytande på kommuns åtgöranden beträffande polisväsendet endast i den formen, att Konungens befallningshavande, då kommun finnes uppenbarligen åsidosätta sina skyldigheter i avseende å polisväsendet, uppmanar och eventuellt ålägger kommun att fullgöra desamma. Den mjukare form för ingripande, som ligger i Konungens befallningshavandes rätt att vägra fastställelse, skulle således icke stå till buds. Visserligen torde underställ-

ningsinstitutet erbjuda allenast en begränsad möjlighet till inverkan på kommunerna, i det att Konungens befallningshavande säkerligen icke skulle kunna anses berättigad att vid prövning av underställt beslut ålägga kommun en utvidgning av den förefintliga polisorganisationen. Men den rätt att förhindra en nedskärning därav, som en underställningsföreskrift skulle lämna Konungens befallningshavande, måste betraktas såsom en garanti av värde. De sakkunniga hava icke förbisett, att den ändring, som på ifrågavarande punkt vidtagits, föranletts därav, att man velat i görligaste mån undvika bestämmelser, som kunna sägas på något sätt innebära en inskränkning av den kommunala självbestämningsrätten. Utan att vilja förneka det riktiga i att kommunens rätt att i första hand besluta angående sitt polisväsende bör lämnas obeskuren, måste dock de sakkunniga ifrågasätta, om man ej här gått för långt. Åtminstone i det fall, att en kommun utan bärande skäl vill inskränka sin personalorganisation, synes underställningsplikten innefatta ett välbehövligt skyddsmedel mot förhastade beslut. De sakkunniga förorda alltså, att underställningsskyldighet statueras ej blott i de avseenden, förevarande paragraf upptager, utan jämväl i avseende å den ordinarie polispersonalens antal.

15 § i ifrågavarande lagförslag innehåller i andra stycket bestämmelse om att, då något av de polisdistrikt, vari riket enligt förslaget skall vara indelat, skall bestå av område från mer än en kommun, de i distriktet ingående kommunerna skola bilda kommunalförbund för polisverksamhetens upprätthållande. Ehuru det icke kan förnekas, att i det här avsedda fallet ett gemensamt organ ofta kan erfordras, synes det dock de sakkunniga icke nödvändigt att undantagslöst betunga vederbörande med plikten att bilda ett kommunalförbund. Då exempelvis förhållandena icke äro mera invecklade än att kommunernas hela polisverksamhet består i avlönandet av en polisman, torde erforderliga åtgärder kunna åstadkommas genom överenskommelse kommunerna emellan. De sakkunniga förorda därför, att plikt att bilda kommunalförbund stadgas allenast för det fall, att Konungens befallningshavande prövar dylikt förbund erforderligt. Verkställes en ändring enligt vad sålunda anförts, erfordras jämväl ett direkt stadgande om huru kostnaden för polisverksamheten skall fördelas emellan kommuner, som tillsammans bilda polisdistrikt men icke sammanslutit sig till kommunalförbund.

Medan enligt nu gällande lag om fjärdingsmansbestyrets utgörande — liksom enligt 1922 års förslag — avlöning till fjärdingsman, som är gemensam för flera kommuner, skall utgöras efter enahanda grund, som för kommunalutskylder i allmänhet är eller kan varda föreskriven, låter förslaget kommuner, som tillsammans bilda ett polisdistrikt, deltaga i polisdistriktets utgifter i förhållande till polispersonalens sannolika användning i de olika kommunerna. Enligt de sakkunnigas förmenande saknas emellertid anledning att härutinnan helt frångå gällande lags ståndpunkt. I flertalet fall torde man med denna komma till fullt tillfredsställande resultat; i de fall, där den sålunda förordade fördelningsgrunden icke kan anses lämplig, lärer man i allmänhet kunna förvänta, att kommunerna själva skola överenskomma

om annan fördelningsgrund. Med de undantagsfall, i vilka en dylik överenskommelse ej kan komma till stånd, synes man lämpligast komma till rätta genom ett stadgande om att Konungens befallningshavande, då Konungens befallningshavande — i enlighet med vad ovan föreslagits — ålägger kommuner att bilda kommunalförbund, tillika skall äga att bestämma den grund för kostnadernas fördelning, som kan anses skälig. Härigenom skulle Konungens befallningshavande erhålla möjlighet att framtvinga en för det särskilda fallet bättre lämpad fördelningsgrund än den allmänna utan att nödsakas att för mer än ett fåtal fall företaga den grannlaga prövning, som enligt förslaget skulle åläggas Konungens befallningshavande. De sakkunniga hemställa alltså, att fördelningen av polisdistriktets utgifter måtte regleras i enlighet med vad här yttrats.

Beträffande övergången till den nya polisorganisationen innehåller förslaget, att de nya bestämmelserna skola träda i kraft den 1 januari 1926 i avseende å städer, vissa köpingar och landsting, eller med andra ord, såvitt förslaget angår kommunala bildningar, å vilka man enligt förslaget icke lägger några egentligen nya bördor i ekonomiskt avseende. Övriga polisdistrikt på landsbygden erhålla åter en övergångstid av ej mindre än sex år, och det förutsättes därvid, att kommunerna frivilligt skola genomföra den nya organisationen i ungefär den utsträckning, som statsmedel härför ställas till förfogande, det vill — efter vad av den till förslaget hörande kostnadsberäkningen framgår — säga, att för vart och ett av övergångsåren polisdistrikt med sammanlagt ungefär 200 fullt sysselsatta polismän skola bringa den nya lagstiftningen i tillämpning. Även om man kunde räkna med, att kommunerna frivilligt överginge till det nya systemet i den omfattning, som sålunda förutsatts, skulle den här föreslagna anordningen medföra den olägenheten att den under övergångstiden icke möjliggjorde ingripande mot kommun, i vilken en förbättrad polisorganisation vore särskilt av behovet påkallad. Denna olägenhet har måhända ansetts uppvägd genom de fördelar, som onekligen äro förenade med den relativa dispositionsrätt, förslaget medgiver kommunerna. Emellertid synes det de sakkunniga föga sannolikt, att mer än på sin höjd de kommuner, för vilka den nya organisationen innebär besparing eller åtminstone icke medför nämnvärd utgiftsökning, skola frivilligt genomföra densamma. Under sådana förhållanden riskerar man, att den föreslagna övergångsregeln leder därtill, att den nya polisorganisationens genomförande för den egentliga landsbygdens del praktiskt sett uppskjutes ända till år 1932. Att ett dylikt icke åsyftat uppskov skulle vara förenat med olägenheter i olika avseenden, torde ligga i öppen dag. Att behovet av ett genomförande av den nya organisationen jämväl för berörda del av landsbygden är av trängande natur så väl med hänsyn till personalens berättigade intressen som med hänsyn till rättssäkerheten, har redan framhållits. Och svårigheten att på en gång över så gott som hela landet genomföra en omfattande nyordning liksom svårigheten att samtidigt rekrytera mellan 1,000 och 2,000 nya polisbefattningar tarvar ingen närmare utläggning. För att de olägenheter, som sålunda äro för-

bundna med det föreslagna systemet, må kunna undvikas, torde enligt de sakkunnigas uppfattning någon annan utväg icke förefinnas än att låta Kungl. Maj:t inom ramen av det anslag, som för varje år ställes till förfogande, och med hänsyn till nuvarande befattningshavares anställningsvillkor bestämma, när varje särskilt distrikt skall övergå till det nya systemet. Det torde därvid böra i lagen uttryckligen angivas, att vid beslut härom hänsyn skall tagas till behovet av en förbättring av polisväsendet i den ena eller andra orten. De sakkunniga hemställa alltså, att övergångsbestämmelsen måtte omarbetas i enlighet med vad sålunda anförts.

På sätt av den förut lämnade redogörelsen för förslaget framgår skall landsbygdens och de mindre städernas behov av kriminalpolispersonal fyllas därigenom, att vid de största städernas poliskårer anställas polismän för kriminalpolisverksamhet utanför vederbörande stad. Denna organisation hava de sakkunniga, såsom redan framhållits, förordat. Däremot synes för ett visst fall ett undantag från de föreslagna bestämmelserna påkallad. I Malmöhus län är för närvarande den av landstinget anställda polispersonalen huvudsakligen organiserad för kriminalpolisverksamhet. Av nämnda personal, som består av en kommissarie och tio konstaplar, äro kommissarien och åtminstone två av komstaplarna fullt lämpliga för kriminalpolisverksamhet, för vilket ändamål de under de senaste åren jämväl varit nära nog uteslutande använda. Ifrågavarande personal har också i stor utsträckning av landsfogden och landsfiskalerna i länet anlitats för spaningsverksamhet. Då sålunda i Malmöhus län finnes en kriminalpolisorganisation, som enligt vad de sakkunniga inhämtat fungerat på ett fullt tillfredsställande sätt, synes det lämpligt att låta denna organisation fortfarande bestå. De sakkunniga hemställa i följd härav om upptagandet av en särskild övergångsbestämmelse, enligt vilken landstinget i Malmöhus län skall äga att organisera sådan kriminalpolisavdelning, som avses i 6 § 2 stycket av förslaget, och följaktligen för denna avdelning åtnjuta statsbidrag i den omfattning, som föreslagits beträffande kriminalpolisavdelning av nyssberörda art.

Särskilt yttrande av undertecknad Linnér bifogas.

OSCAR VON SYDOW.

S. LINNÉR. S. H. KVARNZELIUS. HJ. KJÄLL.

Stockholm den 16 oktober 1924.

Bil.

Särskilt yttrande av landshövdingen Linnér.

Beträffande förslagets allmänna grunder.

Den år 1922 föreslagna polisorganisationen vilade på samverkan mellan stat och kommun på det sätt, att varje primärkommun och landsting skulle äga att i första hand besluta angående polisväsendet inom sitt område med därefter följande kontroll av statsmyndighet. Någon ökning av nuvarande numerär föreskrevs däremot icke utom med avseende å kriminalpolisen.

För att det oaktat vinna en verklig förbättring av organisationens effektivitet, stadgades, att hela personalen, både ordningspolis och kriminalpolis, skulle få användas var som helst i riket, blott med det förbehåll, att biträde till annat område borde vägras i den mån det var oundgängligen nödvändigt för att kunna upprätthålla polisverksamheten i det område, varifrån hjälp begärdes. Befattningshavarnas rörlighet skulle således ersätta svagheten i antalet. Därjämte stärktes polisväsendet genom att de särskilda lokalavdelningarna voro sammanfogade till länsenheter under ledning av en gemensam chef med åklagar- och polisverksamheten till uteslutande uppgifter.

I det föreliggande departementsförslaget har man avstått från chefsinstitutionen. Ekonomiska skäl torde också göra denna reduktion nödvändig. Vida betänkligare synes det vara, att man inskränkt möjligheten att förfoga över de lokala polisstyrkorna till ett relativt obetydligt, i lag fastställt antal. Därmed har organisationen förlorat den elasticitet, som var det äldre förslagets styrka. I fråga om spaningsverksamheten får man nu icke ens vid grova brott möjlighet att alltid använda de bäst utbildade krafterna. Då det gäller att upprätthålla ordningen, kan man bliva nödsakad att anlita militärhjälp, även om ett antal skolade polismän skulle gjort bättre verkan och utan olägenhet kunnat avvaras i sin hemort.

Den försämring, som det föreliggande förslaget sålunda innebär i jämförelse med det tidigare, synes icke med nödvändighet sammanhänga med den av finansiella skäl intagna ståndpunkten att statsbidrag icke skall utgå till städer eller köpingar, vilka på grund av äldre bestämmelser äro skyldiga att bekosta erforderlig polispersonal. Förslaget fastslår kommunernas skyldighet att hålla den polisorganisation, som kräves för polisverksamheten inom deras eget område. För städerna på grund av sedvanerätt liksom för nyssnämnda köpingar på grund av positiva föreskrifter torde skyldigheten överensstämma med vad som redan nu gäller. Måttstocken för den organisation, skyldigheten omfattar, är visserligen det lokala behovet, men därav behöver icke följa att organisationens användning för utomlokala behov skall förutsätta statsbidrag. Det lärer kunna påvisas andra områden, där en av viss kommun bekostad anordning för ett statligt ändamål får tagas i anspråk för att fylla ett större behov än det själva kommunens invånare representera.

Om detta är riktigt synes det dock vara skäligt, att alla de större städerna, vilkas polispersonal liksom hittills i de flesta fall kommer att anlitas för polishjälpen, kunna påräkna ett regelbundet bidrag till sitt polisväsende efter ungefär den metod, det föreliggande förslaget anvisar. Det förefaller emellertid i anslutning till de nuvarande kontrakten angående reservpolis lämpligt att gå något längre ned i avseende å städernas storlek än som skett i departementsförslaget. Sistnämnda förändring har den praktiska betydelsen, att man särskilt i Norrland ger ett visst stöd åt de större städernas polisorganisationer. Efter den här förordade beräkningsgrunden blir däremot sammanlagda antalet av de polismän, för vilka bidrag alltid skall utgå, något lägre än enligt departementsförslaget. Utöver det fasta statsbidraget bör staten åtaga sig utgifterna för varje förekommande förflyttning.

Enligt vad sålunda antytts bör stadgas, att om den för visst område anställda polispersonalen vid särskilt tillfälle befinnes otillräcklig för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet inom området eller där verkställa spaning eller annan undersökning angående brott, må befattningshavare från annat område för ändamålet användas, såvitt det kan ske med behörigt upprätthållande av polisverksamheten inom sistnämnda område.

I stad med mer än 10,000 invånare eller, där i annat län än Stockholms icke finnes någon stad med sådant invånarantal, i den stad inom länet, Konungen bestämmer, skall polisstyrkan vara så stor, att under vanliga förhållanden en polisman för varje påbörjat tal av 10,000 invånare, dock minst 3 polismän, kunna användas till biträde med ordningens upprätthållande å annan ort.

I fråga om kriminalpolisen bör departementsförslagets personalförstärkning bibehållas vid sidan av den allmänna disponibiliteten av hela kriminalpolispersonalen.

I fråga om statsbidrag bör stadgas, att till stad med mer än 10,000 invånare eller annan stad, som enligt Konungens förordnande skall hava särskild förpliktelse att tillhandahålla polispersonal, skall statsbidrag utgå med $^1/_3$ av sammanlagda årliga löneförmånerna i lägsta löneklassen för varje polisman, som enligt vad förut angivits beräknas för användning till biträde med ordningens upprätthållande å annan ort. Har polisman tjänstgjort utom det område, för vilket han är anställd, skola kostnaderna för rese- och dagtraktamenten och andra särskilda utgifter samt, om den tjänstgörande polismannens avlöning eljest icke helt bekostas av statsverket, jämväl hans avlöning under tjänstgöringstiden ersättas av statsmedel. Bestämmelserna i departementsförslaget 14 § 1—4 samt 7 och 8 mom. bibehållas oförändrade.

Beträffande 1 §.

Termen polisdistrikt är i första paragrafen av departementsförslaget använd såsom beteckning för ett visst område, vilket ur polisorganisationens synpunkt passar att utgöra en enhet. Däremot framgår av 15 § i förslaget, att det icke är avsett att polisdistriktet såsom sådant skall vara någon kommunal bildning med ekonomisk innebörd. Av organisatoriska skäl är det önskvärt att kunna förena vissa av de köpingar, som enligt särskild bestämmelse äro pliktiga att bekosta för köpingen erforderlig polispersonal, med kringliggande landsbygd till ett gemensamt polisdistrikt. Man torde därigenom vinna en billig och smidig anordning för några landsbygdsområden. Vid sådant förhållande förefaller det mindre lämpligt att, på sätt förslaget innehåller, genom lagen förhindra en dylik förening. Jag hemställer därför att andra stycket i första paragrafen måtte inskränkas till städerna.

Den här föreslagna ändringen förutsätter icke med nödvändighet den av mig förut förordade omläggningen till större rörlighet, ehuru den givetvis står i god överensstämmelse därmed.

Bil.

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet.

Enligt Kungl. Maj:ts den 31 oktober 1924 givna bemyndigande har Herr Statsrådet kallat undertecknade att inom socialdepartementet biträda med granskning av ett inom departementet utarbetat förslag till omorganisation av polisväsendet i riket.

Sedan den sålunda påkallade granskningen slutförts, få de sakkunniga avgiva följande utlåtande över förslaget.

För de sakkunniga står det klart, att behovet av en reform av rikets polisväsen numera av olika anledningar gör sig gällande med sådan styrka, att med ett genomförande av en dylik reform icke längre bör anstå. Den organisation, som i det föreliggande förslaget utformats, är enligt de sakkunnigas förmenande i sina huvuddrag väl lämpad för våra förhållanden. De sakkunniga kunna alltså förorda, att nämnda förslag lägges till grund för lagstiftning i ämnet.

Såsom en väsentlig svaghet hos förslaget måste emellertid betecknas, att de kommunala representationerna erhållit ett alltför ringa inflytande å polisväsendet. Kravet på en ökning av nämnda representationers inflytande härutinnan är nästan lika gammalt som kravet på en polisreform, och enligt de sakkunnigas övertygelse är ett tillmötesgående av det förra kravet en nödvändig förutsättning för en lycklig lösning av polisreformen i dess helhet. De sakkunniga vilja visserligen icke förneka, att den i förslaget upptagna bestämmelsen om disciplinfrågors prövning av en polisnämnd, bestående av en domare såsom ordförande och två ledamöter, utsedda av vederbörande landsting eller stadsfullmäktige, innefattar ett framsteg gentemot vad som nu gäller. Men man kan ej stanna härvid. I en reformerad polislagstiftning måste man ej blott — såsom här skett — tillgodose personalens intresse av ett fullt objektivt disciplinärförfarande, vid vilket den allmänna opinionen kan bliva tillbörligt beaktad. Av ännu större vikt är, att de folkligt-kommunala synpunkterna få göra sig gällande vid polispersonalens tillsättande samt att kommunerna erhålla möjlighet att, där så finnes behövligt, genom ett särskilt kommunalt organ iakttaga sina intressen, speciellt de ekonomiska, i avseende å polisväsendet. De bestämmelser, varmed förslaget i enlighet med det anförda bör kompletteras, böra enligt de sakkunnigas förmenande lämpligen erhålla följande innehåll. För varje län liksom för Stockholm uppdrages tillsättandet av ordinarie befattningshavare vid polisväsendet — med de undantag, som angivas i 11 § sista stycket i

förslaget till lag om polisväsendet i riket — ävensom uppsägning av ordinarie befattningshavare, vilka icke erhållit konstitutorial, och av extra befattningshavare, som varit anställda vid polisväsendet i minst två år, samt den disciplinära bestraffningsmyndigheten åt en av staten bekostad polisstyrelse. Gränsen emellan de disciplinmål, som polisstyrelsen skall pröva i första hand, och dem, vari polisstyrelsen skall vara besvärsinstans, kan lämpligen bestämmas på det sätt, som skett i förslaget. Polisstyrelsen bör bestå av två av Kungl. Maj:t tillsatta ledamöter samt tre ledamöter, utsedda, för så vitt polisstyrelsen skall behandla fråga rörande polispersonal på landsbygden eller i stad med mindre än 10,000 invånare, av vederbörande landsting och, om fråga, avseende personal i stad med minst nämnda invånarantal, skall behandlas, av stadens fullmäktige. Samtliga ledamöter utses jämte suppleanter för fyra år i sänder. Av de av Kungl. Maj:t tillsatta ledamöterna, vilka ju skulle komma att deltaga i avgörandet av alla hithörande frågor för länet, bör den ena vara polisstyrelsens ordförande. En av dessa ledamöter bör — med hänsyn till att disciplinfrågor skola inför polisstyrelsen företagas till muntlig handläggning — vara ordinarie lagfaren underdomare. Disciplinfrågor böra icke få behandlas, om ej sistnämnda ledamot är närvarande. I övrigt bör för beslutmässighet erfordras, att minst fyra ledamöter äro närvarande. Då beslut skall fattas i disciplinmål, bör omröstning ske enligt de regler, som i rättegångsbalken finnas meddelade angående omröstning till dom i brottmål. I tillsättningsfrågor däremot bör avgörandet ske enligt reglerna för omröstning till dom i civila mål, det vill här säga, att som polisstyrelsens beslut skall gälla den mening, för vilken enkel röstövervikt erhållits, eller om lika röstetal förefinnes för olika meningar, den mening, till vilken ordföranden eller, därest ordföranden står ensam och de övriga två mot två, vice ordföranden anslutit sig. Tillsättande av icke ordinarie personal bör liksom meddelande av begärt avsked samt uppsägning av extra personal med mindre anställningstid än två år ankomma för landsbygden å länsstyrelsen och för stad å vederbörande polischef. I varje kommun, som icke ingått i ett för polisverksamhetens upprätthållande bildat kommunalförbund — och under kommuner inbegripas här liksom i det följande jämväl municipalsamhällen och köpingar, vilka icke utgöra egna kommuner — böra vidare vederbörande fullmäktige, respektive allmänna rådstugan eller stämman, äga att tillsätta en polisnämnd, bestående av fem ledamöter jämte suppleanter. Dylik polisnämnd, vilken lika litet som polisstyrelsen må taga befattning med befälet över polispersonalen, skall hava att *dels* uppgöra förslag till löne-, omkostnads- och, i förekommande fall, pensionsstat för polisväsendet i polisdistriktet samt till erforderliga ändringar i dess polisorganisation, *dels* besluta i ärenden angående förvaltningen av de till polisväsendet anslagna medlen och av de för polisväsendet använda fastigheterna och *dels* till vederbörande myndigheter avgiva yttranden eller göra framställningar i frågor av betydelse för polisväsendet. I de kommuner, där polisnämnd icke finnes tillsatt, lärer det även utan uttryckligt stadgande vara klart, att polisnämndens funktioner

skola tillkomma redan förefintliga kommunala organ, liksom något stadgande icke torde erfordras för att fastslå, att för landsting eller för kommunalförbund, som nyss berörts, berörda funktioner skola utövas av landstingets förvaltningsutskott, respektive förbundets direktion. Till ledamot av polisstyrelse eller polisnämnd bör, med hänsyn till vederbörandes tjänsteställning, ej få utses polischef eller någon, som under polischef har anställning vid polisväsendet. Såväl de kommunalt tillsatta ledamöterna i polisstyrelsen som polisnämndens ledamöter böra jämte suppleanter utses proportionellt, om yrkande om sådant valsätt i vederbörlig ordning framställes.

Vad angår kommun eller kommunalförbund på landet eller stad, som har mindre än 10,000 invånare, lämnar den sålunda föreslagna organisationen icke med visshet polisstyrelsen tillfälle att erhålla kännedom om den opinion, som i tillsättningsfråga kan förefinnas i den särskilda orten. För befordrande av ett förtroendefullt förhållande emellan polispersonalen och befolkningen måste det emellertid, även med den av de sakkunniga föreslagna ordningen för personalens tillsättande, anses motiverat, att vederbörande polisdistrikt här erhåller rätt att genom något sitt organ yttra sig över sökande till ledig polisbefattning. I polisdistrikt, i vilket polisnämnd tillsatts, kan nämnda organ icke gärna bliva något annat än polisnämnden. I polisdistrikt, där polisnämnd icke befinnes erforderlig — och behov av polisnämnd lärer knappast förefinnas mer än i de större städerna — torde befogenheten att avgiva yttrande angående de sökande böra uppdragas åt något redan förefintligt kommunalt organ. Efter övervägande av de olika möjligheter, som härutinnan erbjuda sig, hava de sakkunniga stannat för att föreslå, att ifrågavarande uppgift överlämnas åt den verkställande kommunala myndigheten, alltså på landsbygden vederbörande nämnd eller, vad beträffar kommunalförbund, dess direktion och i stad magistraten eller stadsstyrelsen. Innan här omförmälda yttrande avgives, torde lämpligen vederbörande polischefs yttrande i ärendet böra föreligga.

Till närmare motivering av den sålunda föreslagna organisationen, vilken torde böra i dess helhet regleras genom lag och icke i administrativ ordning, må ytterligare följande framhållas. Polisväsendet är i hög grad en statlig angelägenhet. Vid sådant förhållande är det motiverat, att staten, oavsett i vad mån den förpliktar sig att deltaga i kostnaden för polisväsendet, erhåller ett icke alltför ringa inflytande på tillsättning och bestraffning av polispersonalen. Att exempelvis låta statliga organ sakna all befogenhet att medverka vid tillsättandet av kriminalpolismän, särskilt sådana, som helt bekostas av statsmedel, skulle uppenbarligen icke vara tillfredsställande. Men å andra sidan måste jämväl kommunerna, vilka helt eller till en väsentlig del skola gälda kostnaden för polisväsendet, tillerkännas inflytande i ifrågavarande avseenden. De sakkunniga hava därför funnit sig böra föreslå en statlig-kommunal institution för behandling av bestraffnings- samt viktigare tillsättningsfrågor. Mot den föreslagna polisstyrelsen kommer kanske att anmärkas, att i densamma icke inrymts någon representant för de myndigheter, som hava ansvaret för rättssäkerhetens upprätthållande.

En sådan anmärkning skulle dock icke vara befogad. Vid tillsättande av ledamöter i polisstyrelse lärer nämligen Kungl. Maj:t otvivelaktigt komma att tillse, att berörda myndigheter bliva däri företrädda. I de flesta län torde det väl finnas lämpligast, att vederbörande landshövding utses till ledamot och ordförande i styrelsen, om också en sådan anordning icke synts böra fastslås såsom undantagslös regel.

Genom den föreslagna ordningen med polisstyrelse och kommunala polisnämnder vill det synas, som om såväl kommunernas som polispersonalens intressen skulle bliva vederbörligen tillgodosedda. Därigenom skapas en möjlighet att, med borteliminerande av rent lokala synpunkter, likväl bereda befolkningen tillfälle att genom valda förtroendemän medverka vid utseende av polismännen, och därigenom förverkligas en demokratisk ordning för förvaltningen av de för polisväsendet anslagna kommunala medlen. Med de grunder, enligt vilka polisstyrelsen och polisnämnden enligt de sakkunnigas förslag skola vara sammansatta, hade det uppenbarligen icke varit förenligt att låta lokal polischef eller representant för personalen erhålla plats i den ena eller den andra av de två institutionerna. Då de sakkunniga därvid gått så långt, att de föreslagit förbud för polischef och honom underordnad polispersonal att taga säte i polisstyrelse eller polisnämnd, hava de sakkunniga framför allt tänkt på angelägenheten av att ifrågavarande institutioner skola framstå såsom fullständigt opartiska i de frågor, som de skola hava att handlägga. Det sagda har avseende ej blott på tillsättnings- och bestraffningsfrågor, utan även å bland annat löne- och övriga anslagsspörsmål, i vilka såväl polischef som annan befattningshavare vid polisväsendet lätteligen måste komma att åtminstone uppfattas såsom representant mera för egna och kårens intressen än för vederbörande samhälles.

Var gränsen bör dragas emellan de städer, som själva skola utse representanter i polisstyrelsen, och dem, som skola representeras av de av landsting utsedda ledamöterna, är givetvis en lämplighetsfråga. Klart är emellertid, att gränsen måste bestämmas så, att de särskilda ledamöternas deltagande i polisstyrelsen icke blir alldeles sporadiskt. Med hänsyn härtill synes särskild representationsrätt ej böra tillerkännas stad med mindre än 10,000 invånare.

I fråga om kostnaden för polisreformens genomförande hava de sakkunniga funnit de statsfinansiella skälen mot ett generellt statsbidrag till städerna och de köpingar, som enligt särskilda bestämmelser äro pliktiga att bekosta för dem erforderlig polispersonal, vara så vägande, att de sakkunniga därutinnan måste ansluta sig till förslagets ståndpunkt. Vad åter landsbygdens poliskostnader beträffar vilja däremot de sakkunniga uttala sig för samma procentuella bidrag, som nu utgår till de så kallade extrapoliserna, och det har synts de sakkunniga skäligt, att därest statsbidraget till personalkostnaden å landsbygden sålunda höjes till 50 %, jämväl de städer, som skola tillhandahålla reservpolis, erhålla motsvarande höjning av den gottgörelse härför, som enligt förslaget skall utgå.

Utöver de mera principiella anmärkningar mot förslaget, som de sakkunniga sålunda funnit sig böra framställa, hava de sakkunniga — vilka liksom de sakkunniga, som tidigare granskat förslaget, icke ansett sig hava att ingå på bedömande av de i förslaget förekommande pensioneringsbestämmelserna av teknisk natur — beträffande vissa detaljbestämmelser funnit erinringar i följande avseenden befogade.

I 5 § av den föreslagna lagen om polisväsendet i riket föreslås upprättandet av en reservpolisorganisation, varigenom med nuvarande befolkningssiffror de större städerna skulle bliva förpliktade att tillhandahålla en reservpolisstyrka av intill 234 man. De sakkunniga hava för sin del funnit, att en dylik i lag reglerad reservpolisorganisation bör förefinnas samt att densamma bör göras så omfattande, att för ordningens upprätthållande militär hjälp icke skall behöva anlitas, men de sakkunniga hava icke blivit övertygade om att en så stor numerär som den föreslagna är nödvändig. Utan att förbise, att skyldigheten att tillhandahålla reservpolispersonal i regel kan fullgöras av vederbörande städer utan ökning av personalen och att det således närmast är fråga om, med huru stort belopp staten skall ersätta städerna för att de bespara staten den högst betydande kostnaden för en helt statsavlönad reservpolisstyrka — en organisationsform, som av skäl, vilka här icke torde behöva närmare utvecklas, icke är att förorda — och om vad staten skall kräva för denna ersättning, förmena de sakkunniga, att med hänsyn till den förbättring, som landsbygdens polisväsen genom det föreliggande förslaget bör vinna, ungefär den numerär, som man för närvarande genom frivilligt åtagande av kommunerna organiserat, kan betraktas såsom tillräcklig. I enlighet härmed föreslås, att skyldigheten att hålla reservpolis bestämmes så, att stad med minst 10,000 invånare förpliktas att tillhandahålla en polisman för varje fullt tal av 10,000 invånare, dock minst tre polismän, samt att skyldighet att tillhandahålla 3 polismän därjämte, efter Kungl. Maj:ts förordnande, ålägges en stad i varje län, som icke äger någon stad med 10,000 invånare. Härigenom skulle reservpolisstyrkan erhålla en numerär av 186 man mot nuvarande 185.

Enligt 8 § i förslaget till lag om polisväsendet i riket skall det åligga polisdistrikt att draga försorg om bland annat uniformering av distriktets polispersonal. Skulle denna bestämmelse innefatta, att polisdistrikt alltid skall vara pliktigt att in natura tillhandahålla personalen erforderliga uniformspersedlar, måste de sakkunniga rikta en bestämd gensaga mot densamma. De sakkunniga förutsätta emellertid, att bestämmelsen icke fastslår, på vad sätt polisdistriktet skall fullgöra sin skyldighet i förevarande avseende, utan att det enligt förslaget skall stå polisdistrikt fritt att välja emellan att tillhandahålla uniformspersedlar in natura och att ålägga befattningshavarna att själva anskaffa sådana mot särskild beklädnadsersättning eller mot det att lönen bestämmes med hänsyn till ifrågavarande skyldighet.

Nämnda paragraf ålägger vidare polisdistrikt att draga försorg om arrestlokal. Då enligt de sakkunnigas förmenande erfarenheten från landsbygden

visat, att man där icke längre kan reda sig med allenast de fåtaliga och ofta avlägset belägna häradshäktena, äro bestämmelser, varigenom för landsbygdens del tillskapandet av erforderligt antal arrestlokaler garanteras, av behovet påkallade. De sakkunniga kunna ej heller finna annat än att den föreslagna bestämmelsen är så avvägd, att den möjliggör ett hänsynstagande till förhållandena å varje särskild ort, och man torde med densamma ej behöva befara, att polisdistrikt skall förpliktas att hålla arrestlokal i fall, då en sådan ej verkligen är av nöden. Lyckligt är också, att polisdistriktens ifrågavarande skyldighet icke genom rigorösa byggnadsföreskrifter eller andra detaljbestämmelser gjorts onödigt betungande. Framhållas bör för övrigt, att det även utan särskilt stadgande torde vara klart, att den skyldighet, som här ålägges polisdistrikt, kan fullgöras bland annat på det sätt, att flera polisdistrikt gemensamt anordna arrestlokal, eller så, att ett polisdistrikt träffar avtal med ett annat om att få använda dess arrestlokal. Särskilt måste man räkna med att städer och köpingar skola visa sig villiga att mot en relativt ringa gottgörelse låta sina arrestlokaler begagnas för angränsande lantdistrikts behov.

Då de sakkunniga, såsom av det föregående framgår, tillstyrka förslagets polisorganisation, avser givetvis tillstyrkandet framför allt omläggningen av polis- och exekutionsväsendet på landsbygden. Icke desto mindre vilja de sakkunniga förorda, att på landsbygden möjlighet beredes kommun att, helt och hållet på egen bekostnad, erhålla särskild, av länsstyrelsen antagen exekutionsbetjänt för kommunen. Ansvaret för skada, som genom en dylik befattningshavares fel eller försummelse må uppkomma, liksom för brist, som må uppstå i honom åliggande redovisning, torde böra åvila kommunen. Osannolikt är visserligen icke, att landskommunerna — med hänsyn till att exekutionsverksamheten enligt förslaget skall ombesörjas av de med bidrag av statsmedel avlönade polismännen — icke i större utsträckning skola använda sig av en dylik möjlighet, vilken givetvis icke får förminska de skyldigheter, som enligt förslaget åligga vederbörande polisdistrikt. Men om en kommun vill bekosta en särskild exekutionsbetjänt, bör något hinder härför icke förefinnas. Vad sålunda föreslagits, torde icke medföra någon ändring i förslaget till lag om polisväsendet i riket. Däremot nödvändiggöras därav vissa ändringar i restindrivnings- och bötesindrivningsförordningarna, ävensom i lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman.

10 § i den föreslagna lagen om polisväsendet i riket innehåller, att förslag till polisdistriktsindelning skall uppgöras av landsfiskalen, varefter vederbörande kommuner skola erhålla tillfälle att yttra sig över förslaget. Enligt de sakkunnigas förmenande är det angeläget, att kommunerna redan från början få tillfälle att framföra sina synpunkter på indelningen. Det torde därför böra stadgas, att landsfiskal, vars distrikt omfattar mer än en kommun, skall upprätta sitt förslag efter samråd med exempelvis två ombud för varje kommun.

I andra stycket av 13 § 2 mom. i förslaget till lag om polisväsendet i

riket har föreslagits, att statsmyndigheterna skola äga att använda sig av vite såsom tvångsmedel mot polisdistrikt eller landsting, som uppenbarligen åsidosätter sina skyldigheter i avseende å polisväsendet. Enligt de sakkunnigas mening är det av synnerlig vikt, att lagstiftningen framgår med stor varsamhet, då det gäller att fastslå normer för statsmyndigheternas rätt att ingripa mot kommunala organisationer, och särskilt måste frågan, om vite bör betraktas såsom ett lämpligt tvångsmedel, noga övervägas. Visserligen finnas förebilder till förevarande stadgande i hälsovårdsstadgan och epidemilagen, men de sakkunniga vilja ifrågasätta, om användandet av ett tvångsmedel sådant som det nu föreslagna kan anses lika berättigat i här avsedda fall som då fråga är om åtgärder till förekommande av hälsofara eller hindrande av epidemiska sjukdomars spridande. Och efter all sannolikhet komma polisdistrikten att ordna sitt polisväsen utan att vitesföreläggande behöver tillgripas. Å andra sidan är det icke möjligt att helt förneka behovet av ett dylikt tvångsmedel. Anser man sig icke kunna undvara en bestämmelse om rätt för statsmyndighet att vid vite förplikta polisdistrikt eller landsting att vidtaga viss åtgärd och att till sådant vite fälla, torde dock utövandet av denna rätt vara av så grannlaga natur, att beslut härom icke bör få meddelas av annan myndighet än Kungl. Maj:t i statsrådet. De sakkunniga hemställa alltså, att förevarande stadgande omarbetas i enlighet med vad sålunda anförts. Iakttages denna hemställan, lärer i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt böra intagas föreskrift om att mål angående skyldighet för polisdistrikt eller landsting att fullgöra åliggande enligt lagen om polisväsendet i riket skall utan hinder av vad i 2 § under 2:o) och 17:o) i förstnämnda lag stadgas behandlas i den i 3 § i samma lag föreskrivna ordningen.

Beträffande frågan, huruvida då ett polisdistrikt består av mer än en kommun, kommunalförbundsformen bör vara obligatorisk, på sätt i 15 § av den föreslagna lagen om polisväsendet i riket stadgas, eller — såsom av de förut omnämnda tidigare sakkunniga förordats — skyldighet att bilda kommunalförbund bör inträda först om länsstyrelsen det beslutar, kunna de sakkunniga instämma med nämnda sakkunniga. De sakkunniga vilja dock därmed icke hava sagt, att det skulle vara förenat med några synnerliga svårigheter för kommunerna att bilda kommunalförbund, helst statsmyndigheterna icke lära underlåta att till vederbörandes ledning utarbeta ett normalreglemente för dylika förbund. Ej heller vilja de sakkunniga förneka, att kommunalförbundsformen medför vissa fördelar, framför allt därigenom, att i kommunalförbundet finnes ett i lag reglerat, gemensamt organ för förbundets medlemmar.

Vad åter beträffar den grund, enligt vilken kostnaden för polisväsendet bör fördelas emellan olika kommuner, som tillsammans bilda ett polisdistrikt, hava de sakkunniga visserligen funnit, att fördelningen kan bliva något lättare att verkställa, om antalet bevillningskronor i de olika kommunerna antages till fördelningsgrund, men då den i förslaget valda fördelningsgrunden otvivelaktigt är den rättvisare, vilja de sakkunniga, i motsats till förenämnda

sakkunniga, i denna del ansluta sig till förslagets ståndpunkt. Framhållas bör för övrigt, att en rationell polisdistriktsindelning ofta skulle komma att möta opposition från vederbörande kommuner, om den förra grunden tillämpades. Vid en från arbetssynpunkt lämplig distriktsreglering skulle nämligen med denna grund en kommun, i vilken varken polis- eller exekutionsarbetet är särskilt besvärligt, kunna befara att få sina poliskostnader ökade på grund av förhållandena i grannkommunerna.

Mot övergångsbestämmelsen till den föreslagna lagen om polisväsendet i riket hava de sakkunniga ingen annan erinran än att det torde kunna inträffa, att hinder möter att verkställa polisdistriktsindelning så tidigt, som i bestämmelsens fjärde stycke förutsättes. Sistberörda stadgande torde därför böra avfattas så, att det ej blir ovillkorligt.

I förslaget till polisreglemente för riket torde böra intagas föreskrift om skyldighet för polischef att lämna polisstyrelse och polisnämnd alla de upplysningar angående polisväsendet, som styrelsen eller nämnden för fullgörande av sitt uppdrag må behöva.

Enligt 5 § 2 mom. i sistnämnda förslag kräves icke polisskoleutbildning av polispersonalen i stad eller köping med högst 2,000 invånare eller i annat polisdistrikt med högst 5,000 invånare. Den här antagna gränsen synes de sakkunniga lämpligt avvägd, i all synnerhet som den föreslagna bestämmelsen gör det möjligt att i samma polisdistrikt anställa såväl skolutbildad som icke skolutbildad personal, och de sakkunniga kunna icke ansluta sig till ett från personalhåll framfört yrkande om att polisskoleutbildning skulle göras obligatorisk för alla polismän. De sakkunniga hava emellertid icke förbisett, att ett visst behov av specialutbildning dock förefinnes för all polispersonal, och de vilja därför framhålla önskvärdheten av att genom det allmännas försorg kortare kurser i poliskunskap och exekutionsväsende anordnas för landsbygdens och småstädernas polispersonal. Dessa kurser torde lämpligen böra förläggas till residensstäderna.

Ur 10 § av det nu föreliggande förslaget till polisreglemente har uteslutits den i äldre förslag förekommande föreskriften, att befallning, som avser persons anhållande eller husrannsakan, skall, såvitt omständigheterna det tillåta, utfärdas skriftligen. De sakunniga hemställa, att denna bestämmelse åter måtte upptagas i förslaget.

I 17 § 2 mom. i förslaget till polisreglemente stadgas, i överensstämmelse med åtskilliga nu gällande instruktioner, att befattningshavare, som lägger hinder i vägen för tjänstens behöriga fullgörande genom nedläggande av arbetet, utan att ledighet eller avsked beviljats honom, eller genom uraktlåtenhet att fullgöra tjänstegöromål eller som inför samlade befattningshavare vid polisväsendet uppmanar till sådan handling, som nu är nämnd, skall anses därigenom hava gjort sig skyldig till tjänstefel av svår beskaffenhet. Då vad paragrafen sålunda innehåller om uppmaning till strejk eller sabotage å personalhåll uppfattats såsom riktat mot personalens föreningsrätt och då, enligt de sakkunnigas förmenande, varje föreskrift, åt vilken en sådan tydning kan givas, bör undvikas, få de sakkunniga hemställa om uteslutande ur förevarande moment av orden »eller som — — — — nämnd».

Enligt de sakkunnigas åsikt bör polisman, som erhållit varning, vara berättigad att i vanlig ordning överklaga varningsbeslutet. De sakkunniga hemställa förty, att ur 21 § i det föreslagna polisreglementet måtte uteslutas vad där stadgas angående förbud mot klagan över meddelad varning.

Särskilda yttranden av undertecknade Björkman och Johansson bifogas.

BERNH. ERIKSSON.

SV. BENGTSSON. G. A. BJÖRKMAN.

JOH. JOHANSSON. ADOLV OLSSON.

Stockholm den 8 december 1924.

Bil.

Särskilt yttrande av borgmästaren G. A. Björkman.

I likhet med övriga sakkunniga finner jag det föreliggande förslaget i sina huvuddrag väl lämpat för våra förhållanden och ägnat att läggas till grund för lagstiftningen. Visserligen anser jag, att det skulle varit önskvärt, om en polisreform kunnat genomföras på basis av statsbidrag till städer och de köpingar, som enligt gällande bestämmelser äro pliktiga att själva bekosta för dem erforderlig polispersonal. Av statsfinansiella skäl är detta för närvarande emellertid uppenbarligen omöjligt. Men samma skäl synas mig bestämt tala emot att såsom de sakkunniga hemställt statens bidrag till landsbygdens polisväsen höjes utöver vad förslaget innebär, en höjning, som därjämte skulle, oavsett att densamma föreslås gälla jämväl städerna för deras tillhandahållande av reservpolis, oskäligt betunga städerna.

De sakkunnigas yttrande i fråga om inrättande av polisstyrelse och polisnämnd kan jag icke biträda utan anser att i ifrågavarande hänseenden någon ändring eller något tillägg icke är erforderligt i avseende å det föreliggande förslaget. Därmed tillgodoses polispersonalens önskningar att den allmänna medborgerliga uppfattningen skall få medverka vid bedömandet av disciplinära fall av viss beskaffenhet och att fullt objektiva grunder skola få göra sig gällande vid polistjänsternas tillsättande. Och det nödiga kommunala inflytandet på de ekonomiska frågorna kan komma till sin rätt. Inrättandet av de av övriga sakkunniga föreslagna institutionerna med de dem tillkommande uppgifterna skulle däremot lätteligen innebära, att ansvaret för de synnerligen grannlaga polisuppgifterna för ordningens och rättssäkerhetens upprätthållande i verkligheten skulle komma att undandragas vederbörande chefsmyndighet.

I några detaljfrågor har jag inom de sakkunniga förfäktat avvikande mening. Så har jag ansett, att den i förslaget till lag om polisväsendet i riket givna rättighet att för visst fall förelägga kommuner vite bör såsom förslaget innebär lämpligen förbehållas Kungl. Maj:ts befallningshavande. Vidare har jag på skäl, som föreslagits vid den föregående granskningen av förslaget,

ansett, att den i 13 § angivna underställningsskyldighet skulle gälla ej blott i de avseenden, sagda paragraf upptager, utan jämväl i avseende å den ordinarie polispersonalens antal.

Slutligen har jag ej funnit nödigt, att någon ändring i det föreliggande förslaget till polisreglemente göres i 10 § och 17 § 2 mom. I förra fallet vill det synas, som om ett införande i 10 § av de angivna bestämmelserna ej skulle kunna i praktiken bliva av någon betydelse. Och ett uteslutande ur 17 § 2 mom. av den av övriga sakkunniga angivna del lärer ej vara nödigt, då från intet håll ens antytts, att med paragrafens föreslagna ordalydelse skulle avses något ingrepp i personalens föreningsrätt, och paragrafen således allenast svarar mot kravet på att under alla omständigheter samhället i ordningens intresse skall hava tillgång till sin ordningsmakt.

Bil.

Särskilt yttrande av riksdagsmannen Joh. Johansson.

Uti det förslag, varom de sakkunniga haft att yttra sig, föreslås inrättande av polisnämnder. De sakkunniga hava föreslagit polisnämndernas ersättande genom polisstyrelser och förordat, att dessa skola erhålla en utvidgad verksamhet samt större antal ledamöter. Beträffande verksamhetens omfattning kunna givetvis delade meningar finnas. De sakkunniga hava emellertid ansett, att kommunalövervakning i viss utsträckning i fråga om polisväsendet bör förefinnas. I alla dessa avseenden är jag ense med övriga sakkunniga. Att polisstyrelsernas verksamhet kommer att bliva av maktpåliggande och delvis grannlaga natur, kan med säkerhet förutses. Det måste därför vara av största betydelse, att ledningen för desamma lägges i kompetenta personers händer. Förslaget stadgar, att ordförande i polisnämnd skall vara antingen borgmästare, lagfaren rådman eller häradshövding, och jag vill för min del förorda, att beträffande polisstyrelse detta stadgande bibehålles.

Bil.

Sammanställning av uppgifter rörande reservpolisstyrkans användning.

P. M. angående reservpolisstyrkans användning.

Reservpolisstyrkan står till förfogande för ordningens upprätthållande »å ort inom riket, varest oordningar av större omfattning utbrutit eller hota att utbryta».

Gäller utkallelse ort inom det län, där vederbörande stad, som tillhandahåller reservpolisstyrka, är belägen, ankommer det på länsstyrelsen att besluta om utkallelsen. Avser utkallelsen ort utom länet, förordnar chefen för socialdepartementet om polisstyrkans utkallande.

Enligt cirkulär den 5 februari 1909 åligger det länsstyrelse att, så snart reservpolisstyrka enligt gällande kontrakt utkallats från stad inom länet, därom ofördröjligen göra anmälan hos chefen för socialdepartementet och därvid uppgiva den utgångna styrkans storlek, tiden då och orten dit den kallats samt anledningen till utkallelsen. Enligt vad som vid flera tillfällen kunnat konstateras hava dessa bestämmelser icke alltid efterkommits. På grund härav äro uppgifterna beträffande reservpolisstyrkans användning icke fullständiga beträffande anledning till utkallelse, styrkans storlek och tjänstgöringstid. Ej heller torde uppgifterna kunna anses alldeles fullständiga beträffande utkallelsernas antal.

Enligt förenämnda cirkulär den 5 februari 1909 åligger det vidare länsstyrelse att efter utkallelse av reservpolisstyrka, så snart lämpligen kan ske eller omständigheterna påkalla, hos Kungl. Maj:t till ersättning anmäla vad som kontraktsenligt förskottsvis utgivits för den utkallade styrkan. I åtskilliga fall har emellertid framställning om ersättning icke gjorts. Detta torde bero på antingen att kostnaderna kunnat bestridas av för vederbörande länsstyrelse tillgängliga medel för polisbevakning eller att utgifterna helt eller delvis bestritts av kommunala eller enskilda medel. I vissa fall, där ersättning begärts, synes av summornas belopp eller andra omständigheter framgå, att kostnaderna till någon del utgått av kommunala eller enskilda medel.

Reservpolisstyrkans

År	Utkallade		Anledning
	från	till	
1909	Stockholm	Statsbaneanläggningen Östersund—Ulriksfors.	Framgår ej av handlingarna.
	Gävle Hudiksvall Sundsvall	Sveg	Oroligheter vid allmän flottled, där våldshandlingar begåtts mot arbetsvilliga.
	Stockholm Uppsala Gävle Eskilstuna Västerås	Olika platser inom Västmanlands län	Oroligheter under storstrejk och lockout (närmare anledning ej angiven).
	Uppsala	Mora timmerskiljningsställe i Kopparbergs län.	Befarade oroligheter i anledning av strejk vid flottningsarbete.
	Stockholm	Mora	Flottningsarbetarstrejk.
	Halmstad	Oskarström	Befarade oroligheter på grund av strejk.
	Kristianstad	Olika platser inom Kristianstads län	Oroligheter under strejk.
	Göteborg	Smögen	Framgår ej av handlingarna.
	Göteborg	Mölndal och Askims länsmansdistrikt samt Jonsered.	Framgår ej av handlingarna.
	Karlstad	Deje, Dejefors, Forshaga, Munkfors, Hagfors.	Framgår ej av handlingarna.
	Göteborg	Trollhättan	Biträde erforderligt vid ordningens upprätthållande under strejk och lockout.
	Göteborg	Lilleskog	
	Vänersborg	Lilla Edet och Fuxerna	D:o.
	Malmö	Limhamn	Erforderligt för ordningens upprätthållande under storstrejken.
	Växjö	Lessebo	Framgår ej av handlingarna.
	Gävle	Fagersta bruk	Framgår ej av handlingarna.
	Stockholm	Fagersta bruk	Framgår ej av handlingarna.
	Uppsala	Fagersta bruk	Framgår ej av handlingarna.
	Eskilstuna	Fagersta bruk	Framgår ej av handlingarna.
	Stockholm	Kiruna	Erforderligt för ordningens upprätthållande (närmare anledning ej angiven).
	Uppsala	Kiruna	
	Gävle	Kiruna	
	Härnösand	Kiruna	
	Sundsvall	Kiruna	
	Skellefteå	Kiruna	
	Umeå	Kiruna	
	Örnsköldsvik	Kiruna	

användning.

Styrkans storlek	Tjänstgöringstid	Statens kostnad	K. brev ang. ersättning	Anm.
1 inspektionskonstapel, 7 konstaplar.	4 man 2/2—7/3, 4 man 2/2—15/3.	4,038: 55	23/12 1909	
1 inspektionskonstapel, 2 konstaplar. 2 konstaplar. 5 konstaplar.	27/5—30/6.	—	—	Kostnaden bestridd av enskilda medel.
Ej angiven. Ej angiven. 3 polismän. 2 polismän. Ej angiven.	Särskilda tider under juni, augusti—december.	5,272: 25	6/10 1910	
4 polismän.	8/7—4/8.	638: —	27/1 1911 och 31/12 1912	
1 inspektionskonstapel, 5 konstaplar.	9/7—25/8.	2,255: 30	10/6 1910	
3 polismän.	26/7—18/9.	1,277: 50	10/6 1910	
6 polismän.	4 man 2/8—27/9, 2 man 2/8—8/12.	—	—	Ersättning ej begärd.
1 överkonstapel, 10 konstaplar.	4/8—17/8.	—	—	Ersättning ej begärd.
1 överkonstapel, 17 konstaplar.	7 man 4/8—6/8, 3 man 6/8—18/8, 4 man 17/8—18/8, 18 man 18/8—26/8, 8 man 26/8—9/9, 4 man 9/9—16/9.	—	—	Ersättning ej begärd.
5 polismän.	2 man 22/9—25/9, 5 man 25/9—5/10, 3 man 5/10—11/10, 1 man 11/10—16/10, 3 man 16/10—18/10, 5 man 18/10—1/12, 2 man 31/12—7/1 1910.	2,068: 72	23/6 1910	
1 överkonstapel, 2 konstaplar. 7 konstaplar.	3/9—17/9. 15/9—17/9.	910: 75	23/6 1910	
4 konstaplar.	2 man 10/7—12/8, 2 man 12/8—1/9.	720: —	23/6 1910	
2 polismän.	12/8—23/9.	378: 40	23/12 1909	Ersättningsbeloppet ingår sannolikt i det ovan för Stockholm m. fl. angivna beloppet 5,272: 25; k. br. 8/10 1910?
2 polismän.	19/9—27/9.	138: —	23/12 1909	
3 polismän.	3/10—17/11.	—	—	
1 inspektionskonstapel, 3 konstaplar.	21/10—24/11.	1,098: 22	10/6 1910	
3 polismän. 2 polismän.	21/10—17/11.	60: —	8/3 1912	
1 överkonstapel, 5 konstaplar.	4 man 8/10—15/10, 2 man 8/10—28/10.	1,580: 72	10/6 1910	Ersättning ej begärd utom i fråga om polisstyrkorna från Stockholm och Sundsvall. Att döma av ett k. brev 30/12 1911 synes sannolikt, att kostnaderna i övrigt bestritts av för länsstyrelsen i Norrbottens län tillgängliga medel.
2 polismän.	5/10—17/10.	—	—	
2 polismän.	5/10—(tid för återkallelse ej angiven).	—	—	
3 polismän.	2 man 5/10—15/10, 1 man 5/10—28/10.	—	—	
4 konstaplar.	2 man 5/10—15/10, 2 man 5/10—28/10.	908: 44	4/8 1911	
1 polisman.	5/10—15/10.	—	—	
2 polismän.	5/10—15/10.	—	—	
2 konstaplar.	5/10—28/10.	—	—	

År	Utkallade		Anledning
	från	till	
1909	Gävle	Los länsmansdistrikt	Framgår ej av handlingarna.
1910	Hudiksvall		
	Gävle	Bomhus i Valbo socken	»Förekomna våldsamheter» samt »befarade oroligheter» vid Korsnäs sågverk.
	Göteborg	Björlanda, Torslanda och Öckerö socknar.	Biträde erforderligt för ordningens upprätthållande.
	Östersund	Ringvattenåns och Fånsjöåns vattendrag i Alanäs socken.	Erforderligt för upprätthållande av ordning och säkerhet (oroligheter i anledning av flottningsstrejk).
	Västerås	Tillberga järnvägsstation	Biträde erforderligt för ordningens upprätthållande under de s. k. folkmarknadsdagarna i Västerås.
	Göteborg	Trollhättan	Biträde erforderligt för ordningens upprätthållande under Konungens besök.
1911	Härnösand	Ljungafors	Skadegörelse samt befarade oordningar i anledning av strejk.
	Sundsvall		
	Örnsköldsvik		
	Jönköping	Tranås	Befarade oordningar vid rannsakningar med en för förfalskning häktad person.
	Uppsala	Remsön i Söderfors socken.	Befarade oordningar på grund av flottningsstrejk.
	Västerås	Tillberga station	Biträde erforderligt för ordningens upprätthållande under de s. k. folkmarknadsdagarna i Västerås.
	Gävle	Hedesunda socken	Befarade oroligheter på grund av flottningsstrejk.
1912	Sundsvall	Ljungafors	Befarade oordningar på grund av arbetsnedläggelse.
	Luleå	Porjus	Utbrutna oroligheter bland arbetarna vid kraftverksbyggnaden.
	Västerås	Tillberga station	De s. k. folkmarknadsdagarna i Västerås (jfr ovan).
	Luleå	Boden	Biträde erforderligt för ordningens upprätthållande under mobiliseringsövning.
	Sundsvall	Ljungafors	Befarade oordningar på grund av arbetsnedläggelse.
1913	Luleå	Seskarön	Utbrutna oroligheter bland arbetarna vid sågverken.
	Haparanda		
1914	Nyköping	Oxelösund och Stjärnvik samt trakten däromkring i Nikolai socken.	Yppade samt ytterligare befarade oroligheter bland 400 lösa arbetare, som sammandragits för anläggning av Oxelösunds järnverk.
	Härnösand	Sandslån	Befarade oroligheter på grund av strejk.
	Sundsvall	Kvitsle i Njurunda socken	Befarade oordningar i samband med arbetskonflikt.
1915	Gävle	Idenors socken	Befarade oroligheter i anledning av arbetskonflikt.

Styrkans storlek	Tjänstgöringstid	Statens kostnad	K. brev ang. ersättning	Anm.
5 polismän. 2 polismän.	2 man 10/6—6/7, 3 man 17/6—16/7, 3 man 12/11—29/11. 10/6—6/7, 12/11—25/11.			
6 polismän.	4 man 31/12 1909—8/2 1910, 2 man 9/2—25/2 » 4 man 26/2—11/3 » 6 man 12/3—24/5 » 2 man 25/5—22/6 » 4 man 23/6—28/6 » 2 man 29/6—1/12 »	10,461: 74	30/12 1910	
4 polismän.	3/1—4/1.	57: 33	27/1 1911	
1 överkonstapel, 3 konstaplar.	21/5—29/5.	396: 67	30/12 1910	
2 polismän.	30/7—31/7.	32: 80	27/1 1911	
1 överkonstapel, 7 konstaplar.	28/10—29/10.	141: 53	27/1 1911	
2 konstaplar. 4 konstaplar. 2 konstaplar.	8/3—1/4, 8/3—7/4, 8/3—1/4.	2,143: 92	30/12 1911	
3 polismän.	24/4—26/4 och 12/5.	110: 85	30/12 1911	
5 polismän.	20/6—3/7 och 20/7.	698: 75	30/12 1911	
2 konstaplar.	29/7—30/7.	—	—	Ersättning ej begärd.
3 polismän.	20/6—20/9.	1,010: 90	8/3 1912	
4 polismän.	21/2—27/2.	388: 98	1/6 1912	
2 polismän.	24 dagar i juni.	176: 60	19/3 1913	
2 konstaplar.	27/7—28/7.	—	—	Ersättning ej begärd.
1 konstapel.	12/9—26/9.	—	—	Ersättning ej begärd.
6 polismän.	18/11—7/12.	1,176: 14	19/3 1913	
2 polismän. 2 polismän.	4 dagar i juni. 8 dagar i juni.	237: 10	27/6 1914	
2 polismän.	7/3—10/3.	—	—	Ersättning ej begärd.
4 polismän.	3 man 9/6—2/8, 1 man 9/6—4/8.	1,005: 60	3/6 1915	
1 överkonstapel, 10 konstaplar.	Särskilda tider mellan 9/6 och 2/8.	3,611: 71	31/12 1914	
2 polismän.	Ej angiven (K. B:s medgivande »högst en månad»).	—	—	Ersättning ej begärd.

År	Utkallade		Anledning
	från	till	
1916	Göteborg	Ström i Hjärtums socken	Erforderligt för ordningens upprätthållande vid invigning av nya farleden Vänersborg—Göteborg.
	Göteborg	Lilla Edet och Trollhättan	
1917	Sundsvall	Matfors i Tuna socken	Befarade oordningar i samband med strejk.
	Jönköping	Ryssebo i Ingatorps socken.	Oroligheter i anledning av arbetskonflikt vid statens järnvägars torvmosse.
	Luleå	Seskarön	»Svåra oroligheter bland arbetarbefolkningen vid sågverken».
	Visby	Slite	Befarade oroligheter i anledning av strejk.
1918	Östersund	Svegsmon	Erforderligt för ordningens upprätthållande.
1919	Nyköping	Nävekvarn	Erforderligt för infångande av en beväpnad, för allmänna säkerheten farlig sinnessjuk. Annat polisbiträde kunde ej erhållas.
	Skövde	Moholm	Grovt hemfridsbrott.
	Stockholm	Dalarö	Oordningar på grund av besök av besättningsmän från 14 tyska fartyg.
1920	Stockholm	Västerås	Förstärkning av Västerås stads polisstyrka erforderlig (närmare anledning ej angiven).
	Stockholm	Södertälje	Upprepade oordningar under pågående arbetskonflikter.
	Stockholm	Munkfors	Oroligheter vid Munkfors bruk.
	Karlstad	Munkfors	Inträffade och befarade ordningen störande uppträden.
1921	Nyköping	Bullersta i Helgona socken.	Erforderligt för infångande av en beväpnad, för allmänna säkerheten farlig brottsling. Annat polisbiträde kunde ej erhållas.
	Örebro	Hallsberg	Erforderligt för ordningens upprätthållande vid ett möte av arbetslösa (s. k. luffarekongress).
	Eskilstuna	Oxelösund	Befarade oordningar på grund av strejk.
	Sundsvall	Mellansel	Befarade oroligheter på grund av en s. k. luffarekongress.
	Halmstad	Oskarström	Erforderligt för ordningens upprätthållande.
1922	Nyköping	Hedenlunda i Vadsbro socken.	Befarade oordningar i anledning av arbetskonflikt.
	Eskilstuna		
1923	Östersund	Nor i Revsunds socken	Oordningar, våld och skadegörelse av en församlad folkhop.
	Luleå	Muoskosel	Biträde erforderligt för ordningens upprätthållande under flottningsstrejk.
	Luleå	Seskarö	Befarade oroligheter på grund av blockad vid sågverken å Seskarö.
1924	Stockholm	Sundsvall	Befarade oroligheter på grund av arbetskonflikt.

Styrkans storlek	Tjänstgöringstid	Statens kostnad	K. brev ang. ersättning	Anm.
6 polismän. 10 polismän.	25/10. 25/10.	375: 06	8/2 1918	
1 överkonstapel, 5 konstaplar.	3/5—10/5.	716: 28	1/6 1917	
1 polisman.	Fr. o. m. 25/5 tills vidare (tid för återkallelsen ej angiven).	—	—	Ersättning ej begärd.
3 polismän.	Tiden närmast efter 31/5.	5,428: 85	24/1, 2/5 och 23/5 1919	Även militär (300 man) utkallad. Kostnaderna härför ingå i beloppet.
2 polismän.	13/12—15/12.	—	—	Ersättning ej begärd.
5 polismän.	Fr. o. m. 7/5 under erforderlig tid (dag för återkallelsen ej angiven).	1,409: 70	14/3 1919	
2 polismän.	27/6.	—	—	Ersättning ej begärd.
2 polismän.	4/10.	—	—	Ersättning ej begärd.
1 överkonstapel, 7 konstaplar.	6 man 9/11—4/12, 2 man 9/11—24/12.	6,069: 52	26/3 1920	
14 polismän.	10 man 9/2—7/3, 4 man 9/2—14/2.	19,546: 56	23/4 1920	
10 polismän.	11/2—14/2.			
20 polismän.	15/2—1/3.			
8 polismän.	3 man 11/2—12/2, 5 man 16/2—28/2.	2,483: 75	4/8 1922	
2 polismän.	3/2.	—	—	Ersättning ej begärd.
1 överkonstapel, 7 konstaplar.	30/3—1/4.	323: 65	15/7 1921	
2 polismän.	14/4 (tid för återkallelsen ej angiven).	—	—	Ersättning ej begärd.
1 inspektionskonstapel, 5 konstaplar.	28/4—2/5.	1,539: 51	21/10 1921	
3 polismän.	1/5.	155: 70	27/1 1922	
3 polismän. 3 polismän.	19/3.	—	—	Ersättning ej begärd.
1 överkonstapel.	4/2—13/2.	—	—	Ersättning ej begärd.
1 konstapel.	25/5—20/6.	—	—	Kostnaden bestridd av enskilda medel.
3 konstaplar.	1 man 10/8—14/11, 1 man 10/8—8/10, 1 man 7/10—14/11.	2,149: 65	17/10 1924	
1 överkonstapel, 19 konstaplar.	20 man 16/1—29/2, 16 man 1/3—6/3, 10 man 7/3—14/3.	22,962: 78	—	Beloppet utanordnat av överståthållarämbetet den 26/4 1924.

Stockholm den 31 oktober 1924.

Acke Westling.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

Sid.

Propositionen ... 1

Utdrag av statsrådsprotokollet den 20 februari 1925 ... 15

Nuvarande polisorganisation ... 15
Brister i den nuvarande organisationen ... 18
Historik rörande reformfrågan ... 22
Förhållandet mellan staten och kommunerna ... 30
Kommunernas nuvarande förpliktelser i avseende å polisväsendet ... 33
Statskontroll över kommuner ... 38
Landsfogdarna och åklagarväsendet ... 42
Landsbygdens ordningspolis ... 44
Ordningspolisväsendet i städerna ... 52
Statsbidrag till den lokala ordningspolisen ... 53
Hjälporganisationer ... 60
Kriminalpolisorganisationen ... 66
Övergången till den nya ordningen ... 71
Polispersonalens tjänsteställning ... 72
Personalens anställning ... 72
Personalens ekonomiska ställning ... 73
Tillsättningsfrågor, polisstyrelse och polisnämnd ... 74
I 1924 års förslag ingående författningsförslag ... 82
Förslaget till lag om polisväsendet i riket ... 84
Förslaget till lag om ändrad lydelse av 1 § i stadgan den 13 juni 1913 om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. fl. ... 95
Förslaget till förordning med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m. ... 95
Förslaget till kungörelse angående tillägg till reglementet den 31 december 1919 för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. ... 97
Förslaget till polisreglemente ... 97

Bilagor.

Förslag till polisreglemente för riket ... 1
1924 års förslag ... 8
Sakkunniga av september 1924 ... 37
Särskilt yttrande av landshövdingen Linnér ... 42
Sakkunniga av november 1924 ... 45
Särskilt yttrande av borgmästaren G. A. Björkman ... 53
Särskilt yttrande av riksdagsmannen Joh. Johansson ... 54
Sammanställning av uppgifter rörande reservpolisstyrkans användning ... 55

Stockholm, K. L. Beckmans Boktr., 1925.